

***“Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında”
Azərbaycan Respublikası Qanununun 20-ci maddəsinə əsasən
Azərbaycan Respublikası Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri
üzrə Dövlət Komitəsinin 2024-cü il üzrə***

MƏLUMATI

BAKİ • 2025

"Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında"
Azərbaycan Respublikası Qanununun 20-ci maddəsinə əsasən
Azərbaycan Respublikası
Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri
üzrə Dövlət Komitəsinin
2024-ci il üzrə

MƏLUMATI

M Ü N D Ə R İ C A T

GİRİŞ.....	4
------------	---

1. GENDER BƏRABƏRLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI DÖVLƏT SİYASƏTİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ VƏ DÖVLƏTİN VƏZİFƏLƏRİ (MADDƏ 2.0.4, 3, 4, 5, 6)

1.1 . Normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi	7
1.2 . Gender bərabərliyi mədəniyyətinin təbliği	29
1.3 . Cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılması	49
1.4 . Dövlətin idarə olunmasında və qərarların qəbul edilməsində gender bərabərliyinin qorunması.....	82

2. Gender bərabərliyinin müxtəlif sahələr üzrə təminatı (Maddə 7-16)

2.1. Əmək hüquqlarının həyata keçirilməsində gender bərabərliyinin təmin edilməsi.....	133
2.2. Təhsil hüquqlarının həyata keçirilməsində bərabər imkanların təmin edilməsi	142
2.3. İnformasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsində gender bərabərliyinin təmin edilməsi	155
2.4. İqtisadi və sosial münasibətlərdə gender bərabərliyinin təminatları	159
2.5. Qeyri-hökumət təşkilatları, həmkarlar ittifaqları və siyasi partiyaların fəaliyyətində gender bərabərliyinin təmin edilməsi.....	199

3. 2024-cü ildə Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində əldə edilmiş nəticələr, qarşıya qoyulan vəzifələr və tövsiyələr

3.1. Nəticələr	206
3.2. Qarşıya qoyulan vəzifələr və tövsiyələr	209

Gender məsələləri üzrə məsul şəxslərin siyahısı

Azərbaycan Respublikasının Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin xarici ölkələrdə fəaliyyət göstərən qadın təşkilatlarına (rəhbərləri qadın olan/qadınların da təmsil olunduğu) dair məlumat	212
---	-----

Akronim və ixtisarlər

AR- Azərbaycan Respublikası

NMR- Naxçıvan Muxtar Respublikası

AQUPDK- Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi

UADM- Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzi

KOBİA- Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi

İKT- İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları

EKTİS - Elektron Kənd Təsərrüfatı İnformasiya Sistemi

AHİK- Azərbaycan Həmkarlar ittifaqları Konfederasiyası

HİRK- Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsi

CEDAW- Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılmasına dair Konvensiyası

AFAQ - Aqrar Fəaliyyətli Azərbaycan Qadınları

GİZ- Almaniya Beynəlxalq Əməkdaşlıq Cəmiyyəti

BMT- Birləşmiş Millətlər Təşkilatı

FAO- Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı

BƏT- Beynəlxalq Əmək Təşkilatı

DİM- Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri

AQSİA- Azərbaycanda Qadın Sahibkarlığının İnkişafı Assosiasiyası

İSİM - Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi

SİF- Sahibkarlığın İnkişafı Fondu

GMŞ- Gender məsələləri üzrə məsul şəxslər

GİRİŞ

“Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 20-ci maddəsinə uyğun olaraq Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin 2024-cü il üzrə Məlumatı ötən il respublikamızda bu sahədə həyata keçirilən dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri üzrə beynəlxalq öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı görülmüş işləri və əvvəlki illərlə müqayisədə irəliləyişlərin dinamikasını özündə əks etdirir.

Məlumat hazırlanarkən Azərbaycan Respublikasının 62 mərkəzi, 76 yerli icra hakimiyyəti orqanlarının, Naxçıvan Muxtar Respublikasının mərkəzi qurumlarının və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının, bir sıra qeyri hökumət təşkilatlarının məlumatlarından istifadə edilmişdir.

Məlumat “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatı haqqında Qanun”un müvafiq maddələrindən irəli gələn 3 istiqaməti əhatə edir.

- **“Gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri və dövlətin vəzifələri” bölməsinə** gender bərabərliyinin təmin edilməsi ilə bağlı normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi, institusional mexanizmlərin fəaliyyəti, gender bərabərliyi mədəniyyətinin təbliği, cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılması, dövlətin idarə olunmasında və qərarların qəbul edilməsində gender bərabərliyinin təminatına dair məlumatların icmalı daxil edilmişdir.

- **“Gender bərabərliyinin müxtəlif sahələr üzrə təminatı” bölməsi** əmək hüquqlarının həyata keçirilməsinə, məşğulluğun dəstəklənməsinə, təhsilin ayrı-ayrı pillələrində təhsil hüquqlarının həyata keçirilməsinə, iqtisadi və

sosial münasibətlərdə, qeyri-hökumət təşkilatları, həmkarlar ittifaqları və siyasi partiyaların fəaliyyətində gender bərabərliyinin təmin edilməsinə dair məlumatları əhatə edir.

- **“Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində əldə edilmiş nəticələr, qarşıya qoyulan vəzifələr və tövsiyələr” bölməsində** gender bərabərliyinin təminatı sahəsində formalaşan müsbət tendensiyalar və bu siyasətin geniş şəkildə vüsət alması, zəruri tədbirlərin keçirilməsi üçün tövsiyələr qeyd edilmişdir. Həmçinin gender məsələləri üzrə məsul şəxslərin siyahısı göstərilmişdir.

Təqdim edilən illik Məlumatda 2023-cü il üzrə Məlumatdan fərqli olaraq aşağıdakı məsələlərə dair yeni məlumatlar daxil edilmişdir.

- Gender büdcəsinin formalaşdırılması;
- Gender bərabərliyinin tədrisi;
- BMT-nin COP29-İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası;
- Gender məsələləri üzrə məsul şəxslərin fəaliyyətləri ilə bağlı tövsiyələr;
- Qızların təhsilinə dəstək kampaniyaları;
- Azadlıqdan məhrum edilmiş şəxslərin gender bölgüsü;

Məlumatın hazırlanmasında Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən ötən il ərzində 3 müxtəlif mövzuda hesabat və təhlilə istinad edilmişdir.

- “Ailədə gender bərabərliyinə mane olan patriarxal yanaşmalar və ayrı-seçkilik xarakterli stereotiplər” mövzusunda təhlil
- “Korrupsiyanın gender bərabərliyi-

nə təsiri” sorğusunun nəticələri üzrə hesabat;

➤ İqlim dəyişikliyiailinin ailənin sosial-iqtisadi vəziyyətinə (qadın və uşaqlara) təsiri üzrə analitik hesabat.

Məlumatda həmçinin gender bərabərliyinin təmin edilməsi sahəsində perspektivlər, hüquqi müstəvidə əldə olunan nailiyyətlər, beynəlxalq əməkdaşlıq, mövcud problemlər və maneələr, gələcəkdə icrası planlaşdırılan məsələlər və hədəflər öz əksini tapmışdır.

Məlumatda əks olunan statistik göstəricilər Dövlət Statistika Komitəsinin və digər dövlət orqanlarının məlumatlarına, Dövlət Komitəsinin qeyri-hökumət təşki-

latları və beynəlxalq təşkilatlarla birgə həyata keçirdiyi araşdırmaların, təhlillərin və sorğuların nəticələrinə əsaslanmışdır.

Dövlət Komitəsi 2024-cü ildə öz əsasnaməsində müəyyən edilmiş istiqamətlər üzrə vəzifələrini həyata keçirmişdir. AQUP-DK il ərzində bütün dövlət orqanları ilə səmərəli əməkdaşlıq etmiş, beynəlxalq və qeyri-hökumət təşkilatları ilə birgə layihələr icra etmişdir. Komitə tərəfindən təşkil olunan tədbirlərdə mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti, məhkəmə və hüquq-mühafizə orqanlarının, habelə yerli özünü idarəetmə orqanlarının, vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri yaxından iştirak etmişlər.

1

GENDER BƏRABƏRLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI DÖVLƏT SİYASƏTİNİN ƏSAS İSTİQAMƏTLƏRİ VƏ DÖVLƏTİN VƏZİFƏLƏRİ

(MADDƏ 2. 0. 4, 3, 4, 5, 6)

1.1. Normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi

2024-cü ildə normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi istiqamətində fəaliyyət davam etdirilmişdir. Qəbul edilmiş normativ hüquqi aktlar gender əsaslı zorakılığın və bu hallara şərait yaradan halların aradan qaldırılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. ***Əsas hədəf cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin əlamətləri ilə xarakterizə edilən və ictimaiyyət tərəfindən ciddi qınanılan məişət zorakılığı, erkən evlilik və qohum nikah halları olmuşdur.*** Baş vermiş faktların araşdırılması üzrə təcrübənin təhlili, aparılmış sosioloji araşdırmaların və ictimai dinləmələrin nəticələri qeyd edilən problemlərlə mübarizədə mövcud hüquqi tənzimləmənin yetərli olmadığını, məsələyə kompleks yanaşmanın formalaşdırılmasını, prosedurların təkmilləşdirilməsini və daha geniş subyektlər dairəsi üçün məsuliyyətin müəyyən edilməsini ortaya çıxartdı.

Nəticə olaraq "Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa 23 fevral 2024-cü il tarixli 1098-VIQD nömrəli və 10 dekabr 2024-cü il tarixli 83-VIIQD nömrəli qanunlarla müvafiq dəyişikliklər edilmişdir. Dəyişikliklər aşağıdakı məsələləri əhatə edir:

- Qanunun şamil edildiyi şəxslər dairəsinə ər və arvadın yaxın qohumlarının da əlavə olunması;

- məişət zorakılığı barədə şikayətdə cinayət tərkibinin əlamətləri olmadıqda ona baxılma qaydasının müəyyənləşdirilməsi;

- uşağın sağlamlığı və ya həyatı birbaşa təhlükədə olduqda onun valideynlərdən (onlardan birindən) və ya onları əvəz edən şəxslərdən təcili olaraq alınması üçün aidiyyəti qurumların üzərinə vəzifənin qoyulması;

- qısamüddətli mühafizə orderinin müraciət edildiyi vaxtdan 24 saat ərzində ve-

rilməsinin imperativləşdirilməsi, verilmədiyi halda AR İnzibati Xətalər Məcəlləsində inzibati məsuliyyətin müəyyən edilməsi, həmçinin qısamüddətli mühafizə orderinin qüvvədə olma müddətinin 30 gün deyil, 60 gün müəyyən edilməsi;

- məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə dövlət hesabına pulsuz hüquqi yardımın AR Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi qaydada göstərilməsi (*"Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərin dövlət vəsaiti hesabına hüquqi yardımla təmin edilməsi Qaydası"*nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 30 iyul 2024-cü il tarixli № 367 nömrəli Qərarı qəbul edilmişdir);

- ümumi, peşə, orta ixtisas və ali təhsil pillələrində tədris olunan müvafiq fənn və dərslərdən məşğələlərin məzmununa təhsilalanların yaş xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla, qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı yardım, mübahisələrin qeyri-zorakı yollarla həlli, gender bərabərliyi və şəxsiyyətlər arasındakı münasibətlərə dair mövzuların daxil edilməsi;

- məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslər üçün mərkəzi və yerli səviyyədə yeni qurumlararası monitoring və əlaqələndirmə mexanizminin yaradılması (*"Məişət zorakılığının qarşısının alınması sahəsində monitoring və əlaqələndirmə qruplarının fəaliyyət Qaydası"*nın təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 30 iyul 2024-cü il tarixli, 367 nömrəli Qərarı qəbul edilmişdir);

Həmçinin erkən evlilik və qohum nikah hallarının qarşısının alınması məqsədilə "Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Cinayət Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində

dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 28 iyun tarixli 1198-VIQD nömrəli Qanunu qəbul edilmişdir. Sözügedən Qanunla :

- Ailə Məcəlləsinin üzrlü səbəblər olduqda, nikaha daxil olmaq istəyən və nikah yaşına çatmamış şəxslərin yaşadıqları ərazinin yerli icra hakimiyyəti orqanının onların xahişi ilə nikah yaşının 1 ildən çox olmayaraq azaldılmasına icazə verə bilməsini nəzərdə tutan 10.2-ci maddəsi ləğv edilmişdir (*dəyişiklik 2025-ci ilin iyul ayının 1-dən qüvvəyə minəcəkdir*);

- 16 yaşına çatmayan şəxsin erkən evliliyinin təşkilinə, həmin yaşda olan şəxs barəsində evliliyə dair sövdələşməyə daxil olmağa, ictimai iaşə obyektlərini idarə edən şəxslər tərəfindən erkən evliliklə bağlı mərasimlərin (nişan, toy və digər mərasimlər) keçirilməsinə və dini kəbin kəsməyə görə inzibati məsuliyyətlər müəyyən edilmişdir;

- Cinayət Məcəlləsinin 176-1-ci maddəsinin adının dəyişdirilərək “Qadını nika-

ha daxil olmağa məcbur etmə” deyil, “Nikaha və ya erkən evliliyə daxil olmağa məcbur etmə” kimi müəyyən edilməklə cinayətdən zərər çəkmiş şəxslərin dairəsi genişləndirilmişdir;

- Məcəlləyə əlavə edilən 176-2-ci maddədə 16 yaşına çatmayan şəxsin erkən evliliyinin təşkilinə görə valideynlər və ya yetkinlik yaşına çatmayanları tərbiyə etmək vəzifəsi daşıyan şəxslər və ya erkən evliliyə daxil olan yetkinlik yaşına çatmış şəxs üçün məsuliyyət müəyyən edilmişdir;

- bununla yanaşı, AR Ailə Məcəlləsinin 12-ci maddəsində aralarında nikahın bağlanması yol verilməyən subyektlər dairəsi genişləndirilmiş, yaxın qohumlarla yanaşı qardaşların və (və ya) bacıların ümumi bioloji baba və (və ya) nənəsi olan uşaqlar, o cümlədən bioloji qohumluğu olan əmi (dayı) və qardaş (bacı) qızı, həmçinin bibi (xala) və qardaş (bacı) oğlu arasında nikahın bağlanması qadağan edilmişdir.

Gender bərabərliyi siyasətinin təbliği və təşviqi, gender əsaslı ayrı-seçkiliyin qarşısının alınması sahəsində ixtisaslaşmış institusional mexanizmlərin fəaliyyəti

UŞAQ VƏ AİLƏLƏRƏ DƏSTƏK MƏRKƏZLƏRİ (UADM)

Komitənin Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzləri tərəfindən dövlət proqramları və milli fəaliyyət planlarının müvafiq bəndlərinin icrası, insan hüquqlarının, sağlam həyat tərzini və reproduktiv sağlamlığın, milli mənəvi dəyərlər və vətənpərvərliyin təbliği, erkən nikah və məişət zorakılığının qarşısının alınması məqsədilə 651 tədbir və təlim keçirilmiş, 21705 nəfər bəhrələnmişdir.

2024-cü ildə Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzlərinə 2370 nəfər tərəfindən müxtəlif mövzularla bağlı 2455 müraciət daxil olub. Müraciət edənlərin 1710 nəfəri qadındır.

Regionlarda erkən nikah və qohum evliliyinin qarşısının alınması məqsədilə 60 tədbir keçirilmiş 1735 nəfər bəhrələnmişdir.

Mərkəzlər (UADM) tərəfindən psixoloq, sosial işçi və hüquqşünasların iştirakı ilə

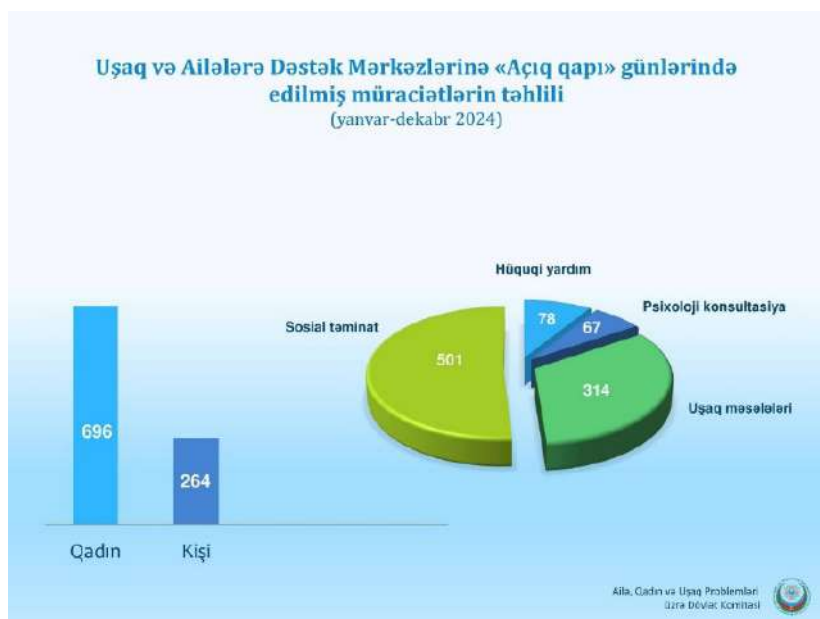
10 “açıq qapı” günü keçirilib. Ümumilikdə “açıq qapı” günlərində 960 nəfər müraciət edib.

Müraciət edən **960 vətəndaşa** psixoloji, hüquqi və sosial problemlərin həlli üzrə dəstək göstərilmişdir.

Müraciətlərin 52%-i sosial məsələlər (501), 33%-i uşaq məsələləri (314), 9% -i hüquqi yardım (78), 8% -i psixoloji konsultasiya (67) olmuşdur.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə məskunlaşan ailələr və uşaqlarla psixososial işin təşkili layihəsi çərçivəsində Füzuli, Zəngilan və Laçın rayonlarında «Uşaq və valideynlərin sosial ünsiyyət bacarıqlarının artırılması» mövzusunda təlimlər keçirilib. Təlimlərdən 300 nəfər bəhrələnib.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə geri qayıdan əhaliyə dəstək göstərilməsi, onların adaptasiyasının daha səmərəli həyata keçirilməsi üçün müvafiq dövlət orqanları əməkdaşları üçün (64 nəfər) “Qaynar xəttin əsas iş prinsipləri” mövzusunda təlimlər keçirilib.

“Mənim kitabxanam” adlı layihə çərçivəsində təhsildə fərqlənən, sosial cəhətdən həssas təbəqədən və aztəminatlı ailələrdən olan 110 məktəbli üçün oxu guşəsi (kitab rəfi və yazı masası dəsti, kitablar və dəftərxana ləvazimatları) yaradılıb.

“Müharibədən zərər çəkən uşaq və ailələrə psixososial dəstək” layihəsi çərçivəsində Ağdam, Goranboy və Kəlbəcər rayonunun orta məktəb şagirdləri (ümumilikdə 100 nəfər) psixoloji treninqlərə cəlb olunub.

UADM-lər tərəfindən aidiyyəti qurumlarla birlikdə mərkəzlərdə və təhsil müəssisələrində “Gender əsaslı zorakılığa qarşı 16 günlük fəallıq” kampaniyası çərçivəsində keçirilmiş 15 silsilə tədbirdə həssas əhali qrupundan olan 481 nəfərə psixoloji dəstək göstərilib.

Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzlərinin əməkdaşları və ümumtəhsil müəssisələri-

nin psixoloqları üçün “Ailə və uşaqlarla aparılan psixososial işin xüsusiyyətləri”, “Ailə terapiyası”, “Zorakılıq qurbanları olan uşaq və qadınlarla psixososial işin aparılması”, “Əlilliyi olan uşaqlarla psixososial işin aparılması” mövzusunda keçirilən 4 təlimə 80 nəfərdən çox iştirakçı cəlb edilib.

İl ərzində UADM əməkdaşları tərəfindən 890 ailəyə səfər edilib. Onlardan 191-i təhsildən yayınma, erkən nikah faktları, qəyyumluğa və himayəyə verilmiş uşaqların ailəsinə edilən səfərlərdir. Erkən nikah faktları ilə bağlı 16 ailəyə ilkin və monitoring səfərlər edilib, 7 faktın qarşısı alınıb.

Ümumilikdə il ərzində Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzlərinin fəaliyyətindən 25354 nəfər bəhrələnib.

Səmərəli fəaliyyətlərini nəzərə alaraq UADM-lərin sayının artırılmasına ehtiyac var.

MƏİŞƏT ZORAKILIĞININ QARŞISININ ALINMASI SAHƏSİNDƏ MONİTORİNG VƏ ƏLAQƏLƏNDİRMƏ QRUPLARI

Məişət zorakılığının qarşısının alınması sahəsində monitoring və əlaqələndirmə qruplarının təlimləndirilməsi məqsədilə Respublikanın 9 regionu üzrə 63 rayonda təlimlər keçirilmişdir.

Təlimlərdə “Məişət zorakılığının qarşısının alınması sahəsində monitoring və əlaqələndirmə qruplarının fəaliyyəti və hüquqi müstəvidə görülməli olan tədbirlər,

Məişət zorakılığının qarşısının alınması haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa edilən yeni düzəlişlər” mövzusunda təqdimat edilmiş, “Məişət zorakılığının qarşısının alınması ilə bağlı müraciətlərə dair yerli icra hakimiyyəti orqanlarından daxil olan cavab məktublarının 2023-2024 illər üzrə təhlili aparılmışdır.

GENDER MƏSƏLƏLƏRİ ÜZRƏ MƏSUL ŞƏXSLƏR (GMŞ)

Gender bərabərliyi sadəcə qadın və qızların maraqlarına cavab verən məsələ deyil, bütün cəmiyyətin faydalanacağı bir hədəfdir. İstər iqtisadi, istər siyasi, istərsə də sosial inkişaf göstəricilərinin təsdiq etdiyi kimi, gender bərabərliyi sabitlik, inkişaf və rifahın önəmli daxili komponentidir. Ona görə də həm qadın, həm də kişilərin iş yerində, həmçinin ümumilikdə cəmiyyətdə ehtiyaclarının müəyyənəşdirilməsi, təhlil edilməsi və qarşılınması vacibdir. Bu baxımdan Gender məsələləri üzrə məsul şəxslərin (GMŞ) fəaliyyəti mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Gender məsələləri üzrə məsul şəxsin rolu qadın və kişilərin ehtiyaclarını müəyyənəşdirmək, strategiyalar və göstəriciləri müvafiq olaraq uyğunlaşdırmaq üçün sektorların imkanlarının genişləndirilməsinə töhfə verməkdir. Bu fəaliyyət təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq bütün qurumlar, xüsusilə dövlət orqanları üçün vacibdir.

Bu zərurəti nəzərə alaraq, dövlət qurumları, onların müvafiq bölmələri həyata keçirdikləri fəaliyyət üzrə siyasətə gender yanaşmasını daxil etməkdə sektor rəhbər-

lərinə dəstək üçün GMŞ-ləri seçməlidirlər. Bu vəzifəyə təyin edilmiş fərdlər gender bərabərliyini təşviq etmə sahəsində müəyyən təcrübəyə malik ola və ya bu işdə tamamilə yeni ola bilərlər. Əgər təyin edilmiş gender məsələləri üzrə məsul şəxslər gender meynstriminqi (siyasət, proqram və ya fəaliyyətdə gender yanaşmasının nəzərə alınması) üzrə çalışmayıblarsa, vəzifəyə başlanğıc mərhələsində bacarıqların inkişaf etdirilməsi üzrə proqramla təmin edilməli və onların çalışdıqları müddət ərzində digər sahələr üzrə gender mütəxəssislərindən məsləhət və dəstəyə çıxışları olmalıdır.

Gender məsələləri üzrə məsul şəxslərin aşağıdakı fəaliyyətləri həyata keçirməsi tövsiyə olunur;

- ✓ Qadın hüquqları və gender bərabərliyi sahəsində dövlətin həyata keçirdiyi siyasət haqqında məlumatlı olmaq;
- ✓ Təmsil etdikləri qurumda gender siyasətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı müəssisə rəhbərliyinə təkliflər vermək, fəaliyyətlər həyata keçirmək, illik hesabatlar hazırlamaq;
- ✓ Mütəmadi olaraq təmsil etdikləri

qurumda gender bərabərliyinin təbliğ edilməsi, cinsi ayrı-seçkilik hallarının qarşısının alınması sahəsində tədbirlər həyata keçirmək;

- ✓ Fəaliyyət sahəsi üzrə gender statistikasının toplanılması və təhlili;

- ✓ Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin həyata keçirdiyi təlim və seminarlarda, eləcə də digər tədbirlərdə fəal iştirak etmək.

Müəssisə daxilində qadın və kişilər üçün bərabər imkanlar yaradılması və işçilərin strateji qərarlarda bərabər iştirakının təmin edilməsi ölkədə demokratik ənənələrin möhkəmlənməsində və insan kapitalının inkişafında xüsusi rol oynayır.

2024-cü ildə gender məsələləri üzrə məsul şəxslərin fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi məqsədilə tədbirlər davam etdirilmişdir.

- 2024-cü il tarixində Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən Dünya Bankının icra etdiyi “Azərbaycan üçün Çevik Texniki Yardım Aləti” çərçivəsində gender məsələləri üzrə məsul şəxslər üçün “İş yerində zorakılıq və qısnama” mövzusunda təlimlər təşkil edilmişdir. Təlimlərdə “Əməyin təhlükəsizliyi və sağlamlığı”, “İş yerində zorakılıq və qısnama mövzularına genderyanaşmasının təqdimatı”, “İş yerində zorakılıq və qısnamanın miqyası, növləri; fərdlərə, təşkilatlara və cəmiyyətə təsiri barədə məlumatın artırılması”, “İş yerində zorakılıq

və qısnama ilə mübarizədə effektiv alətlərin təqdimatı və işəgötürənlərin rolu haqqında təsəvvürlərin genişləndirilməsi” mövzularında məlumat verilmişdir. Dövlət qurumlarında çalışan gender məsələləri üzrə məsul şəxslər üçün təşkil olunan təlimlərdə 50 nəfər iştirak etmişdir.

- Dövlət Komitəsində BMT-nin “Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılması üzrə Konvensiyası”nın icrasına dair aidiyyəti dövlət orqanlarının (qurumlarının) nümayəndələrindən ibarət İşçi Qrupun ilk iclası keçirilib. Qurumlararası əlaqələndirilmiş fəaliyyətin təşkili məqsədilə Dövlət Komitəsi yanında aidiyyəti dövlət orqanlarının (qurumlarının) rəhbər və mütəxəssis heyətinin təmsil olunduğu İşçi Qrupda 17 dövlət orqanının (qurumunun) nümayəndələri iştirak edib.

16 iyun 2022-ci il tarixində BMT-nin qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin ləğv olunması üzrə Komitəsinin (CEDAW) Cenevrə şəhərində keçirilmiş 82-ci sessiyasında Azərbaycan Respublikası Hökumətinin “Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarının aradan qaldırılması üzrə Konvensiyası”nın altıncı dövrü məruzəsi üzrə növbəti atılmalı olan addımlara dair tövsiyələri barədə İşçi Qrupun üzvlərinə məlumat verilmiş, qanunvericilikdə edilən dəyişikliklər müzakirə olunmuşdur.

BƏLƏDİYYƏLƏRDƏ GENDER KOMİSSİYALARI

Dövlət Komitəsi tərəfindən 2023-cü ildə bütün yerli icra hakimiyyətləri orqanlarına müraciət olunmuş, Dövlət Komitəsinin tövsiyəsi ilə bütün **Bələdiyyələrdə Gender Komissiyaları yaradılmışdır**. Bələdiyyələrdə Gender Komissiyalarının yaradılmasının əsas məqsədi yerli idarəetmənin genderə həssas yanaşma və gender bərabərliyi prinsipləri üzərində qurulmasının təşviqi, yerlərdə, xüsusilə ucqar kənd və qəsəbələrdə baş verən gender əsaslı zorakılıq hallarının vaxtında qarşısının alınması və aidiyyəti üzrə yönləndirilməsidir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə fəaliyyət göstərən 160 bələdiyyədə **Gender Komissiyaları** yaradılmışdır.

2024-cü ildə Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən "Bələdiyyələrdə yaradılmış gender komissiyalarının işinin gücləndirilməsi" mövzusunda seminarlar təşkil olunmuşdur.

Seminarların keçirilməsinin məqsədi regionlarda bələdiyyələrdə gender komissiyalarının fəaliyyətinin təkmilləşdirilmə-

si, yerli idarəetmədə gender bərabərliyi prinsipinin təşviqi və qadınların təmsilçiliyinin gücləndirilməsi, eyni zamanda məişət zorakılığının qarşısının alınması istiqamətində məlumatlılığın artırılmasıdır.

Seminarlar Saatlı, Sabirabad, Qusar, Quba, İsmayilli, Şamaxı, Gədəbəy, Tovuz, Biləsuvar, Masallı rayonlarında keçirilmişdir. Seminarlardan 350 nəfər faydalanmışdır.

✓ **Ağcabədi rayon Gender Komissiyası** il ərzində gender bərabərliyinin təmin edilməsi, erkən nikah və fəsadları, narkomaniya mövzusunda maarifləndirici tədbirlər keçirmiş və komissiya rayonun müxtəlif sahələrində çalışan fəal qadınlarla birgə keçirilmiş görüşlərdə ölkədə baş verən ictimai-siyasi proseslər o cümlədən, rayonunla bağlı mövzular müzakirə edilmiş və həmin müzakirələr yerli mətbu orqan olan "Aran" qəzetində, "Aran Ağcabədi" internet televeziyasında işıqlandırılmışdır.

✓ **Ağdam rayonunun** kənd Bələdiyyələrində yaradılan Gender Komissiyaları

1. Erkən nikah barədə
2. Bələdiyyə iclaslarında qadınların iştirak etməsi barədə (Kənd bələdiyyələrində əlaqə)
3. Ailə daxili zorakılıq və münaqişələr barədə
4. Məişət zorakılığının qarşısının alınması barədə

tərəfindən bələdiyyələrin inzibati binalarında məişət zorakılığına dair müraciətlərin qəbul edilməsi üçün xüsusi qutular asılmış və qutulara atılan müraciətlərin araşdırılması, həmçinin müvafiq tədbirlərin görülməsində İcra Hakimiyyətində fəaliyyət göstərən "Məişət zorakılığının qarşısının alınması sahəsində monitoring və əlaqələndirmə qrupları" ilə birgə koordinasiya fəaliyyət təşkil edilmişdir. Quzanlı qəsəbə Bələdiyyəsi ərazisində hesabat ili ərzində iki erkən nikah halının qarşısı alınmışdır. Müvafiq dövlət qurumlarının, həmçinin bələdiyyə üzrə gender komissiyasının üzvlərinin iştirakı ilə ailələrlə görüş keçirilmiş və valideynlərlə proflaktik söhbət aparılmışdır.

✓ **Sumqayıt, Mingəçevir, Naftalan şəhərləri, Cəlilabad, Daşkəsən, Goranboy və Bakı şəhəri Xəzər rayonlarının** Bələdiyyələrində yaradılan Gender Komissiyaları tərəfindən "Gender bərabərliyi", "Məişət zorakılığı" və "Erkən nikahlar" adlı maarifləndirici tədbirlər keçirilmişdir.

✓ **Gəncə şəhəri Nizami, Kəpəz və Hacıkənd bələdiyyəsinin** Gender Komissiyaları tərəfindən "Gender bərabərliyi nədir?",

"Qərarların qəbul edilməsi prosesində bərabər hüquqlu iştirak et", "Qadına qarşı şiddətə son", "Erkən nikah və onun fəsadları", "İnsan alverinə yox deyək", "Məişət zorakılığına yox deyək!", "Hüquqlarını bilməlisən", "Gender stereotipləri ilə mübarizə", "Qadınlar və ictimai həyat, imkanlar və problemlər" "Sağlam Düşüncəli Ailə", "Sosial Mediya və ondan düzgün istifadə", "Liderlik nədir?" və s. mövzularda maarifləndirici təlimlər, görüşlər, tədbirlər təşkil edilmiş və maarifləndirici bukletlər paylanmışdır. Həmçinin **Kəpəz bələdiyyəsinin** Gender Komissiyası tərəfindən məişət zorakılığına məruz qalan 16 qadına ödənişsiz həkim psixoloq müayinəsi təşkil edilmiş, hər bir zərər çəkmiş şəxs üçün 15 gün ərzində psixoloji reabilitasiya və psixoloji korreksiya kursları təşkil edilmişdir.

✓ **Neftçala Rayon** İcra Hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə "Bələdiyyələrdə gender bərabərliyi siyasətinin həyata keçirilməsinə dair praktiki tövsiyələr" mövzusunda tədbir təşkil olunmuş, tədbirdə rayon və şəhər bələdiyyələrində yaradılmış Gender Komissiyalarının fəaliyyət istiqamətləri, iş prinsipləri və struktur məsələləri müzakirə olunmuşdur.

✓ **Qəbələ rayonunda** Qəbələ şəhər bələdiyyəsi, Vəndam bələdiyyəsi, Zalam bələdiyyəsi və Tüntül bələdiyyəsi ilə birlikdə bələdiyyə üzvləri olan qadınlar üçün liderlik potensialının, eləcə də müvafiq ərazidə vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi və gender bərabərliyi istiqamətində dövlət siyasətinin həyata keçirilməsi sahəsində bilik və bacarıqlarının artırılması məqsədilə təlimlər keçirilmişdir.

✓ **Sabirabad rayonunda** fəaliyyət göstərən bələdiyyələrdə "Məişət və gender zorakılığından zərər çəkmiş şəxslər üçün yardım mərkəzləri" yaradılmışdır.

✓ **Bakı şəhəri Sabunçu rayon** Bələdiyyələrində yaradılmış Komissiyalar tərəfindən

məişət zorakılığı ilə mübarizə çərçivəsində risk qrupuna daxil olan ailələrin aşkar edilməsi, onlarla profilaktiki iş aparılması, zorakılıq qurbanlarına zəruri dəstəyin göstərilməsi və maarifləndirmə məqsədilə sakinlər arasında "Gənclər arasında ailə dəyərlərinin təbliği", "Erkən nikahlarla mübarizə", "İnsan hüquqlarının qorunması və müdafiəsi", "Yetkinlik yaşına çatmayanların hüquqlarının müdafiəsi" mövzularında tədbirlər keçirilmişdir.

✓ **Bakı şəhəri Nəsimi rayon** Bələdiyyəsində gender əsaslı zorakılıq hallarının qarşısının alınması istiqamətində Qaynar Xətt yaradılmışdır (012-440 50 71, 077 282 00 09). Həmçinin bələdiyyənin inzibati binalarında məişət zorakılığına dair müraciətlərin qəbul edilməsi üçün xüsusi qutular asılmışdır.

✓ **Bakı şəhəri Səbail Bələdiyyəsi** qrant müsabiqəsində məhbus qadınların həyatı, onların keçdikləri əziyyətli yollarından bəhs edən "İkinci Nəfəs" adlı layihə ilə çıxış edərək qalib olmuşdur.

✓ **Bakı şəhəri Suraxanı rayon** ərazisində məişət zorakılığının qarşısının alınması və zorakılığa məruz qalmış şəxslərin müraciətlərin asanlaşdırılması məqsədilə bələdiyyələrin inzibati binalarında məxfi qutular yerləşdirilmişdir.

GENDER ƏSASLI ZORAKILIQLA BAĞLI DƏSTƏK XƏTTİ (860)

860 sayılı Dəstək Xəttinə 2024-cü il ərzində 330 müraciət daxil olmuşdur. Dəstək xəttinə edilən müraciətlərin sayı 2023-cü illə müqayisədə 9,1% artmışdır.

Zənglər bir neçə meyarla əsasən təhlil edilir. Bu meyarlara zəng edənin kimliyi, yaşı, cinsi, ailə vəziyyəti, təhsili, məşğulluğu, zorakılığın növü, yaşadığı bölgə, eləcə də yönləndirildiyi tərəfdaş qurum daxildir.

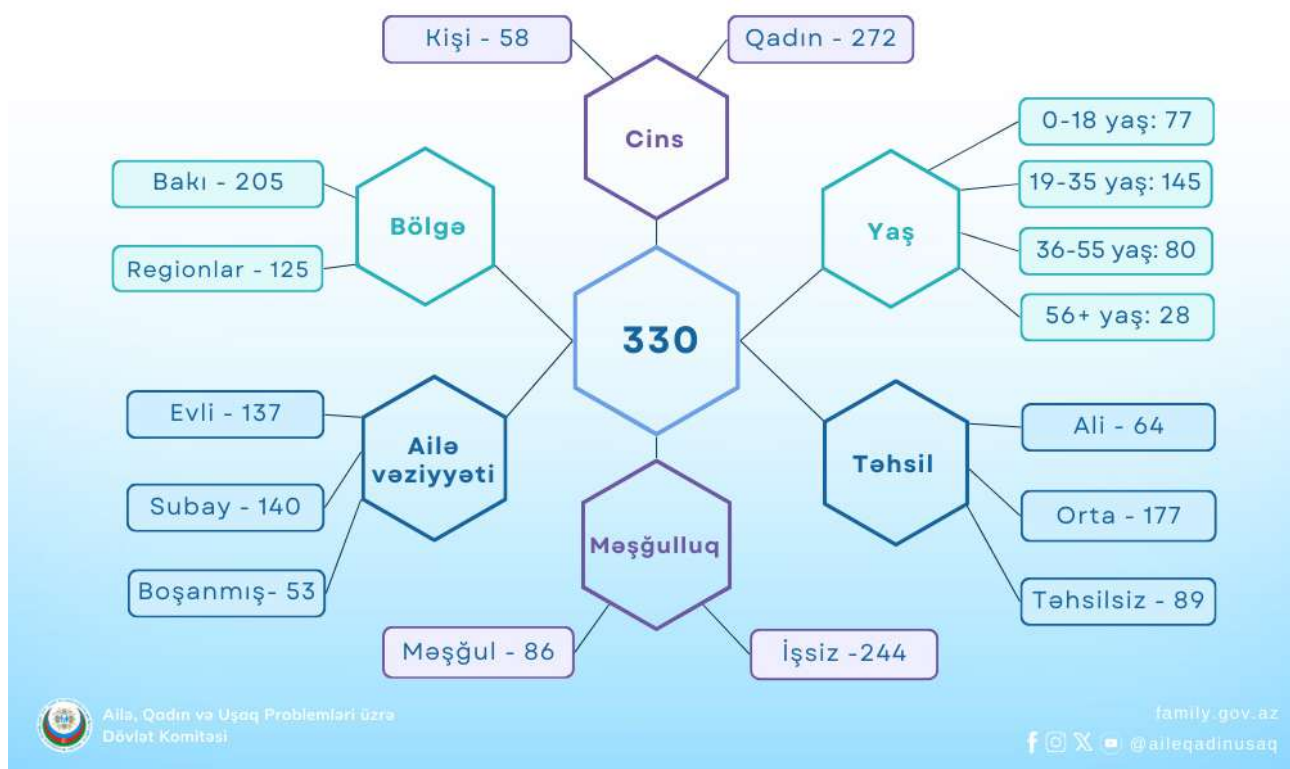
Müraciət edənlərin cins bölgüsü göstərir ki, 272 nəfəri qadın, 58 nəfəri kişi olmuşdur.

Zənglərin məşğulluq səviyyəsinə görə təhlili göstərir ki, müraciətçilərin 244 nəfəri işsiz və 86 nəfəri məşğul şəxslər olmuşdur.

2024-cü il ərzində qəbul edilən zənglərin ailə vəziyyətinə görə təhlilinə əsasən müəyyən edilmişdir ki, müraciət edənlərin 140 nəfəri subay, 137 nəfəri evli və 53 nəfəri boşanmış olmuşdur.

860 GENDER ƏSASLI ZORAKILIQLA BAĞLI DƏSTƏK XƏTTİNƏ DAXİL OLAN MÜRACİƏTLƏRİN TƏHLİLİ

(yanvar-dekabr 2024)

QADIN DƏSTƏK XƏTT XİDMƏTİ (116111)

2022-ci il iyul ayından etibarən Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, “Ümidli Gələcək” Sosial Təşəbbüslər İctimai Birliyi və “Azercell Telekom” MMC-nin tərəfdaşlığı və maliyyə dəstəyi ilə yaradılan “Qadın Dəstək Xətt” (QDX) xidməti psixoloji dəstəyə ehtiyacı olan, böhran və sosial təhlükəli vəziyyətdə yaşayan, məişət zorakılığı ilə üzləşən qadınlara 24/7 yardım və xidmət istiqamətində fəaliyyətini davam etdirir.

Xəttin əsas məqsədi - Məişət zorakılığı ilə mübarizə istiqamətində effektiv psixoloji, emosional və sosial dəstəyin təşviq edilməsi və zorakılıq qurbanlarının reabilitasiyası və cəmiyyətə reinteqrasiyasına

kömək etmək üçün onlara birbaşa icma əsaslı hüquq klinikalarına, reabilitasiya mərkəzlərinə, sığınacaqlara, hüquqi məsləhət verən QHT-lərə yönləndirmək yolu ilə müvafiq yardım göstərilərək, qurban qadınlara və onların uşaqlarına həm qısamüddətli, həm də uzunmüddətli fərdi ehtiyaclarına cavab verəcək fəaliyyətin təşkil edilməsidir.

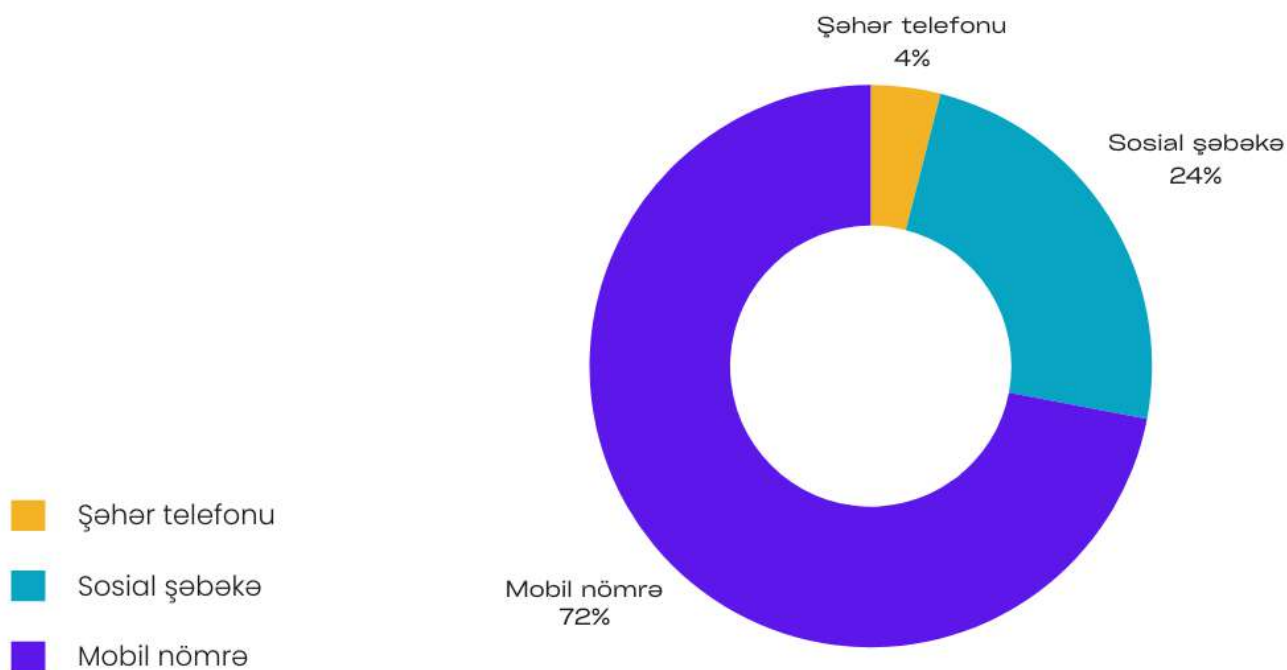
“Qadın Dəstək Xətti”nə müraciət edənlər peşəkar işçi heyəti tərəfindən hüquqi, tibbi xidmətlərə çıxış, məşğulluqla bağlı məlumatlandırılma, onların ailə və yaşayış şəraitinin qiymətləndirilməsi əsasında sosial dəstəklə təmin olunurlar. QDX aşağıdakı kateqoriyalar üzrə xidmət göstərir:

Dəstək Xəttinə 2024-cü il ərzində 1623 müraciət daxil olub:

- ✓ Məişət zorakılığı – 304 (19%)
- ✓ Boşanma prosesindəki problemlər – 472 (29%)
- ✓ Sosial-maddi rifahın aşağı olması – 267 (16%)
- ✓ Səhiyyə hüququnun təmin edilməsi – 42 (3%)
- ✓ Hüquqi yardıma ehtiyac – 495 (30%)
- ✓ Sığınacaqla təmin olunma – 43 (3%)

Müraciətlərin daxilolma vasitələri əsasında bölgüsü:

Azərbaycan Uşaq Qaynar Xətt Xidməti (116111)

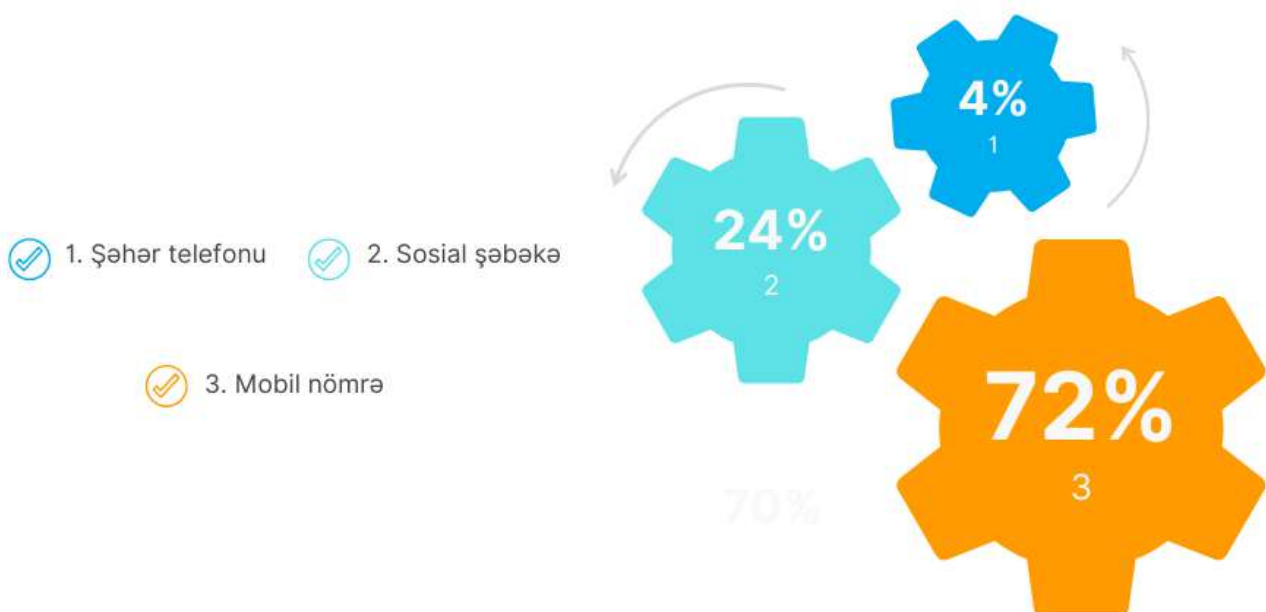
Azərbaycan Uşaq Qaynar Xətt xidməti öz fəaliyyətini 2024-cü ildə də davam etdirmişdir.

Azərbaycan Uşaq Qaynar Xətt xidmətinin əsas məqsədi 18 yaşına çatmamış dövlət uşaq müəssisələrində olan, küçədə yaşayan və işləyən, istismara və zorakılığa məruz qalan, psixoloji və emosional problemlərlə üzləşən, fiziki və əqli imkanları məhdud olan, habelə sosial-təhlükəli vəziyyətdə yaşayan ailələrdən olan, hüquqları pozulmuş, qanunla münaqişədə olan, xüsusi qayğıya və müdafiəyə ehtiyacı olan hər bir uşaq və uşağın problemi ilə bağlı onlara sosial xidmət, psixoloji və hüquqi yardım, emosional dəstək, üzləşdiyi çətinliklərin və problemlərin həllinə dair məsləhətlər vermək, onların müraciətlərini digər müvafiq xidmətlərə yönləndirilməsini təmin etmək və təxirəsalınmaz kömək göstərməkdir.

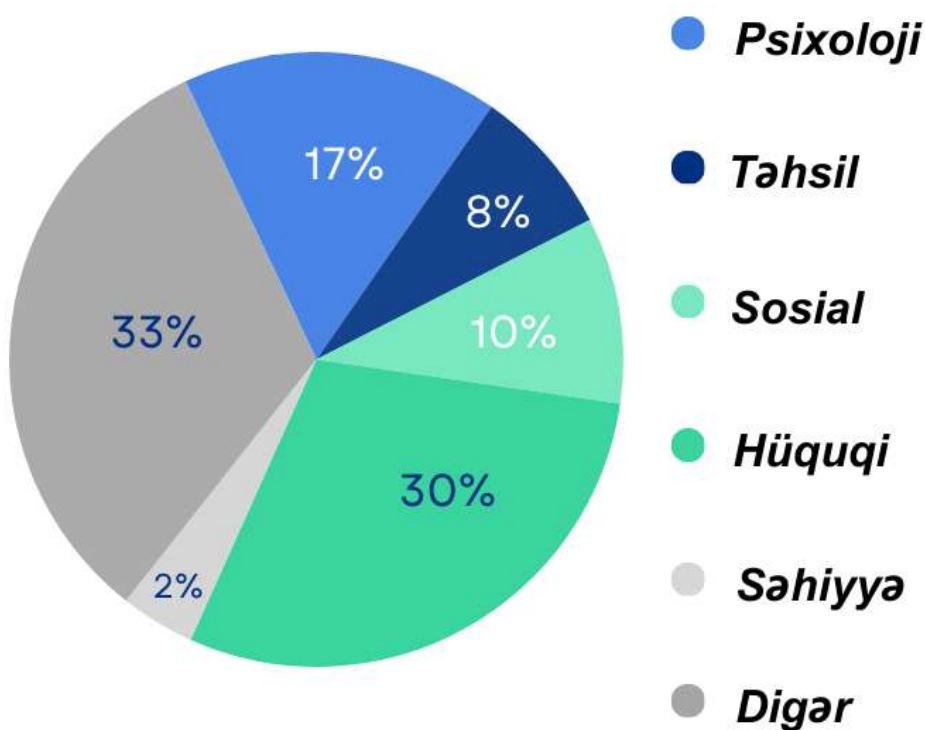
Azərbaycan Uşaq Qaynar Xətt xidməti fəaliyyətini Azərbaycan Respublikası Rəhbərlik, Nəqliyyat və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi tərəfindən istifadəyə verilmiş **116111 qısa nömrəsi, 4 mobil nömrə, elektron poçt, internet sahifəsi, facebook və instagram sosial şəbəkələri** və İOS və Android sistemləri üçün nəzərdə tutulmuş mobil əlavə vasitəsilə həyata keçirir.

Qaynar Xətt xidmətinin əsas iş prinsipi – məxfilikdir. Yalnız ehtiyac yarandıqda, əgər problemin həlli bunu tələb edirsə və müraciət edən buna razılıq verirsə, onun barəsində məlumat müvafiq təşkilat və şəxslərə ötürülə bilər.

2010-2024-cü illərdə Uşaq Qaynar Xətt Xidmətinə ümumilikdə 75600, 2024-cü ildə isə 3635 zəng daxil olmuşdur. Zənglərin 145-i şəhər telefonundan, 2617-si mobil nömrədən, 873-ü sosial platformalardan (Instagram, Facebook, Gmail, veb-sayt) daxil olmuşdur.

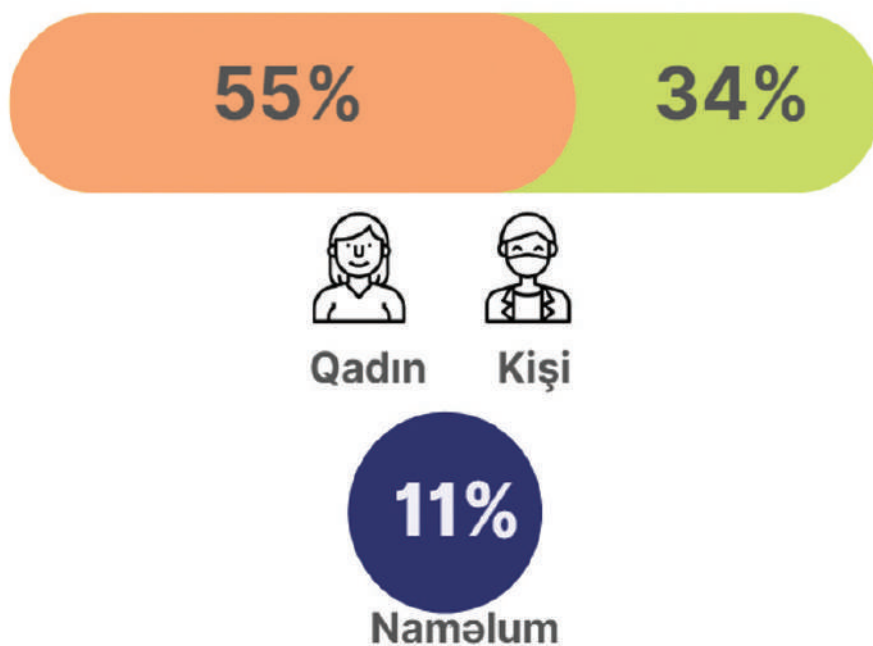
Zənglərin sahələr üzrə təsnifatı

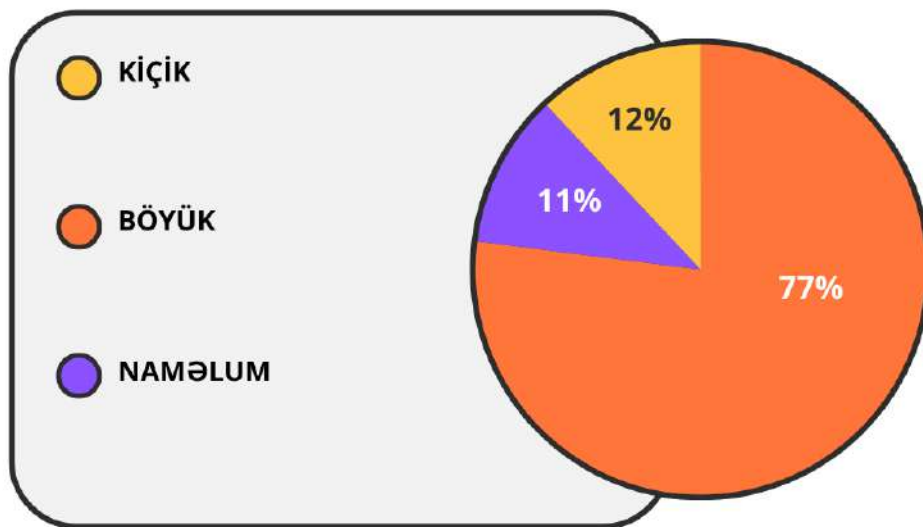
Müraciət edənlərin 618-i psixoloji, 290-ı təhsil, 364-ü sosial, 1090-ı hüquqi, 73-ü səhiyyə və 1200 digər zənglər olmuşdur.

İl ərzində daxil olan zənglərin 1236-sı kişi, 1999-u qadın, 400-ü isə naməlum (anonim) şəxslər tərəfindən edilmişdir:

Müraciətlərin cinslər üzrə təsnifatı

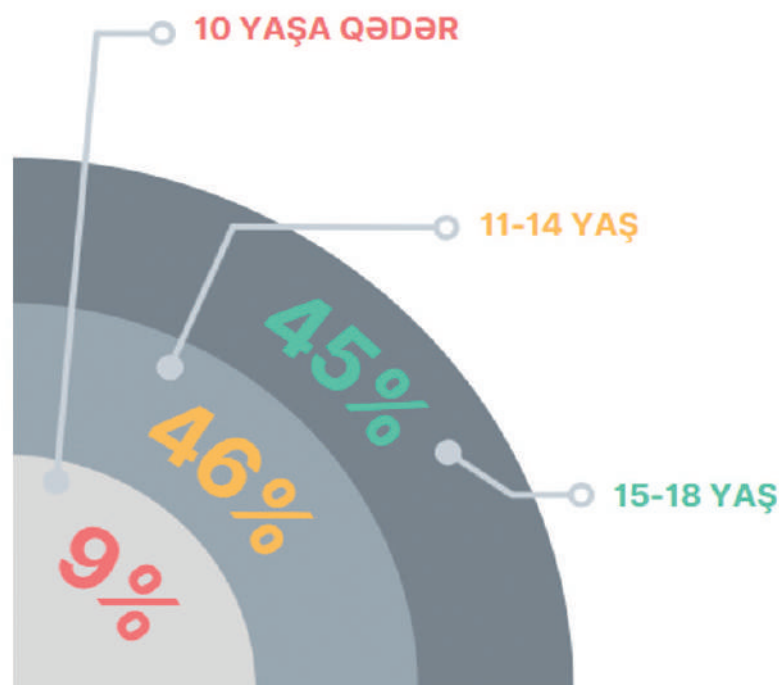

Müraciət edənlərin 2799 nəfəri böyük, 436 nəfəri kiçik və 400 nəfəri naməlum (anonim) olmuşdur.

Qeyd: Daxil olan 400 zəng naməlum(anonim) olduğu üçün yaşı təyin edilməmişdir.

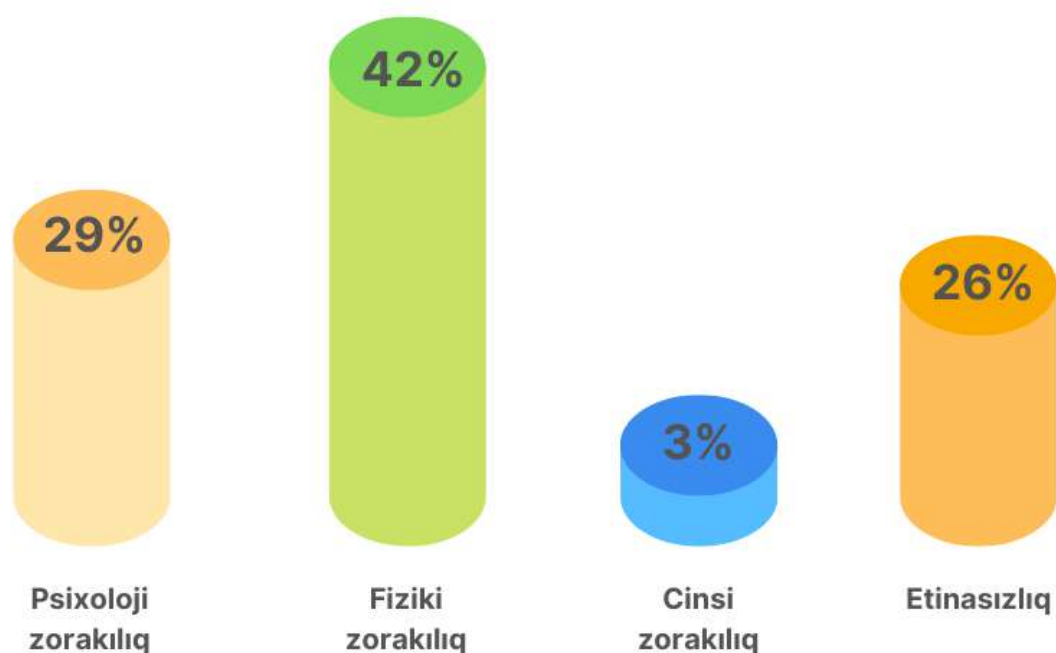
Yetkinlik yaşına çatmayanların yaş kateqoriyasına görə təsnifatı

18 yaşına qədər olan müraciətlərin yaş kateqoriyasına görə təsnifatının təhlili göstərir ki, 10 yaşa qədər 39 nəfər, 11-14 yaş arası 201 nəfər, 15-18 yaş arası 196 nəfər olmuşdur.

2024-cü il ərzində Azərbaycan Uşaq Qaynar Xətt xidmətinə 816 zorakılıq halı (237-psixoloji, 343-fiziki, 19-cinsi, 217 etinasızlıq) ilə bağlı müraciət daxil olmuşdur.

Zorakılığın növünə görə müraciətlər

Əhalinin məlumatlılığının artırılması, uşaq və yeniyetmələr üçün əlçatanlığın təmin edilməsi məqsədilə qaynar xətt xidmətinin əməkdaşları tərəfindən müxtəlif maarifləndirilmə tədbirləri həyata keçirilir.

GENDER BÜDCƏSİ

Gender büdcəsi – dövlət büdcəsi resurslarının paylanmasında cins amilinin nəzərə alınmasını əks etdirir və qadınlar üçün ayrı büdcənin olması demək deyildir. Büdcənin gender təhlili müxtəlif üsullarla aparılır. Onların əsasını dövlət siyasətinin gender ekspertizası təşkil edir. Gender büdcəsi – mədaxil və məxaric göstəricilərini əks edən klassik büdcə deyil. O, eyni məqsəd güdən müxtəlif vasitələr, proseslər, mexanizmlər və təşkilatların məcmusunu ifadə edir. Bu məqsəd isə ölkənin əsas maliyyə sənədi olan dövlət büdcəsinin formalaşması zamanı gender problemlərinin nəzərə alınmasıdır.

Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, gender büdcəsi heç də büdcə xərclərinə aid maddələrin cinsi əlamətə görə bölüşdürülməsi demək deyildir. Əsas məsələ kişi və qadınlar üçün bərabər imkanların həyata keçirilməsində ayrı-seçkilik yaradan məhdudiyyətlərin müəyyən edilməsindən ibarətdir. Bundan əlavə, gender büdcəsi hər hansı bir cinsin (kişi və ya qadının) yox, bütövlükdə əhalinin mənafeyinə uyğun şəkildə tərtib edilməlidir. Yalnız bu halda qadınların bütün ictimai-siyasi və iqtisadi proseslərdə kişilərlə eyni dərəcədə iştirakını təmin edən vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması prosesini sürətləndirmək olar.

Gender büdcəsi – dövlətin sosial siyasətində qadın və kişilərin maraqlarını nəzərə almağa, hökumətin iqtisa-

di qərarlarının sosial nəticələrini öncədən görməyə imkan verən yeni bir sosial texnologiyadır. Onun vəzifəsi dövlətin, habelə bələdiyyələrin və digər ictimai idarəetmə qurumlarının resurslarından müxtəlif yaş və sosial qruplar üzrə qadın və kişilərin bərabər faydalanma imkanlarını təmin etməkdən ibarətdir. Həmçinin hökumətlərə büdcənin cinslərə fərqli təsirlərinin təhlilini aparmaq, habelə bərabərlik üçün məqsəd və ya hədəflər müəyyən etməklə bu məqsədləri dəstəkləmək üçün vəsait ayırmaqla maliyyə siyasətləri vasitəsilə bərabərliyi təşviq etməyə imkan verir.

Gender büdcəsinin aşağıdakı tərifləri var;

✓ **büdcənin gender bərabərliyi hədəflərinə çatmaqda daha təsirli olması üçün büdcə prosesinin rutin hissəsi kimi analitik vasitələrdən istifadə edilməsidir.**

✓ **gender bərabərliyi hədəflərinə nail olmaq üçün uzunmüddətli məqsədi olan strategiya və prosesdir.**

✓ **ictimai resursların necə toplandığı və xərcləndiyinə diqqət yetirməklə qadınlar və kişilər arasında bərabərliyə nail olmaq strategiyasıdır.**

✓ **hökumətlərin büdcə qərarlarının gender bərabərliyinə necə təsir etdiyini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə biləcəyi ictimai idarəetmə vasitəsidir.**

2024-cü il ərzində Komitənin sosial şəbəkə hesablarında 364 məlumatlandırıcı, 60 maarifləndirici, 40 reaksiya tipli paylaşım edilmiş, 25 canlı bağlantı keçirilmişdir.

- **“Facebook”** üzrə izləyicilərin sayı 23606, məmnunluq göstəricisi 27%, səhifənin effektivlik meyarı 29.9% olmuşdur. 464 paylaşımın yayılma göstəricisi isə 288666-ya çatmışdır.

- **“Instagram”da** izləyici sayı **6735**, məmnunluq göstəricisi 26%, səhifənin effektivlik meyarı 9.7% olmuşdur. **300 paylaşımın** yayılma göstəricisi isə 766954-ə çatmışdır.

- **“X”** (Twitter) platformasında izləyici sayı 3553 nəfər, 246 paylaşımın görülmə

sayı 17300, səhifənin effektivlik meyarı 8%, təqdir göstəricisi 9.9% olmuşdur.

- **“YouTube”** kanalında il ərzində **60 video** paylaşılmış, baxışların sayı 9776-ya yüksəlmişdir. Kanalın effektivlik meyarı 91,7%, məmnunluq göstəricisi isə 92.7% təşkil etmişdir.

2024-cü ildə Kütləvi İnformasiya Vasitələrindən 198 müraciət (televiziya – 112, sayt-69, radio-17) daxil olmuşdur.

Ötən il Dövlət Komitəsinin veb-səhifəsi yeni - **www.family.gov.az** domenini və müasir dizaynla istifadəyə verildi. Saytda hazırlanmış çap materialları, maarifləndirmə vəsaitləri, həyata keçirilən layihə və tədbirlərlə bağlı elan, xəbər və mətbuat açıqlamaları, infoqrafik materiallar yerləşdirilib.

2024-CÜ İLDƏ MEDİADAN DAXİL OLAN SORĞULARDA AKTUAL MÖVZULAR

Yenilənmiş saytda özündə faydalı ekspert məsləhətlərini cəmləyən **E-jurnal** da fəaliyyət göstərir.

Daha bir yenilik ondan ibarətdir ki, saytın mobil versiyasında **(012) 860 Gender-əsaslı zorakılıqla bağlı Dəstək Xətinə birbaşa zəng etmək mümkündür.**

- **cac.info.az saytı:** *Uşaq Səfirlər Məclisinin fəaliyyətinin ictimailəşdirilməsi və uşaq hüquqları sahəsində maarifləndirilmə işinin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədilə 24 iyul 2020-ci il tarixindən Komitənin dəstəyi ilə fəaliyyətə başlamışdır.*

- **eudi.az portalı:** *2023-cü ilin iyul ayından etibarən sosial media səhifələrinin fəaliyyəti həyata keçirilir. Portal vasitəsi ilə cəmiyyət üzvlərinə və valideynlərə erkən uşaqılıq dövründə inkişaf məsələləri ilə bağlı faydalı məlumatlar çatdırılır.*

- **genderazerbaijan.com** ölkədə gender bərabərliyi sahəsində vəziyyətlə bağlı məlumatların, yeniliklərin və xəbərlərin paylaşılması, genderə məsul şəxslər arasında koordinasiyanı və operativliyi gücləndirmək məqsədilə yaradılmışdır.

Media nümayəndələri üçün çox saylı təlim və tədbirlər keçirilmişdir.

✓ **Dövlət Komitəsi** Jurnalistika ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr üçün Qəbələ rayonunda “Ailə, qadın və uşaq məsələləri mediada” mövzusu üzrə Yay Təlim Proqramı təşkil edilib.

✓ **Dövlət Komitəsinin təşkilatçılığı ilə** İsmayılıda jurnalistlər və sosial media bloggerləri üçün təlim proqramı keçirilib. Məqsəd jurnalistlərin, eləcə də bloggerlərin ailə, qadın və uşaq problemlərinin mediada düzgün işıqlandırılması istiqamətində bilik və bacarıqlarının gücləndirilməsi, uşaq hüquqları və gender bərabərliyinə dair informasiyanın yayımlanmasında həssaslığın artırılmasıdır.

Medianın İnkişafı Agentliyi tərəfindən təşkil edilən “İctimai proseslər media müstəvisində” mövzusunda Forum çərçivəsində mediada gender bərabərliyi prinsipinin qorunması, cəmiyyətdə bərabər imkanların yaradılması üçün effektiv marifləndirici kampaniyaların aparılması, bu istiqamətdə media nümayəndələrinin məlumatlandırılması, media, dövlət qurumları və digər tərəflər arasında koordinasiyanın təkmilləşdirilməsi məqsədilə “Sosial məsələlərin, həmçinin məişət zora-

kılığı və erkən nikah kimi həssas mövzuların mediada düzgün işıqlandırılması” panel sessiyası keçirilmişdir.

Dövlət Komitəsi tərəfindən **“Ailədə gender bərabərliyinə mane olan patriarxal yanaşmalar və ayrı-seçkilik xarakterli stereotiplər mövzusunda təhlil”** aparılmışdır.

Tədqiqat nəticəsində əldə edilmiş tövsiyəyə əsasən,

Media sahəsində gender məsələlərinə daha yüksək həssaslığın formalaşdırılması vacibdir. İctimaiyyətə təqdim olunan istənilən məlumatın gender stereotipləri və patriarxal yanaşmalar baxımından dəyərləndirilməsi vərdislərinin həm jurnalistika sahəsində təhsil alan, həm də bu sahədə artıq fəaliyyət göstərənlər arasında inkişaf etdirilməsi üçün müvafiq vəsaitlərin hazırlanması, təlimlərin keçirilməsi zəruridir.

Məlumdur ki, ayrı-seçkilik xarakterli gender stereotipləri insanların daha çox görüb, müşahidə etdikləri gender rollarına,

qadın və kişilərin ailədə və ictimai sahədə yetinə yetirdikləri funksiyaların müşahidəsinə əsaslanır. Media hansı gender rollarını tirajlayır? Mediada yayımlanan qadın-kəşi obrazları gender bərabərliyinə hansı töhfə verir, yoxsa onun əksinə işləyir? Bu suallar ictimaiyyətlə işləyən peşə nümayəndələri, media əməkdaşlarının daim diqqətində saxlanılan məsələlər arasında olmalıdır.

Efir məkanında televiziya verilişləri və yerli istehsal olunan seriallarda təqdim olunan qadın və kəşi rollarına xüsusilə diqqət yetirmək vacibdir. “Dey-ingən evdar qadın”, “maddiyatçı qadın”, “avam qadın” obrazlarının hədsiz yer alması cəmiyyətdə qadın nüfuzuna xələl gətirir. Eyni zamanda, güclü kəşi obrazının məhz aqressivliklə eyniləşdirilməsi ictimai şüuru, xüsusilə formalaşma illərini yaşayan gənc nəslə yalnız yönləndirir, belə bir səhv təsəvvür formalaşdırır ki, aqressivlik, zorakılığa meyillik, ailə üzvlərinə təzyiq göstərmək xüsusiyyətləri

“güclü kişi” obrazının mütləq tərkib hissəsidir.

Bu baxımdan, efir məkanında yeni yaradılan məzmunun qatı patriarxallıqdan uzaq olması zəruridir. Bunun üçün müvafiq məz-

munu yaradan peşəkarların məhz gender həssaslığının artırılması üçün yuxarıda qeyd olunan tədbirlər vacibdir.

1.2. GENDER BƏRABƏRLİYİ MƏDƏNİYYƏTİNİN TƏBLİĞİ

(MADDƏ 5.0.4)

1.2. Gender bərabərliyi mədəniyyətinin təbliği (maddə 5.0.4)

Gender mədəniyyətinin inkişafı hüquqi dövlət və demokratik cəmiyyətin mədəni yüksəlişinin əsas göstəricilərindən sayılır. Bu cəmiyyətdə bərabərhüquqlu münasibətlərin formalaşdırılması, insanların sosial fəallığının artırılması və şəxsiyyətin ahəngdar inkişafına şərait yaratmaqla daha ədalətli və inklüziv cəmiyyət quruculuğuna kömək edir.

Gender münasibətləri şəxsiyyətlərarası və ictimai münasibətlərin vacib hissəsi olmaqla cəmiyyətin sosial strukturunda mühüm yer tutur. Bəzi hallarda mənfi təsirlərinə rəğmən, bu və ya digər cəmiyyətdə dominant gender nizamı, sosial norma və gender stereotipləri tarixən müəyyən şərtlərə uyğun olaraq formalaşaraq, təsadüfi xarakter daşımır. Lakin cəmiyyət yeni çağırışlarla üzləşib, dəyişikliklər prosesindən keçdikcə, ona xas olan patriarxal yanaşma və gender stereotiplərinin də dəyişməsi,

daha eqalitar və pragmatik əsaslara söykənməsi zərurəti yaranır. Bu prosesin kəskin dekonstruksiya strategiyasından daha çox mərhələli, çoxsəviyyəli, ardıcıl tədbirlər vasitəsilə tədricən həyata keçirilməsi daha dayanıqlı nəticələri təmin edəcəkdir.

Bu sahədə uzunmüddətli dəyişikliklərə nail olmaq üçün xüsusilə müstəqillik illərində başlanılmış, üç onillik boyu ardıcıl olaraq həyata keçirilən dövlət siyasətinin daha da gücləndirilməsi məqsədilə təhsil, media, incəsənət və digər sahələrdə kompleks tədbirlərin işlənilməsi və həyata keçirilməsi zəruridir.

Lakin gender bərabərliyi naminə müxtəlif qurum və təşkilatlar tərəfindən həyata keçirilən təbliğat tədbirlərinin ana ideyası cəmiyyətin fundamental milli dəyərlərilə mübarizə ruhunda olmamalıdır. Azərbaycan xalqının milli şüurunda ənənələrə ehtiram və hörmət diskursu olduqca möhkəm

yer tutur. Bunu **“Ailədə gender bərabərliyinə mane olan patriarxal yanaşmalar və ayrı-seçkilik xarakterli stereotiplər mövzusunda təhlil”** zamanı ekspertlərlə aparılan müsahibələr də bir daha təsdiqləyir. Odur ki, patriarxal yanaşma və gender stereotipləri ilə mübarizə ənənələrlə mübarizə deyil, daha humanist cəmiyyət qurmaq, eyni zamanda müasir həyatın dinamikliyinə uyğun praqmatik yanaşma və həyat strategiyalarına yol açmaq vasitəsi kimi nəzərdən keçirilməlidir.

2024-cü il ərzində ölkədə mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən gender bərabərliyi mədəniyyətinin təbliği istiqamətində çoxsaylı layihələr və tədbirlər planları çərçivəsində seminarlar, təlimlər keçirilmiş, geniş maarifləndirmə işləri aparılmışdır.

Dövlət Komitəsi Regional İnkişaf İctimai Birliyinin əməkdaşlığı ilə birgə respublikanın 10 şəhər və rayonunda

«Güclü cəmiyyətin zərif simaları» adlı layihə həyata keçirmişdir.

Layihənin məqsədi regionlarda yaşayan gənc qızlar və qadınlar arasında gender bərabərliyi mədəniyyətinin təşviqi, şəxsi və liderlik bacarıqlarının inkişafı, erkən nikah, qızların təhsildən yayınması və məişət zorakılığının fəsadları barəsində onların maarifləndirilməsidir. Layihə çərçivəsində keçirilən görüşlərdə 2000 nəfər gənc qız və qadın iştirak etmişdir.

➤ **Dövlət Komitəsi tərəfindən Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu çərçivəsində “Mədəniyyətlərarası dialoq vasitəsilə qadın hüquqlarının təşviqi: Qlobal proqresə doğru”** adlı sessiya təşkil olunmuşdur. Millət vəkllərinin, ali təhsil müəssisələrinin, dövlət qurumlarının və vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələrinin iştirak etdiyi sessiyada gender bərabərliyinin təmin

olunması, qadınların iqtisadi imkanlarının genişləndirilməsi mövzularında ətraflı fikir mübadiləsi aparılmışdır. Sessiyada 40 nəfər iştirak etmişdir.

➤ **Dövlət Komitəsi tərəfindən “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” və Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin əməkdaşları üçün “Gender bərabərliyi mədəniyyətinin təbliği” mövzusunda tədbirlər təşkil olunmuşdur.** Tədbirlərdə iştirakçılara gender bərabərliyi anlayışı, gender bərabərliyinə maneə olan amillər, bu sahədə dövlət siyasəti, gender məsul şəxslərin vəzifələri və iş yerində seksual qısnama, iqlim dəyişikliyinə qadınlara təsiri haqqında məlumat verilmişdir. Tədbirlərdən 160 nəfər bəhrələnmişdir.

➤ **Uşaq Səfirlər Məclisinin nümayəndələri tərəfindən** gender bərabərliyinin təmin edilməsi məqsədilə Cəbrayıl, Sabiabad və Ağsu rayonlarında tədbir keçirilmiş, ümumilikdə 105 nəfər iştirak etmişdir.

➤ **Səhiyyə Nazirliyi İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi və Təhsil Nazirliyinin birgə əməkdaşlığı ilə 2024-cü ildə 24 orta ümumtəhsil və 5 Peşə məktəbində müəllim və tibb heyəti üçün “Gender bərabərliyi. Məişət zorakılığının qarşısının alınması” adlı maarifləndirmə tədbirləri həyata keçirilib.** Tədbirin iştirakçılarını maraqlandıran suallar cavablandırılıb və onlara İSİM tərəfindən hazırlanaraq çap edilən maarifləndirici materiallar təqdim olunub.

2024-cü ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İnstitutlarında gender bərabərliyinin təbliği məqsədilə aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilmişdir;

➤ **Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunda** “Elmi liderlikdə qadınlar və qızlar – davamlı inkişafın yeni dövrü” mövzusunda elmi konfrans, “Qadınlar və qızlar elmdə” Beynəlxalq Günü münasibətilə “Elm və gender problemləri” mövzusunda tədbir;

➤ **Akademik Ziya Bünyadov adına**

Şərqşünaslıq İnstitutunun Qadınlar Təşkilatı tərəfindən “Qadınlar və qızlar elmdə” və “**Şərq qadınları elmdə**” mövzularında tədbirlər;

➤ **Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunda** “Qadın dünyası fəvqündə arxeologiya və antropologiya elmləri” adlı dəyirmi masa təşkil olunmuşdur.

➤ **Abbasqulu Ağa Bakıxanov adına Tarix və Etnologiya İnstitutunda** “Novruz ənənələri: Qadın yaradıcı, qoruyucu və ötürücü kimi” mövzusunda keçirilmiş beynəlxalq elmi konfransın materialları çap olunmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında gender bərabərliyinin təmin edilməsi istiqamətində tədbirlər keçirilmişdir;

➤ Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən hesabat dövrü ərzində gender bərabərliyini təşviq etmək və cəmiyyətdə qadın və kişilər arasında bərabər imkanlar yaratmaq məqsədilə müxtəlif tədbirlər həyata keçirilmiş, maarifləndirici vəsaitlər hazırlanmışdır.

➤ Naxçıvan Muxtar Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi tərəfindən 2024-cü il ərzində “Gender bərabərliyinin hərtərəfli təmini dövlətimizin başlıca məqsədlərindəndir” və “Gender bərabərliyi cəmiyyətin mənəvi dünyasına düşən işıqdır” mövzularında tədbir keçirilmişdir.

➤ Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən gender bərabərliyinin təmin edilməsi istiqamətində tədbirlər keçirilmişdir.

➤ Naxçıvan MR Turizm Departamentində genderə məsul şəxs tərəfindən gender mədəniyyətinin təbliği məqsədilə Departamentin bütün əməkdaşları qüv-

vədə olan normativ hüquqi aktlarla və elektron gender kitabları ilə təmin olunmuş, 4 maarifləndirmə tədbiri həyata keçirilmişdir.

➤ Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunda Tələbə Gənclər Təşkilatının nəzdində fəaliyyət göstərən Motivasiya klubunun təşkilatçılığı ilə «Gender bərabərliyi» mövzusunda müzakirə keçirilib.

➤ Naxçıvan MR Bəstəkarlar Təşkilatı tərəfindən «Gender bərabərliyi» mövzusunda tədbir keçirilib.

➤ Naxçıvan Muxtar Respublikası Həmkarlar İttifaqları Şurasında 2024-cü ildə Gender Mərkəzi yaradılmışdır. “Sağlam ailə sağlam gələcəyin təməlidir” və “Gender bərabərliyi və qadın problemləri” üzrə maarifləndirmə tədbirləri keçirilmişdir.

➤ Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati Məhkəməsi tərəfindən «gender bərabərliyi» mövzusunda məhkəmə işçilərinin iştirakı ilə elmi praktik seminar keçirilmişdir.

**Audiovizual Şuranın tövsiyəsinə əsasən
gender bərabərliyi mədəniyyətinin təbliği istiqamətində televiziya
kanallarında proqramlar yayımlanmışdır;**

<i>İcraçı qurum</i>	<i>Görülmüş işlər (Təqdim olunmuş məlumatlar)</i>
Xəzər TV	“Xəbər ertəsi” Səhər informasiya şousu Mövzular: Bəzi peşələrdə gender fərqlərinin yaranmasının səbəbləri nələndir?; çoxuşaqlı ailələrin sayı niyə azalır?; valideynlərin uşaqlar arasında ayrı-seçkilik qoymasının hansı ağır nəticələri ola bilər?; ölkəmizdə doğulan uşaqların sayı niyə azalıb?; hamiləliyin sonlandırılması halları kəskin artıb; qız övladına təhsil verilməsinin önəmi; valideynlərin uşaqlar arasında ayrı-seçkilik qoyması Tarixlər: 23 yanvar; 01 fevral; 19 mart; 16 may; 22 may; 04 oktyabr; 10 oktyabr; 22 oktyabr; 05 noyabr; 26 noyabr; 06 dekabr; 17 dekabr
Xəzər TV	“Xoşbəxt sabahlar” Maarifləndirici uşaq proqramı Mövzular: Aparıcı qızların təhsilinin vacibliyindən danışır; “Doya-Doya” rubrikasında aparıcı cinsi ayrıseçkilik salmağın düzgün olmadığını, qız uşaqlarını istəməməyin səhv olduğunu bildirir. Tarixlər: 11 fevral; 03 mart
Xəzər TV	“Təsir dairəsi” Sosial-ictimai proqram Mövzular: Proqramda aparıcı uşağın cinsinə görə hamiləliyə son verilməsi halına qarşı çıxış edib, valideynləri bu addımdan çəkinməyə çağırıb; mütəmadi olaraq qızların təhsildən yayınması, qızların hüquqları və valideynlərin övladları arasında cinsə görə fərq qoyulması ilə bağlı aparıcı və qonaqlar tərəfindən müzakirələr aparılmışdır. Tarixlər: 23 fevral; iyul-dekabr ayı saat 16:00-18:00
Xəzər TV	“İncə səhər” Musiqili - əyləncəli proqram Mövzular: Aparıcı və qonaqlar qız övladına təhsil verilməsinin önəmindən danışır ; aparıcı və qonaqlar qızların təhsilinin vacibliyindən, övladlar arasında fərqlərin qoyulmasının mənfi tərəflərindən danışır Tarixlər: 06 fevral; 23 aprel; 31 may; 11 oktyabr

AZTV	“Günə davam” Səhər informasiya proqramı Mövzular: Qadına şiddətin yolverilməzliyi, ailədaxili münaqişələrin fəsadları; məişət zorakılığı; uzunömürlü ailələr; cavan ailələrə kənar müdaxilələr; ailə dəyərləri Tarixlər: 22 yanvar; 06 fevral; 09 aprel; 22 oktyabr; 05 noyabr; 26 noyabr; 27 noyabr
AZTV	“Telesəhər” Səhər informasiya proqramı Mövzular: Qadına şiddət; boşanmaların səbəbləri, qızların təhsil almasının önəmi Tarixlər: 16 fevral; 15 aprel; 18 iyun; 17 iyul
Mədəniyyət TV	“Ümid işığı” Mövzular: Erkən nikahların fəsadları; ailədaxili zorakılıq Tarixlər: 03 dekabr; 17 dekabr
Mədəniyyət TV	“Gözəlsən” Tok-şou Mövzular: Erkən nikah; ailə dəyərləri, qadınların hüquqları Tarixlər: 30 aprel; 14 iyun
İTV	“Sabahın xeyir, Azərbaycan!” Mövzular: Ailə planlaşdırılması, reproduktiv sağlamlıq; gender; “Beynəlxəaq Qızlar Günü”; qadınların cəmiyyətdə rolu Tarixlər: 15 yanvar; 02 may; 11 oktyabr; 09 dekabr
İTV	“Sabaha saxlamayaq” Mövzular: Qadınlara olunan qadağalar; qızların təhsilinin önəmi Tarixlər: 19 fevral; 05 may
İTV	“Xəbərimiz var” Mövzular: Qız övladlarının sayı azalır; cins seçimi biabırçılığı Tarixlər: 23 sentyabr; 18 dekabr; 27 dekabr
İTV	“MAG” Mövzular: Gender uyğunsuzluğu Tarixlər: 24 may
ARB	“Günə son” Mövzular: Qız uşaqları təhsildən niyə yayındırılır? Tarixlər: 28 fevral

ARB	“Günə davam” Mövzular: Doğulmamış uşaqlar günü haqda təqvimdə məlumat səsləndirilib; qızların təhsilinin önəmi, “Ümumdünya Qızlar Günü”; Lənkəranda "Qızlar İqlim Fəaliyyətinin Mərkəzində" adlı düşərgənin təşkil edilməsi barədə; yaşıl dünya naminə həmrəy olmaq - Qadın zorakılığına yox deyək!" adlı konfrans barədə Tarixlər: 25 mart; 15 aprel; 11 oktyabr; 14 oktyabr; 29 noyabr
ARB	“Xəbər ətər” Mövzular: Doğulmamış uşaqlar günü haqqında danışan aparıcı Zümrüd Bədəlova valideynləri övladlarını dünyaya gətirərkən cinsi ayrışmışlıq etməməyə çağırır Tarixlər: 25 mart
ARB	“ARB Xəbər” Mövzular: Dövlət Statistika Komitəsinin Azərbaycanda 2024-cü ilin yanvar-aprel aylarında dünyaya gələn körpələr haqqında məlumatı Tarixlər: 14 iyun
ARB	“Günü bu gün Nigarla” Mövzular: Qız övladına verilən tərbiyyə Tarixlər: 12 mart
ATV	“Xəbərin olsun” Mövzular: Qızların təhsil almasının önəmi Tarixlər: 06 fevral
ATV	“Bizimləsən” Mövzular: Reproduktiv sağlamlıq, təhsildən yayındırılan qızlar Tarixlər: 20 fevral; 02 aprel; 04 aprel
ATV	“Cins seçiminin qarşısının alınması” Sosial videoçarx (1 dəqiqə 20 saniyə) 2024 cü ilin son 6 ayı ərzində hər gün gündə 2 dəfə olmaqla yayımlanıb.
Real TV	“Real intervyu” Mövzular: Reproduktiv sağlamlıq Tarixlər: 24 iyul

Real TV	“Səhər agentı” Mövzular: Cins seçimi Tarixlər: 27 sentyabr
Space TV	Süjet "Qız uşaqların ailədə və cəmiyyətdə statusu. Qız uşaqları doğrudanmı istənilməyən övladdır?" 09 noyabr
Space TV	“Ana və Bala” Mövzular: Uşaqların doğulanadək cins seçiminin qarşısının alınması Tarixlər: 08 yanvar; 06 iyun
Kanal S	“Xeyirli axşamlar” Mövzular: Selektiv abortlar Tarixlər: 01 aprel
Kanal S	“Kanal S xəbər” Mövzular: Azərbaycanda demoqrafik göstərici; Azərbaycanda qeyri-qanuni abortların sayı və bunun demoqrafik göstəriciyə təsiri Tarixlər: 26 mart; 21 noyabr
Kanal S	“Günü bu gün Nigarla” Mövzular: Azərbaycanda selektiv abortlar; abortların qadın sağlamlığına zərərləri Tarixlər: 04 dekabr; 12 dekabr
Dünya TV	“Bu sabah” Mövzular: Məişət zorakılığı Tarixlər: 28 iyun
Dünya TV	“Gender əsaslı zorakılıqla bağlı” Sosial videoçarx 2024-cü ilin ilk 6 ayı ərzində gündə 2 dəfə olmaqla yayımlanıb.
Dünya TV	“DTV Aktual” Mövzular: Ailə dəyərləri Tarixlər: 17 dekabr

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 29 sentyabr tarixli 361 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin dövlət standartları”na uyğun olaraq, ümumi təhsil pilləsində tədris olunan müvafiq fənlərin məzmununa təhsilalanların yaş xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla insan, o cümlədən qadın hüquqlarına, gender bərabərliyinə dair mövzuların daxil edilməsi diqqətdə saxlanılmışdır.

Ali təhsil müəssisələri tələbələrinin gender məsələləri ilə bağlı biliklərinin artırılması məqsədilə universitetlərin bütün fakültələrində **“Genderə giriş”, “Genderologiyanın əsasları”** və digər fənlərdə gender məsələlərinə aid mövzular tədris olunur. Bakı Dövlət Universitetində və Qərb Universitetində isə **“Gender və tətbiqi psixologiya” kafedrası** fəaliyyət göstərir.

Hər il olduğu kimi, dərslərlərin tərtibi zamanı gender bərabərliyinin təmin edilməsi, gender stereotiplərinin aradan qaldırılması istiqamətində işlər 2024-cü ildə də davam etdirilmiş, hazırlanan bütün yeni dərslərlərdə gender bərabərliyi prinsipi həm məzmununda, həm də illüstrasiyalarda gözlənilmişdir.

Bununla yanaşı, ümumi təhsil müəssisələrində **“Həyat bilgisi” fənninin** tədrisi prosesində təhsilalanların gender bərabərliyi barədə biliklərə yiyələnməsi məqsədilə həmin fənn üzrə dərslərlərdə müvafiq mövzu və materiallar yer almışdır. Qeyd olunan dərslərlə www.trims.edu.az saytı vasitəsilə tanış olmaq mümkündür.

Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu tərəfindən ümumi təhsil pilləsində istifadə edilən dərslərlərin gender ekspertizası keçirilmiş, dərslərlə müəllif-

lərinə və aidiyyəti mütəxəssislərə müvafiq tövsiyələr verilmişdir.

2024-cü ildə **Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutu** tərəfindən keçirilən **“Ümumi təhsildə gender yönümlü yanaşmanın təşviqi”** layihəsi çərçivəsində ümumi təhsil müəssisələri üzrə dərslərlə müəllifləri və aidiyyəti mütəxəssislər üçün **“Təhsildə gender bərabərliyini təşviq edən məzmun” mövzusunda 6 günlük təlim** təşkil edilmişdir.

Ədliyyə Akademiyasında 2024-cü ildə Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ədliyyə Nazirliyinin qulluğa qəbulla bağlı müsabiqələrində iştirak edən, həmçinin vəkil peşəsinə yararlılığı müəyyən edilmiş namizədlərin icbari təlim, habelə hakimliyə namizədlərin tədris kurslarının proqramlarına aşağıdakı mövzularda mühazirələr daxil edilərək tədris edilmişdir:

- “Məişət zorakılığının qurbanı kimi qadınlar və zorakılığın cəzalandırılması mexanizmləri. Qadınların ədalət mühakiməsinə çatımlılığının təmin edilməsi”;
- “Məişət zorakılığına qarşı mübarizə”;
- “Qadınların ədalət mühakiməsinə çıxışının təmin edilməsi”;
- “Qadınların ədalət mühakiməsinə çatımlılığı “HELP kursunun təqdimatı”;
- “Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması. Konvensiyanın 14-cü maddəsinin tətbiqi təcrübəsi”;
- “Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasına görə ayrı-seçkiliyin qadağan olunması (14-cü maddə)”;
- “Xüsusi yanaşma tələb edən məhkumlar (yetkinlik yaşına çatmayanlar, qadınlar, əlillər, əcnəbilər və ahıllar) barədə azadlıqdan məhrum etmə cəzasının icrası xüsusiyyətləri”.

Ümumilikdə bu təlimlərdə 421 nəfər iştirak etmişdir.

2024-cü il ərzində **Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən** hakimlər və vəkillər üçün qadın hüquqları və gender bərabərliyinə dair mövzularla bağlı **bir sıra ixtisasartırma kursları keçirilmişdir**.

Həmçinin 37 hakimın iştirakı ilə "Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının 8-ci maddəsi (Şəxsi həyata və ailə həyatına hörmət hüququ), 13-cü maddəsi (Səmərəli

hüquqi müdafiə vasitələri hüququ) və 14-cü maddəsi (Ayrı-seçkiliyin qadağan olunması)" mövzusunda **distant formada ixtisasartırma kursu keçirilmişdir**.

AMEA-nın məlumatına əsasən 2024-cü ildə "Ərəb Şərqində gender problemlərinin təzahürləri", "Təhsildə gender problemi", "Gender mədəniyyətinin ənənələrə təsiri" mövzularında elmi tədqiqat işləri yerinə yetirilmişdir.

COP29

Baku
Azerbaijan

İQLİM DƏYİŞİKLİYİ VƏ GENDER

Ölkəmiz 2024-cü ildə İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası COP29-a ev sahibliyi etmişdir. Bu mötəbər tədbir beynəlxalq miqyasda iqlim fəaliyyətini sürətləndirmək və Paris Sazişi ilə bağlı öhdəliklərdən irəli gələn vəzifələrin həyata keçirilməsinə yönəlik tarixi görüş hesab olunur. COP29 həm də global məsələlərin müzakirə olunması, bu istiqamətdə qərarların qəbul olunması baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. Konfransın yekununda qəbul edilən qərarlar bəşəriyyətin gələcəyi üçün müstəsna önəm daşımaqla bərabər Azərbaycanın liderlik qabiliyyətini və beynəlxalq nüfuzunu bir daha nümayiş etdirdi.

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) Tərəflər Konfransının (COP) 29-cu sessiyası iqlim dəyişikliyi və insan hüquqlarının kəsişməsinə diqqəti cəlb etmək, eləcə də qadınların və uşaqların rifahını qoruyan siyasətləri təbliğ etmək üçün unikal bir platforma yaratmışdır.

Bakıda keçirilən COP29 bir sıra mühüm nəticələrlə yadda qaldı:

1. Yeni İqlim Maliyyələşdirmə Məqsədi: İnkişaf etmiş ölkələr 2035-ci ilə qədər inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün illik 300 milyard ABŞ dolları məbləğində iqlim

maliyyəsi təmin etməyi öhdələrinə götürdülər. Bundan əlavə, bütün mənbələrdən ümumilikdə 1,3 trilyon dolların səfərbər edilməsi hədəfləndi.

2. Karbon Bazarları üzrə Qlobal Razılaşma: Paris Sazişinin 6-cı maddəsi çərçivəsində karbon kreditlərinin beynəlxalq ticarətini tənzimləyən mexanizmlər təsdiqləndi. Bu razılaşma inkişaf etməkdə olan ölkələrə əhəmiyyətli maliyyə vəsaitlərinin cəlb edilməsinə şərait yaradacaq.

3. İtki və Zərər Fondu: Ən həssas ölkələrə iqlim dəyişikliyinə təsirləri ilə mü-

barizədə dəstək olmaq məqsədilə yaradılan İtki və Zərər Fondunun tam fəaliyyətə başlaması təmin edildi və ümumi maliyyə dəstəyi 731,15 milyon ABŞ dollarına çatdırıldı.

4. Milli Töhfələrin Gücləndirilməsi: Ölkələr qlobal istiləşməni 1,5°C ilə məhdudlaşdırmaq üçün milli səviyyədə müəyyən edilmiş töhfələrini (NDC) yeniləməyə və daha iddialı hədəflər müəyyən etməyə çağırıldılar.

5. Uyğunlaşma və Dayanıqlılıq: İqlim dəyişikliyinə uyğunlaşma tədbirlərinin genişləndirilməsi və bu sahədə maliyələşmənin artırılması vurğulandı. Bütün ölkələrdən 2025-ci ilə qədər Milli Adaptasiya Planlarını hazırlayıb təqdim etmələri tələb olundu.

6. Gender və İqlim Dəyişiklikləri üzrə Uzunmüddətli Proqram: Lima Gender və İqlim Dəyişiklikləri üzrə İş Proqramının daha 10 illik müddətə uzadılması

ilə qadınların iqlim fəaliyyətlərində iştirakını gücləndirmək üçün ardıcıl səylər təmin edildi.

7. Yeni Gender Fəaliyyət Planı: COP30-da qəbul ediləcək yeni Gender Fəaliyyət Planının hazırlanması ilə gender bərabərliyinin iqlim dəyişikliklərinə uyğunlaşma və dayanıqlılıq siyasətlərində daha da inteqrasiya edilməsi hədəfləndi.

8. Gender və İqlim Maliyyəsi: COP29 çərçivəsində Yaşıl İqlim Fondu İdarə Heyətinə UNFCCC Gender Fəaliyyət Planına uyğun olaraq gender aspektli fəaliyyətlərin həyata keçirilməsinə fəal töhfə vermək çağırışı edildi.

9. Genderə Uyğunlaşdırılmış Fondlar: Uyğunlaşma Fondu Şurası tərəfindən fond vəsaitlərinin genderə uyğunluğunun artırılması və Qlobal Ətraf Mühit Fondunun bütün icraçı agentliklərinin layihələrində gender bərabərliyi siyasətinə tam əməl etməsi təşviq edildi.

YAŞIL ENERJİ VƏ QADINLAR

Son illər bütün dünyada “yaşıl enerji” anlayışı yalnız energetika və ekologiya ilə bağlı məsələləri deyil, həm də cəmiyyətin müxtəlif sahələrində bərabərlik və davamlı inkişaf prinsiplərini əhatə edir. Yaşıl enerji sahəsi, təkcə ətraf mühitin qorunması məqsədini daşımır, eyni zamanda qadınların cəmiyyətə daha geniş töhfə verməsi üçün yeni imkanlar yaradır.

Ənənəvi olaraq neft, qaz və elektroenergetika sahələri kişilərin üstünlük təşkil etdiyi sənaye sahələri kimi qəbul edilirdi. Lakin yaşıl texnologiyaların inkişafı ilə energetika sektoru ciddi bir transformasiya keçir. Artıq bu sahə innovasiyalar və smart həllər üzərində qurulur. Bununla da, qadınların bacarıqları və yaradıcı potensialı üçün daha çox imkan yaranıb. Qadınlar hazırda bu sahənin inkişafında mühəndislik, tədqiqatların aparılması, layihə idarəçiliyi, təlim və maarifləndirmə kimi mühüm istiqamətlərdə fəal iştirak edirlər.

Bu gün Azərbaycan da yaşıl enerji sektorunda böyük irəliləyişlər edir. Xüsusilə qadınların bu sektorda artan iştirakı həm ölkəmizin davamlı inkişafına, həm də cəmiyyətin ümumi rifahına töhfə verir. **Ölkədə yaşıl enerji keçidinə məsul olan Energetika Nazirliyində çalışan əməkdaşların 47%-i qadınlar təşkil edir. Bu qurumda çalışan 93 qadıdan 15-i rəhbər vəzifələr tutur.**

Qeyd etmək lazımdır ki, bu tendensiya təkcə iqtisadi deyil, həm də sosial dəyişikliklərin göstəricisidir. Qadınların energetika sahəsində iştirakının artması, həm də gənc qızlarımız üçün mühüm bir mesajdır. İndi yaşıl enerji sahəsi hər kəs üçün bərabər imkanlar təmin edir və gender bərabərliyinin inkişafı üçün güclü bir platforma yaradır.

Qadınların yaşıl enerji sektorundakı rolu təkcə bu sahənin inkişafına deyil, ümumilikdə Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafına mühüm töhfə verəcəkdir. Bu istiqamətdə bütün tərəflərin – dövlət, qeyri-hökumət təşkilatları və özəl sektorun birgə səyləri vacibdir.

Milli səviyyədə iqlim dəyişmələri ilə bağlı siyasətlərin və proqramların gender perspektivləri barədə məlumat:

2024-cü ildə tarixində İlkin Milli Adaptasiya Planı (NAP) BMT-nin İqlim dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyanın Katibliyinə təqdim edilmişdir. NAP daxilində gender məsələlərinə həsr olunmuş – **“Milli Adaptasiya Planında Gender, yerli əhali məlumatlılığı, uşaq və gənclərə dair məsələlərin baxılması”**adlı bölmə yerini tapmışdır. Bu bölmədə gələcəkdə prioritet sahələrdə (su, sahilyanı ərazilər, kənd təsərrüfatı) iqlim dəyişmələrinin genderə təsirinə yönəlmiş məsələlərin daha geniş təhlil edilməsi, o cümlədən gender məsələlərinə təsirlər nəzərdə tutulur (<https://unfccc.int/documents/643191>).

2024-cü ildə **1-ci İkiillik Şəffaflıq Hesabatı** (BTR1) İqlim dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyanın Katibliyinə təqdim edilmişdir. Hesabat çərçivəsində gender məsələlərinə həsr olunmuş bölmə yer almışdır (<https://unfccc.int/documents/644447>). Sözügedən sənədlərdə gender aspektləri öz əksini tapmışdır.

İqlim dəyişikliyi ekoloji dəyişiklərlə bərabər mövcud gender bərabərsizliyini gücləndirir, aclıq və yoxsulluq kimi problemlər məişət zorakılığı hallarını da artırır. Məişət zorakılığının da qurbanlarının ən çox qadınlar olması faktı problemin aktuallığını göz önünə qoyur.

Ailə öhdəliyi, məişət məsələləri ilə bağlı məsuliyyət daha çox qadınların üzərinə düşür. Beləki, iqlim dəyişikliyi ilə bağlı fəsadlar qadınları təkcə fiziki risklərlə üz-üzə qoymur, həm də təhsil və şəxsi inkişaf üçün vaxtlarını azaldır. Bu da onların rifahını təhlükə altına atır. Ekstremal hadisələr qadınların üzərinə düşən yükü artıraraq bu vəzifələri daha çətinləşdirə bilər.

İnkişaf etməkdə olan ölkədə 45 aparılan araşdırmalar göstərir ki, ev təsərrüfatlarına suyun yığılmasında 76% qadınlar və uşaqlar iştirak edirlər. Qadınlar və qızlar suvarma və məişət ehtiyacları üçün suyun çatdırılmasında daha çox saat sərf edirlər. Əsasən kənd təsərrüfatı, məişət işlərində su ilə bağlı qadınlar və qızlar üçün yaranan çətinliklər onların təhsilinə mənfi təsir göstərir və məşğuluq imkanlarını azaldır.

1992-ci ilin iyununda Rio-de Janeyroda qəbul edilən BMT-nin Ətraf Mühit Konfransının Siyası Bəyannaməsi və Gündəliyində qadınların və qızların iş yükünün azaldılması və su resurslarının idarə edilməsi ilə bağlı qərarların qəbul edilməsində bərabər iştirakının təmini və qadınların ətraf mühitin idarə edilməsində həyati rolu vurğulanmışdır.

Bu məsələ ölkəmizin bərabər inkişaf gündəliyinin əsas istiqamətlərindən biridir.

“Azərbaycan 2030: Sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər” sənədində “İşğaldan azad olunmuş ərazilərə böyük qayıdış” adlı 4-cü Prioritetin və Təmiz ətraf mühit və “yaşıl artım” ölkəsi” adlı 5-ci Prioritetlərin reallaşdırılması çərçivəsində hazırda işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin bərpası və SMART infrastrukturunun formalaşması istiqamətində mühüm işlər, layihələr həyata keçirilməkdədir.

Layihə çərçivəsində ən önəmli komponentlərdən biri də “Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı”na əsasən ətraf mühitin tarazlı inkişafının hədəf göstəricisi olaraq “Yaşıl enerji zonası”nın salınması, “Ağıllı şəhər,” “Ağıllı kənd” konsepsiyalarının tətbiqidir.

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq öhdəliklərindən və ölkə qanunvericiliyində müəyyən edilmiş vəzifələrdən irəli gələrək gender bərabərliyinin təmini sahəsində **“Azərbaycan Respublikasında Gender bərabərliyi üzrə 2025-2027-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nın layihəsi** hazırlanmışdır. Milli Fəaliyyət Planının əsas prioritet istiqamətlərindən biri **“İqlim dəyişiklikləri ilə mübarizə sahəsində gender bərabərliyinin nəzərə alınması”dır.**

Bu prioritet sahə üzrə iqlim dəyişmələri üzrə adaptasiya plan və proqramlarının hazırlanmasında da həssas qruplar olan qadın və uşaqlar üçün iqlim dəyişmələri nəticəsində yaranan risklər nəzərə alınacaqdır. Əhalinin və qərar qəbuluna məsul şəxslərin iqlim dəyişikliyinə gender aspektləri barədə məlumatlılığı artırılacaq və iqlim sahəsində genderin rolu gücləndiriləcəkdir. İstilik effekti yaranan qaz tullantılarının azaldılması və invertarlaşdırılmasını ehtiva edən fəaliyyətlər çərçivəsində maarifləndirmə aparılacaqdır. Dəyişikliklərin ətraf mühitə təsirlərinin azaldılmasında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə və enerji səmərəliliyi sahəsində gender yanaşmalarını istinad edən təşəbbüsləri qiymətləndiriləcəkdir.

Məsələnin kökdən həll olunması təbii ehtiyatların idarə olunması və ətraf mühitin qorunması istiqamətində qərar qəbul etmə proseslərində qadınların fəal iştirakı, onların iqlim dəyişikliyi və onun fəsadları haqqında məlumatlandırılması, icmaya yönəlik praktik məlumatların artırılması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Qlobal çağırışları özündə əks etdirməklə iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə tədbirlərinin həyata keçirilməsinə real imkanların yaradılması və buna əngəl yaradan tendensiyaların aradan qaldırılması Azərbaycanda gender bərabərliyinin təmin edilməsində əsas hədəflərdir.

Gender bərabərliyini təşviq edən, insan hüquqlarının qorunmasını təmin edən hərtərəfli təşəbbüslər vasitəsilə iqlim fəaliyyətində və ətraf mühitin qorunmasında mühüm addımlar atılır.

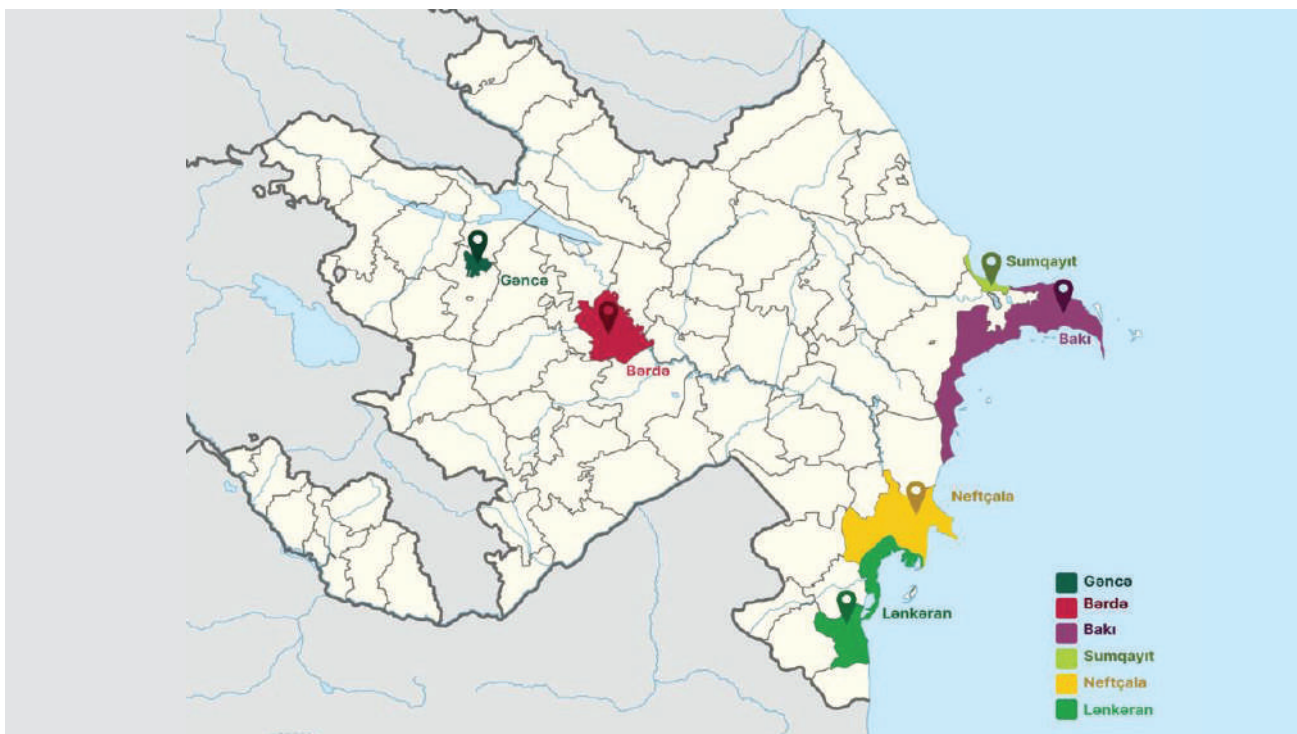
Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və Gənclər və İdman Nazirliyi birgə “Gənclərin İqlim Elçiləri” təşəbbüsü kimi gənclər mərkəzli iqlim təhsili proqramlarını təqdim ediblər. 2023-cü ildə başlanmış bu proqram gənc iqlim liderlərini həm milli, həm də global iqlim dialoqlarında iştirakını gücləndirərək davamlı həllər və yaşıl enerji təşəbbüslərini inkişaf etdirmək üçün öyrədir.

Bundan əlavə, “İqlim Həftələri Təşəbbüsü” gənclərə iqlimlə bağlı fəaliyyətdə iştirak etmək və ölkənin on regionunda məlumatlılığı artırmaq imkanı verir.

Dövlət Komitəsinin Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzləri tərəfindən “Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili” çərçivəsində təhsil müəssisələri və istirahət parklarında məktəblilər arasında ekoloji tərbiyənin formalaşdırılması məqsədilə keçirilmiş tədbirlər keçirilib. 29 maarifləndirici tədbirdə 908 nəfər iştirak edib.

2024-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sifarişi ilə “Sustainera Solutions” tərəfindən hazırlanmış **“İqlim dəyişikliyinə ailənin sosial-iqtisadi vəziyyətinə (qadın və uşaqlara) təsiri” adlı hesabatda** toplanan və təhlil olunan məlumatlara görə;

Azərbaycanın 6 regionunda – Sumqayıt, Neftçala, Lənkəran, Gəncə, Bərdə, və Bakıda yaşayan 1000 nəfər arasında keçirilmişdir.

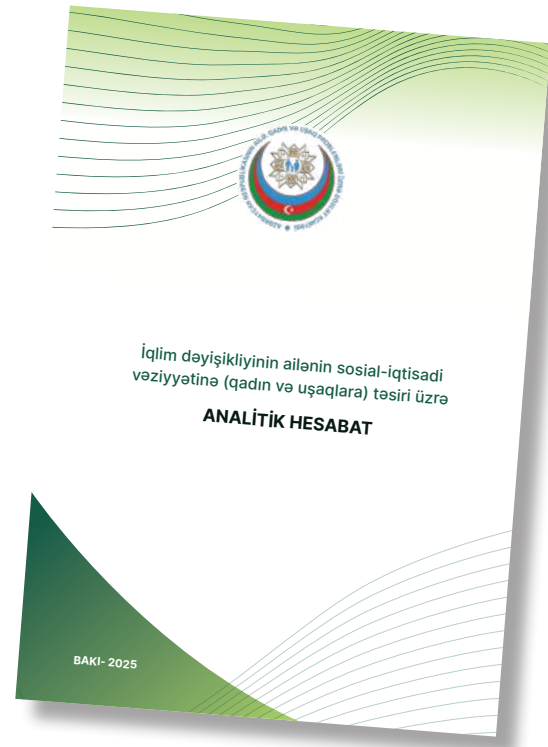
1. **Bakı:** Azərbaycanın paytaxtı və ən böyük şəhəri kimi Bakı Xəzər dənizi sahilində yerləşdiyindən onu dəniz səviyyəsinin qalxması və sahil eroziyasına qarşı həssas edir.

2. **Sumqayıt:** Xəzər dənizi sahili boyunca Bakının şimalında yerləşən şəhərin sənaye obyektlərinə yaxınlığı havanın və suyun çirklənməsinə, həmçinin sakinlər üçün iqlim dəyişikliyinə təsirlərini gücləndirir.

3. **Bərdə:** Qarabağ iqtisadi rayonunda yerləşən şəhər quraqlıq, istilik dalğaları və su qıtlığı kimi problemlərlə üzləşə bilər ki, bu çoxillik optik peyk təsvirləri əsasında qiymətləndirilmişdir. Bundan əlavə, uzun müddət davam edən quru dövrlər meşə yanğınları riskini kəskin artırır.

4. **Neftçala:** Azərbaycanın cənub-şərqində yerləşən Neftçala su qıtlığı probleminə meyllidir. Xüsusilə, Neftçala bölgəsinin alçaq coğrafiyası burada daşqınların və Xəzər dənizi suyunun Kürə qarışması kimi ekoloji hadisələrin müşahidə olunmasına gətirib çıxarır.

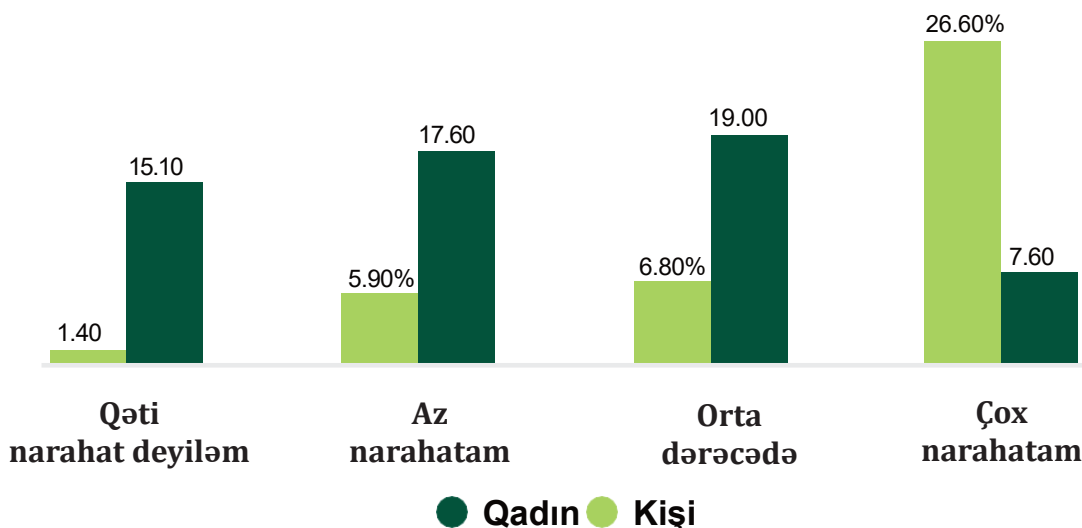
5. **Lənkəran:** Lənkəranın iqlimi nisbətən yüksək yağıntı və yaşıllıq bitki örtüyü ilə xarakterizə olunur. Bununla belə, bu, onu iqlim dəyişikliyinə təsirlərinə qarşı

sığortalamır. Bölgə kənd təsərrüfatı fəaliyyətlərini və infrastrukturunu poza biləcək güclü yağış və daşqın kimi ekstremal hava hadisələrinə qarşı həssasdır.

6. **Gəncə:** Ölkə üzrə aparılmış quraqlıq səviyyəsinin çoxillik optik peyk təsvirləri əsasında qiymətləndirilməsi nəticələrinə görə 2023-cü ildə çox şiddətli quraq ərazilər sırasında Gəncə şəhəri də yer almışdır.

Əsas məşğuliyyətləri ilə yanaşı, iştirakçıların 48%-i əlavə təsərrüfatlarının

olduğunu da qeyd etmişdir. Onlardan 32%-i bağçılıqla (25.42% qadın, 6.67% kişi), 30.4% mənfəət üçün məhsul satışı ilə (23.75% qadın, 6.67% kişi), 24.38%-i isə heyvandarlıq ilə (21.67% qadın, 2.71% kişi) məşğul olurlar. Burada qadınların sayının üstünlük təşkil etdiyi nəzərə çarpır.

Ümumilikdə isə, respondentlərin 81%-i ev təsərrüfatının başçısının kişi olduğunu bildirmişdir. Bu dəyişikliklərin yaratdığı təsirlərin yaşayış və dolanışiq vasitələrinə

olan təsirləri ilə bağlı iştirakçılar əsasən iş yerlərinin itirilməsi (34.53%), kənd təsərrüfatı məhsuldarlığının azalması (24.92%), yaşayış xərclərinin artması (22.22%) və kənd yaşayış məntəqələrindən şəhərə miqrasiyanı (17.62%) nümunə göstərmişdir. Təhlil zamanı müəyyən edilmişdir ki, iqlim dəyişikliyinə dolanışiq vasitələrinə mənfi təsiri daha çox iş yerlərinin itirilməsi məsələsi kişi respondentlərin cavablarında özünü büruzə verir.

Yekun tövsiyələr

Bu tövsiyələr iqlim dəyişikliyi, sosial xidmətlər, gender bərabərliyi və iqtisadi dayanıqlılıq kimi sahələrdəki əsas problemlərin həllinə yönəlib.

İqlim dəyişikliyi ilə mübarizə sahəsində məlumatlılığın artırılması və problemlərin effektiv həlli üçün istilik xəritəsinin (heat map) hazırlanması tövsiyə olunur. Bu xəritə iqlim dəyişikliyinə bölgələr üzrə təsvirini təmin edərək, daha dəqiq strategiyaların hazırlanmasına imkan yaradacaqdır.

Araşdırma ilkin olaraq Azərbaycanın 6 bölgəsindəki məlumatlar əsasında hazırlanmışdır. Bununla belə, gələcəkdə digər bölgələr üçün də analoji araşdırmaların keçirilməsi və bu istiqamətdə işlərin genişləndirilməsi tövsiyə olunur.

İqtisadi dayanıqlılıq və məşğulluq sahəsində tövsiyələr siyasət strategiyalarının gender əsaslı büdcələşdirmə metodlarının tətbiqini, qadınların maliyyə resurslarına çıxışını artırmağı və yaşıl biznes təşəbbüslərinə dəstək verilməsini nəzərdə tutur. Bu sahədə qadınların təlim və seminarlarla məarifləndirilməsi də mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Kənd təsərrüfatı və resurslara çıxış istiqamətində qadınların dayanıqlı texnologiyalar və resurslardan istifadə imkanlarını artırmaq üçün hüquqi dəstək proqramlarının yaradılması təklif edilir. Su resurslarının idarə edilməsi və kənd təsərrüfatında

qadın fermerlərə icma dəstəyi təşəbbüsləri də bu istiqamətin bir hissəsidir.

Sosial dayanıqlılıq və sağlamlıq xidmətləri üzrə qadınların keyfiyyətli səhiyyə xidmətlərinə daha asan çıxışını təmin etmək üçün kənd yerlərində xidmətlərin əlçatanlığının artırılması və təcili yardımın gücləndirilməsi tövsiyə olunur. Eyni zamanda, iqlim dəyişikliyinə yaratdığı stress və psixoloji təsirlərlə mübarizə üçün psixoloji dəstək xidmətlərinin qurulması da vacibdir.

İqlim dəyişikliyinə qarşı dayanıqlılıq sahəsində qadınların məarifləndirilməsi və onların resurslara bərabər olaraq çıxışını təmin edən proqramların tətbiqi ön plandadır. İqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə strategiyalarında qadınların ehtiyaclarını nəzərə alan həssas yanaşmaların hazırlanması və fəlakətlər zamanı xüsusi təlimlərin keçirilməsi də tövsiyələr sırasındadır.

Gender bərabərliyi və iştirakçılıq istiqamətində qadınların qərar qəbul etmə proseslərində daha geniş iştirakını təmin etmək, onların təmsilçiliyini artırmaq üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi, məişət zorakılığı hallarının erkən aşkarlanması və gender bərabərliyini təşviq edən məarifləndirmə kampaniyalarının təşkili təklif olunur. Bu yanaşmalar həm qadınların hüquqlarını qorumağa, həm də gender bərabərliyi ilə bağlı müsbət dəyişikliklərə töhfə verəcəkdir.

1.3. CİNSİ MƏNSUBİYYƏTƏ GÖRƏ AYRI-SEÇKİLİYİN BÜTÜN FORMALARININ ARADAN QALDIRILMASI

(MADDƏ 2.04.)

Cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliklə mübarizə dövlətlər tərəfindən insan hüquqları və gender bərabərliyi prinsipləri əsasında aparılır. Gender əsaslı zorakılıq halları (erkən yaşda evlilik, məişət zorakılığı, mənfi gender stereotipləri, selektiv abortlar) ilə mübarizə həm fərdi səviyyədə, həm də cəmiyyətdə sistemli şəkildə həyata keçirilməlidir.

Cinsi mənsubiyyətinə görə ayrı-seçkiliyin aradan qaldırılması üçün cəmiyyətdə cinsi bərabərliyin təbliği, gender stereotiplərinin aradan qaldırılması və insanların cinsiyətindən asılı olmayaraq eyni hüquq və fürsətlərə sahib olması vacibdir.

GENDER STEREOTİPLƏRİ

ERKƏN EVLİLİKLƏR

MƏİŞƏT ZORAKILIĞI

SELEKTİV ABORTLAR

BOŞANMALAR

MƏİŞƏT ZORAKILIĞI

Dövlət Komitəsi və digər dövlət orqanları tərəfindən məişət zorakılığının qarşısının alınması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilmişdir.

- **Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin** təşkilatçılığı ilə vəkillər və hakimlər üçün **“Məişət zorakılığı ilə mübarizə və məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərlə davranış” mövzusunda təlim** keçirilmişdir. Tədbir Dövlət Komitəsinin təşkilatçılığı və Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Vəkillər Kollegiyasının dəstəyi ilə təşkil edilmişdir.

- Regionlarda peşə liseylərində tələbələr üçün məişət zorakılığı mövzusunda təlimlər keçirilmiş və **“Azərbaycanda məişət zorakılığı və onun qarşısının alınması sahəsində görülmən tədbirlər” mövzusunda** təqdimat edilmişdir.

- **“Məişət zorakılığı törətmiş şəxslərlə iş üçün müdaxilə” (Dulut modeli) proqramının yerli icra hakimiyyətlərində tətbiqi məqsədilə** Bakı şəhərinin rayon icra hakimiyyətlərinin məişət zorakılığı törətmiş şəxslərin profilaktik qeydiyyatı götürülməsi üzrə məsul əməkdaşlarına təlim keçirilmişdir. Təlimin məqsədi Litva təcrübəsi əsasında öyrənilmiş məişət zorakılığı törətmiş şəxslərin zorakılığa dair baxışlarının dəyişdirilməsi, yaxınlarla münasibətdə aqressiv davranışın dərk edilməsi, mübahisə və münaqişələrin həlli üçün yeni bilik və bacarıqların əldə olunması və hisslərin ifadə olunmasının konstruktiv yollarının müəyyənləşdirilməsidir. Təlim müddətində məsul şəxslərə ölkə təcrübəsində mövcud olan hüquqi tənzimləmələr barədə məlumat verilmiş, məişət zorakılığının böhran vəziyyətlərində situativ həll yollarına dair interaktiv müzakirələr aparılmış, proqramın ölkədə tətbiqi və cəmiyyətə faydası görüş iştirakçılarının diqqətinə çatdırılmışdır.

- Bakı şəhəri Yasamal rayonunda yerləşən məktəblərin psixoloqları üçün **“Məktəb psixoloqları ilə uşaqların məişət zorakılığından müdafiəsi” mövzusunda təlim** keçirilmişdir. Təlimə Yasamal rayonu üzrə 36 məktəb psixoloqu cəlb edilmişdir. Təlimdə “Məişət zorakılığına məruz qalmış uşaq və yeniyetmələrin psixodiagnostikası”, “Məişət zorakılığına məruz qalmış uşaq və yeniyetmələrin psixokoreksiya və psixoterapiyası” mövzularında təqdimat edilmişdir.

- **Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən** “Məişət zorakılığı qurbanlarının hüquqlarının müdafiəsi mexanizmləri” mövzularında əyani formada keçirilmiş dəyirmi masada 12 vəkil və 5 hakim iştirak etmişdir.

- **Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən** hakimlər və vəkillər üçün **“Məişət zorakılığı ilə mübarizə, həmçinin məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərlə davranış” mövzusunda təlim**, noyabrın 29-u isə hakimlər üçün **“Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin əsasları” mövzusunda** distant formada ixtisasartırma kursu keçirilmişdir.

- **Sosial Xidmətlər Agentliyinin** sosial sifarişləri ilə **“Sosial sığınacaqların inkişafına dəstək”** və **“Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslər üçün yardım mərkəzlərinin inkişafına dəstək” layihələri çərçivəsində** sosial təhlükəli vəziyyətdə olan, müəyyən yaşayış yeri olmayan, valideyn himayəsindən məhrum, zorakılıqdan zərər çəkmiş uşaqları təhlükəsiz, stabil və qayğı vəd edən mühit ilə əvəzləməyə imkan verəcək sosial sığınacağa yerləşdirilməsi və onların rifahının yaxşılaşdırılması, hüquqlarının qorunması, cəmiyyətdə hərtərəfli və ahəngdar inkişafının təmin edilməsi məqsədilə **2024-cü ildə bu kateqoriyadan olan 597 şəxsə xidmət göstərilmişdir.**

- **Sosial Xidmətlər Agentliyi** tərəfindən məişət zorakılığının qarşısının alın-

ması, gender bərabərliyinin təşviqi, qadınların hüquqlarının müdafiəsi, məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərin sosial reabilitasiyası ilə bağlı bir sıra məlumatlandırıcı tədbirlər, eləcə də 11 maarifləndirici təlim və seminar keçirilmişdir.

- **Naxçıvan Muxtar Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Agentliyi** tərəfindən **“Məişət zorakılığına qarşı mübarizə”** adlı silsilə tədbirlər, eyni zamanda Dövlət Sərhəd Xidmətinin əməkdaşları və müddətli hərbi qulluqçuları ilə gender əsaslı zorakılıqla mübarizə istiqamətində tədbir həyata keçirilmişdir.

- **Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi** tərəfindən muxtar respublika ərazisində ailə-məişət zəminində

cinayət və digər hüquqpozmaların qarşısının alınması məqsədilə polis orqanlarında profilaktiki qeydiyyatda olan və Komitəyə daxil olan müraciətlərlə əlaqədar **48 münəqişəli ailələrlə görüşlər** keçirilmişdir.

- **Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi**, Naxçıvan Muxtar Respublika Prokurorluğu və Naxçıvan Dövlət Universiteti ilə birlikdə **“Münəqişəli ailələr: Məişət zorakılığı, cinayətə aparan yol və onların qarşısının alınması” mövzusunda** 359 nəfərin iştirakı ilə Şərur, Səderək, Ordubad, Babək, Şahbuz, Culfa, Kəngərli rayon və Naxçıvan şəhər icra hakimiyyətlərində maarifləndirici tədbir keçirmişdir.

BAKIDA VƏ GƏNCƏDƏ

MƏİŞƏT ZORAKILIĞINDAN ZƏRƏR ÇƏKMİŞ ŞƏXSLƏR ÜÇÜN YARDIM MƏRKƏZLƏRİ FƏALİYYƏTƏ BAŞLAYIB

 Azərbaycan Respublikası
Əmək və Əhəlinin
Sosial Müdafiəsi Nazirliyi | sosial.gov.az

MƏİŞƏT ZORAKILIĞI, QADINLARA QARŞI VƏ QADINLAR TƏRƏFİNDƏN TÖRƏDİLƏN CİNAYƏTLƏR

Azərbaycan Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatına əsasən

2024-cü ildə Daxili İşlər Nazirliyində məişət zorakılığı ilə bağlı 9014 müraciət qeydə alınıb. 2023-cü ildə bu rəqəm 9389, 2022-ci ildə isə 9864 olmuşdur. *Bu da məişət zorakılığı ilə bağlı müraciətlərin azaldığını göstərir.*

Məişət zorakılığı ilə bağlı qeydə alınmış 1451 cinayətdən 1254-ü qəsdən sağlamlığa yüngül zərər vurma, 83-ü qəsdən sağlamlığa az ağır zərər vurma, 42-i qəsdən adam öldürmə, 25-i qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma, 15-i adam öldürməyə cəhd, 14-ü əzab vermə, 18-i digər növlərdir. Həmin cinayətləri törətmiş 1283 şəxs (qadın - 62; kişi - 1221) şəxs məsuliyyətə cəlb olunub. Bu əməllər nəticəsində 1471 zərərçəkmiş şəxs (qadın - 1228; kişi - 243) müəyyən edilib. Bununla yanaşı 2 cinayət təkrar törədilib.

2024-cü ildə ailə münafişəsi və qısqanclıq zəminində ölümlə nəticələnən 42 cinayət qeydə alınıb. (qadın-29, kişi -16)

2024-cü ildə qadını nikaha daxil olmağa məcbur etmə ilə bağlı cinayət qeydə alınmayıb.

2024-cü ildə qadınlarla bağlı 6778 , o cümlədən zorakılıqla müşayiət olunan 2427 cinayət qeydə alınıb. Qısqanclıq, ailə münafişəsi və məişət zəminli cinayətlərin

sayı 1217, o cümlədən qadının cinsi toxunulmazlığı əleyhinə törədilmiş cinayətlərin sayı 171 fakt olub.

2023-cü ildə isə qadınlarla bağlı 6825, o cümlədən zorakılıqla müşayiət olunan 2344 cinayət qeydə alınıb. Qısqanclıq, ailə münafişəsi və sairə məişət zəminli cinayətlərin sayı 1210, o cümlədən qadının cinsi toxunulmazlığı əleyhinə törədilmiş cinayətlərin sayı 147 fakt olub.

Qadınlara qarşı törədilmiş cinayətlərlə bağlı 4468 şəxs müəyyən edilərək 61,4%-i (2745-i) məsuliyyətə cəlb olunub.

2024-cü ildə həyata keçirilmiş əməliyyat-axtarış tədbirləri ilə 162 insan alveri cinayəti qeydə alınıb. Cinayətlərdən zərər çəkmiş 91 qurbanın 90-ı qadın olub.

52 özünü öldürmə həddinə çatdırma cinayəti qeydə alınıb, intihar etmiş şəxslərdən 35-i qadın 17-i kişi olub.

Qadınların fahişəliyə cəlb olunması ilə bağlı qeydə alınmış 70 cinayət faktı üzrə 71 qadın zərərçəkmiş qismində tanınıb.

Narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi ilə bağlı 8678 cinayət faktı aşkarlanıb. Həmin cinayətləri törətmiş 7193 şəxsin 96,9%-ni (6.970-i) kişilər, 3,1%-ni (223-ü) qadınlar təşkil edib.

Azərbaycan Respublikasının Baş Prokurorluğun məlumatına əsasən

2024-cü il ərzində qeydə alınmış cinayət hadisələri üzrə 22325 zərərçəkmiş şəxsin 7130-u qadın olmuşdur.

Zərərçəkmiş qadınlardan 3059-u xəsarət almış, 268-i isə ölmüşdür.

Müqayisə üçün bildirilir ki, 2023-cü ildə 24287 zərərçəkmiş şəxsin 7134-ü qadın olmuşdur.

Zərərçəkmiş qadınlardan 2996-sı xəsarət almış, 296-sı ölmüşdür.

2024-cü il ərzində məişət zorakılığı ilə bağlı baş vermiş cinayət hadisələri üzrə 1471 (2023-cü ildə -1513) zərərçəkmiş

şəxsdən 1228-i (2023-cü ildə - 1224) qadın olmuş, onlardan 1196-ı (2023-cü ildə - 1173) xəsarət almışdır.

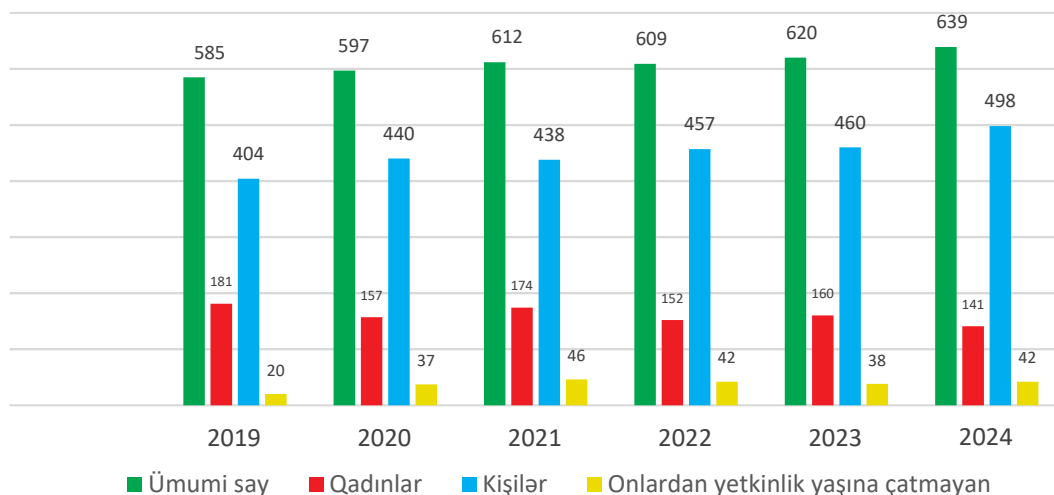
2024-cü ildə 22485 cinayət törətmiş şəxs müəyyən edilmiş, onlardan 1235-i qadın olmuşdur.

2023-cü ildə 25006 cinayət törətmiş şəxsdən 1299-u qadın olmuşdur.

2024-cü il ərzində rayon (şəhər) prokurorluqlarında 639 özünü öldürmə hadisəsi qeydə alınmış, onlardan 498-i kişi, 141-i qadın olmuşdur. O cümlədən qeyd olunan şəxslərdən

İntiharlarla bağlı statistika

2024-cü il ərzində rayon (şəhər) prokurorluqlarında 639 özünü öldürmə hadisəsi qeydə alınmış, onlardan 498-i kişi, 141-i qadın olmuşdur. O cümlədən qeyd olunan şəxslərdən 42 nəfəri yetkinlik yaşına çatmayan şəxslər olmuşdur.

Cədvəldən görünür ki, əvvəlki illərlə müqayisədə kişilər və yetkinlik yaşına çatmayanlar arasında özünü öldürmə hadisələrinin sayı artmış, qadınlar arasında azalmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyinin məlumatına əsasən

Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə verilən mühafizə orderləri:

- 2024-cü ildə 325-i (2023-cü ildə 180-i) qısamüddətli, 34-ü (2023-cü ildə 16-sı) uzunmüddətli olmaqla, ümumilikdə 359 (2023-cü ildə 196) mühafizə orderi icraatda olmuş, onlardan 338-i (2023-cü ildə 187-si) qadınlar, 21-i (2023-cü ildə 9-u) kişilər barədə verilmişdir.

- 190 (2023-cü ildə 139) mühafizə orderinin icrası təmin olunaraq icraatlarına xitam verilmiş,

- 12 (2023-cü ildə 3) mühafizə orderinin icraatına digər əsaslarla xitam verilmiş,

- 28 (2023-cü ildə 14) mühafizə orderi "İcra haqqında" Qanunun 7 və 9-cu maddələri ilə geri qaytarılmış, 18-i ərazi aidiyyəti üzrə göndərilmiş, 111 (2023-cü ildə 29) mühafizə orderi növbəti hesabat dövrünə qalıq keçmişdir.

- Mühafizə orderinin icrası ilə bağlı icra məmurunun tələblərinin yerinə yetirilməməsinə görə məhkəməyə protokol veril-məmişdir.

- Uzunmüddətli mühafizə orderi üzrə məhkəmə qərarlarının icra edilməməsinə görə borclular barədə cinayət məsuliyyəti-nə cəlb edilmə ilə bağlı təqdimat veril-məmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin məlumatına əsasən

2024-cü ildə məişət zorakılığı ilə bağlı 594 müraciət daxil olmuşdur. Müraciət əsasında zorakılığa məruz qalan-ların 52-si kişi, 534-ü qadın, 436-sı uşaq, 8-i əlil, 5-i ahıl, 4-i şəhid ailəsi, müraciət əsasında zorakılıq törədənlə-rin isə 555-i kişi, 252-si qadın olmuşdur.

Müraciətlərin zorakılığın növlərinə görə təhlili göstərir ki, müraciət edənlərin 136-sı psixoloji, 403-ü fiziki, 45-i iqtisadi

və 10-u cinsi zorakılığa məruz qalmışdır.

Müqayisə üçün bildirək ki, 2023-cü ildə Dövlət Komitəsinə məişət zorakılığı ilə bağlı 560 müraciət daxil olmuş, zorakılıq törədənlərin isə 497-si kişi, 133-u qadın olmuşdur. Bu da onun göstərir ki, 2024-cü ildə Dövlət Komitəsinə məişət zorakılığı ilə bağlı müraciətlərin sayı art-mışdır.

Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyin məlumatına əsasən

Nazirliyin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinin Həssas əhali qruplarından olan şəxslər üçün sığınacaq və sosial reabilitasiya müəssisəsində **1 avqust 2021-ci il tarixində “Məişət zorakılığından zərər çəkənlər üçün sosial reabilitasiya” şöbəsi fəaliyyətə başlamışdır.** Şöbənin yaradılması məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərin müasir standartlara uyğun yardım xidmətləri ilə təmin olunması və məişət zorakılığı probleminin, onun doğurduğu nəticələrin aradan qaldırılmasının uzunmüddətli həllinə nail olmaq üçün məişət zorakılığının qarşısının alınması və bu sahədə preventiv tədbirlər görülməsi məqsədi daşıyır.

Müəssisədə 218 nəfər zorakılığa məruz qalan şəxsə sosial xidmət göstərilmişdir. Sosial reabilitasiya müddətində 77 nəfər cəmiyyətə, 113 nəfər isə ailəyə integrasiya olunmuşdurlar.

Əlavə olaraq, 1 fevral 2022-ci il tarixindən Nazirliyin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinin “Qayğı” Çağrı Mərkəzi (bundan sonra – Mərkəz) (116 123) fəaliyyətə başlamışdır.

Mərkəzin təyinatı Agentliyin fəaliyyəti ilə bağlı sualların birbaşa və ya araşdırıldıqdan sonra cavablandırılmasından, çətin həyat şəraitində olan şəxslərin (ailələrin) sosial xidmətdə dair məlumatlandırma və məsləhət xidməti, eyni zamanda sosial-

psixoloji konsultasiyaların göstərilməsindən, müraciətlərin (sorgu, şikayət, təklif) qəbulu və Agentliyin aidiyyəti struktur bölmələrinə yönləndirilməsindən ibarət olmuşdur. Mərkəzin fəaliyyət istiqamətlərinə həmçinin məişət zorakılığına məruz qalmış şəxslərə dəstək xətti də aiddir.

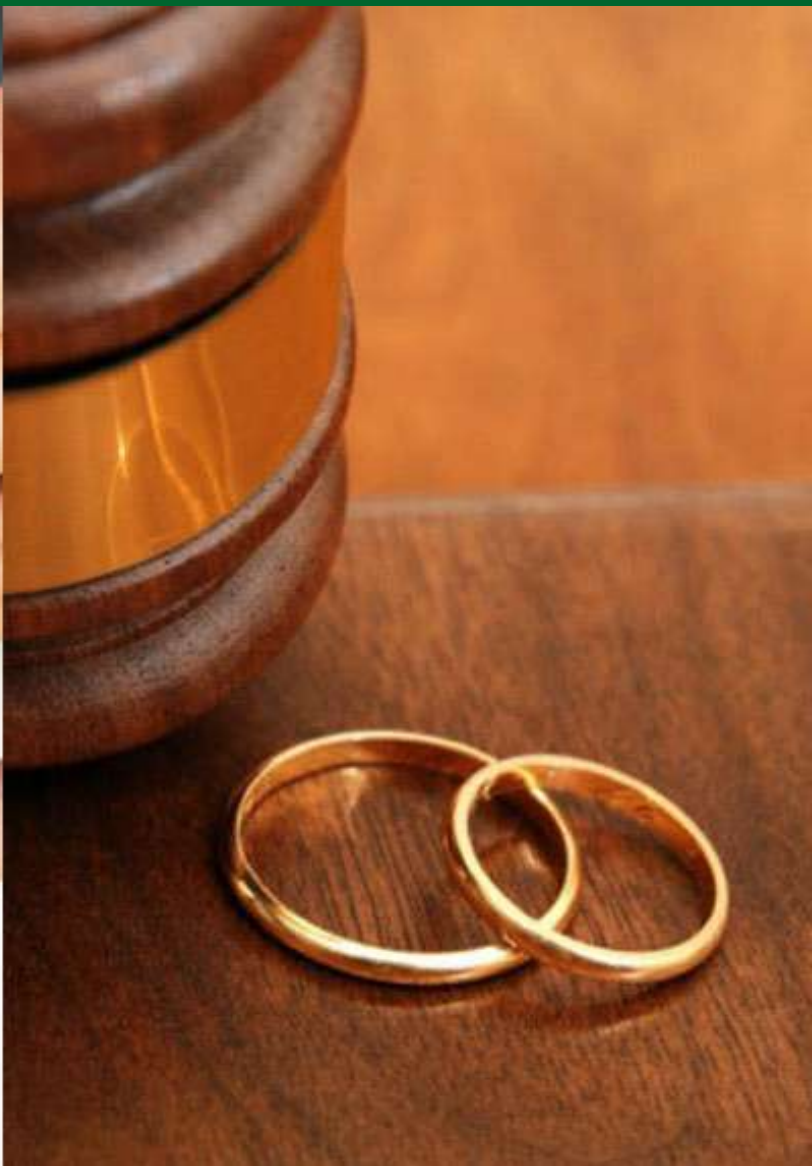
2023-cü ilin yanvar ayından başlayaraq 116 123 çağrı mərkəzinin Nazirliyin 142 çağrı mərkəzinə integrasiya prosesi başlanılmışdır.

İntegrasiya prosesi yekunlaşdıqdan sonra 116 123 çağrı mərkəzi hazırda yalnız məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə 7/24 fasiləsiz xidmət göstərir.

Eyni zamanda Agentliyin sosial sifarişləri ilə 1 iyun 2024-cü il tarixindən icra olunan **“Məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslər üçün yardım mərkəzlərinin inkişafına dəstək”** layihəsi çərçivəsində sosial dəstəyə ehtiyacı olan məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə xidmətin göstərilməsi üçün Bakı və Gəncə şəhərlərində yardım mərkəzləri fəaliyyətə başlamışdır.

2024-cü ildə həssas əhali qruplarından olan şəxslər üçün Sığınacaq və Sosial Reabilitasiya Müəssisəsinə vətəndaş cəmiyyəti institutları nümayəndələrinin infoturu təşkil edilmişdir.

NİKAH VƏ NİKAHIN POZULMASI HALLARI

Məişət zorakılığı halları cəmiyyətin inkişafına, dövlətin ailə institutuna mənfi təsir göstərməklə bərabər, ailələrin dağılmasına səbəb olur.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına əsasən

Ədliyyə Nazirliyinin rayon (şəhər) qeydiyyat şöbələri tərəfindən 2024-cü il ərzində ölkədə 49508 nikaha daxilolma və 21384 boşanma halları qeydə alınıb.

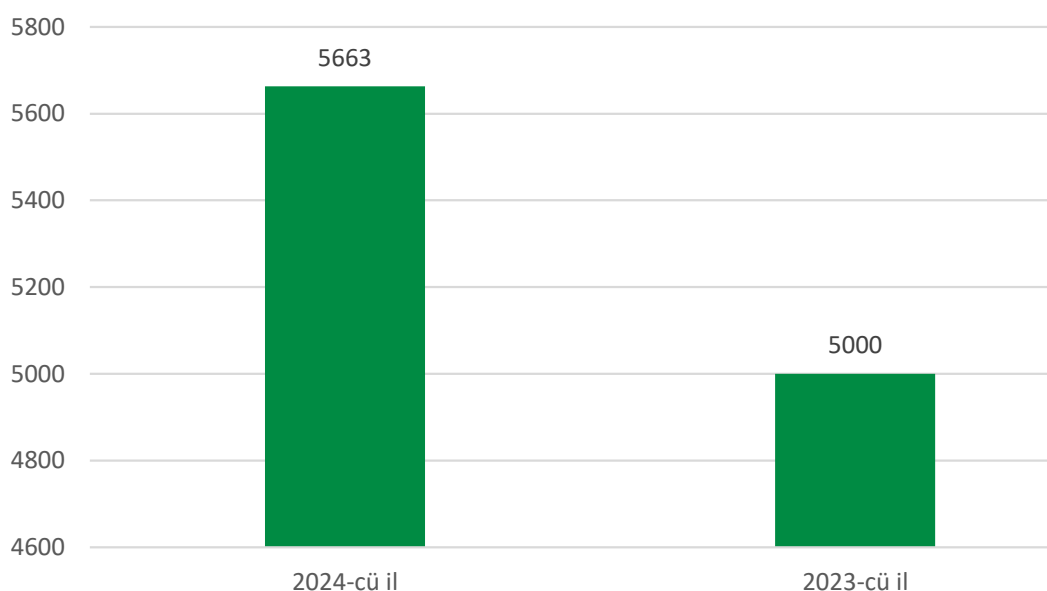
2023-cü illə müqayisədə 2024-cü ildə əhalinin hər min nəfərinə nikahların sayı

azalaraq 5,3-dən 4,9-a düşüb, boşanmaların sayı isə dəyişməyərək eyni səviyyədə (2,1) qalıb.

2024-cü ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasında nikahların ümumi sayı 2247, boşanmaların sayı isə 969 olmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyasının məlumatına əsasən

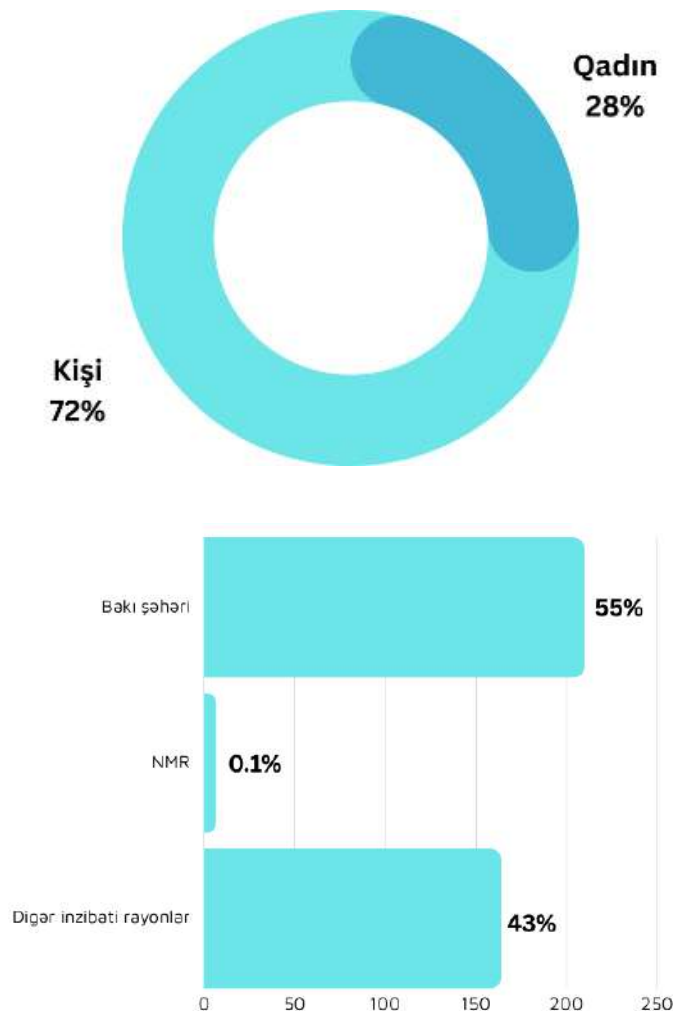
Vəkillər Kollegiyasının Hüquqi Yardım Mərkəzi tərəfindən 2024-cü ildə pulsuz hüquqi yardım göstərilmiş qadın və kişilərin sayı 5663 (2023-ci ildə-5000 nəfər) olmuşdur.

Mediasiya Şurasının məlumatına əsasən

Mediasiya Şurasına üzv olan mediatorların ümumi sayı ölkə üzrə 381 nəfərdir. Onlardan 109-u qadın, 272-si isə kişidir. Bakıda 210 nəfər, Naxçıvanda 7 nəfər, regionlarda isə 164 nəfər mediator fəaliyyət göstərir.

Mediatorların faiz üzrə təsnifatı.

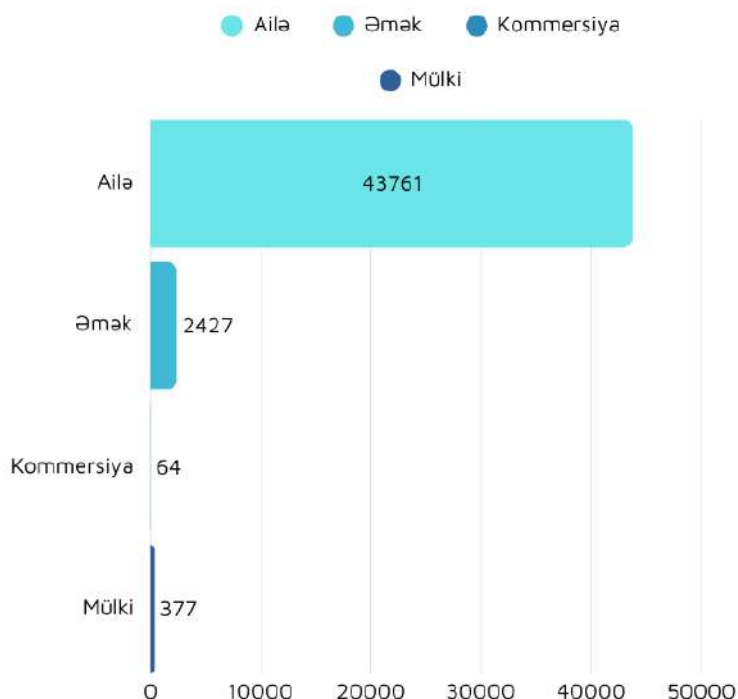

Mediatorlardan 42.3%-nin ixtisası hüquqşünasdır. Eyni zamanda dövlət qeydiyyatına alınmış mediasiya təşkilatlarından 44-ü mediasiya təşkilatları reyestrinə daxil edilib. Onlardan 17-si Bakı şəhərində, 2-si isə Gəncə şəhərində, digərləri Naxçıvan, Lənkəran, Şəki, Qazax, Cəbrayıl, Sabirabad, Tovuz, Qusar, Salyan, Samux, Sumqayıt, Mingəçevir, Goranboy, Yevlax, Qəbələ,

Masallı, Bərdə, Quba, Abşeron, İsmayılı, Ağsu, Ağdam, Şirvan, Göygöl, Ağcabədi rayonlarında yerləşir.

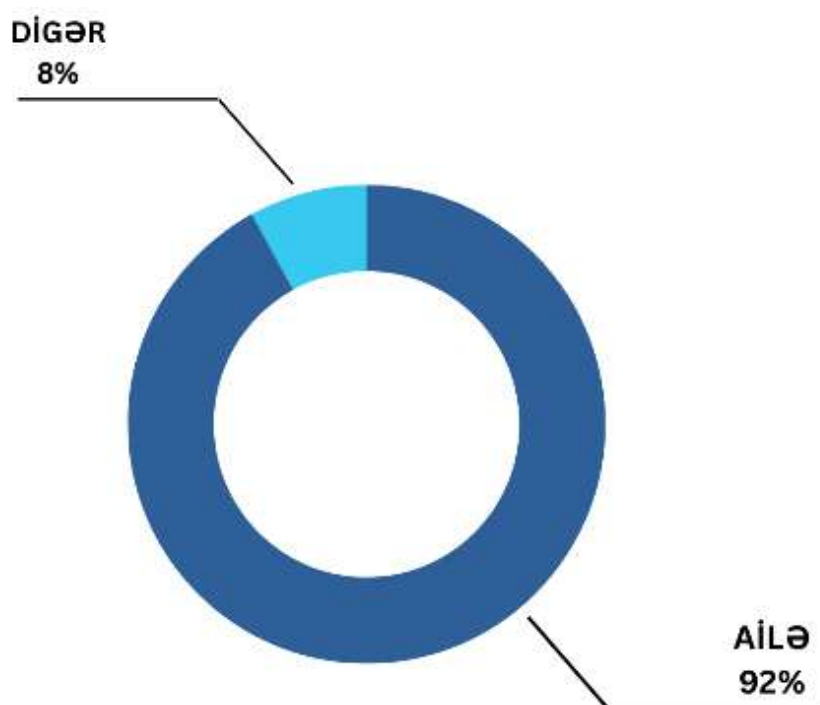
2024-cü il ərzində mediasiya təşkilatlarına ümumilikdə 47.212 müraciət daxil olub. Daxil olan müraciətlərdən 43.761-i ailə mübahisələri, 2.427-i əmək mübahisələri, 64-i kommersiya mübahisələri, 377 müraciət isə mülki mübahisələr üzrədir.

Daxil olan müraciətlərin mübahisələrin növü üzrə təsnifatı.

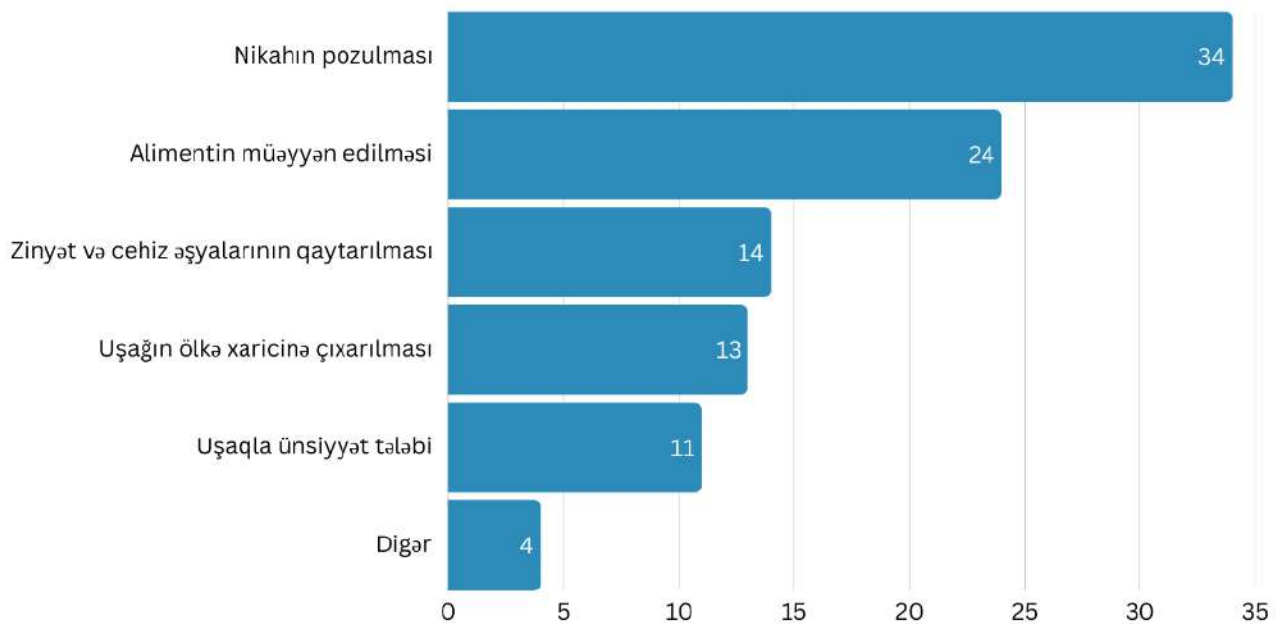

Daxil olan müraciətlərdən 44.601 müraciət nəticələnib. *(ya həll olunub, ya da məhkəməyə göndərilib)*. Tamamlanan işlərdən İlk Mediasiya Sessiyasında (İMS) bir tərəfin iştirak etmədiyi işlərin ümumi sayı 22.033, xitam verilən və mediasiyadan imtina edilən işlərin ümumi sayı 6.488-dir.

2024-cü il ərzində ümumilikdə 7.554 barışıq sazişi imzalanıb ki, bu da 47% uğurlu nəticə deməkdir. Barışıqlardan 6.963-ü ailə mübahisələri üzrə daxil olmuş müraciətlərdən əldə edilib.

Mediasiya təşkilatlarına daxil olmuş ailə mübahisələri üzrə mediasiya müraciətlərinin 34%-i nikahın pozulması, 24%-i alimentin müəyyən edilməsi, 14%-i zinət və cehiz əşyalarının qaytarılması, 13%-i uşağın ölkə xaricinə çıxarılması, 11%-i uşaqla ünsiyyət tələbi, 4%-i isə digər məsələlər üzrə olmuşdur.

2024-cü ildə Naxçıvan Mediasiya Təşkilatına nikahın davam etdirilməsi şərtlərinin həll olunması və aliment tələbi ilə əlaqəli 1320 müraciət daxil olmuşdur. Müraciətlər üzrə Mediasiya Haqqında Qanuna əsasən Mediasiya prosesləri keçirilmişdir.

ERKƏN NİKAHLAR

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 23 iyul tarixli 213 sayılı Qərarı ilə "Gənclər arasında ailə və nikahın əhəmiyyəti, onun qorunması və möhkəmləndirilməsi məqsədilə erkən nikahın və qohumlar arasında nikahın mənfi nəticələrinə dair maarifləndirmə Qaydası" təsdiq edilmişdir.

Bu Qaydadan irəli gələrək, erkən nikahların qarşısının alınması istiqamətində 13 dövlət qurumu və bütün yerli icra hakimiyyətləri orqanları müəyyən edilmiş vəzifələrə uyğun olaraq illik görülən işlər barəsində Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinə məlumat göndərilir. Dövlət Komitəsi tərəfindən bu məlumatlar toplanaraq, illik yekun hesabat Komitənin saytında yerləşdirilir.

Həmçinin Komitə tərəfindən mütəmadi olaraq regionlarda xüsusilə ucqar kənd və qəsəbələrdə müəllim, şagird və valideyin kollektivləri ilə maarifləndirici seminarlar təşkil edilir, görüşlər keçirilir. Bu görüşlərdə

erkən nikah və onların fəsadları haqqında ətraflı məlumat verilir.

Belə ki, erkən nikaha daxil olan qız təhsildən yayındığı üçün onun gələcək məşğulluq imkanı məhdudlaşır, erkən nikahlar ana və uşaq öllümü hallarının artmasına səbəb olur, erkən yaşda ailə quran qızlar əksər hallarda məişət zorakılığının qurbanı olur və rəsmi nikah olmadığı üçün bu qızların hüquqlarının qorunmasında müəyyən çətinliklər yaranır.

Mütəmadi olaraq aparılan maarifləndirmə işləri, profilaktik tədbirlərə baxmayaraq hələ də erkən nikah problemi qalmaqdadır. Dünyada milyonlarla uşaqlar hər il bu zorakılığın qurbanı olurlar. Erkən nikahlar ilə uzunmüddətli mübarizə aparmaq üçün təhsilin təbliğ edilməsi ən uğurlu strategiyadır. Məktəbə gedən qızlar savadlı olur və cəmiyyətin insani və iqtisadi inkişafına töhfə verir və bu da onların ailədəki mövqeyinə, uşaqların tərbiyəsinə müsbət təsir göstərir.

Uşaq evliliklərinin və erkən nikah hallarının qarşısının alınması məqsədilə Dövlət orqanları və digər qurumlar tərəfindən regionlarda aşağıdakı maarifləndirici tədbirlər keçirilmişdir;

❖ *Dövlət Komitəsi tərəfindən regionlarda "Erkən nikah və qohumlar arasında nikah hallarının qarşısının alınması" mövzusunda təlimlər keçirilmişdir. Təlimlərin keçirilməsində məqsəd erkən və qohumlar arasındakı nikahların yaratdığı fəsadların və qızların təhsildən yayınması hallarının qarşısının alınması reproduktiv sağlamlığın qorunması istiqamətində əhəlinin maarifləndirilməsidir. Təlimlərdə hər rayondan 40 nəfər olmaqla 680 nəfər iştirak etmişdir.*

❖ *Dövlət Komitəsi yanında İctimai Şuranın təşkilatçılığı ilə "Erkən nikah və qohumlar arasında nikah hallarının qarşısının alınması" mövzusunda onlayn ictimai dinləmə keçirilmişdir.*

❖ *Dövlət Komitəsi tərəfindən "Erkən nikah və qohumlar arasında nikah hal-*

larının qarşısının alınması” mövzusunda orta məktələrdə, kolleclərdə, peşə məktəblərində, institutlarda 14 maarifləndirici görüş keçirilmişdir. Görüşlərdə 1471-nəfər iştirak etmişdir.

❖ **Dövlət Komitəsi tərəfindən ekən nikahların qarşısının alınması məqsədilə** Bakı şəhəri Suraxanı rayonunda, **Uşaq Səfirlər Məclisinin nümayəndələri tərəfindən** isə Sabirabad, Qəbələ, Zaqatala, Xızı, Astara, Qusar, Füzuli, Qazax, Ordubad rayonu və Mingəçevir şəhərində tədbir keçirilmiş, **ümmümlikdə 410 nəfər iştirak etmişdir.**

2024-cü il tarixində **Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi tərəfindən** aşağıdakı maarifləndirici tədbirlər keçirilmişdir;

- Agentliyin sosial sifarişləri ilə QHT-lər tərəfindən icra edilən hədəf qrupu uşaqlar olan layihələr çərçivəsində mərkəzlərin mütəxəssislərinə, o cümlədən sosial işçilərinə **“Uşaqların cinsi istismar və cinsi zorakılıqdan müdafiəsi” mövzusunda online görüş;**

- **Gənclər və İdman Nazirliyinin Dağlıq-Şirvan Regional Gənclər və İdman İdarəsinin İsmayılı rayonu üzrə gənclər və idman sektoru və Mərkəzi Aran Regional Gənclər və İdman İdarəsi ilə birgə “Erkən nikah-insan alverinə şərait yaradan amillərdən biri kimi”** mövzusunda maarifləndirici tədbir;

- Əlilliyi olan şəxslərin Peşə-əmək Reabilitasiyası Mərkəzində peşə öyrənən 14-18 yaş arası gənclərə **“Erkən nikah və qohumlar arasında nikahın mənfi nəticələri”** mövzusunda maarifləndirici təlim;

- **İnsan Alveri Qurbanlarına Yardım Mərkəzinin təşkilatçılığı** ilə 244 sayılı tam orta məktəbdə və Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin tabeliyində fəaliyyət göstərən Texnika və Texnologiyalar üzrə Bakı Dövlət Peşə Təhsil Mərkəzində **“Erkən nikah - insan alverinə şərait yaradan amillərdən biri kimi”** mövzusunda maarifləndirici tədbir;

- Sağlam və xoşbəxt gələcək naminə erkən və qohumlararası nikahdan uzaq olaq! (video) Sosial Xidmətlər Agentliyinin regional filialları tərəfindən erkən nikahla

bağlı maarifləndirmə xarakterli görüşlər keçirilmiş, posterlər hazırlanmışdır.

Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi erkən nikahların qarşısının alınması, təhsildən yayınma və dini radikalizm mövzularına həsr olunmuş tədbirlər keçirilmişdir.

➤ “Erkən nikahın fəsadları”, “Erkən nikah problemi və ona qarşı mübarizə yolları”, “Erkən nikahın və qohum evliliyinin ana və uşaq sağlamlığına mənfi təsirləri”, “Erkən nikahın qarşısının alınmasında dini icmaların rolu”, “Erkən nikahlar ailə dəyərlərinə xələl gətirir”, “Erkən nikah: hüquqi, dini və mənəvi müstəvidə”, “Sağlam həyat naminə erkən nikaha yox deyək”, “Qohum evliliyi və erkən nikah: hüquqi və mənəvi müstəvidə”, “Erkən nikahın və qohumlar arasında nikahın mənfi nəticələri”, “Uşaq hüquqlarının qorunması: erkən nikah problemi və ona qarşı mübarizə yolları” mövzularında Bakı, Gəncə və Sumqayıt şəhərlərində, həmçinin Samux, Zərdab, Sabirabad, Saatlı, İsmayılı, Kürdəmir, Cəlilabad, Ağsu, Salyan, Yardımlı, Şabran, Siyəzən, Ağdaş, Biləsuvar, Xızı, Oğuz, Ucar, Qax, Şəki, Quba, Lerik, Qəbələ, Masallı, Lənkəran rayonlarında, **ümumilikdə 1350 müəllim, şagird, din xadimləri, dini icma sədrləri, ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə seminarlar keçirilmişdir.**

➤ “Qızların təhsil almasının önəmi: dini qaynaqlar nə deyir?”, “Qızları təhsildən yayındırmağın hüquqi və mənəvi məsuliyyətləri”, “Təhsildən yayınma hallarının qarşısının alınması və erkən nikahların fəsadları”, “Qızların təhsil almasının önəmi və erkən nikahın fəsadları: dini və hüquqi baxışlar”

mövzuları üzrə Bakı, Gəncə, Mingəçevir şəhərlərində, eləcə də Bərdə, Ucar, Qax, Quba, Yardımlı, Saatlı, Hacıqabul, Siyəzən, Zaqatala, Lerik rayonlarında **ümumilikdə 630 müəllim, şagird, o cümlədən din xadimləri, dini icma sədrləri, ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə tədbirlər təşkil edilmişdir.**

➤ “Dini radikalizm, zərərli vərdişlərə və erkən nikaha qarşı mübarizə”, “Dini radikalizm, erkən nikah və narkomaniyanın fəsadları”, “Dini radikalizm, narkomaniya və erkən nikah”, “Dini radikalizm, erkən nikah və zərərli vərdişlər”, “Dini radikalizm, erkən nikah və onların fəsadları” mövzularında Ağcabədi, Lerik, Tərtər və Ucar rayonlarında **ümumilikdə 190 müəllim və şagirdlərin iştirakı ilə maarifləndirici tədbirlər keçirilmişdir.**

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən erkən nikahların qarşısının alınması, uşaq hüquqlarının profilaktikası, hüquqpozmaların və digər zərərli vərdişlərin qarşısının alınması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilmişdir.

“Naxçıvan Muxtar Respublikası İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi” Publik Hüquqi şəxs tərəfindən Agentliyin sosial şəbəkələrində “Erkən nikah cinayətdir”, “Ailə Məcəlləsinin 10-cu maddəsinə əsasən qadınlar üçün nikah yaşı 18-dir”, Yetkinlik yaşına çatmayan qızların məcburən nikaha daxil olmaları, uşağa qarşı törədilən zorakılıqdır” və “Sağlam nəsil” mövzularında 7 maarifləndirici post paylaşılmışdır.

Hər il erkən evliliklərin sayı 18 yaşadək analar tərəfindən doğulan uşaqların sayı ilə müəyyən edilir.

2024-cü ildə 18 yaşınadək analar tərəfindən doğulan uşaqların sayı 1279 nəfər olmuşdur.

2023-cü illə müqayisədə 18 yaşınadək analar tərəfindən doğulan uşaqların sayı 463 nəfər azalaraq 1742-dən 1279-a düşmüşdür.

2024-cü ildə 18 yaşadək analar tərəfindən doğulan uşaqların sayı

İqtisadi rayonların və inzibati ərazi vahidlərinin adları	Doğulanların sayı - cəmi	onlardan 18 yaşadək qadınlar tərəfindən
Azərbaycan Respublikası üzrə - cəmi	102310	1279
Bakı şəhəri - cəmi	20448	78
Naxçıvan Muxtar Respublikası - cəmi	3798	49
<i>o cümlədən:</i>		
Naxçıvan şəhəri	731	-
Babək rayonu	664	4
Culfa rayonu	382	-
Kəngərli rayonu	346	9
Ordubad rayonu	329	6
Sədərək rayonu	171	6
Şahbuz rayonu	159	-
Şərur rayonu	1016	24
Abşeron-Xızı iqtisadi rayonu - cəmi	5238	30
<i>o cümlədən:</i>		
Sumqayıt şəhəri	2726	8
Abşeron rayonu	2354	18
Xızı rayonu	158	4
Dağlıq Şirvan iqtisadi rayonu - cəmi	4039	64
<i>o cümlədən:</i>		
Ağsu rayonu	936	16
İsmayilli rayonu	930	5
Qobustan rayonu	804	17
Şamaxı rayonu	1369	26
Gəncə-Daşkəsən iqtisadi rayonu - cəmi	5453	93
<i>o cümlədən:</i>		
Gəncə şəhəri	2365	17
Naftalan şəhəri	75	2

İqtisadi rayonların və inzibati ərazi vahidlərinin adları	Doğulanların sayı - cəmi	onlardan 18 yaşadək qadınlar tərəfindən
Daşkəsən rayonu	402	16
Goranboy rayonu	1245	25
Göygöl rayonu	712	17
Samux rayonu	654	16
Qarabağ iqtisadi rayonu - cəmi	8791	164
<i>o cümlədən:</i>		
Xankəndi şəhəri	36	-
Ağcabədi rayonu	1566	55
Ağdam rayonu	2269	21
Ağdərə rayonu	64	-
Bərdə rayonu	1872	43
Füzuli rayonu	1517	19
Xocalı rayonu	213	3
Xocavənd rayonu	153	3
Şuşa rayonu	278	2
Tərtər rayonu	823	18
Qazax-Tovuz iqtisadi rayonu - cəmi	7467	163
<i>o cümlədən:</i>		
Ağstafa rayonu	987	17
Gədəbəy rayonu	1000	37
Qazax rayonu	994	10
Şəmkir rayonu	2349	69
Tovuz rayonu	2137	30
Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonu - cəmi	6306	39
<i>o cümlədən:</i>		
Xaçmaz rayonu	1999	16
Quba rayonu	2088	9
Qusar rayonu	1022	1

İqtisadi rayonların və inzibati ərazi vahidlərinin adları	Doğulanların sayı - cəmi	onlardan 18 yaşadək qadınlar tərəfindən
Siyəzən rayonu	450	8
Şabran rayonu	747	5
Lənkəran-Astara iqtisadi rayonu - cəmi	11188	160
<i>o cümlədən:</i>		
Astara rayonu	1540	13
Cəlilabad rayonu	3142	80
Lerik rayonu	1074	15
Lənkəran rayonu	2026	11
Masallı rayonu	2312	30
Yardımlı rayonu	1094	11
Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu - cəmi	8238	167
<i>o cümlədən:</i>		
Mingəçevir şəhəri	985	4
Ağdaş rayonu	1137	22
Göycay rayonu	1311	17
Kürdəmir rayonu	1454	24
Ucar rayonu	1005	24
Yevlax rayonu	1695	71
Zərdab rayonu	651	5
Mil-Muğan iqtisadi rayonu - cəmi	6070	141
<i>o cümlədən:</i>		
Beyləqan rayonu	1115	17
İmişli rayonu	1451	37
Saatlı rayonu	1221	26
Sabirabad rayonu	2283	61
Şəki-Zaqatala iqtisadi rayonu - cəmi	6196	40
<i>o cümlədən:</i>		

İqtisadi rayonların və inzibati ərazi vahidlərinin adları	Doğulanların sayı - cəmi	<i>onlardan 18 yaşadək qadınlar tərəfindən</i>
Balakən rayonu	898	10
Qax rayonu	568	2
Qəbələ rayonu	1267	13
Oğuz rayonu	474	1
Şəki rayonu	1749	12
Zaqatala rayonu	1240	2
Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu - cəmi	3545	28
<i>o cümlədən:</i>		
Cəbrayıl rayonu	793	4
Kəlbəcər rayonu	1000	14
Qubadlı rayonu	396	3
Laçın rayonu	932	5
Zəngilan rayonu	424	2
Şirvan-Salyan iqtisadi rayonu - cəmi	5533	63
<i>o cümlədən:</i>		
Şirvan şəhəri	839	9
Biləsuvar rayonu	1338	12
Hacıqabul rayonu	909	15
Neftçala rayonu	847	6
Salyan rayonu	1600	21

Ölkənin iqtisadi rayonları üzrə 18 yaşadək analar tərəfindən doğulan uşaqların say cədvəlindən görünür ki, erkən nikah halları üzrə ən az göstərici Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonu və Abşeron-Xızı iqtisadi rayonunda, ən çox göstərici isə Mərkəzi Aran iqtisadi rayonu Qarabağ və Qazax-Tovuz iqtisadi rayonunda olmuşdur.

Azərbaycanın iqtisadi rayonlarının 2024-cü il üzrə nikah yaşının 1 il azaldılması ilə bağlı statistikasi

İnzibati rayonların adı	Rayon və şəhərlərin sayı	Nikah yaşının 1 il azaldılması cəmi
Abşeron-Xızı	Sumqayıt şəhəri - 0 Abşeron rayonu - 0 Xızı rayonu - 0	0
Gəncə-Daşkəsən	Gəncə şəhəri - 1 Naftalan şəhəri - 0 Daşkəsən rayonu - 2 Goranboy rayonu - 0 Göygöl rayonu - 17 Samux rayonu-2	22
Şəki-Zaqatala	Şəki şəhəri - 4 Balakən rayonu - 2 Qax rayonu - 0 Qəbələ rayonu - 0 Oğuz rayonu - 0 Zaqatala rayonu- 0	6
Lənkəran-Astara	Lənkəran şəhəri - 2 Astara rayonu - 0 Cəlilabad rayonu - 0 Masallı rayonu - 0 Lerik rayonu - 0 Yardımlı rayonu - 2	4
Quba-Xaçmaz	Quba rayonu -0 Qusar rayonu - 0 Xaçmaz rayonu - 2 Siyəzən rayonu - 4 Şabran rayonu - 3	9
Mərkəzi Aran	Mingəçevir şəhəri - 3 Kürdəmir rayonu - 1 Ağdaş rayonu - 6 Göyçay rayonu - 0 Ucar rayonu - 1 Yevlax rayonu - 8 Zərdab rayonu - 4	23
Qarabağ	Şuşa şəhəri - 0 Ağcabədi rayonu - 12 Ağdam rayonu - 3 Bərdə rayonu - 17 Füzuli rayonu - 1 Xocalı rayonu - 1 Xocavənd rayonu - 1 Tərtər rayonu - 6	41
Şərqi Zəngəzur	Kəlbəcər rayonu - 1 Qubadlı rayonu - 0 Zəngilan rayonu - 0 Laçın rayonu -0 Cəbrayıl rayonu - 0	1

Dağlıq Şirvan	Ağsu rayonu - 9 İsmayılı rayonu - 5 Qobustan rayonu - 3 Şamaxı rayonu - 7	24
Naxçıvan	Babək -0 Culfa 0 Kəngərli -0 Ordubad -0 Sədərək -0 Şahbuz -0 Şərur- 0 Naxçıvan -0	0
Bakı	Binəqədi- 0 Nəsimi- 0 Nizami- 0 Nərimanov- 0 Yasamal- 0 Xətai- 0 Xəzər- 2 Suraxanı- 0 Sabunçu- 4 Səbail- 0 Qadarağ- 0 Pirallahı- 1	7
Qazax-Tovuz	Ağstafa rayonu - 1 Gədəbəy rayonu - 0 Şəmkir rayonu - 0 Qazax rayonu - 0 Tovuz rayonu - 16	17
Mil-Muğan	Beyləqan rayonu - 1 İmişli rayonu - 0 Saatlı rayonu - 7 Sabirabad rayonu - 5	13
Şirvan-Salyan	Biləsuvar rayonu - 10 Hacıqabul rayonu - 3 Salyan rayonu - 4 Neftçala rayonu-0 Şirvan -1	18
Cəmi:		185

Respublikanın 14 iqtisadi rayonu üzrə 2024-ci ildə nikah yaşının 1 il azaldılması ilə bağlı daxil olan məlumatlar araşdırılmış, üzürlü səbəblər müəyyən edildikdən sonra 185 (2023-cü ildə 249) yetkinlik yaşına çatmayan şəxsə icra orqanları tərəfindən icazə verilmişdir.

Statistik rəqəmlər göstərir ki, nikah yaşının 1 il azaldılması ilə bağlı verilən icazələrin sayında 64 (nikah) azalma var.

**UŞAQLARIN DOĞULANADƏK
CİNS SEÇİMİ
(SELEKTİV ABORTLAR)**

Uşaqların doğulanadək cins seçiminin (selektiv abortlar) qarşısının alınması ilə bağlı tədbirlər

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarına əsasən 2024-cü ildə 102310 nəfər **doğulan körpələrin** 54221-i oğlan, 48089-u isə qız uşaqlarıdır. Doğulan qız uşaqları ilə oğlan uşaqları arasındakı fərq 6132 nəfərdir. Doğulanda cins nisbəti hər 100 qıza 113 oğlan təşkil edir.

2023-cü il üzrə 112620 nəfər doğulan körpələrin 59814-ü oğlan, 52806-sı isə qız uşaqlarıdır. Doğulan qız uşaqları ilə oğlan uşaqları arasındakı fərq 7008 nəfər olmuşdur. Doğulanda cins nisbəti hər 100 qıza 113 oğlan təşkil etmişdir.

2023-cü illə müqayisədə 2024-cü ildə doğulan qız uşaqları ilə oğlan uşaqları arasındakı fərq azalmış, 7008-dən 6132-ə düşmüşdür.

Azərbaycan Respublikasının Səhiyyə Nazirliyinin məlumatlarına əsasən, 2024-cü ildə ölkə üzrə **78245 abort qeydə alınmışdır**. 15-49 yaşlı hər 1000 qadına düşən abortların sayı 29,4 olmuşdur.

Statistika göstərir ki, **abortların sayı 2021-ci ildə 46877, 2022-ci ildə 57999, 2023-cü ildə isə 73816 olmuşdur. 15-49 yaşlı hər 1000 qadına düşən abortların sayı 27,9 olmuşdur.**

**2024-cü ildə selektiv abortların qarşısının alınması,
“Uşaqların doğulanadək cins seçiminin qarşısının alınmasına
dair 2020-2025-ci illər üçün Tədbirlər Planı”nın icrasının
təmin edilməsi məqsədilə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir.**

➤ **Dövlət Komitəsi** və “Üçüncü Bahar” “Yaşlılara Dəstək İctimai Birliyinin əməkdaşlığı ilə birgə həyata keçirilən **“Selektiv abortlarla mübarizə” Kampaniyası çərçivəsində “Güclü Zəriflər” adlı sosial təbliğat məqsədli teatr tamaşası** nümayiş olunmuşdur. Tamaşa dövrümüzün həssas problemlərindən olan cinsi ayrı-seçkilik, selektiv abortlarla mübarizə, qız uşaqlarının hüquqlarının pozulması, erkən nikah və qohum evliliklərinə qarşı çağırışı həsr olunmuş tədbirdə 350 nəfər iştirak etmişdir.

➤ **Dövlət Komitəsi** “III Bahar” İctimai Birliyinin əməkdaşlığı ilə birgə “Uşaqların doğulanadək cins seçiminin qarşısının alınmasına dair 2020-2025-ci illər üçün Tədbirlər Planı”nın 2.4.1-ci bəndinin icrası məqsədilə həyata keçirdiyi “Selektiv abortlarla mübarizə” Kampaniyası çərçivəsində Sumqayıt şəhərində və Bakı şəhərinin Xəzər rayonunda “III Bahar” İctimai Birliyinin

üzvəri ilə müxtəlif yaş qruplarından olan əhali ilə görüşlər keçirmişdir. Layihənin əsas məqsədi günümüzün aktual problemlərindən olan selektiv abortlar, erkən nikahlar, qohum evliliyinin fəsadları və onlarla mübarizə, gender bərabərliyinin təbliği, qız uşaqlarının hüquqlarının qorunması ilə bağlı cəmiyyətin maarifləndirilməsinə dəstək olmaqdır. Görüşlərdə ümumilikdə 80 nəfər iştirak etmişdir.

➤ Doğulacaq uşağın cinsinin seçilməsinin və erkən evliliyin yolverilməzliyi barədə əhalinin məlumatlandırılması məqsədilə **Sosial Xidmətlər Agentliyinin İnsan Alveri Qurbanlarına Yardım Mərkəzi tərəfindən** tələbələrə və yuxarı sinif şagirdləri ilə maarifləndirici xarakterli görüşlər təşkil edilmişdir.

➤ Bununla yanaşı, uşaqların doğulanadək cins seçiminin və erkən nikahın fəsadlarına dair maarifləndirici flayer hazırlanaraq vətəndaşlara paylanmışdır. İl

ərzində erkən nikah mövzusu ilə bağlı bir sıra posterlər və sosial çarx hazırlanaraq Nazirliyin və Agentliyin rəsmi sosial şəbəkə hesablarında yerləşdirilmişdir.

➤ **Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən 2024-cü il ərzində** “Uşaqların doğulanadək cins seçiminin qarşısının alınmasında dini icmaların rolu”, “Reproduktiv sağlamlıq”, “Uşaqların doğulanadək cins seçiminin qarşısının alınması: milli ailə dəyərləri zəminində hüquqi və mənəvi aspektlər”, “Yeniyetmələr və gənclər arasında təhlükəsiz reproduktiv sağlamlıq davranışlarının və sağlam həyat tərzı vərdışlərinin formalaşdırılması”, “Selektiv abort hüquqi və mənəvi aspektləri”, mövzularında Bərdə, Göyçay, Quba, İmişli, Zaqatala, Ucar, Siyəzən rayonlarında, ümumilikdə 320 müəllim, şagird, din xadimləri, dini icma sədrləri, ictimaiyyət nümayəndələrinin iştirakı ilə seminarlar təşkil edilmişdir.

➤ **Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi (İSİM) və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin birgə əməkdaşlığı ilə 2024-cü il tarixində**

Bərdə rayonun Bərdə Peşə Liseyində **“Doğulacaq uşağın cinsinin seçilməsi ilə mübarizə” adlı maarifləndirici** tədbir keçirilib. Yekunda iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb və onlara maarifləndirici materiallar təqdim edilib.

➤ **Səhiyyə Nazirliyinin İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi (İSİM), Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin birgə əməkdaşlığı ilə 2024-cü ildə Gədəbəy rayonunda** reproduktiv sağlamlığın qorunması, ailə planlaşdırılmasında sağlam vərdışlərin formalaşdırılması, selektiv abortun qarşısının alınmasına dair maarifləndirmə tədbiri keçirilib. Yekunda iştirakçıları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

➤ İSİM tərəfindən əhali arasında ailə planlaşdırılması, abortların qadın sağlamlığına mənfi təsirləri, gender bərabərliyinin təmin edilməsi istiqamətində “Ailənizi abortsuz planlaşdırın!”, “Erkən nikaha vaxtından əvvəl daxil olmağa tələsmə” “Sağlamlıq bədəni tanımaqdan başlayır!” (qızlar üçün) adlı bukletlər çap olunmuş, hamilələr üçün “Burla xatun” saytı hazırlanmışdır.

AİLƏ PLANLAŞDIRILMASI XİDMƏTİ

2024-cü ildə Ailə planlaşdırılması xidmətinin təşkili üzrə TƏBİB tabeli tibb müəssisələrində 36942 xidmət göstərilmişdir.

2024-cü il ərzində icbari tibbi sığorta ilə 84 milyondan çox tibbi xidmət göstərilmiş, 5.2 milyondan çox şəxs icbari tibbi sığorta çərçivəsində tibb müəssisələrinə 24.1 milyon dəfə müraciət etmişdir. Ölkə əhalisinin 54%-i icbari tibbi sığortadan yararlanmışdır. Tibbi xidmətlərin 87%-i ambulator, 13%-i stasionar şəraitdə göstərilmişdir.

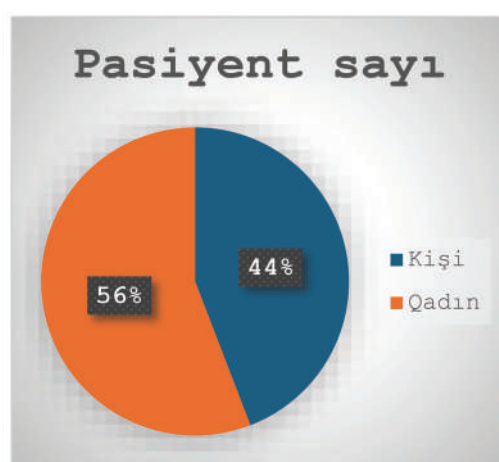
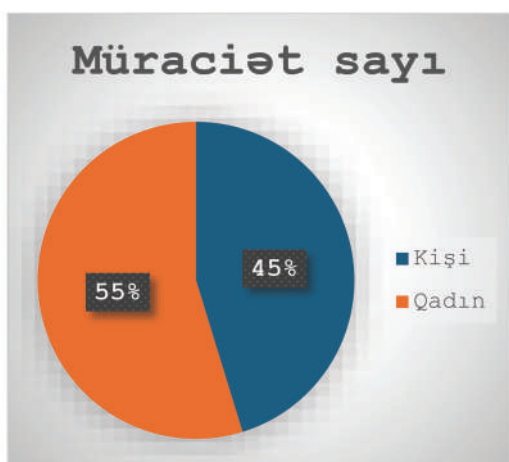
2024-cu ildə TƏBİB tabeliyində olan dövlət tibb müəssisələrinə **xidmət qrupları üzrə 11 728 461 pasiyent müraciət etmiş**, xidmət qrupları üzrə **kişi pasiyentlərin sayı 5 177 505 (44%), qadın pasiyentlərin sayı 6 550 856 (56%)** nəfər olmuşdur.

Kişi əhalisi üzrə göstərilən xidmət sayı - 48 187 159 (55%), qadın əhalisi

üzrə göstərilən xidmət sayı- 39 828 343 (45%), xidmət sayı cəmi - 88 015 502 olmuşdur.

Qadınların ən çox müraciət etdiyi sahələr ardıcılıqla endokrin sistemi xəstəlikləri, maddələr mübadiləsi və qidalanma pozuntuları, tənəffüs sistemi xəstəlikləri, qan-dövrəni sistemi xəstəlikləri, **kişilərin isə ən çox müraciət etdiyi sahələr** tənəffüs sistemi xəstəlikləri, qan-dövrəni sistemi, endokrin sistem xəstəlikləri olmuşdur.

2023-cü ildə isə TƏBİB-in tabeliyində olan dövlət tibb müəssisələrinə 22 301 393 müraciət daxil olmuş, onlardan 12 585 720 müraciət qadınlar (57 %), 9 715 673 müraciət isə kişilər (43 %) tərəfindən edilmişdir. Pasiyent sayı isə 5 011 538 olmuşdur. Onlardan 2 626 003 nəfərini qadınlar, 2 385 535 nəfərini isə kişilər təşkil etmişdir.

2024-cü ildə icbari tibbi sığorta çərçivəsində göstərilən tibbi xidmətlərə dair əhəlinin məmnunluq və məlumatlılıq səviyyəsinin qiymətləndirilməsi məqsədilə sosioloji sorğular keçirilmişdir. Respondentlərin sayı 25 087 nəfər olmuş, 42%-ni qadınlar təşkil etmişdir.

İcbari tibbi sığortanın tətbiqi ilə əlaqədar olaraq respondentlərin 65%-i səhiyyə ilə bağlı xərclərində azalma müşahidə etmişdir.

Dövlət Komitəsinin tərəfindən “Ailədə gender bərabərliyinə mane olan patriarxal yanaşmalar və ayrı-seçkilik xarakterli stereotiplər mövzusunda təhlil” aparılmışdır.

Təhlil sənədi sosioloji sorğu və ekspertlərlə müsahibələrə əsaslanır. Sosioloji sorğu ölkə üzrə 14 iqtisadi rayonu əhatə edərək, 2000 nəfər arasında keçirilib.

Müsahibələrə paytaxt və bölgələrdən müvafiq sahə mütəxəssisləri, gündəlik peşə fəaliyyətində gender problemləri ilə qarşılaşan dövlət qulluqçuları, icra nümayəndələri, ziyalılar cəlb edilib.

İki metodoloji üsulla toplanılan materiallar məzmunca bir-birini tamamlayaraq, daha əhatəli nəticələrə gəlməyə imkan verir.

özal və ictimai sferalara aid olan patriarxal yanaşma və gender stereotiplərinin ifadə olunma səviyyəsi konkret mövzu (ev işləri, qayğı, təhsil və s.) və respondentlərin sosial-demoqrafik qrupundan asılı olaraq müxtəlifdir.

Təhlil sənədinin hazırlanması çərçivəsində həyata keçirilən tədqiqatın məqsədi Azərbaycan ailəsində qadın və kişi rollarına, davranışlarına şamil olunan patriarxal və ayrı-seçkilik xarakterli stereotip və yanaşmaların öyrənilməsidir.

Nəticə

Ailədə gender bərabərliyinə mane olan patriarxal yanaşma və ayrı-seçkilik xarakterli stereotiplərin ölkə üzrə sosioloji sorğu və müvafiq sahə ekspertləri ilə müsahibələr əsasında tədqiqi bir sıra mühüm nəticələrə gəlməyə imkan verdi:

-Ailədən qaynaqlanan, özal və ictimai sferaya aid olan patriarxal yanaşma və stereotiplərin yayılma səviyyəsi fərqlidir. Özal sferaya aid məsələlərə - ev işlərinin və qayğı əməyinin bölgüsünə münasibətdə ictimai şüurda olan təsəvvürlər daha patriarxaldır. Qadınların ictimai sferada fəallığına – təhsil hüququnun təmin olunması, peşə fəaliyyəti və karyera qurmasına münasibətdə isə patriarxal yanaşma və stereotiplər nisbətən daha zəifdir.

-Özal sferada gender bərabərliyinə təsir göstərən mühüm məqam budur ki, klassik patriarxal yanaşmaya görə “kişi işi” hesab edilən fəaliyyət növlərinin (mədi təminat, büdcə idarəçiliyi, bazarlıq) həm

kişi, həm qadın tərəfindən yerinə yetirilməsinə tolerant yanaşma meyli vardır və bu ailədə gender bərabərliyinə zəmin yarada bilər. Lakin digər tərəfdən patriarxal yanaşmaya görə “qadın işi” hesab olunan ev işlərinin gender bərabərliyi perspektivindən bölgüsünə isə münasibət birmənalı deyil. Qayğı əməyinə münasibətdə patriarxal və eqalitar yanaşmalar rəqabətdədir, yəni bu sahədə müəyyən mənada kişi iştirakçılığı üçün zəmin vardır.

-İstər kəmiyyət sorğusunda respondentlərin müvafiq suallara cavabı, istərsə də ekspert müsahibələrindən alınan ümumi nəticəyə əsasən belə qənaətə gəlmək olar ki, digər sahələrlə müqayisədə qızların təhsil sahəsində gender bərabərliyindən faydalanması üçün institusional imkanlar və ailə dəstəyi bir sıra hallarda kifayət qədərdir. Cəmiyyətin ictimai şüurunda qızların təhsil almasına müsbət münasibət üstündür, bu isə hər şeydən əlavə çoxillik ardıcıl dövlət siyasətinin bəhrə

verdiyini göstərir. Bununla bərabər, övladına təhsil vermək məsələsində oğul övlada üstünlük verənlər də vardır, onlar rəyi soruşulanların təqribən 5-dən birini təşkil edir.

- **Ölkəmizdə qadınların haqqı ödənilən peşə fəaliyyətində iştirakçılığının bir əsrə yaxın ənənələri qadının evdən kənardə işləməsini sosial norma kimi möhkəmləndirmişdir. Lakin qadınların iş-karyera uğurlarına münasibət birmənalı olmayaraq qalır.** Bu sahədə ailədə qadın və kişini, ər və arvadı müqayisə edərək, kişilərdən daha yüksək nailiyyət gözləntisi də vardır. Yəni, qadınların peşə fəaliyyətinə ümumən münasibət müsbətdir, lakin qadınların uğur və nailiyyətlərinə patriarxal baxış davam etməkdədir. Bu həm də qadının ailədə daha yüksək gəlir əldə etdiyi hallara münasibətin ziddiyətli olmasında özünü göstərir.

- **Ailədə patriarxal yanaşma və ayrı-seçkilik xarakterli stereotiplər uşaqların rifahına görə məsuliyyətin gender bölgüsündə də öz əksini tapır.** Burada mənzərənin birmənalı olmadığı üzə çıxır. İctimai şüurda olan normalara görə, ataların övladlara görə məsuliyyəti nikahdan sonrakı dövrə də şamil edilir. Bu öz-özlüyündə ata məsuliyyətinin yüksək mənəvi ideal olmasını göstərsə də, müəyyən mənada qadınların hətta nikahda olmadığı hallarda müəyyən maddi asılılığını, tərəflərin münaqişə vəziyyətində olduqda belə vaxtaşırı kommunikasiyasını, keçmiş həyat yoldaşının nəzarət imkanını da nəzərdə tutur. Belə yanaşma övladın boşanmadan sonra ana ilə qaldığı hallara da aiddir və məlumdur ki, bəzi istisnalar olmaqla, ölkəmizdə bir çox hallarda uşaqlar ana ilə qalır.

Qeyd olunan sosial-demoqrafik amillərin patriarxallıq və diskriminativ gender stereotipləri ilə əlaqəsinə dair nəticələr ayrı-ayrılıqda təhlil edildi və onlar aşağıdakı kimidir:

- **Tədqiqat nəticəsində üzə çıxan vacib məqam özəl sahə ilə bağlı patriarxal stereotiplərin qadınlar arasında, karyera ilə bağlı patriarxal stereotiplərin isə kişilər arasında daha güclü olmasıdır.**

- **İrəmiq yaşlı tədqiqat sorğusu onu göstərir ki, ümumən təhsil səviyyəsi yüksəldikcə ailədə gender bərabərliyinə mane olan patriarxal yanaşma və stereotiplər də zəifləyir.**

- **Respondentlərin maddi vəziyyətinə görə bölgüsü** ailədə gender bərabərliyinə yönümlüyün daha çox orta təbəqəyə aid şəxslər arasında özünü biruzə verdiyini göstərir.

- **Tədqiqat nəticələrinin qohum nikah və erkən nikah amillərinə görə təhlili** bir sıra məsələlərdə məhz bu kateqoriyalara aid olan ailələrdə patriarxallığın, ayrı-seçkilik xarakterli gender stereotiplərinə meylin daha yüksək olduğunu göstərir. Məsələn, ev işlərinin kişi və qadınlar arasında bölgüsü, qayğı əməyinə münasibətdə "əsasən qadın" cavabı qohum evlilikdə olanlar və erkən nikaha girənlər arasında daha çoxdur. Bundan əlavə qadınların təhsil səviyyəsi, iş və karyera məsələlərinin patriarxal perspektivdən dəyərləndirilməsində də bu iki qrupa aid iştirakçılar seçilirlər. Bu isə qohumluq əsasında qurulan ailələr və erkən evlənənlərin ailələrində gender bərabərliyi məsələlərinin daha problemli olması nəticəsinə gəlməyə imkan yaradır.

Təvsiyələr

Təhlil sənədi çərçivəsində həyata keçirilmiş genişmiqyaslı tədqiqat nəticələri ailədə gender bərabərliyinə mane olan patriarxal yanaşma və gender stereotiplərinin tədricən aradan qaldırılması üçün bir sıra tövsiyələrin irəli sürülməsini şərtləndirir:

- Müvafiq mövzuya həsr olunan, peşəkar səviyyədə təşkil olunmuş ictimai müzakirələrin, debatların təşkili zəruridir. Müzakirələrdə cari tədqiqat olmaqla, ölkəmizdə bu sahədə indiyədək toplanılan tədqiqat əsaslı biliklərin təqdimi faydalıdır.

- Patriarxallıq və gender stereotipləri zəminində ailələrdə baş verən münəqişələrin tədqiqı və təqdimi vacibdir. **Ev işləri ilə həddən artıq yüklənmə qadınların fiziki və psixoloji sağlamlığına necə təsir edir, bu öz növbəsində ailədə münəqişələrə, hətta ailələrin dağılmasına necə gətirir, qızların təhsildən uzaqlaşdırılması onları sonrakı dövrlərdə hansı imkanlardan məhrum edir, ailə qurduqdan sonra təhsil və iş imkanları məhdudlaşdırılan qadınlar sonrakı yaşlarda işə düzəlmək və maddi vəziyyətini yaxşılaşdırmaq yolunda hansı çətinliklərlə üzləşir, iş təcrübəsi olmayan qadınlar sonradan boşandıqda, dul qaldıqda və ya həyat yoldaşı sağlamlığını itirdikdə yaranan vəziyyət** – bu problemlərin elmi əsaslı tədqiqatlarla öyrənilməsi, **bu sahədə statistik rəqəmlərin və insan hekayələrinin ictimaiyyətə təqdim edilməsi** ailədən qaynaqlanan patriarxallığın və gender stereotiplərinin acı nəticələrinin cəmiyyət tərəfindən geniş şəkildə dərk edilməsini şərtləndirəcək.

- Tədqiqatda ev işlərinin və qayğı əməyinin bölgüsü patriarxal yanaşma və gender stereotiplərinin ən çox ifadə olunduğu sahə kimi üzə çıxdı. Bu istiqamətdə müsbət dəyişikliklərə nail olmaq üçün bir sıra məsələlər ön plana çəkilməlidir. Burda

bir tərəfdən ailədə ev-qayğı işlərinin gender bərabərliyi prinsiplərinə uyğun bölgüsünün təşfiqi, bunun nümunələrinin görünən olması, digər tərəfdən isə **müvafiq xidmət sahələrinin inkişaf etdirilməsi və əlçatanlığı vacibdir. Xidmət sahələri dedikdə, ilk növbədə ölkədə uşaq bağçaları şəbəkəsinin əhalinin sayı və sıxlığına müvafiq artırılması nəzərdə tutulur.** Bundan əlavə, **daha mütəhərrik iş sistemi olan günlük dayə xidmətlərinin inkişaf etdirilməsi, qayğı əməyi sahəsində olanların peşəkarlaşması istiqamətində tədbirlər nəzərdən keçirilməlidir.** Həmçinin, **muzdlu ev əməyi xidmətlərinin təşkili, keyfiyyəti, qanunvericiliklə tənzim edilməsi sahəsində innovativ təcrübələrin tətbiqi əhəmiyyət daşıyır.**

- Ataların övladın böyüdülməsində daha fəal iştirakçılığına zəmin yaratmaq bu istiqamətdə **emək məcəlləsində yeni imkanların yaradılması (ödənişli və hazırda olduğundan daha uzunmüddətli atalıq məzuniyyəti) tədbirləri sürətləndirilməlidir.**

- Bir sıra hallarda hətta gender bərabərliyinin daha çox təmin olunduğu ailələrdə övladın dünyaya gəlməsindən sonra patriarxal gender nizamının güclənməsi tendensiyası müşahidə olunur. Bunun səbəbi çox zaman qadınların analıq məzuniyyətinə gedərkən əmək hüquqlarının pozulması, azyaşlı uşaqları olan anaların ev-iş balansına müvafiq iş yerlərinin çatışmamasıdır. Bununla əlaqədar **nəinki dövlət sektoru, həmçinin özəl sektorda qadınların əmək hüquqlarının təmin olunmasına sistemli nəzarətin gücləndirilməsi, həmçinin əmək bazarının təkliflər spektrinin genişləndirilməsi, əmək qanunvericiliyinin müddəaları ilə tənzimlənən hissəvi və onlayn iş yerlərinin yaradılması əhəmiyyət daşıyır.**

Azadlıqdan məhrum edilmiş məhkumların sayına münasibətdə kişilər 97,1%, qadınlar isə 2,9% təşkil edir. 2023-cü illə müqayisədə hesabat ilində azadlıqdan məhrum edilmiş kişilərin sayı 6,8%, qadınların sayı isə 15,9% artmışdır.

Bununla yanaşı 2024-cü ildə probasiya qeydiyyatında olan məhkumların 94,1%-i kişilər, 5,9%-i isə qadınlardır. 2023-cü illə müqayisədə hesabat ilində probasiya qeydiyyatında olan məhkum kişilərin sayı 9%, qadınların sayı isə 0,6% artmışdır.

Azərbaycan Respublikası Cəzaların İcrası Məcəlləsinin 175, 176-cı maddələrinə və "Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkməkdən azad edilmiş şəxslərin sosial adaptasiyası haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununa uyğun olaraq, **penitensiar müəssisələrdən cəza çəkməkdən azad ediləcək şəxslərin sosial adaptasiyaları ilə əlaqədar hesabat müddətində aşğıdakı işlər görülmüşdür.**

Belə ki, məhkumların hüquqi maarifləndirilməsi məqsədilə adı çəkilən Qanunun mətni cəzaçəkmə müəssisələrində lövhə şəklində asılmış və cəza müddətinin sonuna 3 ay qalmış və digər əsaslarla cəza çəkməkdən azad edilən məhkumlara hüquqi izahlar verilməklə, onlardan sosial adaptasiyaya ehtiyacı olanlar barədə mü-

vafiq məlumatların hər ayın 5-dək qeydiyyat yeri üzrə Əhalinin Sosial Müdafiəsi Mərkəzlərinə göndərilməsi təmin edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi ilə Penitensiar xidmət arasında təsdiq edilmiş tədbirlər planına əsasən həmin Agentliyin məsul əməkdaşları penitensiar müəssisələrdə cəza çəkən məhkumların sosial reinteqrasiya və sosial reabilitasiya yönümlü tədbirlər keçirmişlər. Tədbirlər çərçivəsində penitensiar müəssisələrdə cəza çəkən və cəza çəkməkdən azad olunmağa hazırlaşan məhkumların sosial reinteqrasiyası, adaptasiyası, yəni mühitə uyğunlaşması, onların hüquq və azadlıqlarının, habelə qanuni mənafelərinin qorunmasına yönəlmişdir.

Bundan başqa 4 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsində 200-dən artıq qadın məhkumla psixoloji seminar, 15 məhkuma yoqa, 10 məhkuma isə ebru sənəti üzrə, 20 məhkuma eko çanta boyama, 15 məhkuma əl işləri sənəti üzrə təlimlər təşkil edilmişdir. Təlimlər zamanı qadın məhkumlar eko çantalar üzərində rəsmlər çəkmiş, salfetlərdən gül hazırlama və şam yeməyi masasında onlardan istifadə qaydaları öyrədilmişdir.

1. 4. DÖVLƏTİN İDARƏ OLUNMASINDA VƏ QƏRARLARIN QƏBUL EDİLMƏSİNDƏ GENDER BƏRABƏRLİYİNİN QORUNMASI

Dövlət idarəçiliyi hər bir ölkənin sosial, iqtisadi və siyasi həyatının formalaşmasında mühüm rol oynayır. Milli maraqların qorunması, cəmiyyətin rifahının təmin edilməsi baxımından dövlətin idarəçiliyinin düzgün və səmərəli şəkildə təşkili mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Qərarların qəbul edilməsi dövlət idarəçiliyinin əsas komponentlərindən biridir. Bu da onu göstərir ki, dövlət idarəçiliyində və qərarların qəbul edilməsində qadın və kişilərin bərabər iştirakı hər bir ölkənin in-

kişafında strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu sahədə aparılan islahatlar, yeni idarəçilik modellərinin tətbiqi və cəmiyyətin aktiv iştirakı daha güclü və şəffaf dövlət quruculuğuna yol açır.

Davamlı inkişaf üçün isə dövlət və cəmiyyət arasında sağlam əlaqə, qarşılıqlı etimad əsas şərtlərdən biridir.

Dövlət orqanlarında və onların sisteminə 2024-cü ildə rəhbər vəzifələrdə çalışan qadınların sayında əhəmiyyətli dəyişiklik baş verməmişdir.

Rəhbər vəzifədə çalışan qadınların sayı, nəfərlə

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Milli Məclisin sədri			1	1	1	1	1
Vitse-prezident	1	1	1	1	1	1	1
Ombudsman		1	1	1	2	2	2
Nazir	1	1	1	1	1	0	0
Nazir müavini	6	8	8	9	8	6	6
Dövlət Komitəsi sədri	2	2	2	2	2	2	2
Dövlət Komitəsi sədrinin müavini	3	3	3	3	3	3	3
Yerli icra hakimiyyəti başçısı	1	1	1	2	1	0	0
Yerli icra hakimiyyəti başçısının müavini	79	76	72	72	68	68	67

Məhkəmələr

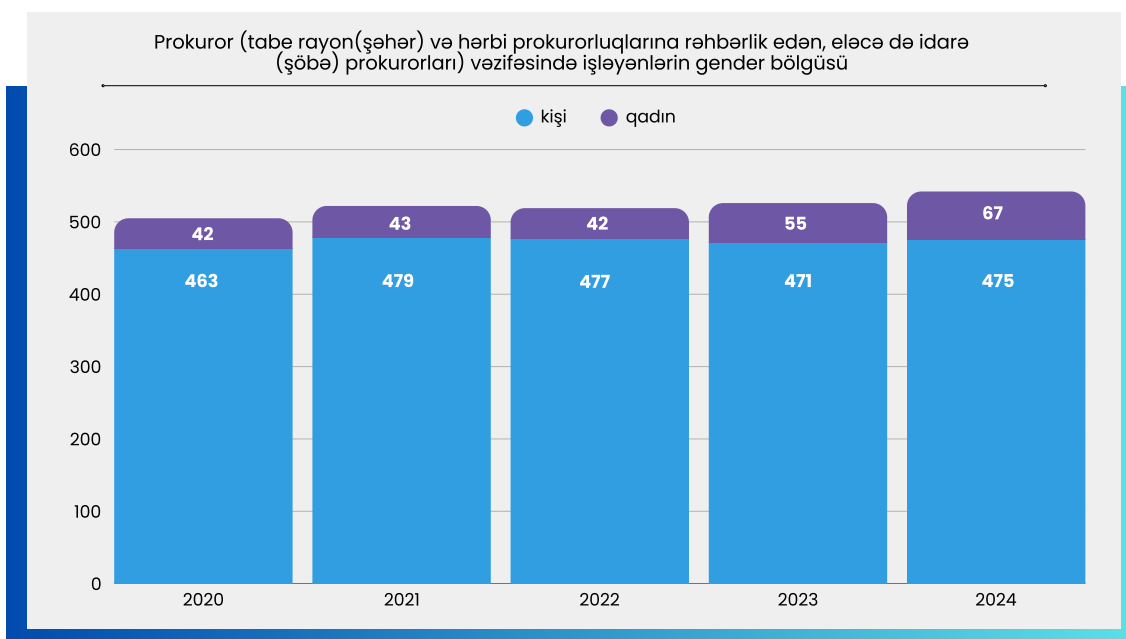
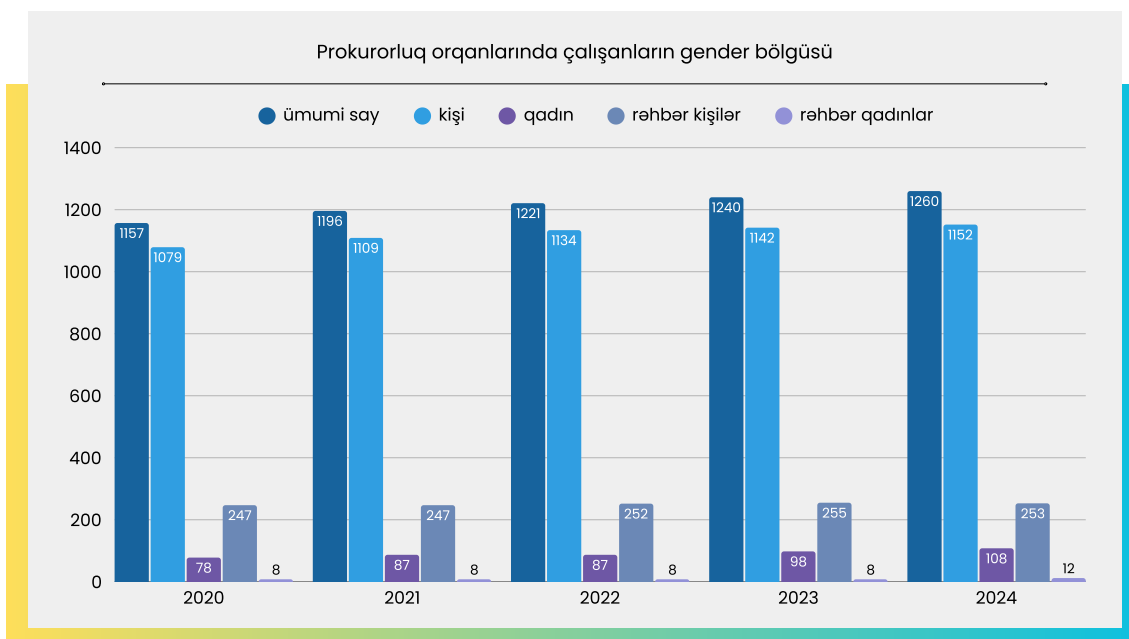
Azərbaycan Respublikasının məhkəmə sistemində daxil olan məhkəmələrdə hazırda 163 qadın hakim fəaliyyət göstərir ki, bu da hakim korpusunun 26,1 %-ni təşkil edir.

Qadın hakimlərdən 11 nəfər inzibati vəzifə (1 hakim apellyasiya instansiyası məhkəməsinin sədri, 1 hakim Ali Məhkəmədə kollegiya sədri, 2 hakim apellyasiya instansiyası məhkəmələrində kollegiya sədri, 6 hakim birinci instansiya instansiyası məhkəməsinin sədri, 1 hakim birinci instansiya məhkəməsində sədr müavini) tutur.

Məhkəmə aparatlarında isə 1634 qadın çalışır ki, bu da məhkəmə aparatları işçilərinin ümumi sayının 53,6 %-ni təşkil edir.

Prokurorluq

Prokurorluq orqanlarına işə qəbul olunanların gender təhlili

Yaş aralığı	Qeydiyyatdan keçən namizəd sayı - kişi	Qeydiyyatdan keçən namizəd sayı - qadın	İştirak edən namizəd sayı - kişi	İştirak edən namizəd sayı - qadın	Uğur qazanan namizəd sayı - kişi	Uğur qazanan namizəd sayı - qadın
20-24	101	46	101	46	61	22
25-29	116	25	114	25	61	9
30-34	17	4	16	4	7	3

**DÖVLƏT ORQANLARININ VƏ
QURUMLARININ STRUKTURUNDA
ÇALIŞAN İŞÇİLƏRİN
GENDER BÖLGÜSÜ**

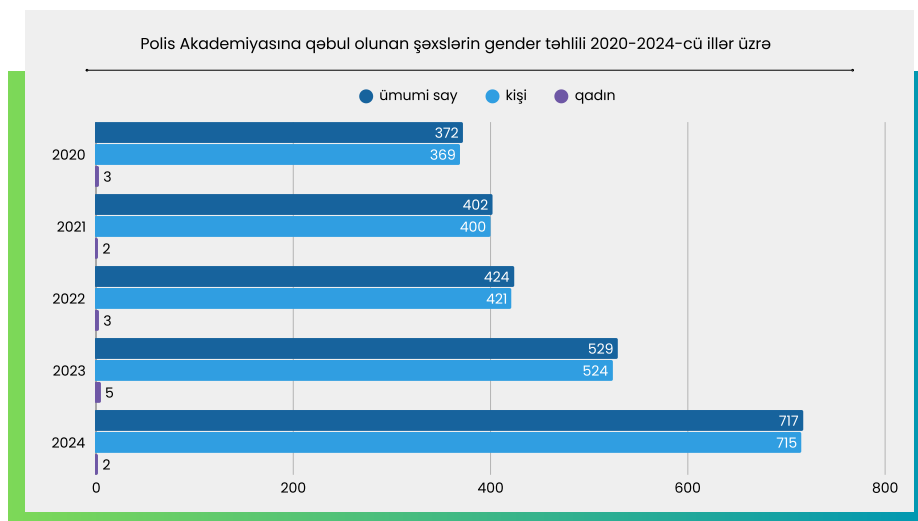

Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyi

Daxili İşlər orqanlarında xidmət edən əməkdaşların 10%-ni (4041 nəfər) qadınlar, 90%-ni kişilər təşkil edir. Daxili işlər orqanlarında rəhbər vəzifələrdə 61 qadın əməkdaş xidmət edir. Ötən il daxili işlər orqanlarında xidmətə qəbul olunan qadın əməkdaşların sayı 2023-cü illə müqayisədə 1,6% artaraq 13,6% təşkil edib.

2024-cü ildə daxili işlər orqanlarında xidmətə (işə) qəbul edilmiş 3507 nəfərin 91,7%-ni (3.217-i) kişilər, 8,3%-ni (290-ı) qadınlar təşkil edib.

Polis Akademiyasına qəbul olunan şəxslərin gender təhlili 2020-2024-cü illər üzrə

2020-2024-cü illərdə Polis Akademiyasına qəbul olmuş şəxslərin ümumi sayı 2444 nəfər olub. Onlardan 2429-u kişi, 15-i qadın olub.

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyi

2024-cü ildə Nazirlik üzrə işçilərin ümumi sayına münasibətdə kişilər 79,9%, qadınlar isə 20,1% təşkil edir. Rəhbər vəzifədə çalışan kişilər 8,3%, qadınlar isə 1,1%-dir.

Qeyd olunur ki, hazırda yerli qeydiyyat orqanlarında, Ədliyyə Akademiyasında çalışan əməkdaşların sayında qadınlar daha çoxluq təşkil edir.

Eyni zamanda Nazirliyin aparatında, yerli notariat orqanlarında, Məhkəmə ekspertizası mərkəzində qadın əməkdaşlarla kişi əməkdaşların arasında say fərqi bərabərləşməyə yaxındır.

Həmçinin bildirilir ki, hazırda fəaliyyət göstərən **xüsusi notariuslardan** 83,5%-i kişi, 16,5%-i isə qadındır.

Penitensiar xidmət üzrə işçilərin ümumi sayına münasibətdə kişilər 92,5%, qadınlar isə 7,5% təşkil edir.

İcra və Probasiya xidmətləri üzrə işçilərin 78,2%-i kişi, 21,8%-i isə qadındır.

Ədliyyə Nazirliyinin fəaliyyətində gender bərabərliyinin təmin edilməsi məqsədilə qadın və kişi əməkdaşların sayının balanslaşdırılması üçün müvafiq təhlillər aparılır.

Belə ki, 2024-cü ildə nazirliyin **Müsabiqə Komissiyası tərəfindən keçirilmiş müsabiqələr nəticəsində qulluğa qəbul olunmuş namizədlərlə** bağlı məlumat təqdim olunur:

Yaş aralığı	İştirak edən namizəd sayı-kişi	İştirak edən namizəd sayı-qadın	Uğur qazanan namizəd sayı-kişi	Uğur qazanan namizəd sayı-qadın
0-24	13	17	4	9
25-29	34	15	10	7
30-34	23	14	6	7
35-39	35	18	5	3
40-44	21	14	4	4
45-49	12	10	1	1
50-54	3	6	-	-
55-59	4	-	1	-
CƏMI:	145	94	31	31

Qeyd: 01.12.2024-cü il tarixdə keçirilmiş müsabiqənin test mərhələsi üzrə:

- imtahanda 97 kişi, 87 qadın iştirak edib (cəmi 183).
- imtahanda 60 qadın, 56 kişi uğur qazanıb (cəmi 116).

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi

№	Struktur bölmənin adı	İşçilərin ümumi sayı			Rəhbər vəzifədə işləyənlərin sayı		
		Cəmi	kişi	qadın	Cəmi	kişi	qadın
1	Nazirliyin Aparatı, Regional bölmələri, Çağrı mərkəzi, Ticarət nümayəndələri	511	346	165	98	84	11
2	Dövlət Vergi Xidməti	3747	2883	864	604	546	58
3	Əmlak Məsələləri Dövlət Xidməti	2848	1984	864	414	358	56
4	Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti	974	584	390	168	127	41
5	Sahibkarlığın İnkişafı Fondu	81	53	28	17	14	3
6	"Azərbaycan İnvestisiya Şirkəti" ASC	56	41	15	14	13	1
7	Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi	280	206	74	57	52	5
8	Azərbaydanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Agentliyi	86	51	35	35	22	13
9	İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyi	176	138	38	25	23	2
10	İqtisadi Elmi Tədqiqat İnstitutu	56	28	28	13	9	4
11	"Bakı Biznes Mərkəzi" MMC	14	10	4	2	2	0
12	"Tikinti-Təchizat Birliyi" MMC	52	36	16	12	9	3
13	Dördüncü Sənaye İnqilabının Təhlili və Koordinasiya Mərkəzi	23	12	11	9	4	5
14	İnformasiya Texnologiyaları və Məlumat İdarəetmə Mərkəzi	130	106	24	14	13	1
Yekun		9034	6478	2556	1482	1276	203

Cədvəldən göründüyü kimi, İqtisadiyyat Nazirliyinin aparatında və ümumi strukturunda çalışan işçilər arasında kişilər 71,7%, qadınlar isə 28,3% təşkil edir. Rəhbər vəzifələrdə də kişilər 86%, qadınlar 14%-lə təmsil olunur.

**Azərbaycan Respublikası Ekologiya və
Təbii Sərvətlər Nazirliyi**

№	Struktur bölmə	İşçilərin ümumi sayı	Qadınların		Qadın rəhbər vəzifədə çalışan işçilərin sayı	Kişi rəhbər vəzifədə çalışan işçilərin sayı
			sayı	faizi		
1	Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Aparatı	156	72	46.00%	14	29
2	Bioloji Müxtəlifliyin Qorunması Xidməti	875	113	13.00%	6	54
3	Meşələrin İnkişafı Xidməti	1911	128	7.00%	1	37
4	Milli Hidrometeorologiya Xidməti	786	445	57.00%	30	68
5	Dövlət Ekoloji Təhlükəsizlik Xidməti	44	19	43.00%	0	6
6	Regional Ekologiya və Təbii Sərvətlər İdarələri	427	91	21.00%	1	38
7	Azəryaşlandşaft ASC	640	135	21.0%	0	16
8	Xəzər Kompleks Ekoloji Monitoring İdarəsi	64	36	55.00%		8
9	Dövlət Ekoloji Ekspertiza Agentliyi	35	11	31.00%	-	2
10	AzeLab MMC	36	34	94.00%	1	
11	Dövlət Geoloji İnformasiya Fondu	16	13	81.00%	3	-
12	Geoloji Kəşfiyyat Agentliyi	69	25	36.00%	1	7
13	Dövlət Mineral Xammal Ehtiyatlarından İstifadə Agentliyi	36	11	28.21	2	7
14	Geodeziya və Kartoqrafiya Agentliyi	206	138	67.00%	6	2910
15	Tullantıları İdarəetmə Mərkəzi MMC	17	3	17.00%	1	3
16	Nəqliyyat İdarəsi	819	38	5.00%	2	16
	Cəmi	6137	1312	21.00%	68	3201

Nazirliyin aparat və tabeli qurumlarında çalışan ümumi 6137 nəfər əməkdaşın 21% qadınlar, 79%-ni kişilər təşkil etmişdir.

Nazirliyin tabeli qurumlarının işçilərinin statistik təhlili göstərir ki, Xəzər Kom-

pleks Ekoloji Monitoring İdarəsi, Dövlət Geoloji İnformasiya Fondu, Geodeziya və Kartoqrafiya Agentliyinin işçiləri arasında qadınlar, digər qurumlarda kişilər üstünlük təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Azərbaycan Respublikasının Elm və Təhsil Nazirliyinin Aparatında faktiki işçi sayı 181 nəfərdir. Bu işçilərdən 88 nəfəri qadın əməkdaşlardan ibarətdir. Nazirliyin strukturunda rəhbər vəzifələrdə çalışan kişilərin sayı 45 nəfər, qadınların sayı 16 nəfərdir.

Təhsil sahəsində dövlət və qeyri-dövlət müəssisələrində rəhbər vəzifələrdə çalışan qadın və kişilərin sayı, nəfər

Dövlət təhsil müəssisələri üzrə

	2023		2024	
	qadın	kişi	qadın	kişi
Məktəbəqədər təhsil				
Müdir	1643	1	-	-
Ümumi təhsil				
Direktor	1528	2125	1499	2105
Direktor müavini	2572	1667	2615	1663
Peşə təhsili				
Direktor	12	64	-	-
Direktor müavini	85	47	-	-
Orta ixtisas təhsili				
Direktor	13	39	16	39
Direktor müavini	39	65	43	63
Ali təhsil				
Rektor	4	34	4	35
Prorektorlar, filial direktorları	39	141	44	130
Fakültə dekanı	47	130	54	130
Kafedra müdiri	220	505	240	468

Qeyri-dövlət təhsil müəssisələri üzrə

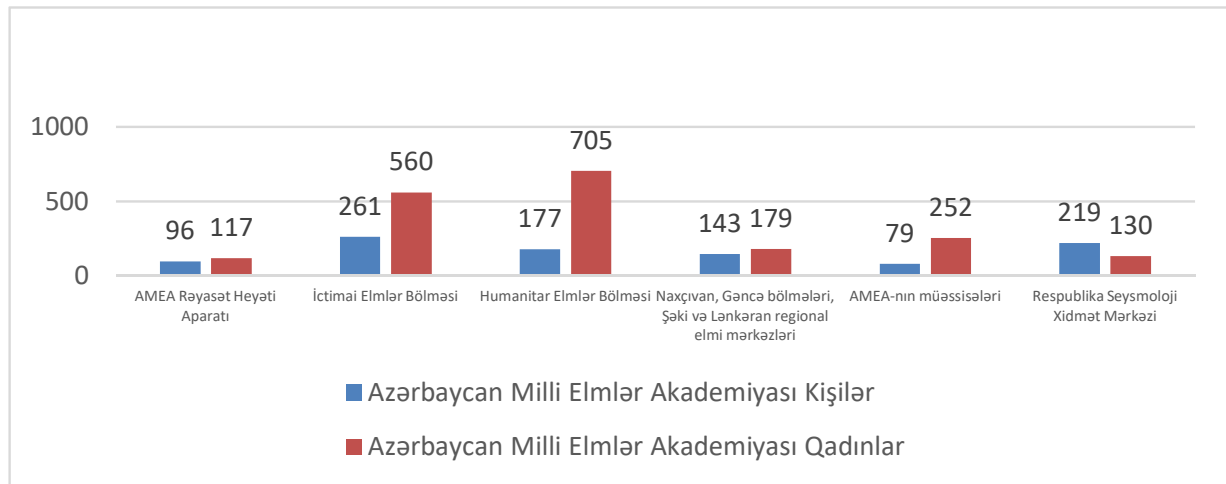
	2023		2024	
	qadın	kişi	qadın	kişi
Məktəbəqədər təhsil				
Müdir	150	3	-	-
Ümumi təhsil				
Direktor	19	14	17	15
Direktor müavini	95	32	93	38
Peşə təhsili				
Direktor	-	-	-	-
Direktor müavini	-	-	-	-
Orta ixtisas təhsili				
Direktor	4	2	4	2
Direktor müavini	3	3	4	5
Ali təhsil				
Rektor	3	8	3	7
Prorektorlar, filial direktorları	12	27	11	24
Fakültə dekanı	17	15	20	13
Kafedra müdiri	50	58	40	47

Qeyd: Vakant yerlər istisna olmaqla

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası

2024-cü il üzrə AMEA-nın 2918 nəfər əməkdaşından 1943 nəfəri qadındır.

Akademianın 56 həqiqi üzvündən 7-si, 86 müxbir üzvündən isə 9-u qadındır. Həmçinin 1323 nəfər elmi işçidən 904 nəfəri, 198 nəfər elmlər doktorundan 87 nəfəri, 627 nəfər fəlsəfə doktorundan 377 nəfəri qadındır.

Humanitar Elmlər Bölməsi üzrə 559 nəfər elmi işçidən 127 nəfər kişi, 432 nəfəri qadındır. Eləcə də, 98 nəfər elmlər doktorundan 47 nəfər kişi, 51 nəfər qadındır. 277 nəfər fəlsəfə doktorundan 66 nəfəri kişi, 211 nəfəri qadındır.

İctimai Elmlər Bölməsinin elmi tədqiqat müəssisələrində çalışan elmi işçilərin ümumi sayı 602-dir. Onlardan 235 nəfər kişi, 367 nəfər qadındır. Eləcə də, 74 nəfər elmlər doktorundan 43 nəfəri kişi, 31 nəfəri qadındır. 282 nəfər fəlsəfə doktorundan 140 nəfəri kişi, 142 nəfəri qadındır.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında 2024-cü il üzrə müxtəlif elm sahələrində çalışan qadın və kişilərin say bölgüsü göstərir ki, Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzi istisna olmaqla qadınlar bütün bölmələrdə üstünlük təşkil edir.

2024-cü ildə AMEA-nın elmi tədqiqat müəssisələrində fəaliyyət göstərən elmi şuralarda, dissertasiya şuralarında qadınların sayı xeyli artmışdır.

2024-cü ildə elmi nəşrlərdə qadın alimlərin nəticələri qənaətbəxş olmuşdur (2024-cü ildə təkcə İctimai Elmlər Bölməsi üzrə nəşr olunan 1101 məqalənin yarısı qadınların payına düşür).

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyində çalışan diplomatların cədvəl üzrə bölgüsü:

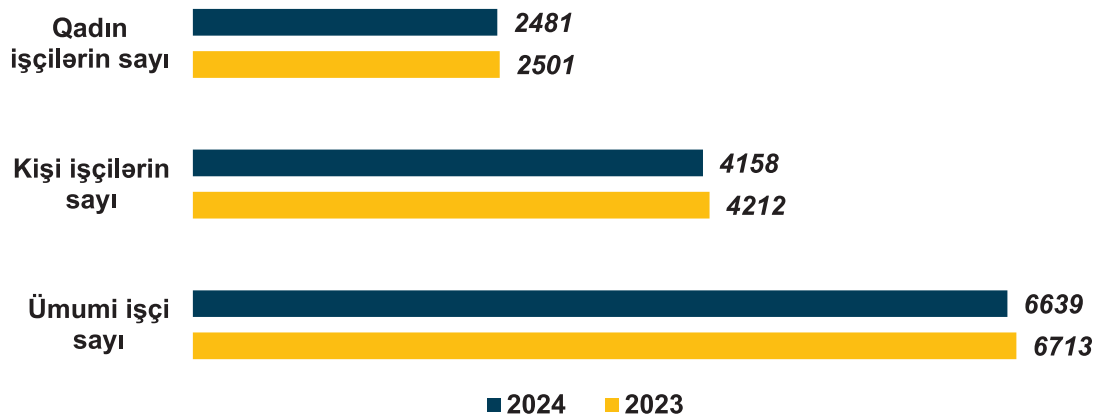
Vəzifə	Qadın	Kişi
İşçilərin ümumi sayı	147	214
Xüsusi tapşırıqlar üzrə səfir	-	6
İdarə rəisi	4	16
Rəis müavini	6	36
Müşavir	7	7
Şöbə müdiri	20	35
I katib	31	37
II katib	20	30
III katib	16	11
Attaşə	9	22

Azərbaycan Respublikasının xaricdəki diplomatik nümayəndəliklərində çalışan diplomatların cədvəl üzrə bölgüsü:

Vəzifə	Qadın	Kişi
İşçilərin ümumi sayı	69	297
Səfir	2	62
Daimi nümayəndə	-	5
Baş konsul	1	6
Təmsilçilik ofisinin rəhbəri	-	1
Səfir müavini	1	-
Daimi nümayəndənin müavini	-	1
Müşavir elçi	-	3
Müşavir	9	70
Konsul	2	9
Vitse-konsul	2	8
I katib	16	68
II katib	19	24
III katib	8	18
Attaşə	9	22

Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi

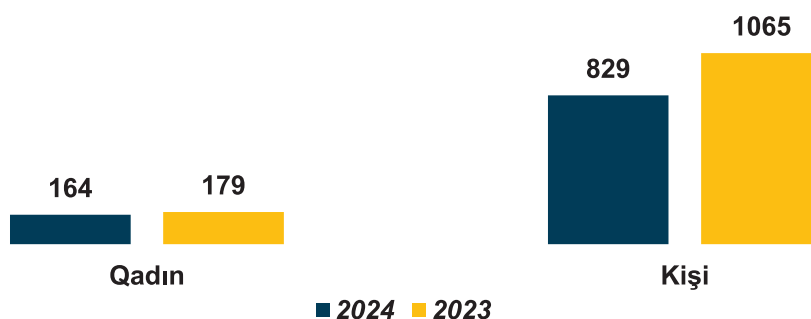
Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi sisteminə daxil olan qurumlarda çalışan işçilərin sayı (nəfər)

Belə ki, 2024-cü ildə Nazirliyin Aparatında, strukturuna daxil olan qurumlar və strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki digər qurumlarda çalışan işçilərin ümumi sayı 6639 nəfər olmuşdur ki, bunlardan 2481 nəfəri qadın işçilərdir və onların sayı 2023-cü ilə nisbətdə 0.1% çox olmuşdur.

Eyni zamanda Nazirliyin Aparatında çalışan işçilərin ümumi sayı 184 nəfərdir ki, bu işçilərdən 68 nəfəri qadınlardır və bu göstərici də 2023-cü ilə nisbətdə 2% çoxdur.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi sisteminə daxil olan qurumlarda rəhbər vəzifələrdə çalışan işçilərin sayı (nəfər)

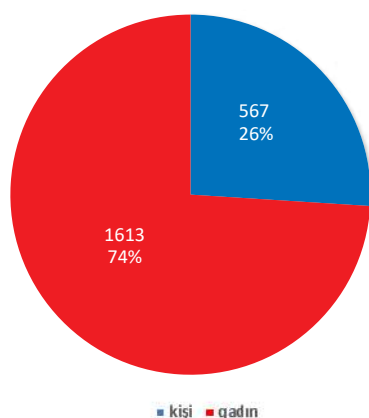
Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aparatı, strukturuna daxil olan qurumlar və strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki digər qurumlarda 2024-cü ildə rəhbər vəzifədə çalışan qadınların sayı 164 nəfər, kişilərin sayı isə 829 nəfər olmuşdur. Rəhbər vəzifədə çalışan qadınların sayı 2023-cü il ilə müqayisədə 3% çox olmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi

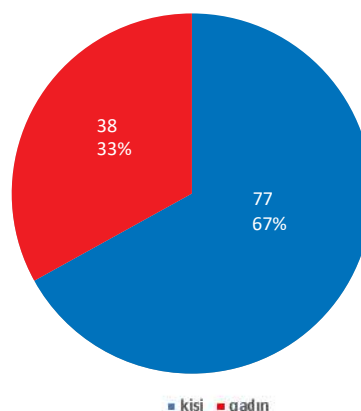
2024-cü ilin əvvəlinə Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi sistemi üzrə 8264 nəfər işçi çalışır, onlardan 4405 nəfəri qadın, 3859 nəfəri isə kişi əməkdaşları təşkil edir. Rəhbər vəzifədə çalışan qadınların sayı 202 nəfər, kişilərin sayı isə 704 nəfər təşkil edir.

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi

Ümumi işçi sayı
2180 nəfər

Rəhbər vəzifədə
115 nəfər

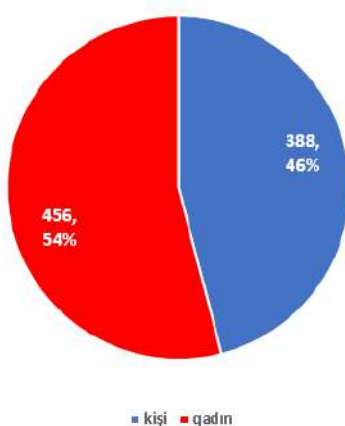

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi və nazirliyin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyində rəhbər vəzifələrdə kişilər, ümumi işçi sayında isə qadınlar üstünlük təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının Dayanıqlı və Operativ Sosial Təminat Agentliyi (DOST)

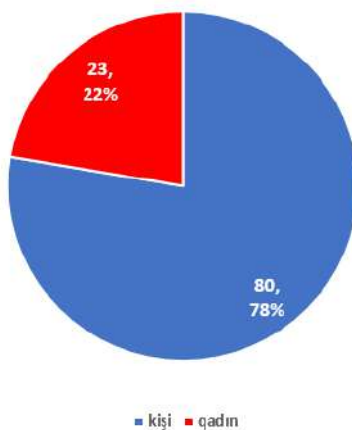
DOST Agentliyi Əməkdaş Sayı

Əməkdaş sayı: 844

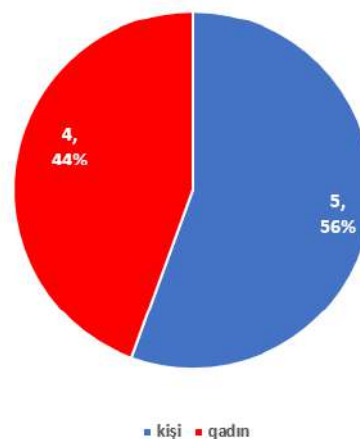
DOST Agentliyi Rəhbər Heyəti

Rəhbər heyətinin sayı: 103

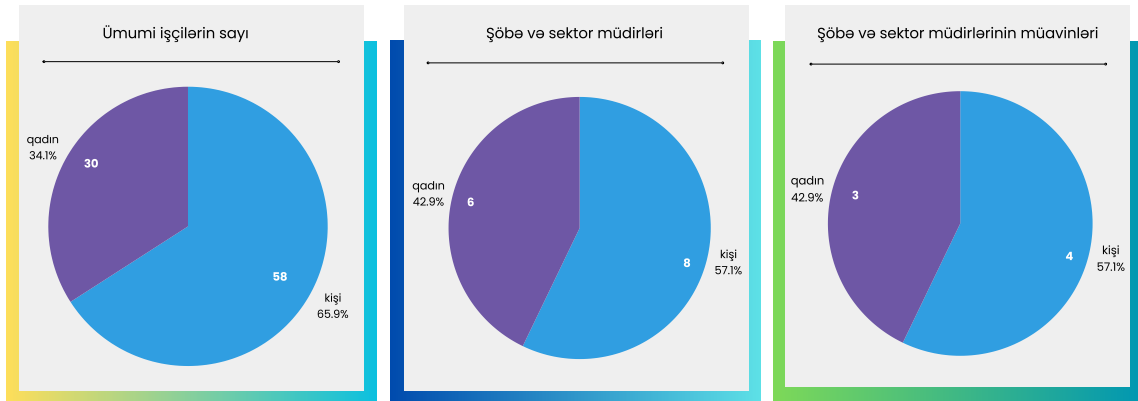

DOST Agentliyi İdarə Heyəti

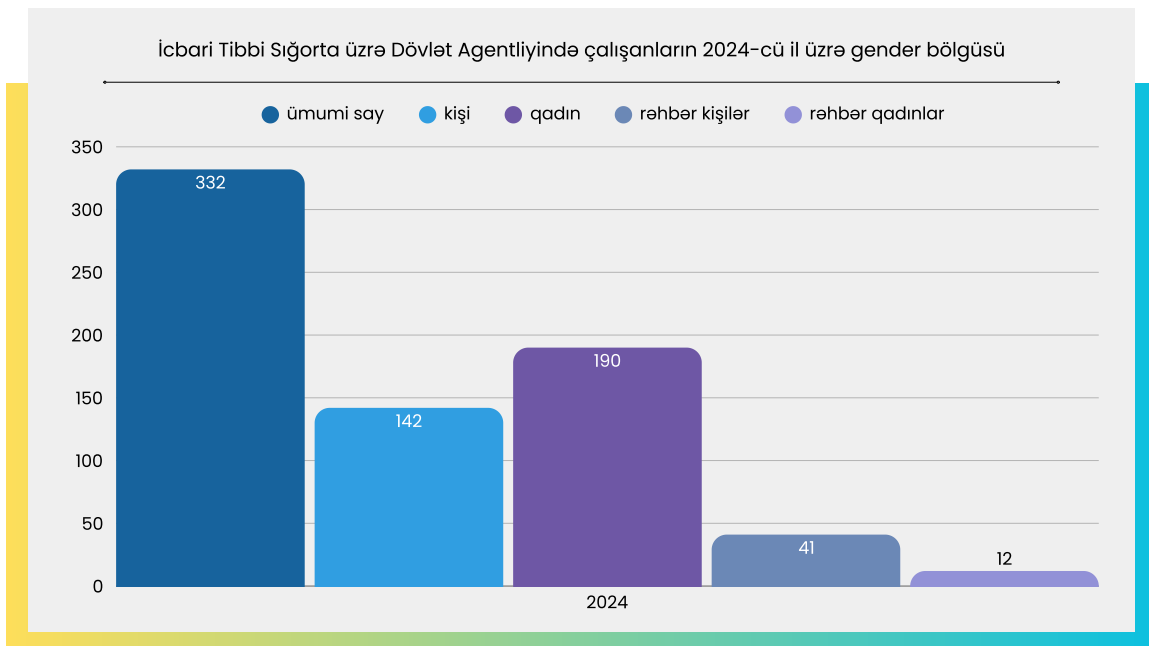
İdarə heyətinin sayı: 9

Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi Səhiyyə Nazirliyinin Aparatı üzrə işçilər haqqında statistik məlumatlar:

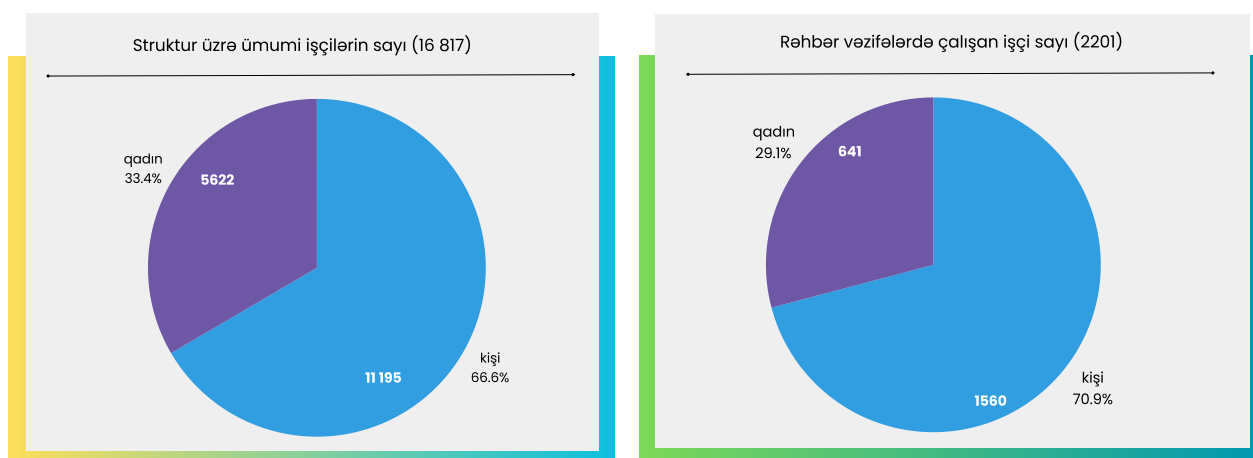

İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi

Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi

Azərbaycan Respublikası Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyində
çalışan işçilərin sayına dair 2024-cü il üzrə
statistik məlumatlar:

Cədvəldən görünür ki, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin strukturu üzrə ümumi işçi sayında kişilər 66%, qadınlar 34%, rəhbər vəzifələrdə kişilər 70%, qadınlar isə 30% təşkil edir.

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyi

Azərbaycan Ordusunda xidmət edən qadın hərbi qulluqçular və mülki işçilər barədə məlumatlar:

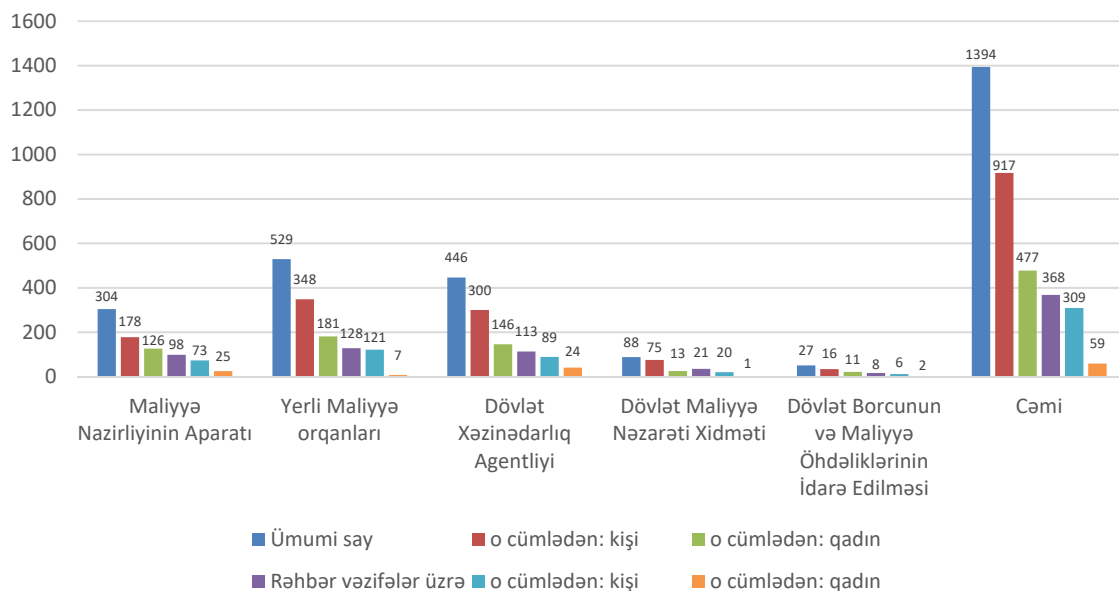
- zabit və gizir qadın hərbi qulluqçular – 329 nəfər;
- müddətdən artıq həqiqi hərbi xidmət edən qadın hərbi qulluqçular – 1602 nəfər;
- qadın mülki işçilər - 10218 nəfər;

Azərbaycan Respublikası Müdafiə Sənayesi Nazirliyi

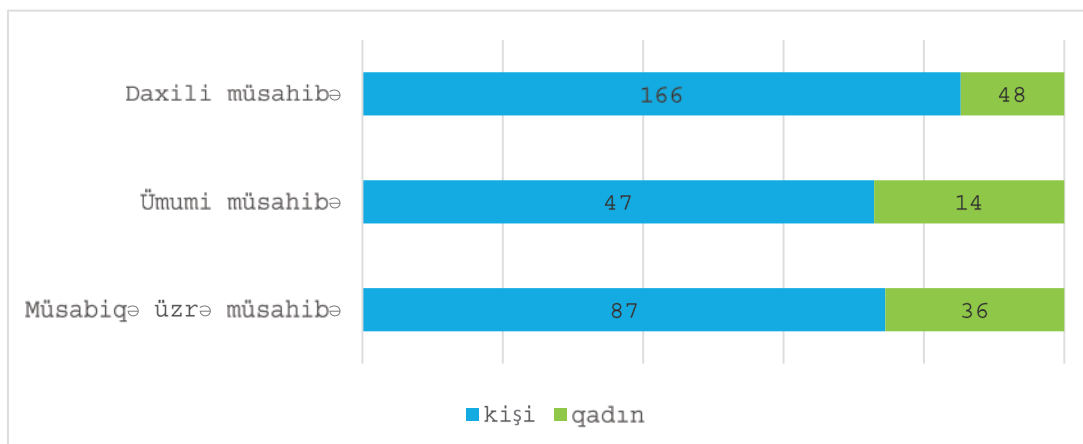
01.01.2025-ci il tarixinə olan statistik hesabatə əsasən, işçilərin ümumi sayı – 6331 nəfər, qadınların sayı – 2137 nəfər, rəhbər vəzifədə çalışan qadınların sayı – 151 nəfər, rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı – 613 nəfər təşkil etmişdir.

- rəhbər vəzifədə çalışan qadın hərbi qulluqçular - 4 nəfər;
- rəhbər vəzifədə çalışan qadın mülki işçilər – 2 nəfər.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi

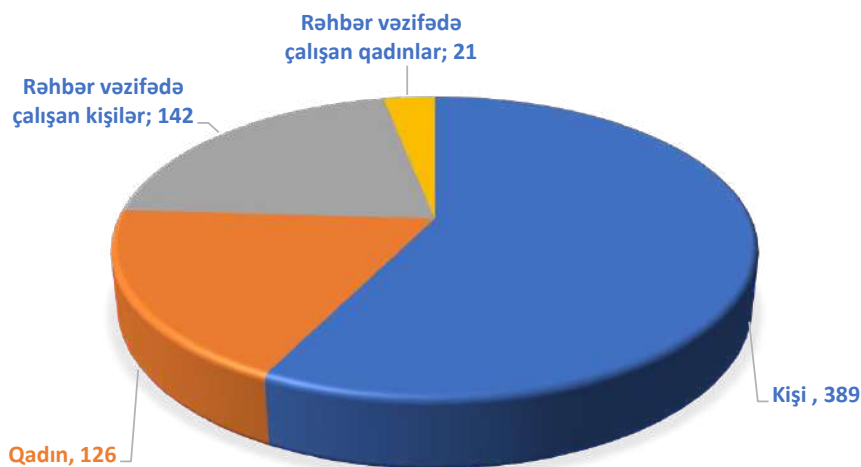

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyində keçirilmiş müsahibələrdə uğur əldə edərək 2020-2024-cü illər ərzində inzibati vəzifələrə təyin edilmiş şəxslər haqqında

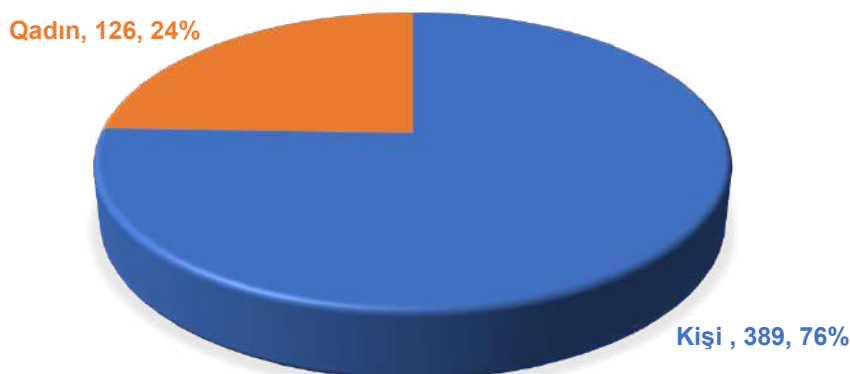

Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyi

Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin mərkəzi aparatında və yerli bölmələrində çalışan dövlət qulluqçuların say tərkibi barədə məlumat

Azərbaycan Respublikası Gənclər və İdman Nazirliyinin mərkəzi aparatında və yerli bölmələrində çalışan dövlət qulluqçuların say tərkibi barədə məlumat

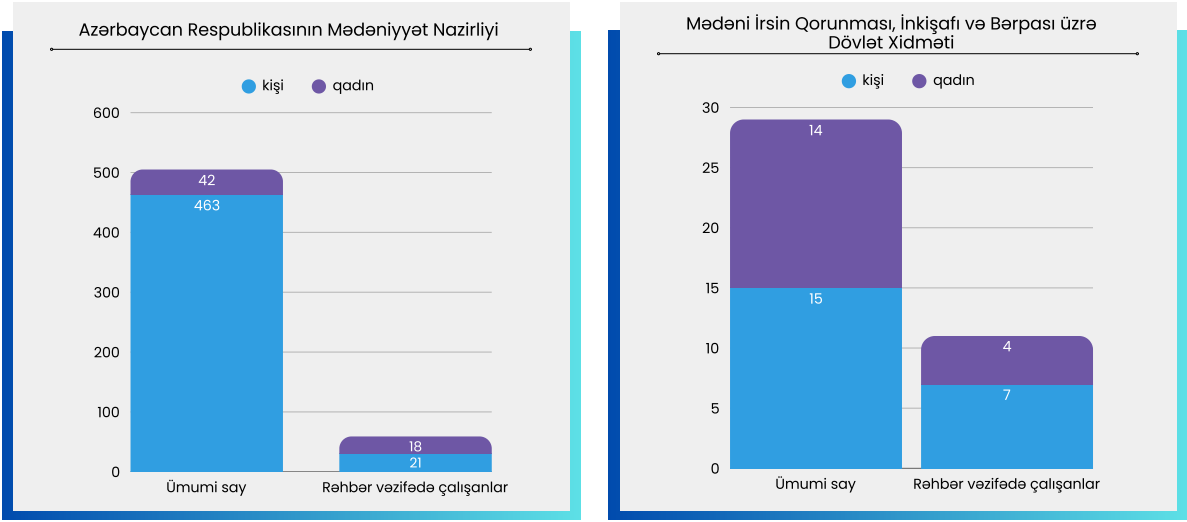
Paralimpiyaçılar barədə məlumat (qadınlar və kişilər)

2024-cü ildə Dünya, Avropa çempionat və birinciliklərdə, kubok yarışlarında və beynəlxalq turnirlərdə mükafata layiq görülmən paralimpiyaçılar paracüdo, paraatletika, para-taekvondo, parabadminton, paraüzgüçülük, paragüllə atıcılığı və boccia yarışlarında iştirak ediblər.

Ümumilikdə yarışlarda 6 qadın, 22 kişi paralimpiyaçı iştirak edib və 16 qızıl, 18 gümüş, 14 bürünc medal qazanıblar. Qadınlardan 3 nəfər bürünc, 3 nəfər gümüş, 4 nəfər qızıl medala, kişilərdən isə 11 nəfər bürünc, 15 nəfər gümüş, 12 nəfər qızıl medala layiq görülüb.

Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi

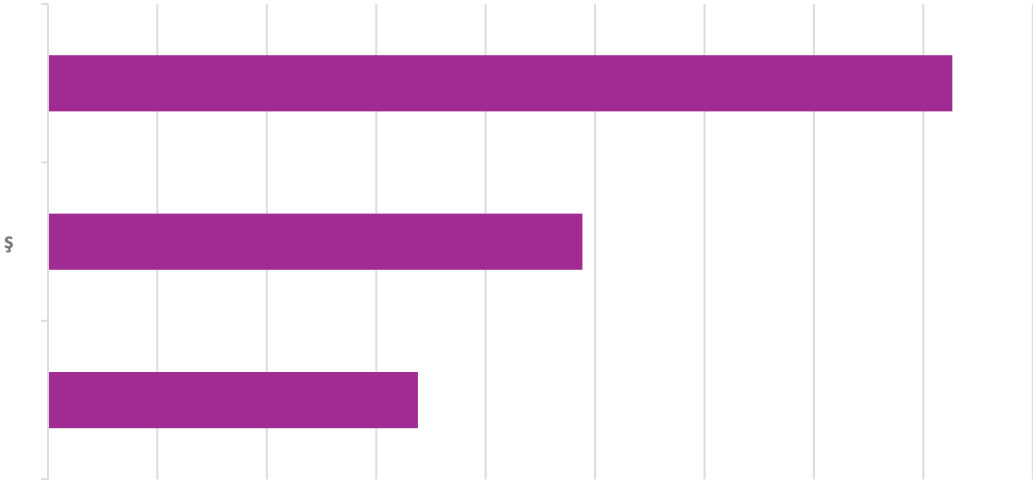
Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyində
çalışan işçilərin sayına dair 2024-cü il üzrə statistik məlumatlar:

Mədəniyyət Nazirliyinin sturukturunda çalışan işçilərin sayında qadınlar, rəhbər işçilərin sayında isə kişilər üstünlük təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Turizm Agentliyi

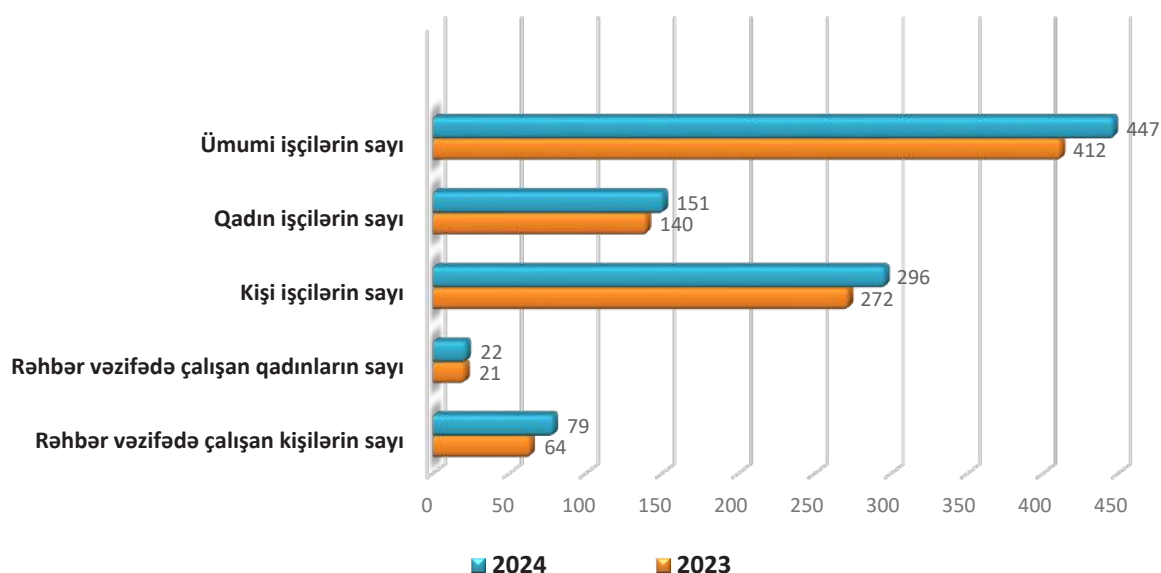
Dövlət Turizm Agentliyi sistemində çalışan
işçilərin sayı (nəfər)

Dövlət Turizm Agentliyi sistemində rəhbər vəzifədə çalışan işçilərin sayı (nəfər)

Azərbaycan Respublikası Energetika Nazirliyi

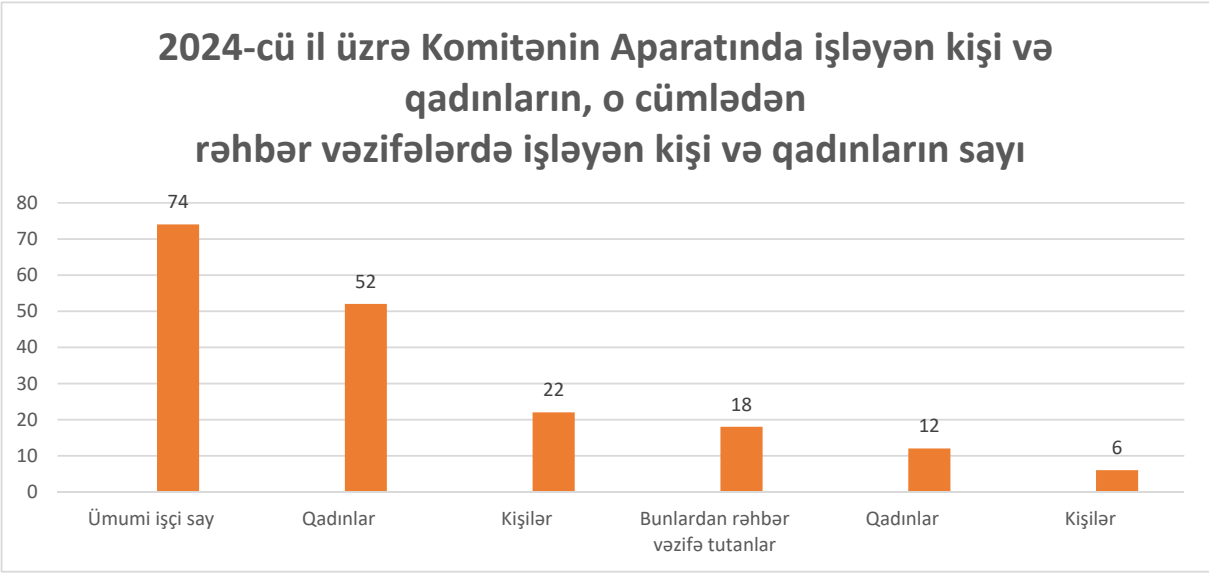

“AzərEnerji” ASC

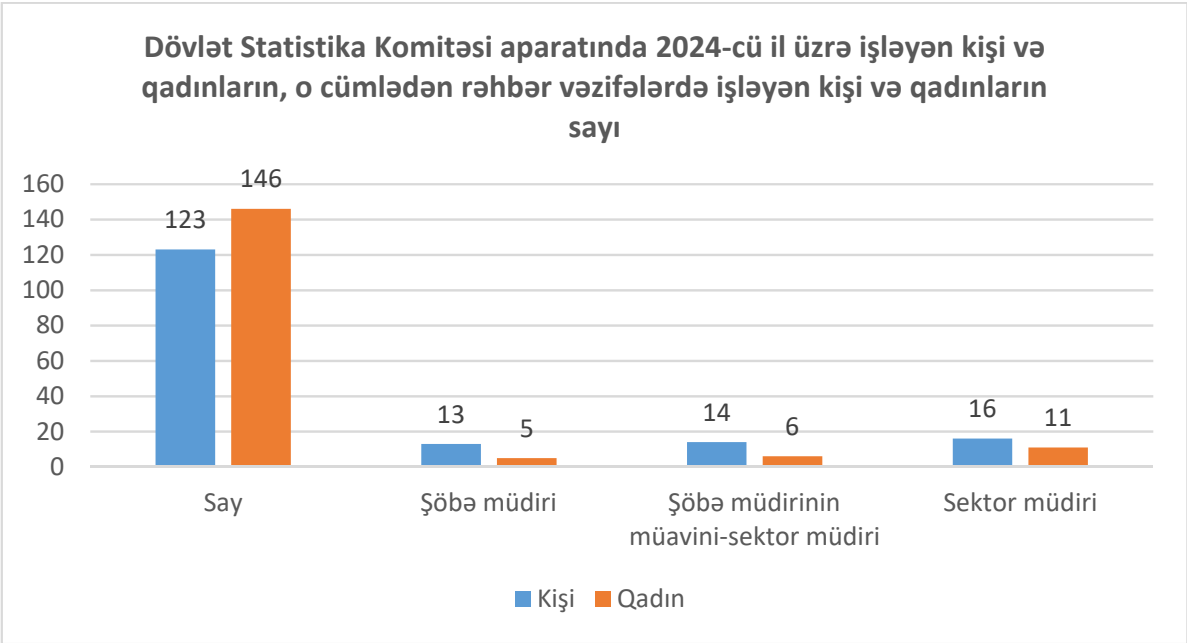
“AzərEnerji” ASC aparatında çalışan 348 əməkdaşdan 100-nəfərini (28,74%) , rəhbər vəzifədə çalışan 111 nəfərdən 11 nəfərini (10%) qadınlar təşkil edir.

“AzərEnerji” ASC və struktura daxil olan müəssisələrlə birlikdə 6440 nəfər işçi çalışır, onlardan 793 nəfərini (12,3%) qadınlar təşkil edir. Rəhbər vəzifədə çalışan 768 nəfərin 38 (5%) qadınlar təşkil edir.

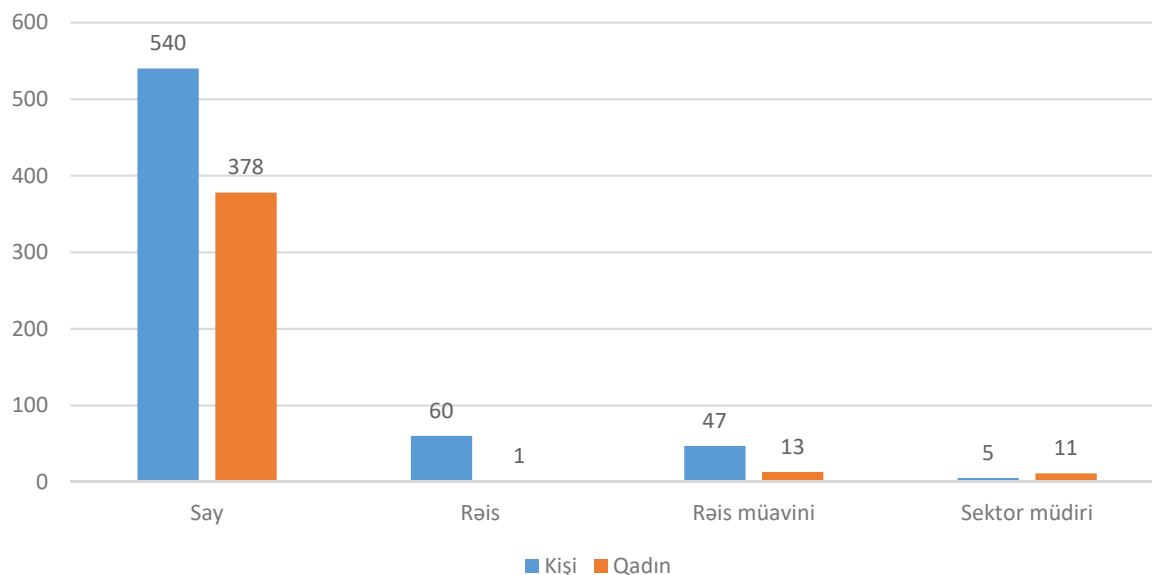
Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq
Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi

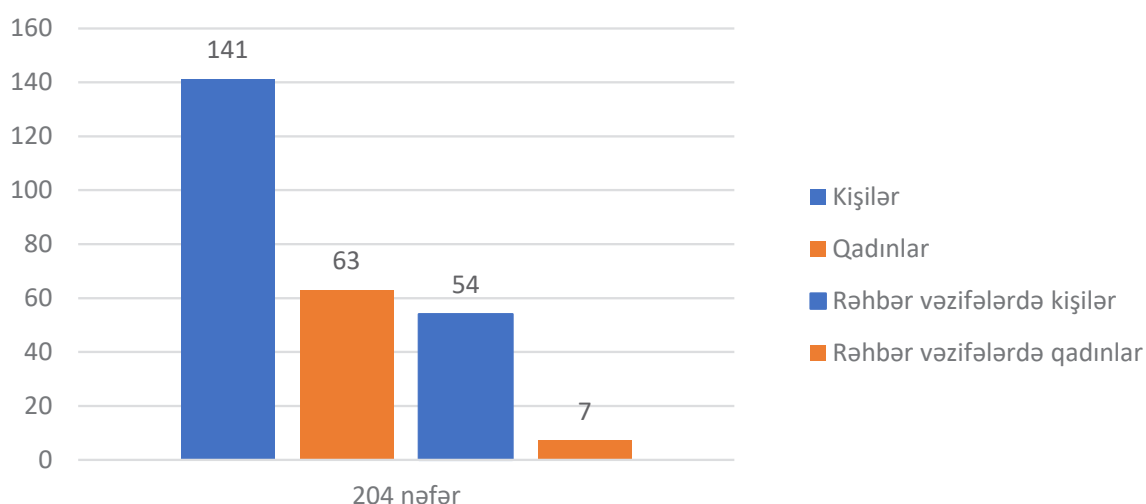

**Dövlət Statistika Komitəsinin yerli orqanlarında 2024-cü il
üzrə işləyən kişi və qadınların, o cümlədən rəhbər
vəzifələrdə işləyən kişi və qadınların sayı**

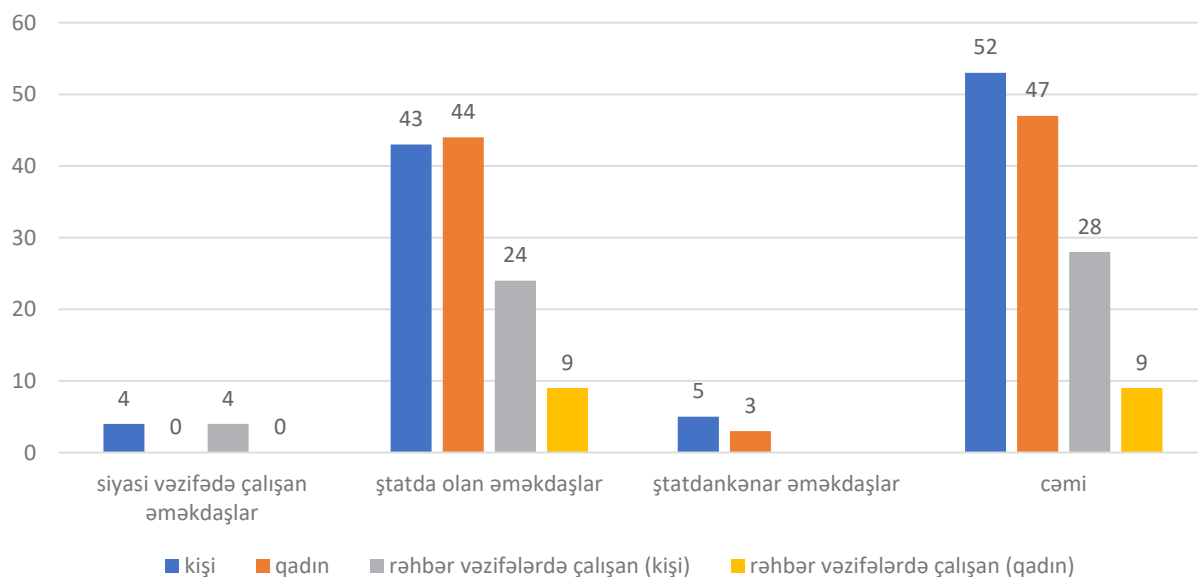
**Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi
Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi**

**Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət
Komitəsinin Gender hesabatı .**

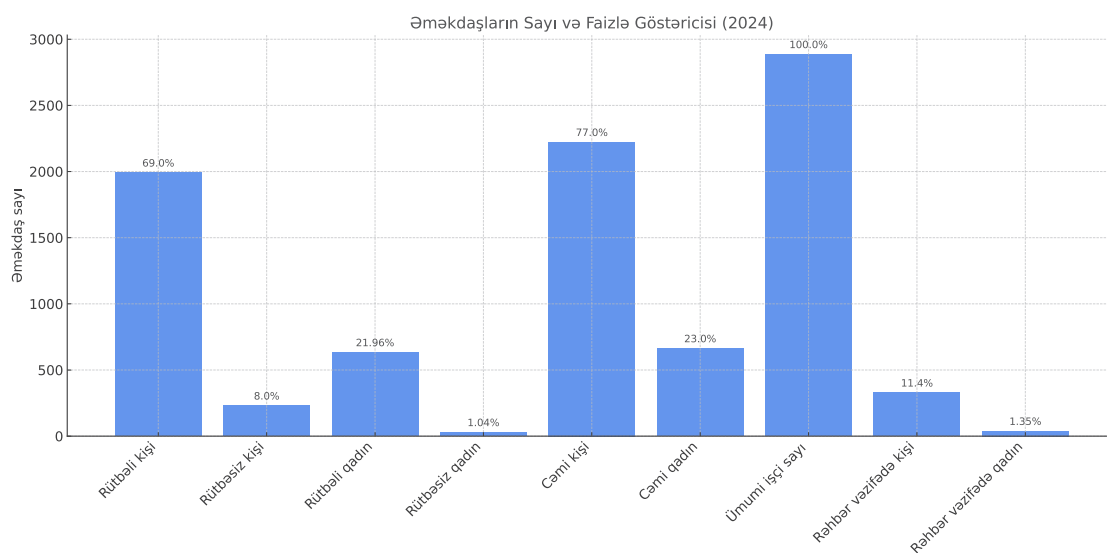

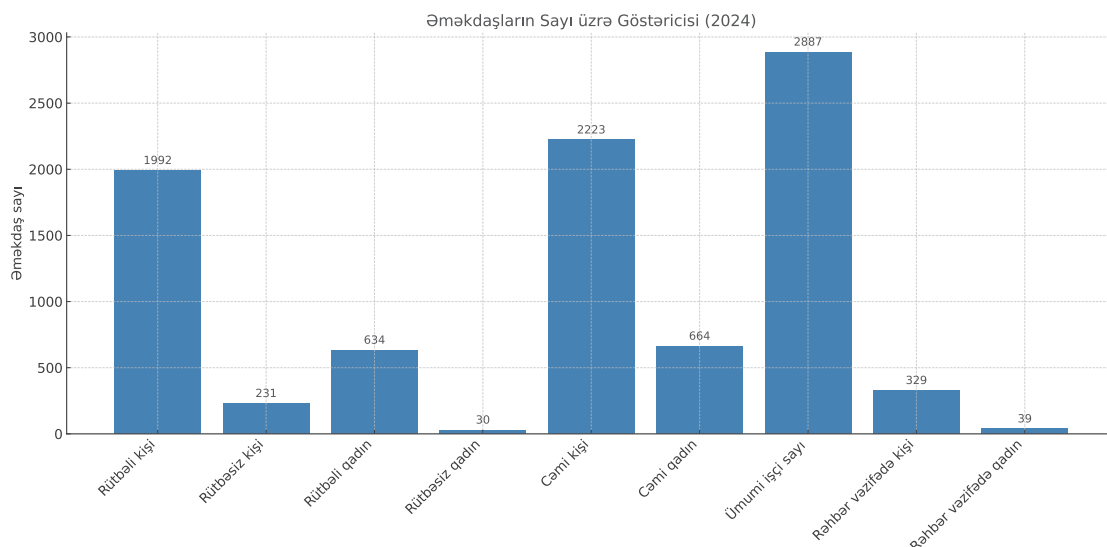
Azərbaycan Respublikası Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi

2024-cü il üzrə Azərbaycan Respublikasının Diasporla İş üzrə
Dövlət Komitəsində çalışan şəxslərin say və cins tərkibinə görə
bölgüsü

Azərbaycan Respublikası Dövlət Gömrük Komitəsi

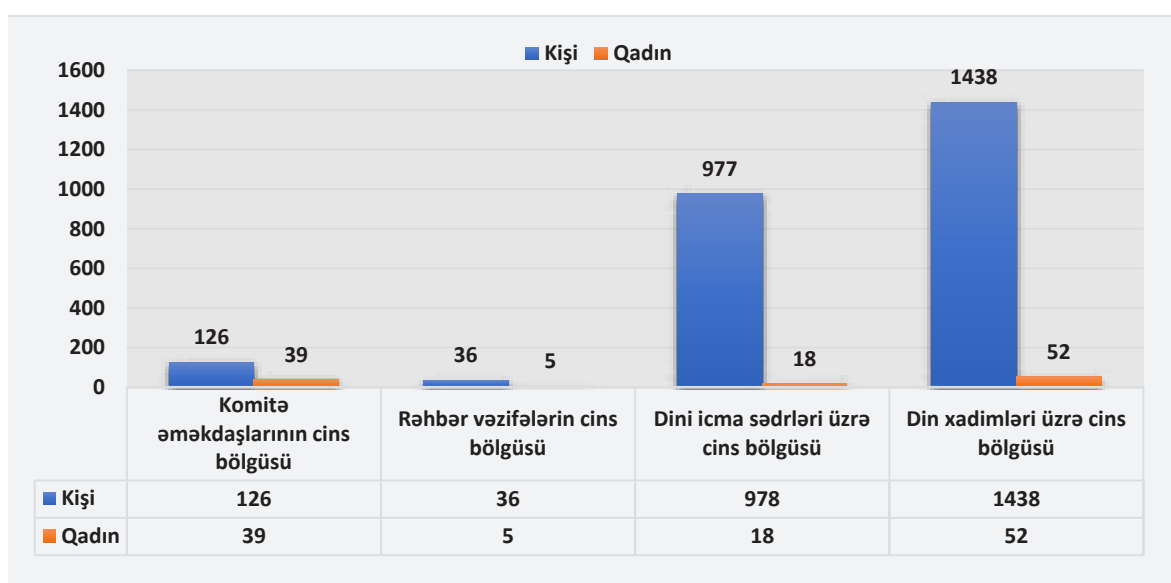

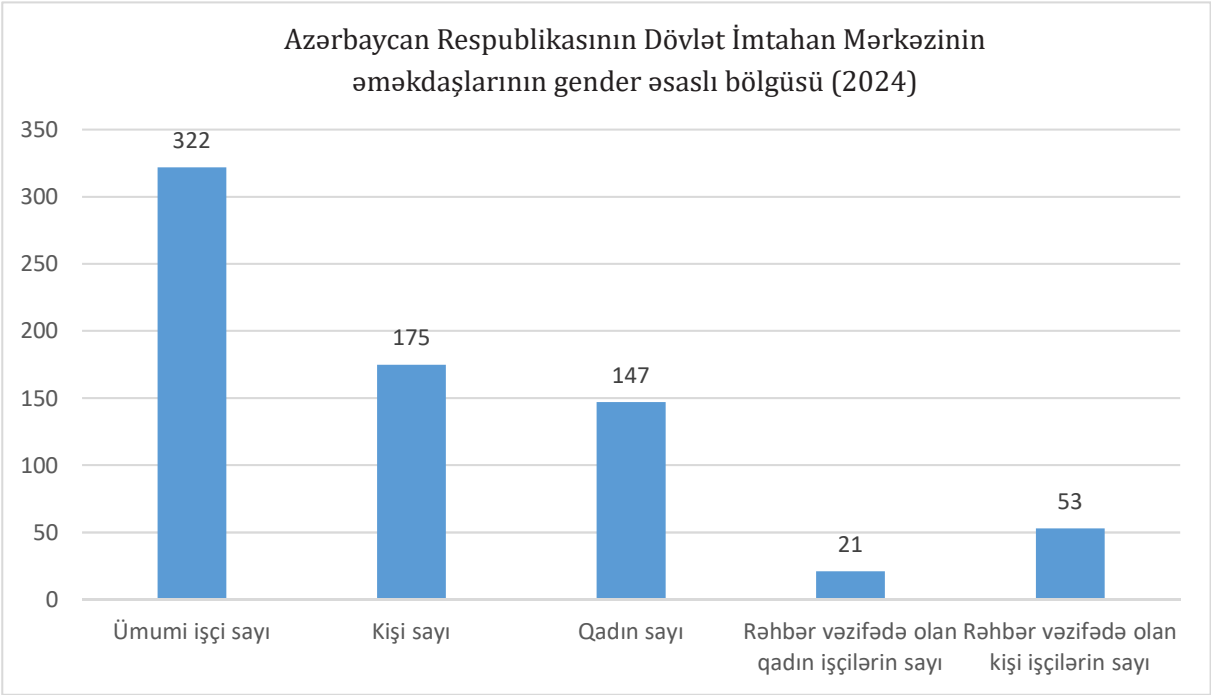
Ümumilikdə gömrük orqanlarında xidmətə qəbul ilə bağlı 2024-cü il üzrə elan edilmiş müsabiqədə iştirak etmək üçün müraciət edən 1557 vətəndaş arasında keçirilmiş müsabiqə nəticəsində müvəffəqiyyət əldə edən 111 namizəddən 73 nəfəri kişi, 38 nəfəri qadın olmuşdur.

Həmçinin hesabat ili ərzində gömrük orqanı əməkdaşlarının vəzifədə irəli çəkilməsi ilə bağlı elan edilmiş 9 daxili müsabiqədə iştirak etmək üçün müraciət edən 938 əməkdaşın 740 nəfəri kişi, 198 nəfəri qadın olmuşdur. Daxili müsabiqələrdə müvəffəqiyyət əldə edən 242 əməkdaşın 191 nəfəri kişi, 51 nəfəri isə qadın olmuşdur.

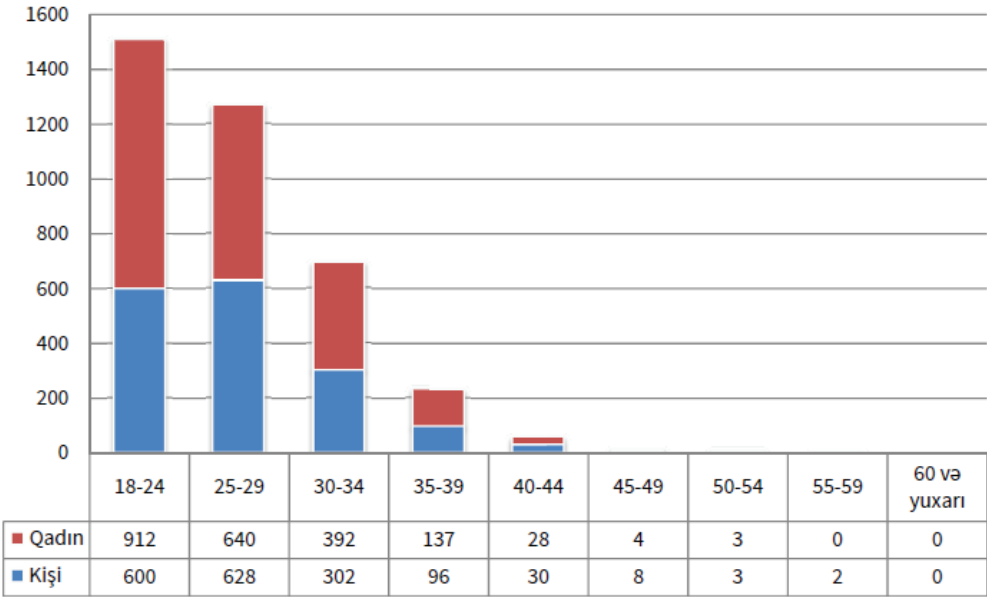
Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi

Azərbaycan Respublikası Dövlət İmtahan Mərkəzi

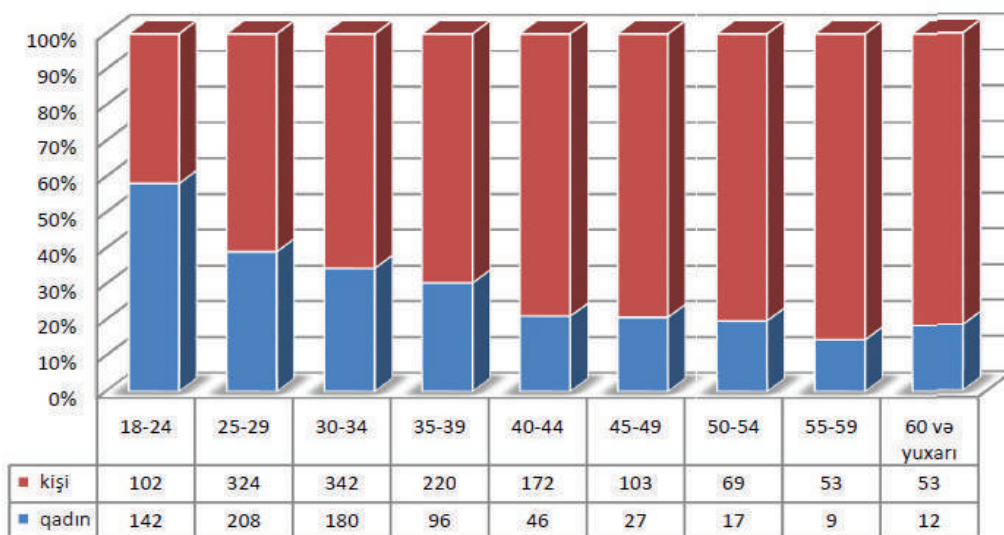
2024-cü il ərzində test imtahanında uğur əldə edən namizədlərin yaş və gender bölgüsü haqqında

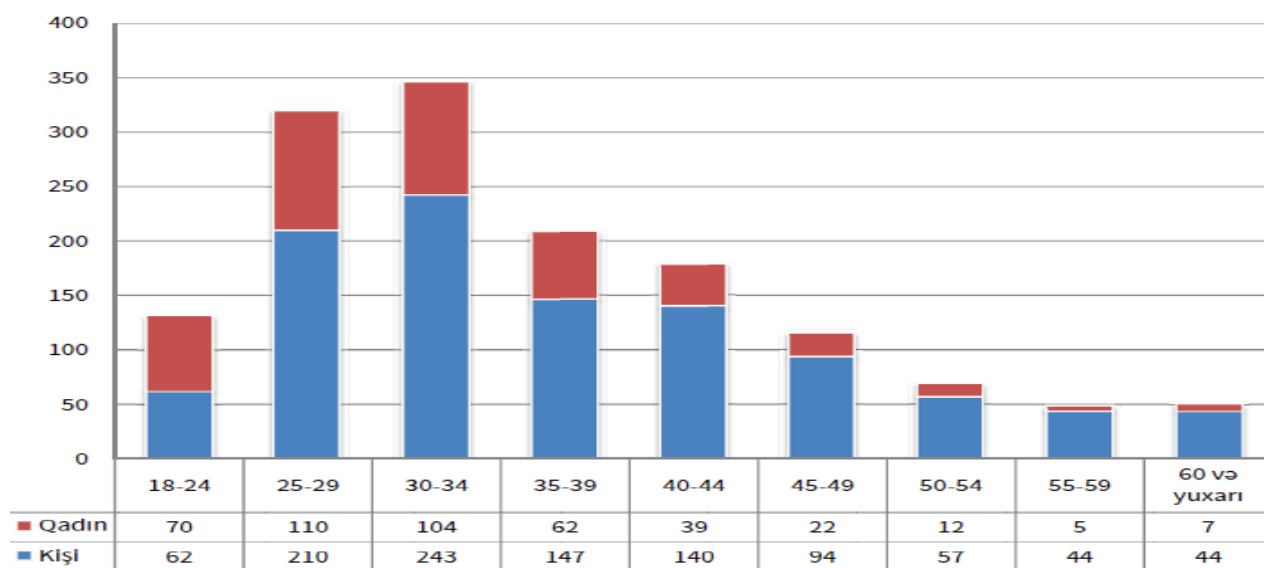
2024-cü il ərzində test imtahanında uğur əldə edən namizədlərin yaş və gender bölgüsü haqqında məlumatlara diqqət etdikdə 39 yaşa qədər olan yaş bölgüsü aralıqlarında təmsil olunan namizədlərdə qadınların sayının kişilərin sayından çox olduğu görünür. Uğur əldə edən 40-49 yaş arası namizədlərdə say baxımından kişilər qadınları üstələyir. Maraqlı məqamlardan biri

də 50-54 yaş aralığında kişi və qadınların sayında bərabərliyin müşahidə edilməsi ilə bağlıdır. Say baxımından kişilərin analoji üstünlüyü 55-59 yaş aralığında uğur əldə edən namizədlərdə də təkrarlanır. Kişi namizədlərdən fərqli olaraq 55 yaş və daha yuxarı yaş aralıqlarında qadın namizədə rast gəlinmir.

Müsaibələrdə uğur qazanan namizədlərin gender və yaş bölgüsü haqqında (2024-cü il)

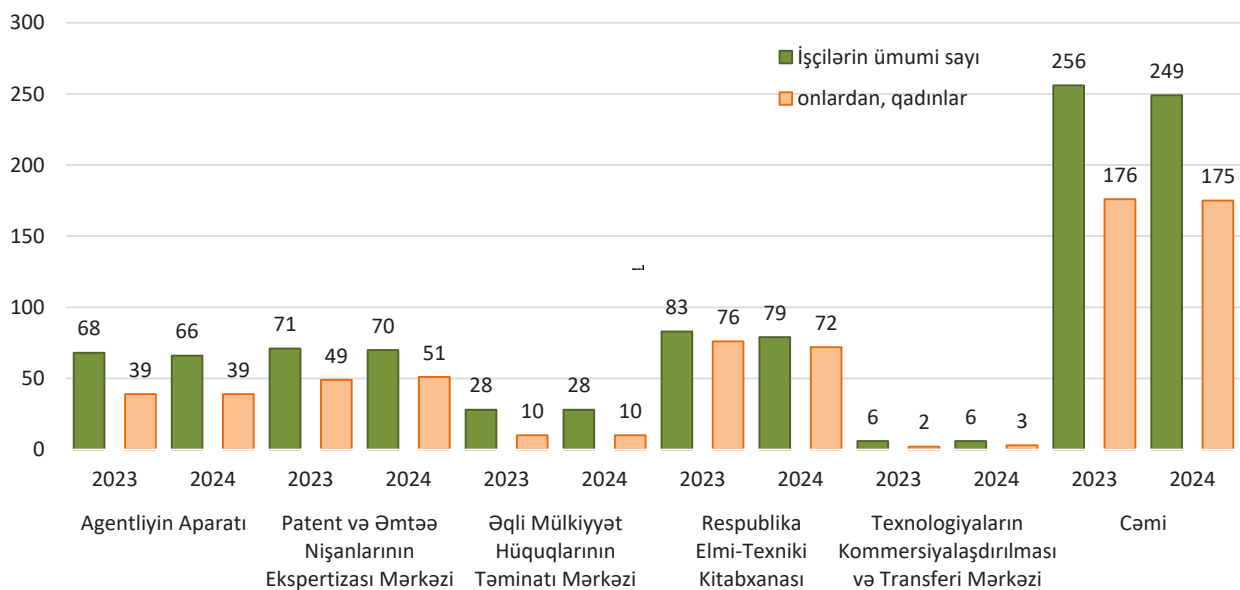
Müsaibələrdə uğur əldə edərək 2024-cü il ərzində vəzifəyə təyin edilmiş şəxslərin gender və yaş bölgüsü haqqında

2024-cü il ərzində müsahibələrdə uğur əldə edərək vakant vəzifələrə təyin edilmiş şəxslərin gender bölgüsünə əsasən 18-24 yaş aralığında uğur əldə edən namizədlərin sayında qadınlar üstünlük (70 nəfər / 53.03%) təşkil edir. Lakin 25 yaş və daha

yuxarı bütün yaş aralıqlarında kişilər qadınları üstələyir. Eyni zamanda, 50 yaş və daha yuxarı uğur əldə edən namizədlərin gender bölgüsündə kişilərin sayı (145 kişi namizəd, 24 qadın namizəd) daha çoxdu

Azərbaycan Respublikası Əqli Mülkiyyət Agentliyi

Əqli Mülkiyyət Agentliyinin Aparatının və Agentliyin tabeliyində olan qurumların işçilərinin statistik göstəricilərinin təhlili göstərir ki, Agentlik sistemində işləyən 249 nəfərdən 175 nəfərini (70,3%-ni) qadınlar təşkil edir.

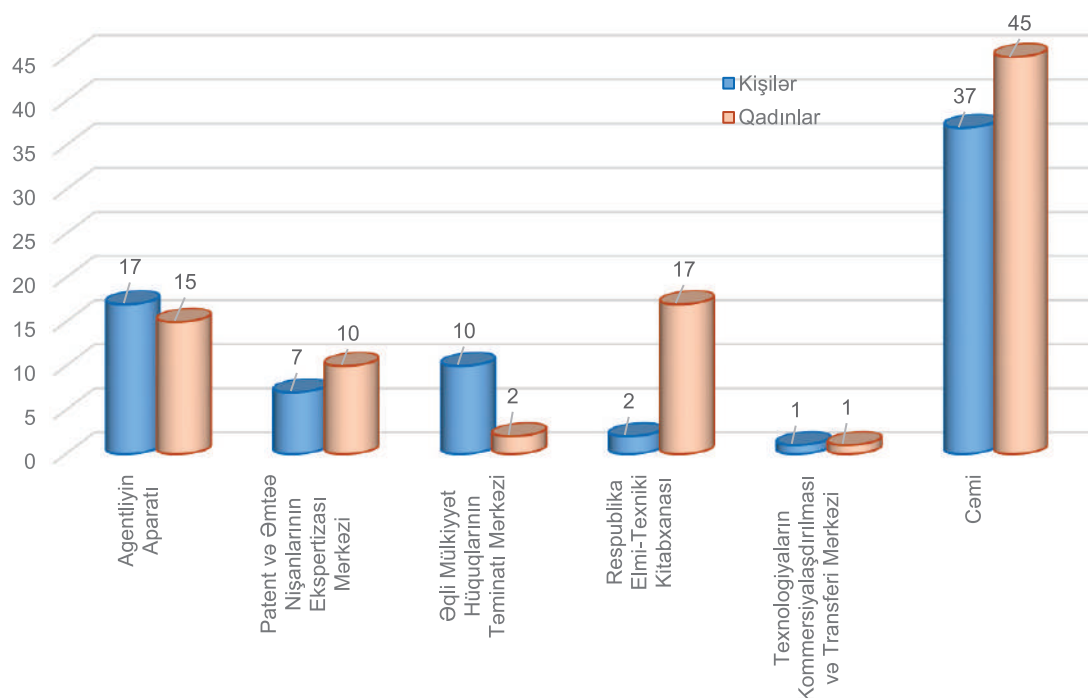
O cümlədən, Agentliyin Aparatı üzrə 66 nəfərdən 39 nəfərini (59,0%-ni),

Patent və Əmtəə Nişanlarının Ekspertizası Mərkəzi üzrə 70 nəfərdən 51 nəfərini (72,8%-ni),

Əqli Mülkiyyət Hüquqlarının Təminatı Mərkəzi üzrə 28 nəfərdən 10 nəfərini (35,7%-ni),

Respublika Elmi-Texniki Kitabxanası üzrə 79 nəfərdən 72 nəfərini (91,1%-ni) və Texnologiyaların Kommersiyalaşdırılması və Transferi Mərkəzi üzrə 6 nəfərdən 3 nəfərini (50,0%-ni) qadınlar təşkil edir.

Əqli Mülkiyyət Agentliyinin Aparatında və Agentliyin tabeliyində olan qurumlarda rəhbər vəzifədə çalışan işçilər:

Əqli Mülkiyyət Agentliyinin Aparatında və Agentliyin tabeliyində olan qurumlarda rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı 37, qadınların sayı isə 45-dir. O cümlədən Agentliyin Aparatı üzrə rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı 17, qadınların sayı 15, Patent və Əmtəə Nişanlarının Ekspertizası Mərkəzi üzrə rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı 7, qadınların sayı 10, Əqli Mülkiyyət Hüquqlarının Təminatı Mərkəzi üzrə rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı 10, qadınların sayı 2, Respublika Elmi-Texniki Kitabxanası üzrə rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı 2, qadınların sayı 17 və Texnologiyaların Kommersiyalaşdırılması və Transferi Mərkəzi üzrə rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı 1, qadınların sayı 1 nəfər təşkil edir.

Agentliyin Aparatında 9 şöbə və 11 sektor fəaliyyət göstərir. Şöbə müdirlərindən 4-ü, şöbə müdirlərinin müavinlərindən 2-i, sektor müdirlərindən 8-i qadındır. Agentliyin İdarə Heyətinin sədrinin 3 müşavir-

indən 1-i qadındır. Aparatda ümumilikdə rəhbər vəzifələrdə 15 qadın çalışır.

2024-cü ildə Əqli Mülkiyyət Agentliyində **346 müəllifin** və hüquqi şəxsin 660 əsəri qeydiyyatdan keçirilmiş və əsərin qeydiyyatı haqqında 666 Şəhadətnamə verilmişdir.

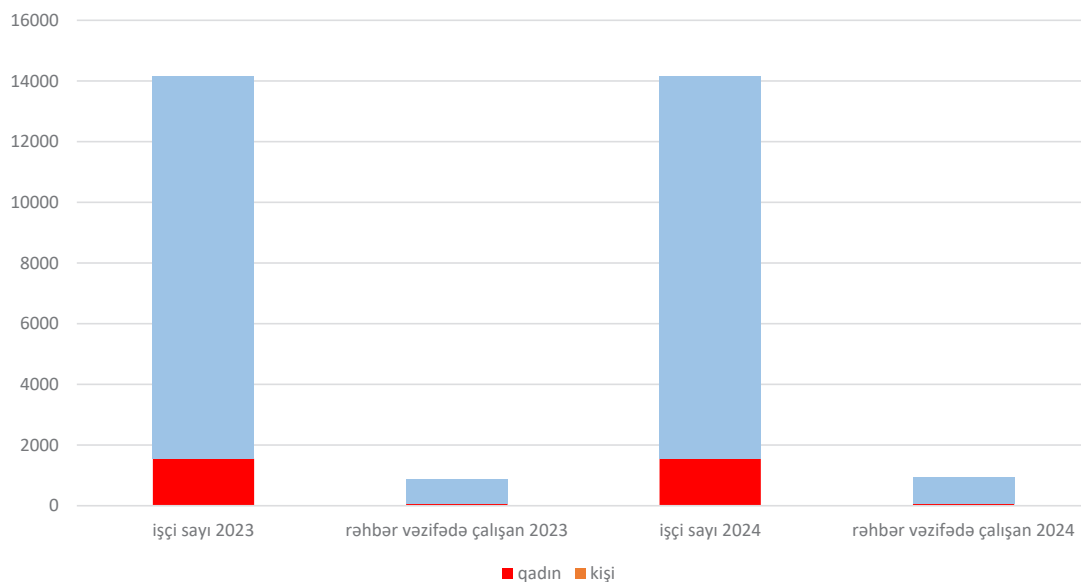
Əsərləri qeydiyyatdan keçirilmiş müəlliflərin **95 nəfəri qadındır. Onların 154 əsəri qeydiyyatdan keçirilmişdir.**

2024-cü il ərzində Agentliyə **müəllif hüquqlarının pozulması ilə bağlı** 12 müraciət daxil olmuşdur ki, onlardan 4 müraciət qadın müəllif hüquq sahiblərinə məxsusdur.

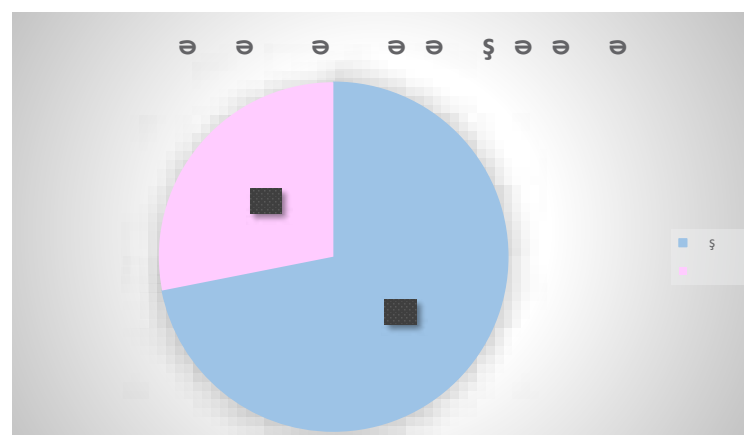
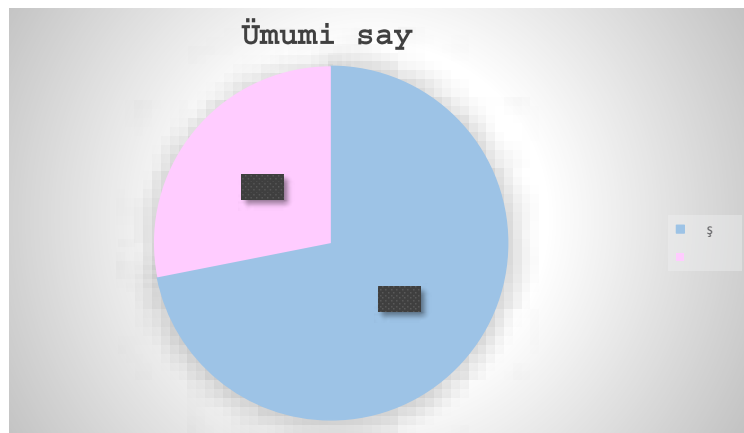
İxtira üzrə 204 müraciətdən 13-ü qadın iddiaçı, 354-ü qadın müəllif, Faydalı model üzrə 69 müraciətdən 5-i qadın iddiaçı, 12-si qadın müəllif, Sənaye nümunəsi üzrə 37 müraciətdən 1-i qadın iddiaçı, 1-i qadın müəllif olmuşdur. **Əmtəə nişanlarının qeydiyyatı** üçün 3880 müraciətdən 128-i qadın olmuşdur.

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi

Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin Aparatında və tabeli qurumlarında işləyən 14163 (2023-cü ildə 14163) işçinin 1548 (2023-cü ildə 1548) nəfərini qadınlar təşkil edir. Rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı 871 (2023-cü ildə 801), qadınların sayı isə 58-dir (2023-cü ildə 61).

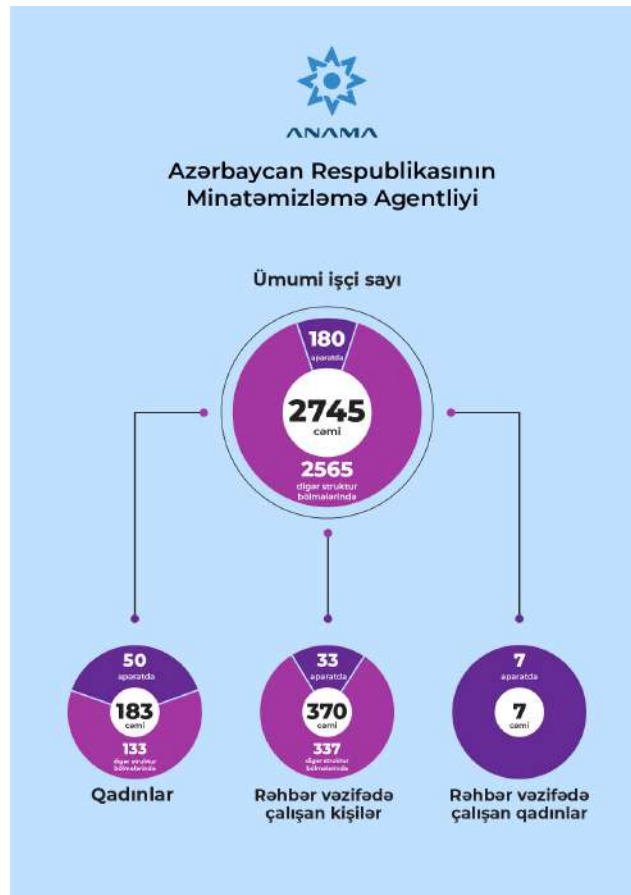
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Reklam Agentliyi

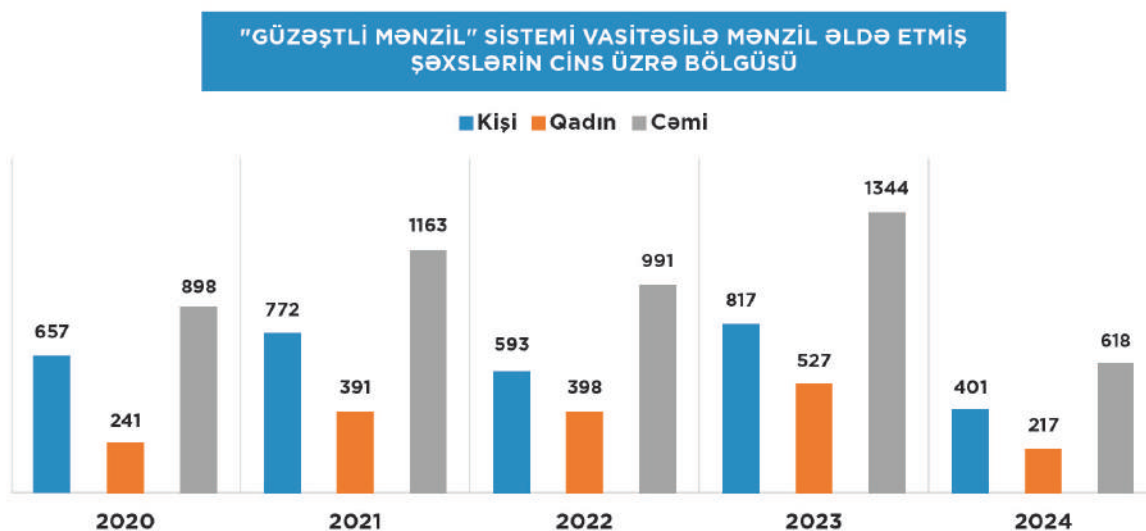
Azərbaycan Respublikası Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyi

Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin strukturunda çalışan işçilərin 16 nəfərini qadınlar, 15 nəfərini isə kişilər təşkil edir. Rəhbər vəzifədə çalışan qadınların sayı 1 nəfər, kişilərin sayı isə 3 nəfər təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi

Azərbaycan Respublikasının Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyində çalışan işçilər haqqında statistik məlumatlar (2022-2024)

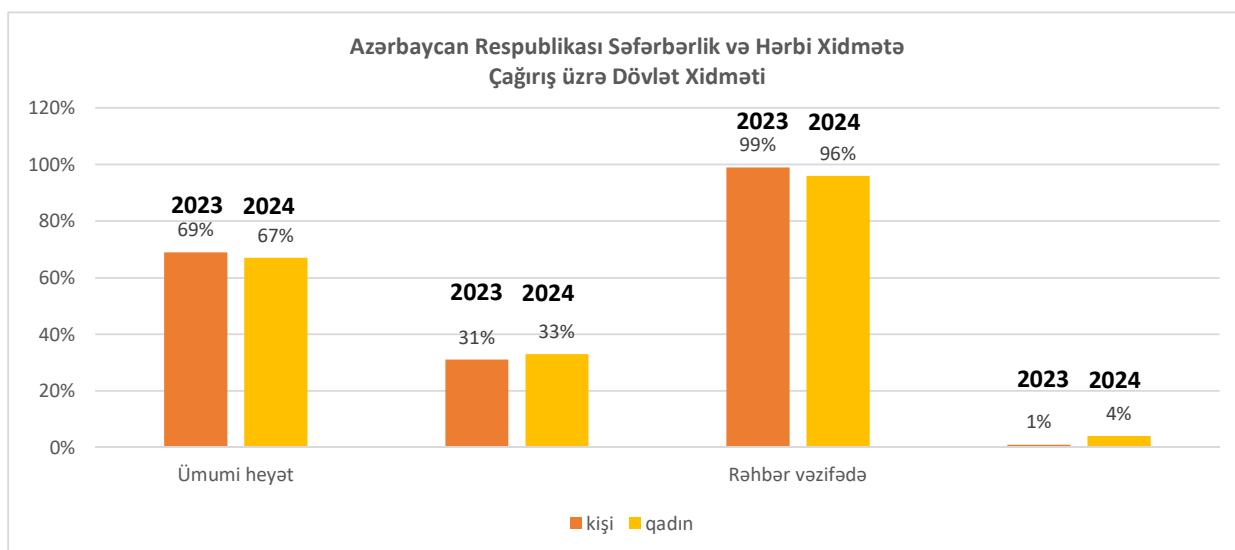

Azərbaycan Respublikası Dövlət Təhlükəsizlik Xidməti

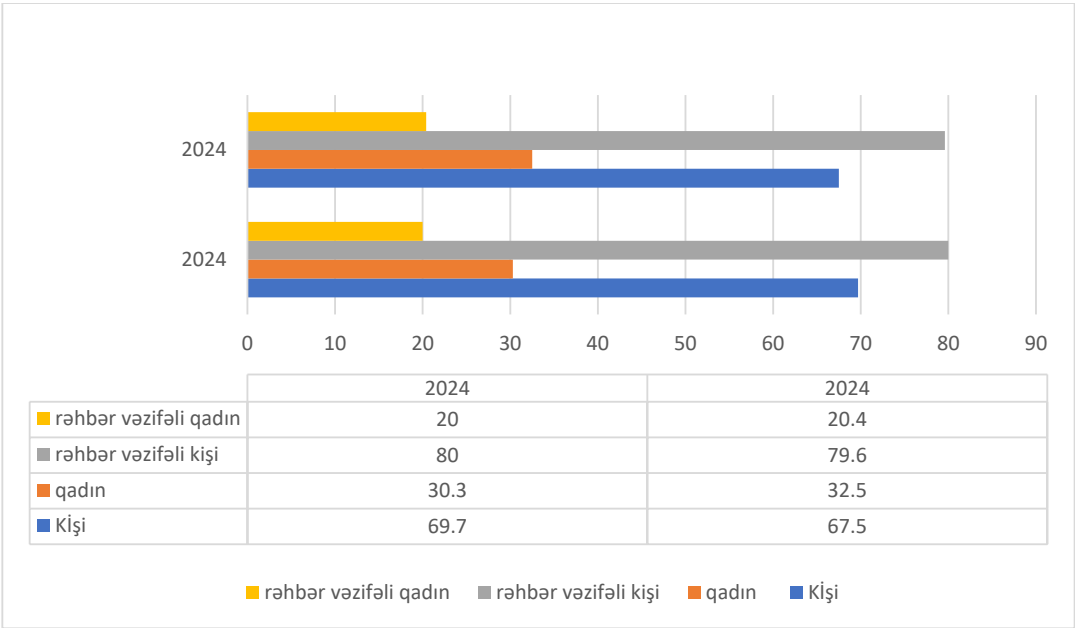
2024-cü ildə Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətində (DTX) qadınların hərbi xidmətə (işə) qəbulu, onların məsul vəzifələrə irəli çəkilməsi, zabit hərbi rütbələrinin artırılması tədbirləri davam etdirilmişdir. Həyata keçirilmiş fəaliyyətin nəticəsi olaraq hazırda DTX-da çalışanların 22%-ni qadınlar təşkil edir və onlardan 34 nəfəri rəhbər vəzifələri tutur.

Azərbaycan Respublikası Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti

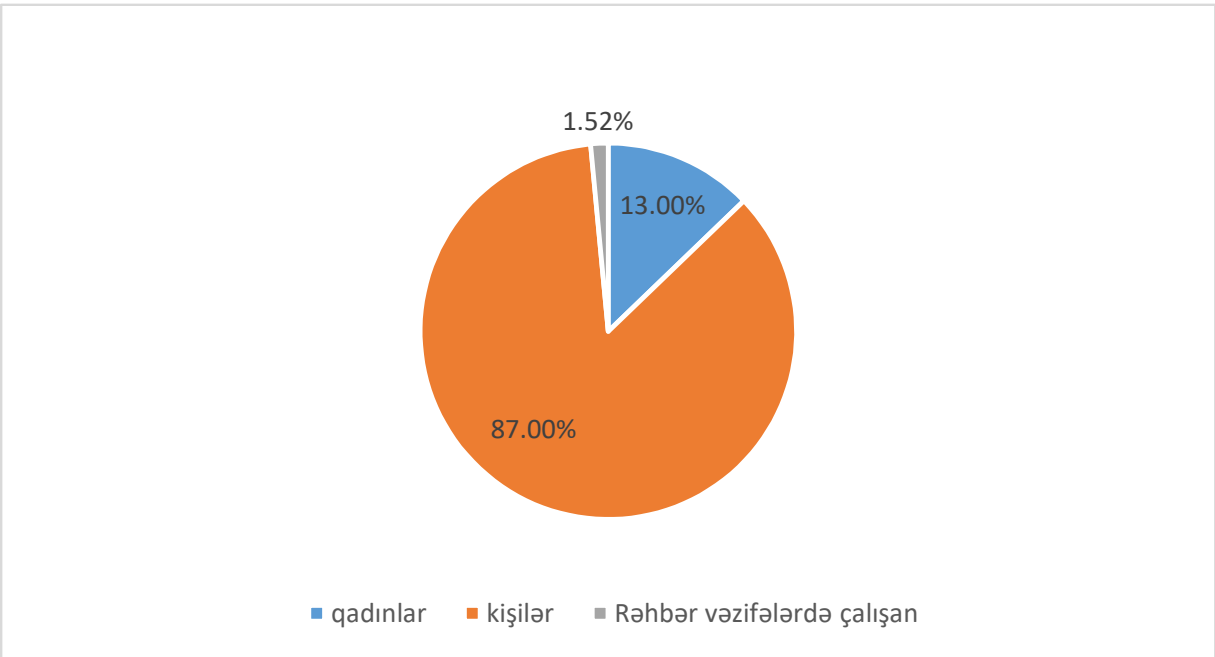
Xidmətin fəaliyyət istiqamətini və xüsusiyyətlərini nəzərə alaraq rəhbər vəzifələrin komplektləşdirilməsi əsasən kişi hərbi qulluqçular tərəfindən həyata keçirilir. Bununla əlaqədar kişi və qadın işçi, dövlət qulluqçusu və hərbi qulluqçusu nisbəti aşağıdakı kimi faizlə müəyyən edilir.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Miqrasiya Xidməti

Azərbaycan Respublikası Dövlət Sərhəd Xidməti

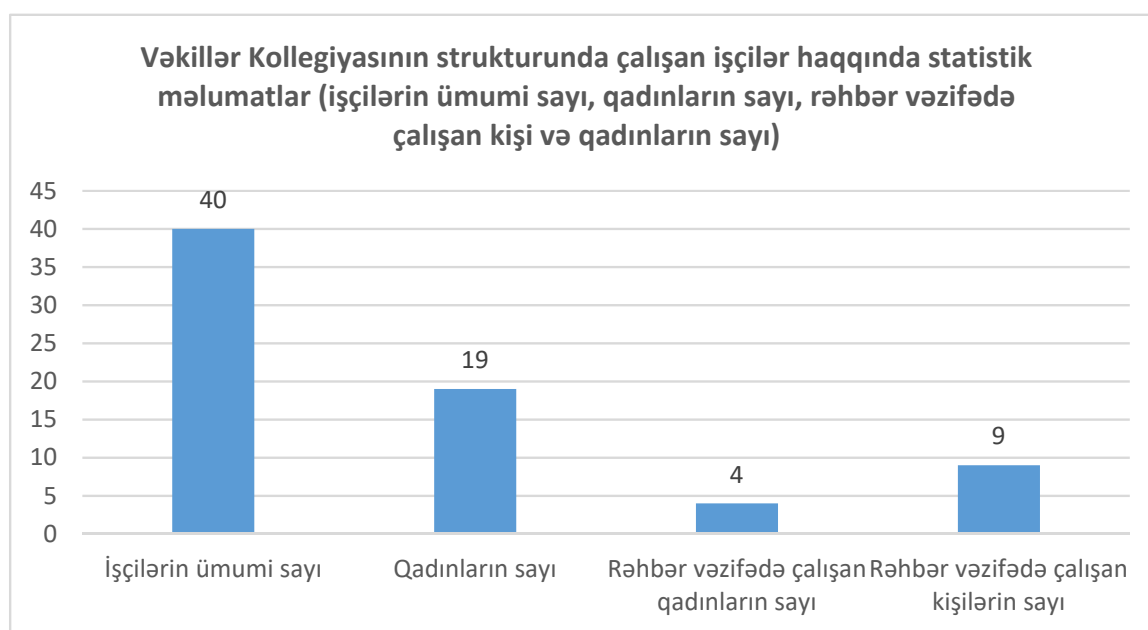
Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkəti

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətində (SOCAR) 01.01.2025-ci il tarixinə işçilərin faktiki sayı və qadınlar haqqında məlumat

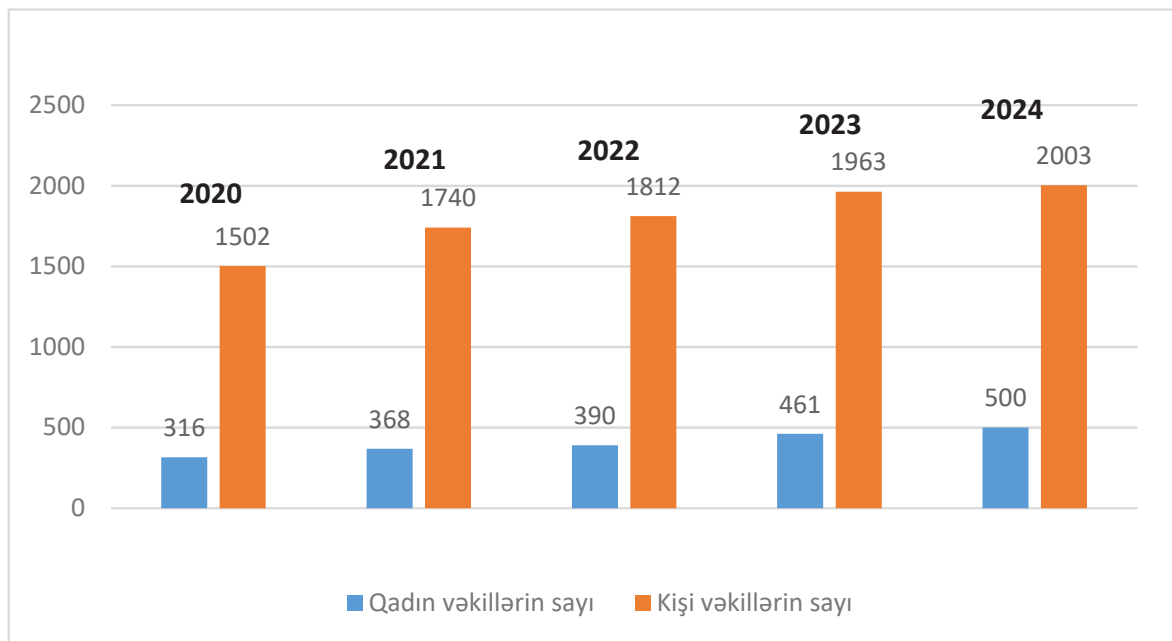
№	Müəssisənin adı	01.01.2025																		
			Ümumi			Rəhbər işçi			Müşavirlər			Mütəxəssislər			Texniki icraçılar			Fəhlələr		
			Kişi	Qadın	Cəmi	Kişi	Qadın	Cəmi	Kişi	Qadın	Cəmi	Kişi	Qadın	Cəmi	Kişi	Qadın	Cəmi	Kişi	Qadın	Cəmi
1	Socar	48069	40475	7594	5707	5193	514	96	83	13	8478	5735	2743	738	230	508	33050	29234	3816	

Dövlət Neft Şirkətində çalışan işçilərin statistik cədvəlindən görünür ki, rəhbər işçi, müşavirlər, mütəxəssislər və fəhlələr arasında kişilər, texniki icraçılar arasında isə qadınlar üstünlük təşkil edir.

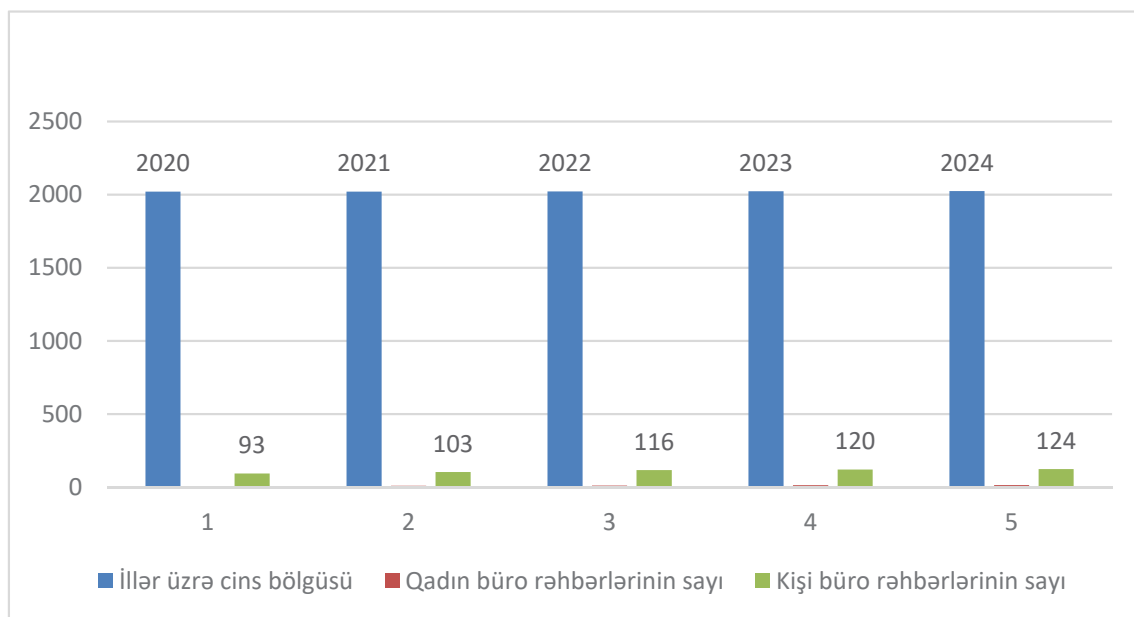
Azərbaycan Respublikası Vəkillər Kollegiyası

Vəkillərin cins bölgüsü (2020-2024-cü illər üzrə müqayisəli).

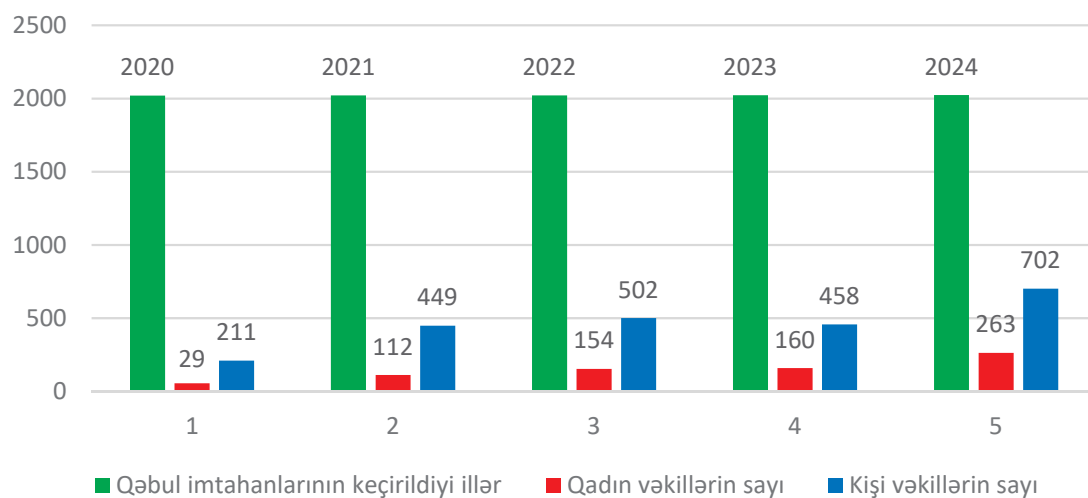

Vəkil Bürosunun rəhbəri olanların cins bölgüsü (2020-2024-cü illər üzrə müqayisəli).

Statistik cədvəllərdən göründüyü kimi, 2020-2024-cü illərdə vəkillər və vəkil bürosunun rəhbəri olan kişi və qadınların sayında artım müşahidə olunur.

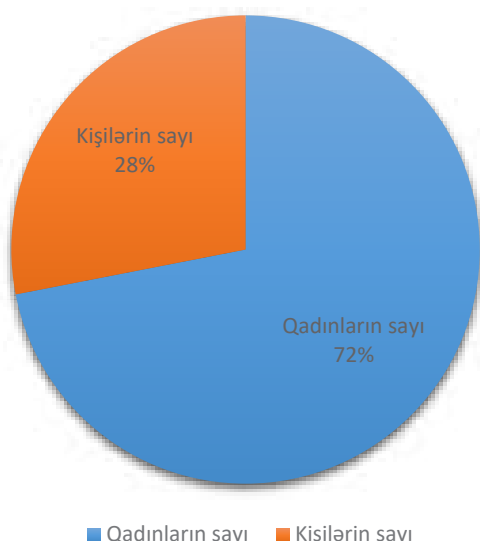
Vəkilliyə qəbul üzrə imtahanlarda iştirak edənlərin cins bölgüsü (2020-2024-cü illər üzrə müqayisəli).

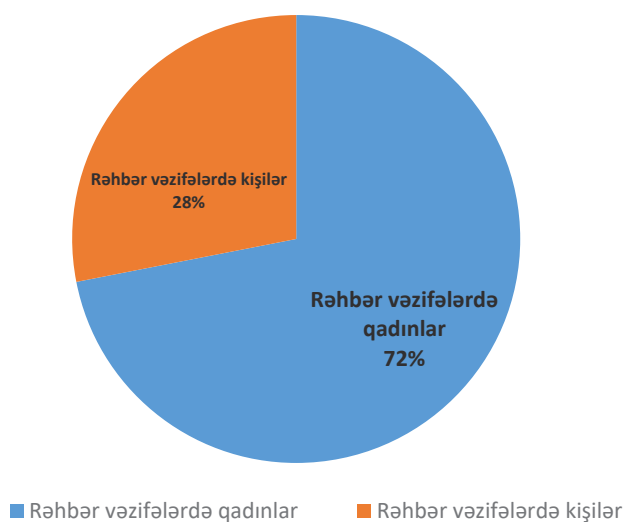
2024-cü ildə vəkilliyə qəbul üzrə imtahanlarda qadınların və kişilərin fəal iştirakı müşahidə olunur.

Azərbaycan Respublikası Milli Arxiv İdarəsi

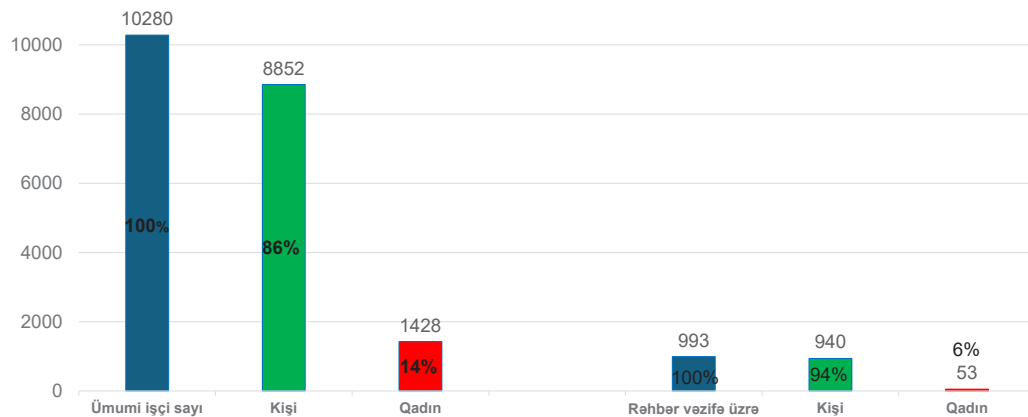
Statistik məlumat

Statistik məlumat

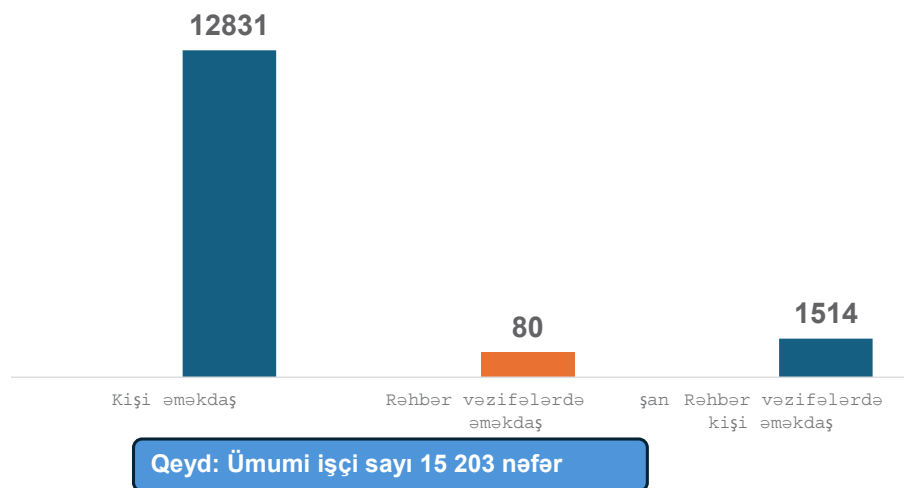
“Azəriqaz” İstehsalat Birliyi

“Bakı Metropoliteni” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

İşçilərin ümumi sayı	Qadınların sayı	Rəhbər vəzifədə çalışan kişilərin sayı	Rəhbər vəzifədə çalışan qadınların sayı
4787 nəfər	1049 nəfər	222 nəfər	17 nəfər

“Azərbaycan Dəmir Yolları” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Azərbaycan Respublikası mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarının təqdim etdiyi məlumatların təhlili göstərir ki, dövlət qurumlarında gender balansının qorunması istiqamətində müsbət dinamika mövcuddur.

Əksər mərkəzi qurumların strukturunda çalışan ümumi işçilər və rəhbər işçilər arasında kişilər üstünlük təşkil etmişdir. Eyni zamanda həm işçi, həm də rəhbər işçi bölgüsündə qadınlara daha çox etimad göstərilən qurumlar da mövcuddur. Bəzi qurumlarda qadın və kişi işçi sayında gender bərabərliyi qorunmuşdur.

YERLİ İCRA HAKİMİYYƏTLƏRİ İŞÇİLƏRİNİN GENDER BÖLGÜSÜ

Bakı şəhər icra hakimiyyətləri əməkdaşlarının
2024-cü il üzrə struktur cədvəli;

	Rayonlar	İşçilərin ümumi sayı		Başçının müavini		Şöbə müdiri		Şöbə müdirinin müavini		Sektor müdiri		İcra nümayəndəsi	
		Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın
2.	Bineqədi	46	25	1	1	6	1	1	0	0	2	5	1
3.	Qaradağ	48	32	2	0	7	0	1	0	1	1	8	0
4.	Sabunçu	52	43	2	1	6	1	0	0	0	2	10	0
5.	Suraxanı	41	33	2	1	4	2	1	0	1	1	5	0
6.	Səbail	32	23	2	1	4	3	1	0	1	1	4	0
7.	Xəzər	54	31	2	1	6	1	1	0	1	0	8	0
8.	Xətai	76	22	1	0	7	0	1	0	0	2	5	0
9.	Nərimanov	28	14	2	1	7	0	1	0	1	0	3	0
10.	Nəsimi	44	19	2	1	7	0	1	0	1	1	3	0
11.	Nizami	26	14	1	1	7	1	1	0	1	1	4	0
12.	Yasamal	28	15	1	1	5	1	0	1	1	1	4	0
13.	Pirallahı	40	14	2	0	6	1	0	1	1	0	3	0
	Cəmi:	515	285	20	9	42	11	9	2	9	12	62	1

2024-cü ildə Bakı şəhəri üzrə 12 rayon icra hakimiyyətinin işçilərinin statistik cədvəlindən görünür ki, işçi sayında, həmçinin rəhbər işçilər arasında kişilər üstünlük təşkil edir.

İcra başçısının müavinlərinin 20-si kişi, 9-u qadındır.
Şöbə müdirlərinin 42 nəfərini kişilər, 11 nəfərini qadınlar ;
Şöbə müdiri müavinlərinin 9 nəfərini kişilər, 2 nəfərini qadınlar ;
Sektor müdirlərinin 9 nəfərini kişilər, 12 nəfərini qadınlar;
İcra nümayəndələrinin 62 nəfərini kişilər, 1 nəfərini qadınlar təşkil etmişdir.

Respublikanın şəhər icra hakimiyyətləri əməkdaşlarının 2024-cü il üzrə struktur cədvəli

	Şəhər və rayon adı	İşçilərin ümumi sayı		Başçının müavini		Şöbə müdiri		Şöbə müdirinin müavini		Sektor müdiri		İcra nümayəndəsi	
		Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın
1.	Gəncə	76	44	3	0	6	0	1	0	2	2	10	0
2.	Lənkəran	162	63	3	1	4	1	2	0	3	0	40	2
3.	Mingəçevir	32	13	2	1	2	1	1	0	2	0	2	0
4.	Naftalan	16	5	1	1	2	1	0	0	3	0	2	0
5.	Sumqayıt	99	43	4	1	2	3	1	0	1	1	5	1
6.	Şəki	133	50	2	0	5	0	2	0	3	0	32	1
7.	Şirvan	27	11	2	1	4	1	1	0	3	0	3	0
8.	Yevlax	36	8	2	1	6	1	1	0	3	0	61	23
9.	Şuşa	41	28	0	1	2	0	0	0	0	1	12	1
	Cəmi:	622	265	19	7	33	8	9	0	20	4	167	28

2024-cü il üzrə Respublikanın şəhər icra hakimiyyətlərinin statistik cədvəlinə nəzər saldıqda görürük ki, icra hakimiyyətlərinin ümumilikdə işçiləri və rəhbər işçiləri arasında kişilər üstünlük təşkil edir.

İcra başçısının müavinlərinin 7 nəfəri qadın, 19 nəfəri kişi olmuşdur.

İcra hakimiyyətlərində çalışan şöbə müdirlərinin 33-nəfəri kişi, 8 nəfəri qadın olmuşdur.

Şöbə müdirlərinin müavinləri arasında qadınlar yoxdur, 9 nəfərini kişilər təşkil etmişdir.

Sektor müdirləri arasında 20 nəfər kişilər, 4 nəfəri qadınlar olmuşdur.

İcra nümayəndələrinin 167 nəfəri kişi, 28 nəfəri qadın olmuşdur.

Respublikanın rayon icra hakimiyyətləri əməkdaşlarının 2024-cü il üzrə struktur cədvəli

	Şəhər və rayon adı	İşçilərin ümumi sayı		Başçının müavini		Şöbə müdiri		Şöbə müdirinin müavini		Sektor müdiri		İcra nümayəndəsi	
		Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın
1.	Abşeron	30	11	1	1	5	1	2	0	1	1	15	0
2.	Ağdam	176	9	2	0	4	0	2	0	2	0	49	2
3.	Ağdaş	147	61	2	1	3	1	2	0	2	0	42	1
4.	Ağstafa	112	46	2	1	4	1	2	0	2	0	29	0
5.	Astara	67	21	2	1	5	2	2	0	2	0	14	0
6.	Ağcabədi	145	11	2	1	5	1	2	0	2	0	39	2
7.	Ağsu	33	8	2	1	7	0	2	0	2	0	74	0
8.	Bərdə	150	45	2	0	4	0	1	0	2	0	35	0
9.	Beyləqan	114	11	2	4	4	1	2	0	1	1	31	0
10.	Biləsuvar	30	8	2	5	5	1	2	0	2	0	23	0
11.	Balakən	74	25	1	2	2	0	2	0	2	0	20	0
12.	Cəbrail	34	8	1	3	3	0	1	0	2	0	19	0
13.	Cəlilabad	179	38	2	3	3	0	1	0	1	0	34	0
14.	Daşkəsən	31	4	1	1	1	0	1	1	1	0	18	0
15.	Füzuli	42	8	1	6	6	1	1	1	2	0	45	0
16.	Gədəbəy	33	6	1	4	4	0	2	0	2	0	45	0
17.	Goranboy	32	4	1	3	3	0	2	0	2	0	52	1
18.	Göyçay	36	6	2	5	5	0	2	0	2	0	26	2
19.	Göygöl	29	10	2	4	4	1	2	0	2	0	27	0
20.	Hacıqabul	31	5	1	3	3	1	1	0	2	0	17	1
21.	Xaçmaz	108	10	1	6	6	0	1	0	1	1	25	1
22.	Xızı	20	7	1	3	3	0	2	0	2	0	7	0
23.	Xocalı	26	10	2	4	4	1	2	0	2	0	0	0
24.	Xocavənd	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25.	İsmayıllı	29	12	2	1	3	1	2	0	1	1	32	0
26.	İmişli	116	32	2	0	3	1	2	0	2	0	30	1
27.	Kürdəmir	98	5	1	1	5	1	2	0	2	0	24	0
28.	Kəlbəcər	201	17	1	1	4	0	2	0	1	1	166	11
29.	Qax	72	39	2	1	5	0	2	0	1	1	16	1
30.	Qazax	24	14	2	1	4	1	2	0	1	1	22	1
31.	Qəbələ	35	8	1	1	4	0	1	0	2	0	57	0
32.	Qobustan	66	26	1	1	1	2	1	0	1	0	45	18
33.	Quba	134	37	2	1	7	0	2	0	1	0	31	0
34.	Qubadlı	99	19	1	1	5	0	2	0	1	1	30	1
35.	Qusar	22	11	1	0	4	1	1	0	1	1	24	0
36.	Lerik	115	37	1	1	5	0	1	0	2	0	25	0

36.	Lerik	115	37	1	1	5	0	1	0	2	0	25	0
37.	Laçın	172	66	1	1	3	0	2	0	1	0	50	0
38.	Masallı	129	13	1	0	5	0	2	0	1	0	30	2
39.	Neftçala	71	14	2	0	4	0	2	0	0	1	14	0
40.	Oğuz	73	19	0	0	4	0	2	0	2	0	15	0
41.	Saatlı	138	42	1	1	4	0	1	0	2	0	34	1
42.	Sabirabad	154	30	2	1	4	0	2	0	2	0	25	0
43.	Salyan	91	33	1	1	4	0	2	0	1	1	20	0
44.	Samux	31	11	2	1	3	0	2	0	1	1	22	0
45.	Siyəzən	36	11	1	0	4	1	2	0	1	1	11	0
46.	Şamaxı	135	51	2	1	3	1	1	0	2	0	35	1
47.	Şəmkir	165	73	2	1	5	0	1	0	2	0	46	2
48.	Şabran	25	9	2	1	5	0	2	0	1	1	18	0
49.	Tərtər	30	4	2	0	4	0	2	0	1	0	39	3
50.	Tovuz	26	8	2	1	4	1	2	0	1	0	42	0
51.	Ucar	87	10	2	1	5	0	2	0	2	0	16	0
52.	Yardımlı	115	6	2	1	5	0	1	0	2	0	29	1
53.	Zaqatala	53	16	2	1	5	0	2	0	1	1	23	5
54.	Zərdab	104	15	1	2	4	1	2	0	2	0	26	0
55.	Zəngilan	17	4	1	1	4	1	1	0	1	1	18	3
	Cəmi:	4412	1084	82	87	222	24	87	2	83	16	1701	61

2024-cü il üzrə Respublikanın rayon icra hakimiyyətlərinin statistik cədvəlinə nəzər saldıqda görürük ki, icra hakimiyyətlərinin işçiləri və rəhbər işçiləri arasında kişilər üstünlük təşkil edir.

İcra başçısının müavinlərinin 87 nəfəri qadın, 82 nəfəri kişi olmuşdur.

İcra hakimiyyətlərində çalışan şöbə müdirlərinin 222 nəfəri kişi, 24 nəfəri qadın olmuşdur.

Şöbə müdirlərinin müavinlərinin 87 nəfərini kişi, 2 nəfərini qadınlar təşkil etmişdir.

Sektor müdirləri arasında 83 nəfəri kişi, 16 nəfəri qadın olmuşdur.

İcra nümayəndələrinin 1701 nəfəri kişi, 61 nəfəri qadın olmuşdur.

Dövlət qulluğuna qəbulda gender bərabərliyinin hüquqi təminatına dair ölkəmizdə kifayət qədər mükəmməl hüquqi baza yaradılıb, qanunların icrası üçün mexanizmlər də mövcuddur. Dövlət idarəçilik orqanlarında yeni vəzifələr yaranır və formalaşır. Elə bu səbəbdən yeni normativ hüquqi aktların qəbul edilməsi, bəzi Qanunlarda müvafiq dəyişikliklərin edilməsi zərurəti yaranır. Gender məsələsi çox həssas bir sahə olduğundan bu sahəyə yanaşma ayrıca diqqət tələb edir.

**NAXÇIVAN MUXTAR RESPUBLİKASI
DÖVLƏT ORQANLARININ VƏ
QURUMLARININ STRUKTURUNDA
ÇALIŞAN İŞÇİLƏRİN GENDER BÖLGÜSÜ**

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinin
45 deputatından 16 nəfəri qadındır.

S/Nö-şi	Nazirliklərin, Dövlət Komitələrinin və digər dövlət orqanlarının adı	İşçilərin ümumi sayı	Qadınların sayı	Rəhbər vəzifədə çalışan (kişi)	Rəhbər vəzifədə çalışan (qadın)
1.	Naxçıvan MR Ali Məclisi	83	22	9	2
2.	Naxçıvan MR Nazirlər Kabineti	65	18	5	
3.	Naxçıvan MR Fövqəladə Hallar Nazirliyi	738	44	73	1
4.	Naxçıvan MR Ali Məhkəməsi (muxtar respublikada fəaliyyət göstərən şəhər və rayon məhkəmələri ilə birlikdə cəm)	182	75	24	8
5.	Naxçıvan MR Daxili İşlər Nazirliyi				
6.	Naxçıvan MR Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi	904	427	85	13
7.	Naxçıvan MR Səhiyyə Nazirliyi	5775	4527	59	45
8.	Naxçıvan MR Təhsil Nazirliyi	11867	8886	161	116
9.	Naxçıvan MR Ədliyyə Nazirliyi	548	74	62	9
10.	Naxçıvan MR Maliyyə Nazirliyi	190	48	38	6
11.	Naxçıvan MR Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	409	142	42	11
12.	Naxçıvan MR Mədəniyyət Nazirliyi	2027	1324	55	38
13.	Naxçıvan MR İqtisadiyyat Nazirliyi	74	16	20	0
14.	Naxçıvan MR Gənclər və İdman Nazirliyi	130	33	16	2
15.	Naxçıvan MR Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	36	11	9	1
16.	Naxçıvan MR Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi	574	269	43	8
17.	Naxçıvan MR Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi	44	14	9	2
18.	Naxçıvan MR Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi	21	14	2	5

19.	Naxçıvan MR Dövlət Statistika Komitəsi	104	38	31	4
20.	Naxçıvan MR İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman)	24	9	5	2
21.	Naxçıvan MR Prokurorluğu	156	26	24	0
22.	Naxçıvan MR Televiziya və Radio Verilişləri QSC	227	99	17	8
23.	Naxçıvan MR Vəkillər Kollegiyası	13	6	4	0
24.	"Naxçıvan Muxtar Respublikası İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" Publik Hüquqi şəxs	37	13	5	1
25.	Naxçıvan MR Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Agentliyi	14	7	2	2
26.	Naxçıvan MR Turizm Departamenti	14	5	4	0
27.	"Şərq qapısı" qəzetinin redaksiyası	48	31	4	5
28.	Naxçıvan MR Mərkəzi Seçki Komissiyası	17	5	1	1
29.	Naxçıvan Dövlət Universiteti	1339	847	64	51
30.	Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Naxçıvan Bölməsi	107	68	14	3
31.	Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu	175	129	12	12
32.	Naxçıvan MR Rəssamlar Birliyi	9	6	0	1
33.	Naxçıvan Aşıqlar Birliyi	23	13	1	0
34.	Naxçıvan MR Bəstəkarlar Təşkilatı	3	2	1	1
35.	Naxçıvan MR Həmkarlar İttifaqları Şurası	55	17	11	2
36.	Naxçıvan MR Dövlət Arxiv İdarəsi	69	45	3	5
37.	Naxçıvan Muxtar Respublikası Sahibkarlar Konfederasiyası	6	3	2	0
38.	Naxçıvan Avtomobil Yollar üzrə Dövlət Agentliyi	408 (153 ştatdan kənar)	20	25	2
39.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsi	30	13	3	0
40.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hərbi Məhkəməsi	28	11	4	0

41.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati Məhkəməsi	26	11	3	0
42.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kommersiya Məhkəməsi	22	9	2	0
43.	"Naxçıvan Təlim Mərkəzi" Publik Hüquqi Şəxsi	1	0	1	0
44.	Naxçıvan Balıqçılıq ASC	13	3	4	1
45.	Naxçıvan İpoteka Fondu ASC	10	3	3	0
46.	Naxçıvan Mediasiya Təşkilatı	9	3	1	0
47.	Tibb Müəssisələri İdarəetmə Birliyi	22	7	3	1
48.	Naxçıvan MR Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi	95	25	24	6

Naxçıvan Muxtar Respublikasının mərkəzi orqanlarında çalışanların gender bölgüsü göstərir ki, işçilər və rəhbər işçilər arasında kişilər üstünlük təşkil edir.

Naxçıvan MR Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi, Naxçıvan MR Dövlət Arxiv İdarəsi, Naxçıvan MR Rəsəmlər Birliyi və "Şərq qapısı" qəzetinin

redaksiyasında rəhbər vəzifələrdə qadınlar üstünlük təşkil edir.

Naxçıvan MR Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Agentliyi, Naxçıvan MR Mərkəzi Seçki Komissiyası və Naxçıvan MR Bəstəkarlar Təşkilatında rəhbər vəzifələrdə gender bərabərliyi müşahidə olunur.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının icra hakimiyyətlərinin strukturunda çalışan işçilər haqqında statistik məlumatlar

Rayon (şəhər) icra	İllər	İşçilərin ümumi sayı		Başçının müavini		Şöbə müdiri		Şöbə müdirinin müavini		Sektor müdiri		İcra nümayən dəsi	
		Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın
Naxçıvan Şəhər İcra Hakimiyyəti	2020	30	10	2	1	5	0	1	0	2	1	8	0
	2021	30	10	2	1	5	0	1	0	2	1	8	0
	2022	30	10	2	1	5	0	1	0	2	1	8	0
	2023	30	10	2	1	5	0	1	0	2	1	8	0
	2024	30	10	1	1	5	0	1	0	2	1	8	0
Şərur Rayon İcra Hakimiyyəti	2020	154	76	2	1	2	0	2	0	2	0	47	0
	2021	154	76	2	1	4	0	2	0	2	0	47	0
	2022	157	76	2	1	3	0	2	0	2	0	51	0
	2023	166	77	2	1	4	0	2	0	2	0	52	0
	2024	161	77	2	1	4	0	2	0	2	0	51	0
Babək Rayon İcra Hakimiyyəti	2020	82	8	2	1	4	1	2	0	2	0	28	0
	2021	84	8	2	1	5	1	2	0	2	0	28	0
	2022	86	8	2	1	5	1	2	0	2	0	28	0
	2023	85	8	2	1	5	1	2	0	2	0	28	0
	2024	87	8	2	1	5	1	2	0	2	0	28	0
Ordubad Rayon İcra Hakimiyyəti	2020	101	48	2	1	4	0	2	0	0	1	24	1
	2021	113	51	2	1	5	0	2	0	1	1	26	1
	2022	118	50	2	1	5	0	2	0	1	1	28	1
	2023	120	50	2	1	5	0	2	0	1	1	28	1
	2024	108	48	2	1	4	0	2	0	2	0	28	1
Culfa Rayon İcra Hakimiyyəti	2020	77	35	1	1	6	1	2	0	2	0	19	0
	2021	80	35	1	1	6	1	2	0	2	0	19	0
	2022	80	35	1	1	6	1	2	0	2	0	19	0
	2023	75	33	1	1	6	1	2	0	2	0	19	0
	2024	76	32	0	1	5	1	2	0	2	0	19	0
Şahbuz Rayon İcra Hakimiyyəti	2020	78	26	1	-	3	-	2	-	2	-	19	-
	2021	85	32	1	-	4	-	2	-	2	-	20	-
	2022	84	32	1	-	5	-	2	-	2	-	17	-
	2023	91	32	1	-	3	-	1	-	2	-	22	-
	2024	72	31	1	-	3	-	1	-	2	-	22	-
Kəngərli Rayon İcra Hakimiyyəti	2020	98	30	1	1	4	0	1	0	2	0	28	11
	2021	97	34	1	1	5	0	1	0	1	0	28	11
	2022	102	35	1	1	5	0	2	0	2	0	28	12
	2023	104	33	1	0	5	0	2	0	2	0	28	12
	2024	103	32	1	0	5	0	2	0	2	0	26	12
Sədərək Rayon İcra Hakimiyyəti	2020	41	6	1	1	4	0	2	0	2	0	3	0
	2021	43	8	1	1	5	0	2	0	2	0	4	0
	2022	44	8	1	1	5	0	2	0	2	0	4	0
	2023	47	7	2	0	4	0	2	0	2	0	4	0
	2024	46	7	2	0	4	0	2	0	2	0	4	0

Naxçıvan Muxtar Respublikasının 8 şəhər və rayon icra hakimiyyətlərinin (hər bir icra hakimiyyəti ayrı-ayrılıqda göstərilməklə) strukturunda çalışan işçilər haqqında statistik cədvəldən görünür ki, 2020-2024-cü illərdə işçilər və rəhbər işçilər arasında kişilər üstünlük təşkil etmişdir.

Belə ki, 2024-cü ildə **Naxçıvan Muxtar Respublikasının 8 şəhər və rayon icra hakimiyyətlərində 683 kişi, 245 qadın, 2023-cü ildə isə 691 kişi, 280 qadın işçi çalışmışdır.**

2024-cü ildə icra başçısı müavinlərinin 11 nəfəri kişi, 5 nəfəri qadın olmuşdur.

2023-cü ildə isə 13 nəfəri kişi, 4 nəfəri qadın olmuşdur.

2024-cü ildə şöbə müdirləri arasında 35 nəfəri kişi, 2 nəfəri qadın olmuşdur. 2023-cü ildə 40 nəfəri kişi, 4 nəfəri qadın olmuşdur.

2023-2024-cü illərdə şöbə müdirinin müavini 14 nəfəri kişi olmuşdur. Bu vəzifədə qadınlar təmsil olunmamışdır.

2024-cü ildə icra nümayəndələrinin 186 nəfəri kişi, 13 nəfəri qadın olmuşdur. 2023-cü ildə 171 nəfəri kişi, 1 nəfəri qadın olmuşdur.

2

GENDER BƏRABƏRLİYİNİN MÜXTƏLİF SAHƏLƏR ÜZRƏ TƏMİNATI

(MADDƏ 7-16)

2.1. ƏMƏK HÜQUQLARININ HƏYATA KEÇİRİLMƏSİNDƏ GENDER BƏRABƏRLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİ

Cinsi ayrı-seçkiliyin aradan qaldırılması və qadınların məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə “Dünya Bankı”nın xətti ilə “Azərbaycanda qadınların məşğulluğu üçün hüquqi maneələrin aradan qaldırılması” ilə bağlı texniki dəstək çərçivəsində ölkədə qadınların məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi, gender bərabərliyinin və qadınların daha yüksək əməkhaqqı ödənilən sahələrdə çalışmasının təmin edilməsi, beynəlxalq əmək normalarına uyğun olaraq qadınların hüquqlarının müdafiəsi məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilmişdir.

“Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Qanun layihəsi 5 noyabr 2022-ci il tarixli 629-VIQD nömrəli Qanunla qüvvəyə minmişdir. Qüvvəyə minən Qanundan irəli gələrək Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 20.10.1999-cu il tarixli 170 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “Qadın əməyinin tətbiqi qadağan olunan, əmək şəraiti zərərli və ağır olan istehsalatların, peşələrin (vəzifələrin), habelə yeraltı işlərin Siyahısı” (674 peşə (vəzifə) və iş yerini ehtiva edən) ləğv edilməsi və hamilə və ya bir yaşına çatmamış uşağı olan qadınların əməyinin tətbiqi qadağan olunan əmək şəraiti zərərli və ağır olan istehsalatların, peşələrin (vəzifələrin), habelə yeraltı işlərin siyahısı (204 peşə (vəzifə) və iş yerini ehtiva edən) eləcə də, hamilə və ya bir yaşına çatmamış uşağı olan qadınların iş yerlərində təmasda olması qadağan olunan zərərli istehsalat amillərinin (78 zərərli istehsalat amillərini ehtiva edən) siyahısının təsdiq edilməsi ilə bağlı qərar layihəsi hazırlanmışdır. Layihə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 31 may 2023-cü il tarixli 172 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

Cinsi ayrı-seçkiliyin aradan qaldırılması məqsədilə hazırlanmış və Əmək Məcəlləsinin 98, 242-ci və s. maddələrində dəyişikliyi ehtiva edən “Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu layihəsi 22 dekabr 2023-cü il tarixli 1063-VIQD nömrəli Qanunla təsdiq edilmişdir. Sözügedən qanuna uyğun olaraq hamilə, 14 yaşınadək uşağı olan, həmçinin 18 yaşınadək əlilliyi müəyyən edilmiş uşağı olan qadınların kişilərlə bərabər gecə vaxtı, iş vaxtında artıq işə cəlb edilmə və ezamiyyətə göndərilməsinə onların yazılı razılığı ilə icazə verilir.

Eyni zamanda, hamiləliyə və doğuşa görə arvadı məzuniyyətdə olan kişilərə tibb müəssisəsinin arayışı əsasında doğuş gününə təsadüf edən ərəfədə 14 təqvim günü müddətində ödənişli məzuniyyət verilməsi ilə bağlı dəyişiklikləri ehtiva edən “Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində dəyişikliklər edilməsi haqqında” Qanun layihəsi hazırlanmış və aidiyyəti üzrə təqdim edilmişdir.

Bununla yanaşı, gender bərabərliyinə nail olunması məqsədilə kişilərin üstünlük təşkil etdiyi müəssisələrə qadınların cəlb edilməsinin təşviq edilməsi məqsədi ilə “Əmək və Məşğulluq” altsistemi (ƏMAS) üzərindən müqayisəli olaraq **daha az qadınların işə cəlb olunduğu müəssisələrin müəyyən edilməsi (iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə) məqsədilə təhlillər aparılaraq** seçilmiş işəgötürənlərin (700-dən çox) və sosial tərəfdaşların nümayəndələrinin iştirakı ilə 2023-cü və 2024-cü illər ərzində Azərbaycanın 14 iqtisadi rayonunda **“Əmək münasibətlərində gender bərabərliyi - bərabər hüquqlar bərabər imkanlar” kampaniyası** çərçivəsində silsilə maarifləndirmə tədbirləri keçirilmişdir. Eyni zamanda, sözügedən mövzuları

əhatə edən maarifləndirici kitabça hazırlanıb iştirakçılara paylanılmışdır.

Respublikada kişi və qadınların orta əməkhaqqı fərqliliyinin aradan qaldırılması məqsədilə məqsədyönlü islahatlar həyata keçirilir. Belə ki, əməkhaqlarının artırılması sahəsində həyata keçirilən islahatlar həm minimum əmək haqqının orta əməkhaqqında xüsusi çəkisinin artırılmasına, həm də qadın və kişi işçilərin orta əməkhaqları arasındakı fərqliliyin aradan qaldırılmasına istiqamətlənmişdir. 2022-ci ildə qadınların orta əməkhaqqı kişilərin orta əməkhaqqının 67.1% təşkil edirdisə, 2023-cü ildə 68.8%-ni təşkil etmişdir.

Beynəlxalq Əmək Təşkilatının “Bərabər dəyərli əməyə görə kişilərə və qadınlara bərabər haqq verilməsi haqqında” 100 nömrəli Konvensiyasının 3-cü maddəsinin 3-cü hissəsinə və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərin 8.5-ci hədəflərinə (2030-cu ilədək, bütün qadınlar və kişilər üçün, o cümlədən gənclər və əlillər üçün tam və məhsuldar məşğulluğa və eyni dəyərdə olan işə görə bərabər ödənişə nail olmaq) əsasən “Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Qanun layihəsi hazırlanmışdır. Layihə münasibət bildirilməsi üçün 05 dekabr 2024-cü il tarixli 3-17/2-11120/2024 nömrəli məktubla müvafiq qurumlara göndərilmişdir. Təqdim olunmuş rəy və təkliflərə əsasən layihə təkmilləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına uyğun olaraq, 2024-cü ilin 11 ayı ərzində əhalinin sayı 0.4% artaraq, 2024-cü il dekabr ayının 1-i vəziyyətinə 10222.0 min nəfərə çatmışdır. Əhalinin 49.8% kişilər, 50.2% isə qadınlar təşkil edir.

2025-ci il yanvarın 1-i vəziyyətinə iqtisadi fəal əhalinin sayı 5312.1 min nəfər olmuş, onlardan 5029.8 min nəfərini məşğul əhali təşkil etmişdir.

2024-cü ilin sonuna ölkədə işçi qüvvəsinin (iqtisadi fəal əhali) sayı ilkin məlumatlara əsasən 5312,1 min nəfər təşkil etmiş və 2023-cü illə müqayisədə bu göstərici 1,2% artmışdır. Bir il ərzində bu kateqoriyaya daxil olan qadınların sayı 1,4% artaraq 2571,1 min nəfərə çatmışdır. Ümumi işçi qüvvəsinin sayında **qadınların payı 48,4% təşkil etmişdir.**

2023-cü illə müqayisədə məşğul əhalinin sayı 1,3% artaraq 2024-cü ilin sonuna 5029,8 min nəfər təşkil etmişdir. **Məşğul qadınların sayı 1,6% artmışdır** və ümumi məşğul olanların tərkibində qadınların payı 0,1% artaraq 48,0% olmuşdur.

2024-cü ilin məlumatına əsasən **məşğul qadınların** 15,0%-i ali, 14,6%-i orta ixtisas, 3,9%-i peşə və 65,2%-i orta təhsillidir. **Məşğul qadınlar kişilərlə müqayisədə daha çox təhsil** (75,7%), əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi (71,4%), ticarət və nəqliyyat vasitələrinin təmiri (63,9%), kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq (54,6%), digər sahələrdə xidmətlərin göstərilməsi (53,6%), istirahət, əyləncə və incəsənət sahəsində fəaliyyət (53,2%) sahələrində fəaliyyət göstərir.

2024-cü ilin məlumatına əsasən **işsizlərin ümumi sayının** 55,6%-ni qadınlar (157,0 min nəfər) təşkil etmişdir. Ümumi respublika üzrə qadınlar arasında isizlik səviyyəsi 6,1% (kişilər arasında - 4,6%) səviyyəsində müşahidə edilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin Mərkəzləşdirilmiş Elektron İnformasiya Sisteminin “Əmək və Məşğulluq” altsisteminin **(ƏMAS) məlumatına əsasən 2025-ci ilin 5 yanvar tarixinə muzzla çalışanlar arasında qadınların xüsusi çəkisi 44.2% olmuşdur.**

Qadınlarla bağlanmış əmək müqavilələrin sayı 826.9 min, o cümlədən dövlət sektorunda 499.9 min (56.3%), qeyri-dövlət sektorunda isə 327.1 min (33.2%) təşkil etmişdir.

2024-cü ildə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyinin (bundan sonra – Agentlik) regional məşğulluq filiallarında işsiz şəxs kimi 169532 nəfər qeydiyyatda alınmışdır. Onlardan 80589 nəfərini qadın, 88943 nəfərini isə kişi təşkil etmişdir.

Agentliyin regional məşğulluq filialları tərəfindən qeydiyyatda alınmış şəxslərdən 2024-cü ildə 55044 nəfərini qadın təşkil etməklə ümumilikdə 160034 nəfər işlə təmin edilmişdir.

Bununla yanaşı, 2024-cü ildə 15571 nəfər **peşə hazırlığına cəlb olunmuşdur**, onlardan 9911 nəfərini qadınlar təşkil etmişdir.

2024-cü ildə 2937 nəfəri qadın olmaqla 9763 nəfərə **işsizlikdən sığorta ödənişi** təyin edilmişdir.

2024-cü ildə 6547 nəfəri qadın olmaqla ümumilikdə 17114 nəfər **haqqı ödənilən ictimai işlərə cəlb edilmişdir**.

2024-cü ildə 570 nəfəri qadın olmaqla 1467 nəfər, **kvota yerləri üzrə işlə təmin** olunmuşdur.

2024-cü ildə 7372 nəfər qadın olmaqla 17327 nəfər, **özünüməşğulluq proqramına cəlb olunmuşdur**.

Sosial iş yerlərində işçilərin əməkhaqlarının maliyyələşdirilməsi proqramı üzrə isə 2024-cü ildə 128 nəfər qadın olmaqla 391 nəfər işlə təmin olunmuşdur.

Eyni zamanda 2024-cü ildə Agentliyin “Alo Karyera” dəstək xidmətindən 2030 vətəndaş yararlanmış, ümumilikdə 2799 karyera məsləhəti konsultasiyası həyata keçirilmişdir ki, vətəndaşların 1317 nəfərini qadınlar təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin ilkin məlumatlarına əsasən qadınların

orta aylıq nominal əməkhaqqı 791,9 manat, kişilər arasında bu göstərici 1159,9 manat təşkil etmişdir. 2015-ci ildə qadınların orta aylıq nominal əməkhaqqı kişilərin orta aylıq nominal əməkhaqqının 53,9%-ni təşkil etdiyi halda, 2024-cü ildə bu nisbət 68,2% olmuşdur. Beləliklə, ölkədə bu sahədə gender bərabərliyinin təmin edilməsi istiqamətində müsbət dinamika müşahidə olunur. Bununla yanaşı ƏMAS-da aparılan təhlillər nəticəsində qadınların daha az işə cəlb olunduğu işəgötürənlər iqtisadi fəaliyyət sahələri üzrə müəyyən edilmiş və müvafiq işəgötürənlərin regionlar üzrə siyahısı hazırlanmışdır. Qadınların işə cəlb edilməsinin təşviqi məqsədilə Xidmət və Nazirlik tərəfindən 2024-cü ilin sentyabr-oktyabr aylarında respublikanın bütün regionlarını əhatə edən 14 maarifləndirmə tədbiri keçirilmişdir.

Həmçinin Xidmətin təsdiq edilmiş Tədbirlər Planına əsasən “Qadınların əmək hüquqları” mövzusunda işçilərin və işəgötürənlərin maarifləndirilməsi məqsədilə 5 tədbir keçirilmişdir. Bununla yanaşı, Beynəlxalq Əmək Təşkilatının tövsiyələri və standartları nəzərə alınmaqla analığın mühafizəsi üzrə 2 videoçarx Xidmətin sosial şəbəkə hesablarında yayımlanmışdır.

2024-cü il ərzində “Vətəndaşların müraciətləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun tələblərinə uyğun olaraq Nazirliyinin yanında Dövlət Əmək Müfəttişliyi Xidmətinə əmək hüquqlarının pozulması ilə əlaqədar 27004 müraciət daxil olmuşdur. Bunlardan, 8525 (31.5%) müraciət qadınların, 18479 (68.5%) müraciət isə kişilərin əmək hüquqlarının pozulması ilə əlaqədar olmuşdur.

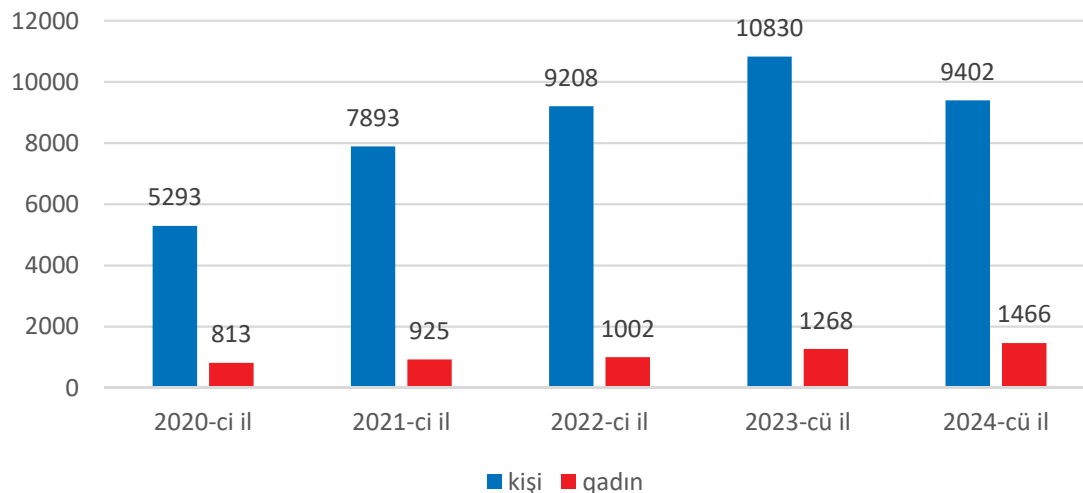
Qadınların əmək hüquqlarının pozulması ilə əlaqədar işəgötürənlərə 731 fakt üzrə 1 111350 manat inzibati cərimə tətbiq edilmişdir.

Əmək hüquqlarının pozulması ilə bağlı daxil olmuş müraciətlərin cins bölgüsü

2023-cü ilin yekunu üzrə			2024-cü ilin yekunu üzrə			Fərq					
Kişi	Qadın	Cəmi	Kişi	Qadın	Cəmi	Kişi		Qadın		Cəmi	
						Nəfər ə	%-lə	Nəfər ə	%-lə	Nəfər ə	%-lə
15342	5624	20966	18479	8525	27004	3137	20%	2901	51.6%	6038	28.8%

Naxçıvan MR Əmək və Əhəlinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən muxtar respublikada fəaliyyət göstərən müəssisələrdə çalışan qadınların əmək fəaliyyətini yaxşılaşdırmaq məqsədilə 2024-cü ildə dövlət və qeyri-dövlət müəssisələrinin nümayəndələrinin iştirakı ilə “Qadın əməyinin tətbiqi və əmək münasibətində qadınlar üçün güzəştlərə dair “ maarifləndirici tədbirlər keçirilmiş və əmək qanunvericiliyinin tələbləri izah olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının ərazisində haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün iş icazəsi verilmiş əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər barədə statistik məlumatlar:

Azərbaycan Respublikasının ərazisində haqqı ödənilən əmək fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün iş icazəsi verilmiş əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin statistikası göstərir ki, 2020-2023-cü illərdə iş icazəsi verilmiş **əcnəbi kişilərin sayında** artma, 2024-cü ildə isə azalma müşahidə olunur.

İş icazəsi verilmiş əcnəbi qadınların sayında 2020-2024-cü illərdə artma müşahidə olunmuşdur.

Əmək Məcəlləsinin 31-ci maddəsinin 2-ci hissəsinin “o” bəndinə əsasən kollektiv müqaviləyə iş yerində və ya işlə əlaqədar olaraq seksual təhrik məsələlərinə dair izahat işi aparılmasına və informasiya verilməsinə yardım göstərilməsi və belə təhriklərin qarşısının alınması, işçiləri bu cür davranışdan qorumaq üçün bütün lazımi tədbirlərin görülməsi məsələlər üzrə tərəflərin qarşılıqlı öhdəlikləri daxil edilir.

Əmək Məcəlləsinin 195-ci maddəsinin “g” bəndinə əsasən işəgötürən əmək münasibətləri prosesində işçi seksual qısnamaya məruz qaldıqda işçiyə vurulan ziyan görə tam maddi məsuliyyət daşıyır.

Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 205-ci maddəsinə əsasən seksual qısnamaya görə işəgötürəndən və ya rəhbərindən şikayət etmiş işçiyə təzyiq göstərilməsinə və ya işçinin tənqib olunmasına görə- vəzifəli şəxslər min beş yüz manatdan iki min beş yüz manatadək məbləğdə cərimə edirlər.

Əmək Məcəlləsinin 69-cu maddəsinin 3-cü hissəsinə əsasən işçi seksual qısnamaya məruz qaldıqda ərizəsində göstərdiyi gün əmək müqaviləsi ləğv edilə bilər.

Eyni zamanda bildiririk ki, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərin 5-ci hədəf çərçivəsində (Gender bərabərliyinə nail olmaq, bütün qız və qadınların hüquq və imkanlarını genişləndirmək) əmək münasibətlərində ayrı-seçkiliyin və seksual qısnamanın yol-verilməzliyinin təmin edilməsi məqsədilə hazırlanmış **“Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsinə**

ləsində və “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Qanun layihəsi hazırlanmışdır. Aidiyyəti dövlət orqanlarının rəy və təklifləri nəzərə alınaraq təkmilləşdirilmişdir. Müvafiq qurumlara razılaşdırılmaq üçün göndərilmə mərhələsindədir.

Dövlət Gömrük Komitəsi Kollegiyasının Qərarı ilə “zorakılıq və qısnama təzahürlərinin yolverilməzliyi” ilə bağlı müddəanın əks olunduğu “Gömrük orqanlarının vəzifəli şəxslərinin Etik Davranış Kodeksi” təsdiq edilmişdir.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi tərəfindən aşağıda adları qeyd olunan daxili prosedur qaydaları hazırlanmışdır:

- Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin Aparatında, strukturuna daxil olan və strukturuna daxil olmayan tabeli qurumlarında cinsi qısnama hallarının baş verməsini istisna edən iş şəraitinin yaradılması məqsədilə – “Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi işçilərinin cinsi qısnamaya məruz qalmasının qarşısının alınması Qaydaları”;

- Nazirliyin Aparatında, strukturuna daxil olan və strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumlarında qısnama və bullinqə qarşı mübarizə barədə işçilərin aydın şəkildə məlumatlandırılması, qısnama və bullinqə qarşı davranış gözləntilərinin, bu barədə məlumat və şikayətlərin verilməsi prosedurlarının müəyyən edilməsi məqsədilə – “Qısnama və bullinqi qadağan edən qaydaları.

Nümunə olaraq təqdim edilir:

“Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi işçilərinin cinsi qısnamaya məruz qalmasının qarşısının alınması Qaydaları”

1. Giriş

1.1. “Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi işçilərinin cinsi qısnamaya məruz qalmasının qarşısının alınması Qaydaları” (bundan sonra - Qaydalar) Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin Aparatında, Nazirliyin strukturuna daxil olan və strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumlarında “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun (bundan sonra – Qanun) tətbiqi mexanizmlərini, həmin Qanunun tələblərinin həyata keçirilməsinə nəzarət mexanizminin qurulması qaydalarını müəyyən edir. 1.2. Bu Qaydalar, Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinə, “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında”, “Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunlarına və bu sahədə mövcud digər normativ hüquqi sənədlərə uyğun hazırlanmışdır.

2. Bu Qaydaların məqsədi

2.1. Bu Qaydalar Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin Aparatı, strukturuna daxil olan və strukturuna daxil olmayan tabeli qurumların cinsi qısnama ilə bağlı mövqeyini və belə hadisələr baş verdiyi təqdirdə prosedurların sənədləşməsinə təsvir etmək, habelə Nazirlik üzrə cinsi qısnamanın baş verməsini istisna edən iş şəraitinin yaradılması məqsədini daşıyır.

2.2. Nazirlik iş yerində və ya iş yerindən kənarda, habelə iş saatlarında və ya iş saatlarından kənarda işçilərə qarşı cinsi qısnamanın qarşısının alınması üçün bütün imkanlarından istifadə edir və belə hallara qarşı heç bir tolerantlıq göstərmir.

3. Cinsi qısnama anlayışı

3.1. Cinsi qısnama – əmək və ya xidmət münasibətlərində olan şəxsi alçaldan və təhqir edən, başqa cinsə və ya cinsi yönümlə mənsubiyyətdən irəli gələn və fiziki hərəkətlərdə (toxunma, əllə vurma), ədəbsiz sözlərdə, jestlərdə, hədələrdə, ləkələyici təkliflərdə və ya dəvətlərdə təzahür edən əxlaqsız davranış.

3.2. Cinsi qısnamanın müəyyən edilməsi spesifik faktlardan və belə hərəkətin baş verdiyi kontekstdən asılı olur. Cinsi qısnama bir neçə formada – üstüörtülü və dolayısı ilə və ya açıqşəkkil baş verə bilər. Cinsi qısnama hesab olunan bəzi misallar: - işçiyə, cinsi xarakterli xahişi yerinə yetirdiyi təqdirdə, birbaşa və ya dolayısı ilə mükafat söz vermə; - işçini, cinsi xarakterli xahişi rədd etdiyinə görə, birbaşa və ya dolayısı ilə qisas alacağı ilə qorxutma; - işçiyə, cinsi xarakterli xahişi rədd etdiyi təqdirdə, işlə bağlı imkanlardan yararlanmaqda birbaşa və ya dolayısı ilə maneələr yaratma; - digər işçi ilə cinsi anlama gələn fiziki kontakt və ya arzuolunmaz toxunma; - Nazirliyin və tabeli qurumların avadanlığı və vasitələrindən, habelə digər texniki vasitələrdən istifadə edərək pornoqrafik və ya cinsi xarakterli materialları nümayiş etdirmə və ya ötürmə; - işçiyə arzu edilməyən cinsi və ya romantik xarakterli təkliflər etmə və bu cür təklif rədd edildikdə belə israr etmə.

3.3. Belə davranış yalnız cinsi qısnama anlamına gələn fiziki təmas demək deyildir. Cinsi qısnama təkrar-təkrar baş verən hərəkətlər və ya bir hadisədən doğan hərəkət ola bilər. Cinsi qısnama qarşı cinsin və ya eyni cinsin nümayəndəsinə qarşı vəzifəsindən

asılı olmayaraq bütün əməkdaşlar arasında birinin digərinə qarşı, habelə iş vaxtı ərzində işçilərin vətəndaşlara qarşı etdiyi əxlaqsız davranışdır.

4. Nəzarət mexanizmi

4.1. Nazirliyə daxil olmuş cinsi qısnama ilə bağlı bütün şikayətlər araşdırılır. İşçinin cinsi qısnamada təqsirli olduğuna dair əsaslı sübutların olduğu aşkarlanarsa həmin işçi barəsində tutduğu vəzifədən asılı olmayaraq işdən çıxarılma da daxil olmaqla dərhal müvafiq intizam tənbeh tədbiri görülür. Bu Qaydalar işçinin işi ilə əlaqədar konfranslarda, xidməti fəaliyyətlə əlaqədar ezamiyyədə, habelə sosial tədbirlərdə və s. olduğu hallara da şamil edilir.

4.2. İş vaxtından kənar vaxtlarda işçilər arasında cinsi qısnama halları baş verərsə, bu barədə Nazirlik tərəfindən hüquq mühafizə orqanlarına məlumat verilməsi istisna olunmur.

4.3. Nazirliyinin Aparatında, Nazirliyin strukturuna daxil olan və strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumlarında insan resurslarının idarə edilməsi ilə əlaqədar aidliyi şöbələrindən bir əməkdaş cinsi qısnama ilə bağlı məsul şəxs təyin edilir. Cinsi qısnamaya məruz qalan, məruz qaldığını düşünən, belə qısnamanın şahidi olan əməkdaşlar dərhal məsul şəxsə məlumat verir. Cinsi qısnama ilə əlaqədar məlumat verən şəxs özü barədə məlumatın açıqlanmasını istəmədiyi halda, məsul şəxs onun konfidensiallığını təmin etməlidir. Bu cür məlumatın məxfiliyini pozan hər hansı şəxsin özü barəsində intizam tənbeh tədbiri tətbiq edilir.

5. Daxili şikayət prosedurları

5.1. Cinsi qısnamaya məruz qalan, məruz qaldığına inanan, yaxud ona qarşı qanuna zidd tərzdə rəftar olunduğundan əmin olan

işçi məsələnin vaxtında araşdırılması, habelə şikayətin qorxu, müdaxilə, ayrı-seçkilik və təzyiq olmadan həll edilməsi üçün məsul şəxsə müraciət edə bilər. Cinsi qısnama ilə bağlı bütün sorğu və şikayətlər, həmin sorğu və şikayətlər üzrə araşdırmaların açıqlanması mühüm olmayanadək məxfi saxlanılır və şikayət daxil olduğu andan həmin şikayətə dərhal və qərəzsiz şəkildə baxılır.

5.2. Daxil olan müraciət əsasında aparılan araşdırma yekunlaşdığı zaman şikayətçiye müraciətinə baxılmasının nəticəsi barədə məlumat verilməlidir. Müraciət araşdırılarkən şikayətçi tərəfindən məsələ ilə bağlı sorğu daxil olduqda isə şikayətçiye araşdırmanın gedişatı və Nazirliyin atdığı addımlar barədə məlumat verilə bilər.

5.3. Cinsi qısnamaya məruz qalmış əməkdaş birbaşa və ya daha yuxarı rəhbərinə şəfahi və ya yazılı şikayət edərsə və ya rəhbərin özü belə hərəkətlərin şahidi olarsa o, dərhal məsul şəxs ilə əlaqə saxlamalıdır. Məsul şəxs araşdırma zamanı həmin işçinin rəhbərindən prosesdə iştirak etməsini xahiş edə bilər.

5.4. Məsul şəxs daxili nizam-intizam qaydalarının pozulmasının qarşısını almaq üçün müvafiq tədbirlər görməli, araşdırmanın subyekti olan tərəfləri hüquq və öhdəlikləri, Qaydalara əməl olunmamasının hüquqi nəticələri barədə məlumatlandırmalıdır.

5.5. Məsul şəxs aşağıdakı səlahiyyətlərə malikdir:

5.5.1. Tərəfləri dinləmək, sübut toplamaq, əlavə məlumata ehtiyac yarandıqda şahidlərlə görüşmək və onlardan izahat almaq;

5.5.2. Müvafiq struktur bölmə rəhbərlərinə araşdırma ilə bağlı sorğu göndərmək;

5.5.3. Qaydaları pozan şəxs barəsində vəsatət qaldırmaq; 5.5.4. Nazirliyin İnsan resurslarının idarə edilməsi şöbəsinə intizam tənbeh tədbirinin görülməsi barədə təqdimat vermək.

2.2. TƏHSİL HÜQUQLARININ HƏYATA KEÇİRİLMƏSİNDƏ BƏRABƏR İMKANLARIN TƏMİN EDİLMƏSİ

Elm və Təhsil Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına uyğun olaraq, cinsindən asılı olmayaraq hər bir vətəndaşın pulsuz icbari ümumi orta təhsil almaq imkanlarını təmin edir. Kişi və qadınlara təhsil hüququnun həyata keçirilməsi üçün bərabər imkanların yaradılması təmin edilir.

I və II dərəcə əlilliyi olan şəxslərin, habelə sağlamlıq imkanları məhdud 18 yaşınadək uşaqların təhsil haqqı xərclərinin ödənilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 3 may 2019-cu il tarixli Sərəncamının icrası nəticəsində əlilliyi olan qızların bakalavriat və magistratura səviyyələri üzrə təhsil haqqı dövlət vəsaiti hesabına ödənilmişdir. Bununla yanaşı, Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və torpaqlarımızı işğal etməsi nəticəsində məcburi köçkün olmuş ailələrin övladlarının, o cümlədən qızların bakalavriat və magistratura səviyyələri üzrə təhsil haqqı dövlət vəsaiti hesabına ödənilmişdir.

Əlavə olaraq, **“Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”** Qanunun 8-ci maddəsinə və

“Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsinin yaxşılaşdırılması tədbirləri haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2001-ci il 7 noyabr tarixli 179 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 yanvar 2022-ci il tarixli 19 nömrəli Qərarına əsasən valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar, habelə onların arasından olan şəxslər ilk dəfə işə düzələn zaman Azərbaycan Respublikası dövlət büdcəsinin mərkəzləşdirilmiş xərclərinin “Sosial müdafiə və sosial təminat” bölməsində Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinə ayrılmış vəsait hesabına Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 1994-cü il 17 yanvar tarixli 15 nömrəli Qərarında nəzərdə tutulmuş normativlər üzrə paltar, ayaqqabı, yumşaq inventar, avadanlıqla və ya öz arzularına əsasən, 265 manat məbləğində pul kompensasiyası ilə, habelə respublika üzrə orta aylıq əməkhaqqının beş mislindən az olmayan miqdarda birdəfəlik müavinətlə təmin edirlər.

2024/2025-ci tədris ilində məktəblərdə siniflər üzrə təhsil alan şagirdlərin sayı (oğlan və qızlar) və analitik təhlili

Respublikanın ümumtəhsil müəssisələrində təhsil alan şagirdlərin siniflər üzrə bölgüsü:

Sinif	Cəmi təhsilalanların sayı	Bölgü	
		Qızların sayı	Oğlanların sayı
0	91398	42554	48844
1	134749	62912	71837
2	137593	64356	73237
3	150916	70746	80170
4	157577	74055	83522
5	158626	73569	85057
6	159868	74430	85438
7	160673	74351	86322
8	161892	74905	86987
9	158540	73859	84681
10	120612	57561	63051
11	112835	53783	59052
Cəmi	1705279	797081 (46,7%)	908198 (53,3%)

Cədvəldən göründüyü kimi, 2024-cü ildə cins bölgüsü arasındakı fərq 111117 nəfər, yəni 6,6%-dir.

2023-cü ildə cins bölgüsü arasındakı fərq 115889 nəfər, yəni 6,8%, 2022-ci ildə isə cins bölgüsü arasındakı fərq 117947 nəfər, yəni 6% olmuşdur.

Şagirdlərin sayında aşağı siniflərdən yuxarı siniflərə keçdikcə hər hansı əhəmiyyətli azalma müşahidə olunmur. 1993-2024-cü illəri əhatə edən statistik təhlillər göstərir ki, Azərbaycan və rus bölmələri üzrə ümumilikdə şagirdlərin təhsilə davamlılığı təmin edilir və ali təhsil müəssisələrinə ərizə verən abituriyentlər arasında qızların sayı oğlanların sayından üstün olur.

Bu tendensiya cəmiyyətin təhsilə olan münasibətinin dəyişməsi, xüsusilə də qız-

ların ali təhsilə daha çox maraq göstərməsi ilə izah oluna bilər. Son illərdə təhsilin əhəmiyyətinin artması, təhsil sahəsində gender bərabərliyinin təşviq olunması və qızların ali təhsilə çıxış imkanlarının genişlənməsi bu göstəriciyə müsbət təsir göstərən əsas amillərdəndir.

Bundan əlavə, ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarının nəticələri də qızların akademik göstəricilərinin yüksək olduğunu nümayiş etdirir. Məlumata görə, yüksək bal intervalllarında – 600-700 və 500-599 bal aralığında qızlar üstünlük təşkil edir.

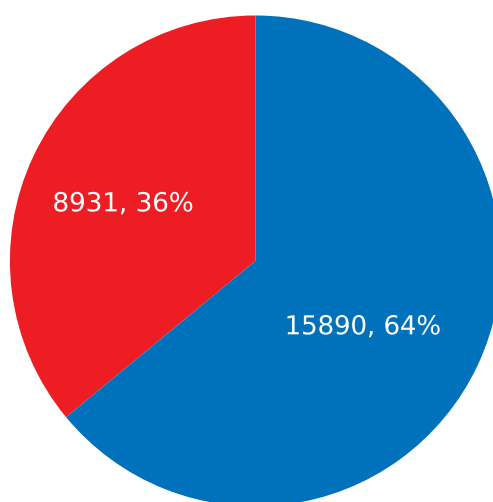
2024/2025-ci tədris ili üçün ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarında 600 və daha yüksək bal toplayaraq uğur qazanan abituriyentlərin 45.54%-ni kişi, 54.46%-ni isə qadın abituriyentlər təşkil edir.

Bu statistik göstəricilər ölkədə təhsil səviyyəsinin sabitliyini və şagirdlərin yuxarı siniflərə keçidinin mütəmadi şəkildə təmin olunduğunu göstərir. Eyni zamanda, bu nəticələr təhsildə gender balansının for-

malaşması, xüsusilə qızların təhsilə daha çox maraq göstərməsi və akademik sahədə uğurlar əldə etməsi ilə bağlı mühüm məqamları əks etdirir.

2024/2025-ci tədris ili üzrə peşə təhsili, orta ixtisas təhsili və ali təhsilin bakalavriat, magistr pilləsində təhsil alan tələbələrin sayı (oğlanlar və qızlar) və analitik təhlili

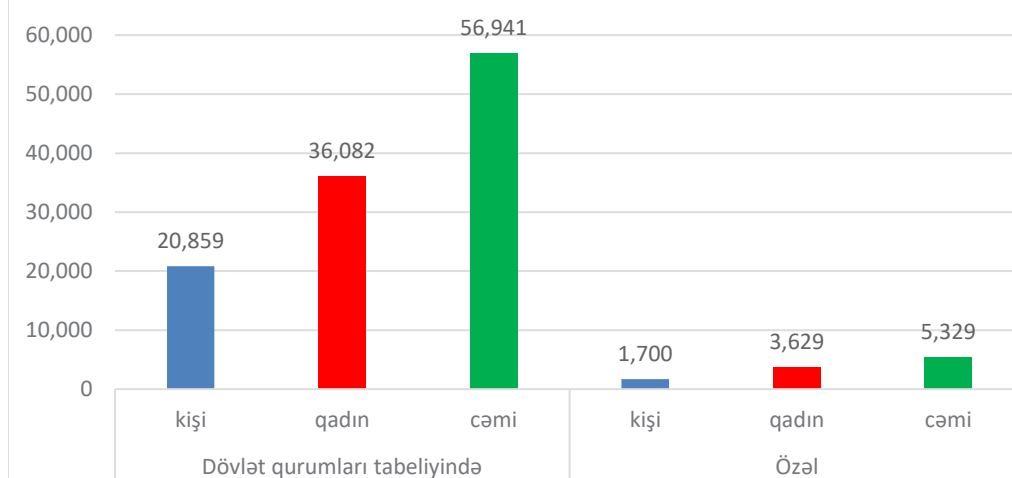
Peşə təhsili müəssisələri tələbə sayı 24821

qızlar oğlanlar

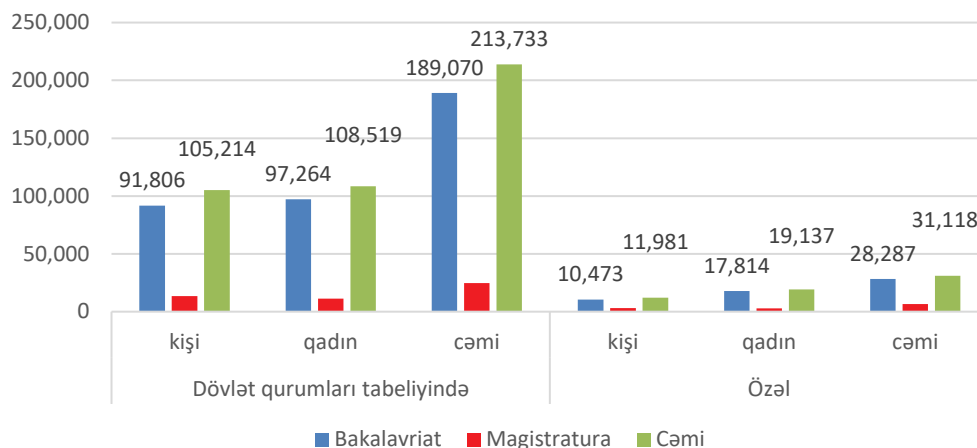
Orta ixtisas təhsili müəssisələri

Tələbə sayı

Orta ixtisas təhsili müəssisələrində təhsil alan tələbələrin sayında qadınlar üstünlük təşkil etmişdir.

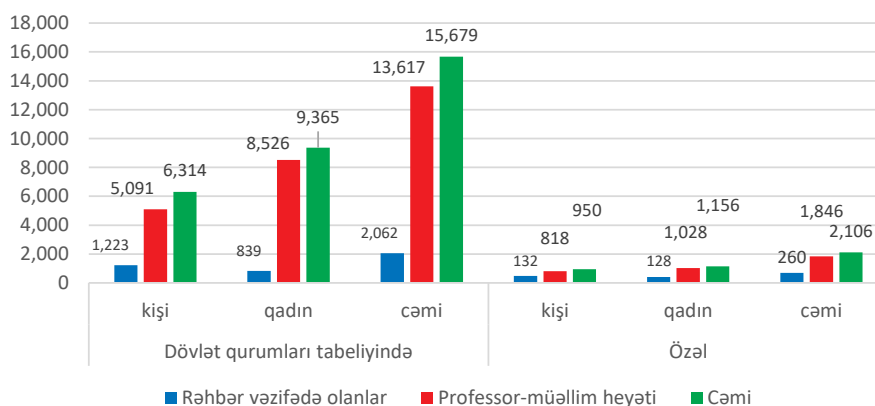
Ali təhsil müəssisələrində təhsil alan tələbələrin sayı

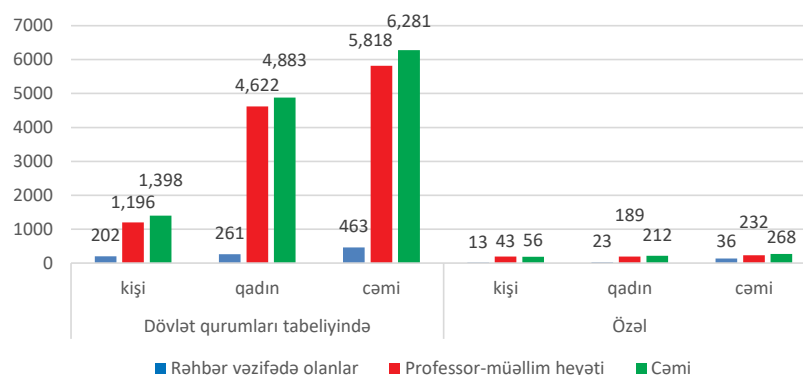
2024-cü ildə dövlət və özəl ali təhsil müəssisələrində təhsil alan tələbələrin sayında qızlar üstünlük təşkil etmişdir.

**2024-2025-ci tədris ili üzrə
dövlət və özəl orta ixtisas, peşə və ali təhsil müəssisələrində çalışan
professor-müəllim heyətinin sayı (qadınlar və kişilər)**

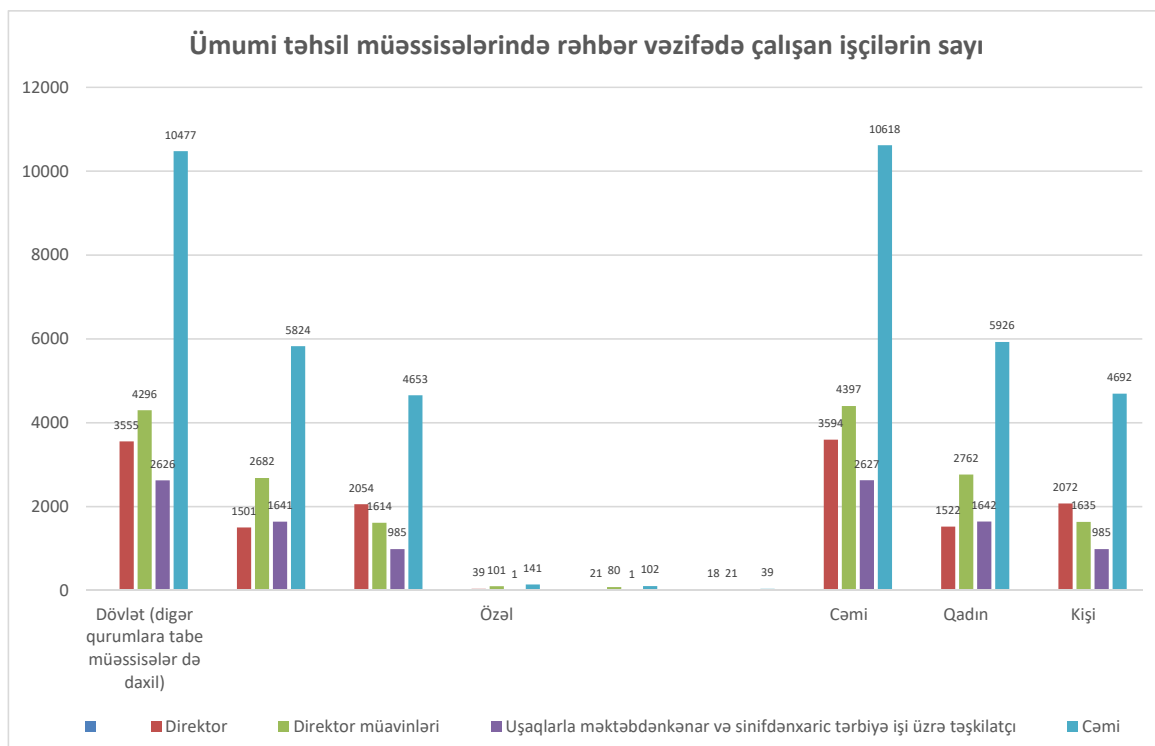
Ali təhsil müəssisələrində rəhbər vəzifədə çalışan işçilərin və professor-müəllim heyətinin sayı

Orta ixtisas təhsili müəssisələrində rəhbər vəzifədə çalışan işçilərin və professor-müəllim heyətinin sayı

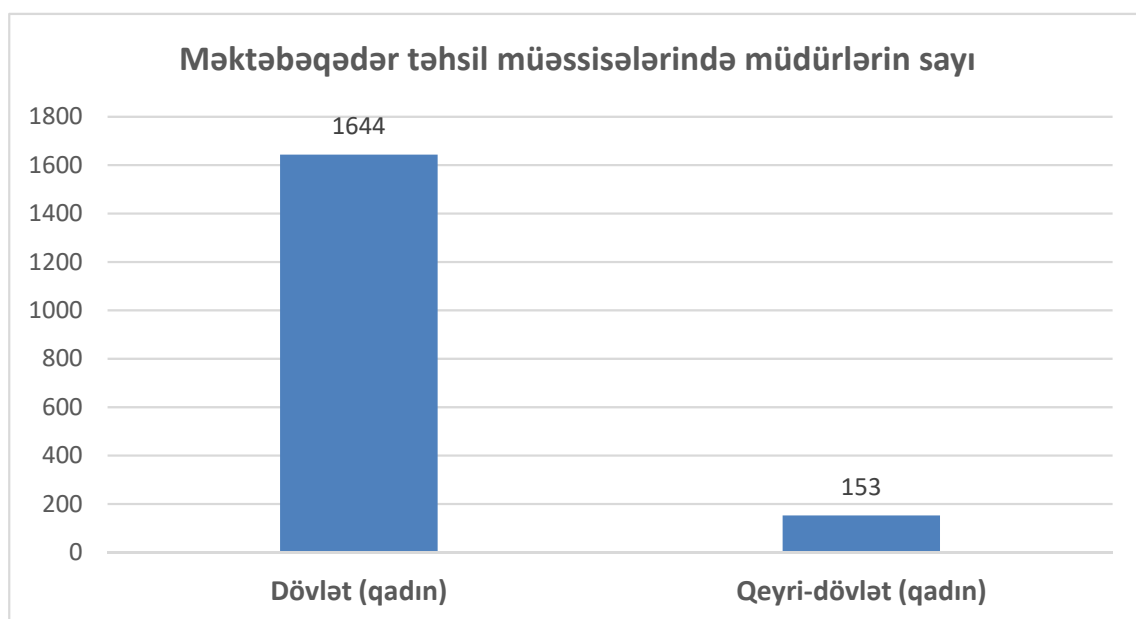

Ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində rəhbər vəzifədə çalışan işçilərin və professor-müəllim heyətinin statistik təhlili göstərir ki, qadınlar üstünlük təşkil edir.

Ümumi təhsil müəssisələrində rəhbər vəzifədə çalışan işçilərin statistikasi göstərir ki, dövlət müəssisələrinin direktorları arasında kişilər, özəl müəssisələrin direktorları arasında qadınlar üstünlük təşkil etmişdir.

Dövlət və özəl ümumi təhsil müəssisələrində direktor müavinləri, uşaqlarla məktəbdənkənar və sinifdən xaric tərbiyə işi üzrə təşkilatçılar arasında qadınlar üstünlük təşkil etmişdir.

Dövlət və qeyri-dövlət məktəbəqədər təhsil müəssisələrində çalışanların hamısı qadınlardır.

**Elm sahələri üzrə aspirant və
doktorantların sayı (kişi və qadınlar)**

	Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə		Elmlər doktoru proqramı üzrə	
	Cəmi	O cümlədən qadınlar	Cəmi	O cümlədən qadınlar
Ölkə üzrə cəmi	2562	1298	608	353
O cümlədən elmin sahələri üzrə				
Riyaziyyat	73	29	15	10
Mexanika	9	3	3	
Astronomiya	7	3	2	1
Fizika	41	31	10	7
Kimya	79	57	33	25
Biologiya elmləri	127	106	48	30
Yer elmləri	105	23	30	10
Aqrar elmlər	86	11	42	18
Tibb elmləri	172	126	48	23
Əczaçılıq elmləri	6	5	4	4
Texnika elmləri	413	109	55	26
Antropologiya	6	5	5	3
İqtisad elmləri	540	150	72	29
Coğrafiya	39	21	2	1
Tarix	95	67	37	21
Hüquq elmləri	92	42	28	10
Filologiya elmləri	250	229	111	93
Pedaqogika	148	124	19	12
Siyasi elmlər	112	44	16	8
Psixologiya	43	37	6	4

Sənətşünaslıq	36	29	19	16
Sosiologiya	41	21		
Memarlıq	14	9	1	1
Fəlsəfə	28	17	2	1

*Elm sahələri üzrə aspirant və doktorantların gender təhlili göstərir ki, Riyaziyyat, mexanika, astronomiya, yer elmləri, aqrar elmlər, texnika elmləri, iqtisad elmləri, hüquq elmləri, siyasi elmlər sahəsində **kişilər**,*

*Fizika, kimya, biologiya elmləri, tibb elmləri, əczaçılıq elmləri, antropologiya, coğrafiya, tarix, filologiya elmləri, pedaqogika, psixologiya, sənətşünaslıq, memarlıq və fəlsəfə sahəsində **qadınlar üstünlük təşkil etmişdir.***

QIZLARIN TƏHSİLİNƏ DƏSTƏK TƏDBİRLƏRİ

Konstitusiyanın 42-ci maddəsinə görə hər bir vətəndaşın təhsil almaq hüququ vardır.

Dövlət hər bir vətəndaşın təhsil alması üçün müvafiq şəraitin yaradılmasına təminat verir.

Eyni zamanda mülkiyyət formasından asılı olmayaraq, bütün təhsil müəssisələrinə işə qəbul, vəzifələrə təyin olunma və ya seçilmə, əməyin stimullaşdırılması, təhsil müəssisələrinə qəbul olunma, təhsila-

lanların təqaüdlə təmin edilməsi, ixtisasların seçilməsi, biliyin qiymətləndirilməsi, təhsilin növbəti pillədə davam etdirilməsi, ixtisasın artırılmasında kişilər və qadınlar üçün bərabər imkanlar yaradılmasını təmin edir.

Bu gün qadınların təhsil imkanlarının genişləndirilməsi istiqamətində silsilə tədbirlər, bir çox layihə və proqramlar həyata keçirilir.

Ucqrar bölgələrdə qızların tam orta təhsilə cəlb olunma səviyyəsinin artırılması və bu nisbətəin şəhər yerlərindəki yüksək göstəricilərə çatdırılması üçün il ərzində müvafiq tədbirlər və layihələr həyata keçirilmişdir.

▪ Dövlət Komitəsi tərəfindən reallaşan **“Sən Tək Deyilsən”** adlı layihə çərçivəsində 2023-cü ildə Azərbaycan Banklar Assosiasiyası ilə əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalanıb, **“Gələcəyə əmin addımlarla” şəhid xanımlarının təhsilinə dəstək proqramı təsis edilmişdir.** Dövlət Komitəsinin şəhid xanımları arasında ali və orta-ixtisas təhsili müəssisələrinə daxil olmaq üçün apardığı təşviqat işlərinin nəticəsində ötən illər ərzində ali məktəbə daxil olmuş **25 nəfər qeyd edilən layihə çərçivəsində müvafiq dəstək** proqramlarına cəlb olunmuşdur.

▪ Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin, Elm və Təhsil Nazirliyinin və Təhsilin İnkişafı Fondunun birgə fəaliyyəti nəticəsində təsis edilmiş **“Hənifə Məlikova – Zərdabi adına təqaüd proqramı** çərçivəsində 4 il ərzində respublikanın 58 rayonu üzrə 27 ali təhsil müəssisələrinə yüksək balla daxil olan **145 nəfər qız təqaüdlə təmin olunur**. Təqaüd proqramı çərçivəsində ali məktəblərə qəbul imtahanlarında yüksək bal toplayan, aztəminatlı ailələrdən və həssas qruplardan olan tələbə qızlar təhsil müddəti ərzində aylıq 200 manat məbləğində təqaüd alır.

▪ **“Gənc qızların təhsilinə dəstək” layihəsi** çərçivəsində 2024-cü ildə Dövlət Komitəsi ilə “Kapital Bank” Açıq Səhmdar Cəmiyyəti arasında anlaşma memorandumu

imzalanıb. “Arzumuz var” sloqanı ilə reallaşan təqaüd proqramının ilk mərhələsində Bakı şəhəri və regionlardan (Ağcabədi, Qusar, Göyçay) olan **15 nəfər abituriyent qıza dəstək göstərilir.**

▪ **“Zarif mühəndislər” təqaüd proqramı** Təhsilin İnkişafı Fondu və STP Şirkətlər Qrupu tərəfindən həyata keçirilir. Layihənin məqsədi yüksək akademik göstəricilərə malik, texniki sahələr üzrə fərqli ixtisaslarda təhsil alan aztəminatlı ailələrdən olan tələbə qızların təhsilinə, mühəndislik sahəsində peşəkar mütəxəssis kimi yetişdirilməsinə dəstək göstərməkdir. **Layihə çərçivəsində 50 nəfər qız tədris ilinin sonuna qədər təqaüd almaqla yanaşı, təcrübə və təlim** proqramlarından yararlanmaq imkanını əldə etmişdir.

▪ 3 sentyabr 2024-cü il tarixində **“Parla” təqaüd və inkişaf proqramının** ilk məzun günü keçirilmişdir, **14 nəfər tələbə**

qız proqramdan məzun olmuşdur. Həmin tələbələrdən 4 nəfəri “NEQSOL Holding” və şirkətlərində işlə təmin olunmuşdur.

▪ **“Maya Hacıyeva adına İKT bacarıqları” təqaüd proqramının** məqsədi qadınların informasiya texnologiyaları və yüksək texnologiyalar üzrə bilik və bacarıqlarının artırılması və cəmiyyətdə müvafiq olaraq öz yerlərini tuta bilmələri məqsədilə onlara bu sahədə təqaüdlərin ayrılmasıdır. Layihə Təhsilin İnkişafı Fondu və “Women In Tech” təşkilatının Azərbaycan nümayəndəliyi tərəfindən həyata keçirilir. Təqaüd Fondun maliyyə dəstəyi ilə yanaşı, fiziki və hüquqi şəxslər tərəfindən sözügedən layihəyə köçürülmüş ianələr, qrantlar və ya digər daxilolmalar hesabına ayrılacaq. Proqrama 482 nəfər Azərbaycan vətəndaşı olan 15-40 yaş aralığında olan qadınlar müraciət etmiş, onlardan **30 nəfər təqaüd qazanmışdır.**

Təhsildən yayınma hallarının qarşısının alınması istiqlamətində görülmə işlər

“Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən, Azərbaycanda ümumi orta təhsil icbaridir. Təhlillər göstərir ki, son illərdə icbari təhsilə cəlb olunmuş qızların ümumi orta təhsil səviyyəsini bitirməsində və onların dərəcə davamiyyətində əsaslı problemlər mövcud deyildir.

Azərbaycan Respublikası Ailə Məcəlləsinə əsasən valideynlər uşaqlarını tərbiyə etmək hüququna malikdirlər və uşaqlarını tərbiyə etməyə, onların ümumi təhsil almasını təmin etməyə borcludurlar. Dövlət yalnız bu hüquq və vəzifələr valideynlər tərəfindən icra olunmadığı və uşağın mənafeyi tələb etdiyi hallarda müdaxilə edə bilər.

Valideynlərin və uşaqların maraqları arasında ziddiyyət yarandığı müəyyən olunsaysa, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı uşaqların hüquq və mənafeyini müdafiə üçün nümayəndə təyin etməlidir.

Təhsildən yayınan şagirdlərlə bağlı məktəbin psixoloqu və müvafiq sinif rəhbərləri ailələrdə olur, müvafiq iş aparır, ailədaxili vəziyyət qiymətləndirilir və zərurət yarandıqda məsələyə baxılması üçün yerli icra strukturlarına müraciət olunur.

Qızların təhsildən yayınma hallarının

minimumuna endirilməsi məqsədilə ümumi təhsil müəssisələrində ilboyu qabaqlayıcı tədbirlər (ailələrlə iş, sinif rəhbərlərinin fəaliyyətinin gücləndirilməsi, şagirdlərin keyfiyyətli təhsil almasına şəraitin yaradılması, şagirdlərin sinifdən xaric və məktəbdənkənar tədbirlərə cəlb edilməsi, şagirdlərin peşə seçimi işinin yerli şəraitə uyğun aparılması və s.) həyata keçirilmişdir.

Hər bir rayonda (şəhərdə) fəaliyyət göstərən **“Yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiya”lar bu işdə yerli təhsili idarəetmə orqanlarına yaxından kömək edirlər.** Bununla yanaşı, yerlərdə fəaliyyət göstərən peşə təhsili müəssisələri ilə qarşılıqlı əməkdaşlıq sayəsində ümumi orta təhsili bitirən şagirdlərdən bir qismi təhsilini həmin müəssisələrdə davam etdirirlər.

Dövlət Komitəsinin tərəfindən aparılmış “Ailədə gender bərabərliyinə mane olan patriarxal yanaşmalar və ayrı-seçkilik xarakterli stereotiplər mövzusunda təhlil”in nəticələrinə əsasən,

Təhsil sahəsində reallaşdırılması zəruri olan tədbirlər strategiyası patriarxal yanaşma və gender stereotiplərinin birdən-birə deyil, uzun illər boyu gender sosiallaşması zəminində fərdlər tərəfindən mənimsənilməsindən qaynaqlanır.

Təhsilin ilk pillələrindən başlayaraq, böyüməkdə olan nəsllər - uşaqlara, yeni-yetmə və gənclərə aşılaraq gender rolları və gözləntiləri, məktəb dərslərlərinin məzmununda yer alan qadın və kişi obrazları, onlara aid edilən tipik fəaliyyətlərin gender bərabərliyi baxımından monitorinqi, redaktəsi və yenidən işlənilməsi zəruridir. Bunun bir neçə səviyyəsini qeyd etmək lazımdır. İlk növbədə, şagirdlərə dərsləklərdə təqdim olunan gender rolları

gender asimetriyasını dəstəkləməməlidir.

Qadınların yalnız evdarlıq, kişilərin yalnız evdən kənarda fəal olduğu rolları ifadə edən məzmun uşaq tərbiyyəsində gender bərabərsizliyinin formalaşmasına gətirib çıxarır. Belə bölgünün sanki öz-özünə aydın, "təbii" olması haqqında fikir formalaşdırır. **Qadınları özəl sferaya aid (ailə çərçivəsini aşmayan) gender rollarına, kişiləri isə yalnız ictimai sferada fəallığa, nailiyyətə yönəldən rollara bağlayan belə məhdudlaşdırıcı məzmunun dərsliklərdən çıxarılması vacibdir.** Lakin qeyd etmək lazımdır ki, təhsil alanlar yalnız yazılı məzmun deyil, həm də təhsil verən müəllim heyətinin şifahi olaraq aşıladiqları məzmunundan da təsirlənirlər. Bu baxımdan, müəllimlərin müvafiq istiqamətdə məlumatlandırılması, gender bərabərsizliyinə həssaslığın xüsusi vəsaitlər, təlimlər vasitəsilə artırılması zəruridir.

Təlim-tərbiyə prosesində qız və oğlanların daim qarşılaşdırılması, oğlanların intellektual, insani və s. sahədə mütləq üstünlüyünün əsassız olaraq söylənilmə-

si, qızların gələcəyi ilə bağlı yalnız ailə rollarını nəzərdə tutan perspektivlərin vurğulanması təəssüf ki, rast gəlinən hallardır. Belə halların aradan qaldırılması bütün təhsil pillələrində çalışan pedaqoji heyətlə yuxarıda qeyd olunan tədbirlərin həyata keçirilməsini zəruri edir.

Məhz formalaşma illərində mənimsənilən gender bərabərliyi ideyaları sonrakı illərdə gənc oğlan və qızların öz həyatlarında rəhbər tutduğu dəyərlər sisteminin ayrılmaz hissəsi olur, onların istər ailə, istərsə də təhsil və iş sahələrində davranış və seçimlərini şərtləndirir. Yenə də sorğu nəticələrinə istinad edərək göstərə bilərik ki, ölkə üzrə respondentlərin ən gənc yaş qrupunda (18-24 yaş) gender stereotiplərinin bir qədər daha zəif olması, eyni zamanda müsahibələrə cəlb olunan ekspertlərin fikrinə, gender bərabərliyi ideyalarına sadıq ayrı-ayrı gənclərin formalaşması bu istiqamətdə daha sistemli və kompleks işlərin faydalı olacağını deməyə zəmin yaradır.

2.3 İNFORMASIYA-KOMMUNİKASIYA TEKNOLOGİYALARI SAHƏSİNDƏ GENDER BƏRABƏRLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİ

Nəqliyyat və İKT sahəsində statistik göstəricilər barədə məlumatlar:

Ölkəmizdəki qadınların **88.1%-i** internet istifadəçisidir. Bu göstərici 2022-ci ilə nisbətən 2023-cü ildə **1.3%** qalxmışdır.

Ölkəmizdəki qadınların **81.7%-i** kompüter istifadəçisidir. Bu göstərici 2022-ci ilə nisbətən 2023-cü ildə **0.5%** qalxmışdır.

Ölkəmizdəki qadınların **83.2%-i** mobil telefona malikdir. Bu göstərici 2022-ci ilə nisbətən 2023-ci ildə **3.8%** qalxmışdır.

İnformasiya və rabitə sahəsində çalışan qadınların sayı 2022-ci illə müqayisədə **424 nəfər** artaraq 2023-ci ildə **10,010 nəfər** təşkil etmişdir.

Nəqliyyat sahəsində çalışan qadınların sayı 2023-cü ildə **12,783 nəfər** təşkil etmişdir.

Qadınların İKT və rəqəmsal bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi məqsədilə 2024-cü ildə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir;

“**Coders caravan**” sosial layihəsi çərçivəsində İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi yalnız qadınlar üçün nəzərdə tutulan və hər rayon üzrə 10 nəfərdən ibarət olmaqla, ümumilikdə 20 nəfərə Şamaxı və Mingəçevir rayonlarında “Full Stack” tədris kursu keçirilmişdir.

“**Gələcək təhsilli qızlarla gələcək**” adlı layihə çərçivəsində İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi və “ARI” təhsil mərkəzinin birgə təşkilatçılığı ilə aztəminatlı ailələrin 10 nəfər qız övladlarının dünya üzrə yüksək reytingli universitetlərə

müraciət etmələrinə dəstək göstərilmişdir.

“**Məhkum qadınlar rəqəmsal dünyada**” adlı layihə çərçivəsində İnnovasiya və Rəqəmsal İnkişaf Agentliyi və “İnformasiya-Kommunikasiya Texnologiyalarının Tətbiqi və Tədrisi Mərkəzi” MMC-nin birgə təşkilatçılığı ilə 24 nəfər məhkum qadına “**IT essential**” təlimi tədris edilmişdir.

Kosmik Ticarət İnstitutu (Space Commerce Institute) və Azərbaycan Respublikasının Kosmik Agentliyi arasındakı tərəfdaşlıq çərçivəsində **ilk dəfə Azərbaycanda qadınlar üçün mentorluq proqramı** həyata keçirilmişdir.

18-35 yaş aralığındakı qadınların iştirak etdiyi **“Qadınlar üçün Kosmos”** adlı üçaylıq mentorluq proqramı 2024-cü ilin mart-may aylarını əhatə etmişdir. İlkən seçimlərdən sonra proqrama seçilmiş beş iştirakçı beynəlxalq kosmik sahənin mütəxəssisləri, yəni mentorları ilə bir araya gəlmişdir. Mentorlar ayda bir dəfə seçilmiş iştirakçılarla təkbətək görüşlər keçirmişdir. Eyni zamanda, bu görüşlər digər kosmik sənaye ekspertlərinin aylıq seminarları ilə müşayiət olunmuşdur. Mentorluq proqramının məqsədi kosmos sahəsində qadınların tam potensiallarını aşkar etmək və onların global əməkdaşlıqda iştirakını dəstəkləməkdən ibarətdir.

Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən işğaldan azad edilmiş Zəngilan, Laçın və Füzuli rayonlarına köçürülmüş sakinlərin informasiya texnologiyaları sahəsində bilik və bacarıqlara yiyələnməsi, texnologiyalar-

la işləmək vərdişlərinin inkişaf etdirilməsi və global internet şəbəkəsinə çıxış imkanlarının artırılması məqsədilə **2024-cü ildə icra edilən “Ümid Dolu Sabahlar”** layihəsindən ümumilikdə **70 vətəndaş** faydalanmışdır ki, onların **50 nəfərini qadınlar** təşkil edir.

2.4 İQTİSADI VƏ SOSIAL MÜNASİBƏTLƏRDƏ GENDER BƏRABƏRLİYİNİN TƏMİNATLARI

2.4.1 QADIN SAHİBKARLIĞININ DƏSTƏKLƏNMƏSİ

**01.01.2025-ci il vəziyyətinə statistik vahidlərin Dövlət
reyestrində qeydiyyatda olan fərdi sahibkarların sayının
iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə bölgüsü**

İqtisadi fəaliyyət növləri	Fərdi sahibkar ların sayı	o cümlədən:									
		kişi					qadın				
		cəmi	mikro	kiçik	orta	iri	cəmi	mikro	kiçik	orta	iri
Cəmi	1389792	1066371	1060037	5818	495	21	323421	322530	840	50	1
Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq	515244	381856	381611	228	16	1	133388	133365	22	1	-
Mədənçıxarma sənayesi	1279	1205	1181	23	1	-	74	72	2	-	-
Emal sənayesi	28700	22509	22147	334	24	4	6191	6150	39	2	-
Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı	93	86	80	4	2	-	7	7	-	-	-
Su təchizatı; tullantıların təmizlənməsi və emalı	1183	1093	1084	9	-	-	90	88	1	1	-
Tikinti	29280	28268	28188	75	5	-	1012	1009	3	-	-
Ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri	262598	205364	201305	3737	311	11	57234	56756	445	32	1
Nəqliyyat və anbar təsərrüfatı	156994	151785	151634	144	6	1	5209	5200	9	-	-
Turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai iaşə	51640	43069	42064	883	119	3	8571	8386	173	12	-
İnformasiya və rabitə	14474	11388	11370	18	-	-	3086	3084	2	-	-
Maliyyə və sığorta fəaliyyəti	3820	2825	2813	10	2	-	995	992	3	-	-
Daşınmaz əmlakla əlaqədar əməliyyatlar	17468	12247	12199	43	4	1	5221	5215	4	2	-
Peşə, elmi və texniki fəaliyyət	31950	21312	21271	40	1	-	10638	10626	12	-	-
İnzibati və yardımçı xidmətlərin göstərilməsi	27466	17418	17381	36	1	-	10048	10041	7	-	-
Təhsil	17988	6241	6164	77	-	-	11747	11686	61	-	-
Əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi	8115	4997	4993	4	-	-	3118	3118	-	-	-
İstirahət, əyləncə və incəsənət sahəsində fəaliyyət	17501	14893	14844	48	1	-	2608	2599	9	-	-
Digər sahələrdə xidmətlərin göstərilməsi	128402	81429	81349	78	2	-	46973	46930	43	-	-
Ev təsərrüfatlarının fəaliyyəti; fərdi istehlak üçün ev təsərrüfatlarının istehsal etdiyi mal və xidmətlərə dair fəaliyyət	75597	58386	58359	27	-	-	17211	17206	5	-	-

Statistik vahidlərin dövlət reyestrində qeydiyyatda olan **1389792** (bir milyon üç yüz səksən doqquz min yeddi yüz doxsan iki) fərdi sahibkardan **1066371** (bir milyon altmış altı min üç yüz yetmiş bir) nəfəri (77%) kişi, **323421** (üç yüz iyirmi üç min dörd yüz iyirmi bir) nəfəri (23%) qadın olmuşdur.

2020-2024-cü illər üzrə uçota alınmış vergi ödəyiciləri (fiziki və hüquqi şəxslər) arasında qadınların və kişilərin sayı haqqında məlumat

İllər	Fiziki şəxs			hüquqi şəxsin təsisçisi		
	cəmi	kişi	qadın	cəmi	kişi	qadın
2020-ci il	165,067	131,330	33,737	9,353	7,994	1,359
2021-ci il	111,913	84,439	27,474	12,027	10,090	1,937
<i>Fərq</i>	<i>-53,154</i>	<i>-46,891</i>	<i>-6,263</i>	<i>2,674</i>	<i>2,096</i>	<i>578</i>
2022-ci il	110,447	78,685	31,762	15,795	13,459	2,336
<i>Fərq</i>	<i>-1,466</i>	<i>-5,754</i>	<i>4,288</i>	<i>3,768</i>	<i>3,369</i>	<i>399</i>
2023-cü il	113,299	77,915	35,384	13,854	11,286	2,568
<i>Fərq</i>	<i>2,852</i>	<i>-770</i>	<i>3,622</i>	<i>-1,941</i>	<i>-2,173</i>	<i>232</i>
2024-cü il	87,877	60,298	27,579	14,094	11,263	2,831
<i>Fərq</i>	<i>-25,422</i>	<i>-17,617</i>	<i>-7,805</i>	<i>240</i>	<i>-23</i>	<i>263</i>

2020-2024-cü illər üzrə uçota alınmış vergi ödəyicilərinin (fiziki və hüquqi şəxslər) cədvəlindən görünür ki, 2024-cü ildə vergi ödəyicisi qadınların sayı artmış, kişilərin sayı azalmışdır.

**İqtisadi fəaliyyət növləri üzrə fərdi
sahibkarların cins üzrə bölgüsü**

Fəaliyyət növləri	Kişilər		Qadınlar	
	sayı	%	sayı	%
CƏMI	1075730	100,0	328276	100,0
o cümlədən:				
Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı və balıqçılıq	386026	35,9	135226	41,2
Mədəncixarma sənayesi	1204	0,1	74	0,0
Emal sənayesi	22685	2,1	6437	2,0
Elektrik enerjisi, qaz və buxar istehsalı, bölüşdürülməsi və təchizatı	86	0,0	7	0,0
Su təchizatı; tullantıların təmizlənməsi və emalı	1097	0,1	92	0,0
Tikinti	28530	2,6	1028	0,3
Ticarət; nəqliyyat vasitələrinin təmiri	206547	19,2	57804	17,6
Nəqliyyat və anbar təsərrüfatı	153638	14,3	5414	1,7
Turistlərin yerləşdirilməsi və ictimai iasə	43614	4,1	8733	2,7
İnformasiya və rabitə	11536	1,1	3128	1,0
Maliyyə və sığorta fəaliyyəti	2856	0,3	1001	0,3
Daşınmaz əmlakla əlaqədar əməliyyatlar	12387	1,1	5334	1,6
Peşə, elmi və texniki fəaliyyət	21710	2,0	10965	3,3
İnzibati və yardımçı xidmətlərin göstərilməsi	17641	1,6	10069	3,1
Təhsil	6473	0,6	12168	3,7
Əhaliyə səhiyyə və sosial xidmətlərin göstərilməsi	4940	0,5	3112	0,9
İstirahət, əyləncə və incəsənət sahəsində fəaliyyət	15210	1,4	2693	0,8
Digər sahələrdə xidmətlərin göstərilməsi	81626	7,6	47880	14,6
Ev təsərrüfatlarının fəaliyyəti; fərdi istehlak üçün ev təsərrüfatlarının istehsal etdiyi mal və xidmətlərə dair fəaliyyət	57924	5,4	17111	5,2

2024-cü ildə iqtisadi fəaliyyət növləri üzrə fərdi sahibkarların cins üzrə bölgüsü göstərir ki, yalnız təhsil sahəsində qadın sahibkarlar üstünlük təşkil etmişdir.

Qadın sahibkarlığının inkişafı əhali arasında yoxulluğun azaldılmasına, ailələrin rifah halının yüksəldilməsinə təsir göstərir.

Qadınlar arasında sahibkarlıq və özünüməşğulluq fəaliyyətinin stimullaşdırılması, bu sahədə bilik və bacarıqların artırılması, cəlb olunan qadınların əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədilə 2024-cü ildə ölkədə çox sayda layihələr, tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına əsasən

2024-cü ildə də vergi qanunvericiliyində və inzibatçılığında aparılmış islahatlar heç bir fərq qoyulmadan sahibkarlıq subyekti kimi fəaliyyət göstərən bütün şəxslərin, o cümlədən qadın sahibkarların fəaliyyətini əhatə etmiş, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq üçün bərabər imkanlar yaratmışdır.

2024-cü ildə qadın sahibkarlıq subyektlərinin 475 layihəsi üzrə 18.8 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir. Qeyd edilən dövr ərzində ümumilikdə 5722 investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsinə 248.1 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir.

2023-cü il ərzində qadın sahibkarlıq subyektlərinin 290 layihəsi üzrə 16.4 milyon manat güzəştli kredit verilmiş, 3276 investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsinə 193.8 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir.

2024-cü ildə ölkəmizdə qadın sahibkarlığının dəstəklənməsi Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi (KOBİA) tərəfindən də davam etdirilmişdir.

KOB subyektlərinin bilik və innovasiyalara çıxışının təmin edilməsi üçün ölkənin müxtəlif şəhər və rayonlarında fəaliyyət göstərən KOB İnkişaf Mərkəzləri tərəfindən 2024-cü il ərzində mikro və kiçik sahibkarlar, startaplar üçün müxtəlif mövzularda (marketing, satış, korporativ hüquq, maliyyə idarəetməsi, biznesin avtomatlaşdırılması, hesabatların tərtib olunması, biznes planın hazırlanması və s.)

ümumilikdə 11000-ə qədər sahibkarın yararlandığı 1000-dən çox təlim keçirilmişdir. Keçirilmiş təlimlərdə iştirak etmiş **11000-ə qədər sahibkardan** (və ya sahibkarlıq fəaliyyətinə başlamaq istəyən şəxslərdən) **3500-ə yaxını qadın sahibkar** olmuşdur.

KOBİA tərəfindən Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 30 sentyabr tarixli 364 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş **“Mikro, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafı ilə əlaqədar təhsil, elm, tədqiqat və dəstək layihələrinin maliyyələşdirilməsi Qaydası”**na uyğun olaraq 2021-ci ildən etibarən KOB subyektlərinin təhsil, elm, tədqiqat və dəstək layihələrinin maliyyələşdirilməsinə start verilmişdir. **Bu istiqamətdə 2024-cü il** ərzində keçirilmiş 5-ci və 6-cı **müsabiqələr çərçivəsində maliyyələşdirilmiş 41 layihədən 10-u qadın sahibkara məxsus olmuşdur.**

Qeyd edək ki, bu günədək maliyyələşdirilən 99 layihədən 23-ü qadın sahibkarların layihəsidir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2021-ci il 29 yanvar tarixli 20 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Startapın müəyyən olunması meyarları”na əsasən KOBİA tərəfindən “Startap” şəhadətnaməsi verilir. “Startap” şəhadətnaməsi KOB subyektlərini Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinə uyğun olaraq innovasiya fəaliyyətindən əldə etdikləri gəlirlər üzrə mənfəət və gəlir vergisindən 3 il müddətinə azad edir.

2024-cü il ərzində “Startup” şəhadətnaməsi əldə etmiş 65 KOB subyektindən 8-i qadın sahibkar olmuşdur. Bu günədək 188 KOB subyektı “Startup” şəhadətnaməsi əldə etmişdir ki, onlardan 26-sı qadın sahibkardır.

KOBİA tərəfindən “Azərbaycanın biznes ictimaiyyətində menecerlərin ixtisasının artırılması üzrə Almaniya-Azərbaycan birgə Proqramı” həyata keçirilir ki, sözügedən proqram çərçivəsində ölkədə fəaliyyət göstərən sahibkarların və menecerlərin Almaniyanın tədris mərkəzlərində nəzəri biliklərinin artırılması, Almaniya müəssisələrində innovativ texnologiyalar və idarəetmə metodları, müəssisələrin fəaliyyət mexanizmi ilə tanış olması, peşə-hazırlıq səviyyələrinin yüksəldilməsi, Almaniya müəssisələri ilə iqtisadi kooperasiya əlaqələrinin yaradılması istiqamətində tədbirlər həyata keçirilir.

Sözügedən Proqram çərçivəsində 2024-cü ildə ölkədə fəaliyyət göstərən 41 sahibkar və menecer iştirak etmişdir ki, onlardan 13-ü qadındır. Ümumilikdə proqramdan 619 nəfər sahibkar və menecer iştirak etmişdir ki, bunun 133 nəfəri qadın olmuşdur.

2024-cü il ərzində 499 sahibkarın xidmət və məhsullarının sərgilənməsinə dəstək göstərilmişdir ki, onlardan 211-i qadın sahibkar olmuşdur.

2023-cü ilin oktyabr - 2024-cü ilin mart aylarında KOBİA-nın, “Marsol Group” və İş adamları Cəmiyyətinin Milli Assosiasiyasının (İCMA) birgə təşkilatçılığı ilə “Uğurlu tərəfdaşlıqda xanım sahibkarlar” layihəsi həyata keçirilmişdir. Layihənin məqsədi qadın sahibkarlar arasında işgüzar əlaqələrin genişləndirilməsi olmuşdur. Layihədə müxtəlif sektorları təmsil edən 70-dən çox qadın sahibkar iştirak etmişdir. Layihə çərçivəsində qadın sahibkarların biznes bacarıqlarının artırılması üçün idarəetmə, satış, netvörking kimi mövzularda təlimlər keçirilmişdir. Ofis və istehsalat ziyarətləri layihə iştirakçılarına yeni biznes əlaqələri qurmağa, istehsal müəssisələrinin fəaliyyəti ilə yaxından tanış olmağa imkan yaratmışdır.

2024-cü ildə Zəngilan rayonu Ağalı kənd sakinləri arasında onların biznes ideyalarının, bilik və bacarıqlarının öyrənilməsi, uyğun dövlət dəstək mexanizmləri, eləcə də kənddə ehtiyac duyulan fəaliyyət sahələrinin öyrənilməsi məqsədilə 314 respondent (o cümlədən 4-ü əlil, 62-si gənc və 127-si qadın olmaqla) arasında sorğu keçirilmişdir.

2024-cü il 30 oktyabr tarixində KOBİA və "AccessBank" QSC-nin birgə tərəfdaşlığı ilə "Bizdən biznesə" startap müsabiqəsinə start verilmişdir. Layihənin məqsədi innovasiyaları stimullaşdırmaq, yeni bizneslərə imkanlar yaratmaq, startapların biznes ideyalarını reallaşdırmasına dəstək olmaq, KOB-lara mentorluq və maliyyə dəstəyinin göstərilməsi, davamlı inkişaf və cəmiyyətə müsbət təsir potensialı olan perspektivli biznes konsepsiyaların araşdırılması və uğurlu sahibkar şəbəkəsinin formalaşdırılmasına töhfə vermək olmuşdur. Müsabiqəyə startaplar və sahibkarlar tərəfindən bir ay ərzində 500-dən çox müraciət daxil olmuş, 3 layihə qalib elan olunmuş və qalib iştirakçılar (2-si qadın olmaqla) pul mükafatı ilə təltif olunmuşdur.

İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına əsasən, Dünya Bankının maliyyə dəstəyi ilə Azərbaycan Respublikasının Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tərəfindən

həyata keçirilən "Məşğulluğa Dəstək Layihəsi" (MDL) çərçivəsində 2024-cü il 1 dekabr tarixinə qədər ümumilikdə 80557 nəfər müraciət etmişdir.

Onlardan 31279 nəfər (38.83 %) qadın olmuşdur.

İlkin monitoring zamanı MDL-ə uyğun olan 27452 nəfər təlimlərə cəlb edilmişdir. Onlardan 9900 nəfər (36.06 %) qadın olmuşdur.

Təlimləri bitirmiş 24399 nəfərdən 8952 nəfər (36.69 %) qadın olmuşdur. Qiymətləndirmədən uğurla keçmiş 22917 nəfərdən 19135 nəfərə müxtəlif iqtisadi istiqamətlər üzrə avadanlıqlar verilmişdir. Avadanlıq almış 19135 nəfərdən 6634 nəfəri (34.67 %) qadın olmuşdur.

Bundan əlavə, MDL çərçivəsində qadınların layihəyə cəlb olunma və iştirakının artırılması istiqamətində ölkənin bütün regionlarında maarifləndirmə tədbirləri, ictimai dinləmələr təşkil olunmuşdur. Ümumilikdə 74 görüş keçirilmişdir. Görüşlərdə 1653 nəfər iştirak etmiş, bundan 811 nəfəri (49 %) qadın olmuşdur. Ümumilikdə MDL çərçivəsində qadınların iştirakçılıq payının 40% olması hədəflənmişdir. MDL çərçivəsində nəzərdə tutulan tədbirlərdə, fəaliyyətlərdə qadınların iştirakçılığının artırılması istiqamətində işlər davam etdirilir.

Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin məlumatına əsasən

Qadınlar arasında sahibkarlıq və özünü-məşğulluq fəaliyyətinin stimullaşdırılması, bu sahədə bilik və bacarıqların artırılması, cəlb olunan qadınların əhatə dairəsinin genişləndirilməsi məqsədilə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən 2024-cü il üzrə özünüməşğulluq proqramı çərçivəsində işsiz şəxslərin kiçik sahibkarlıq fəaliyyətinin formalaşdırılmasına dəstək istiqamətində də işlər görülmüş, ölkə üzrə 17327 nəfər özünüməşğulluq proqramına cəlb olunmuş, onlardan 7372 nəfərini qadınlar, 9955 nəfərini təşkil etmişdir.

Qadınların məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi və əmək bazarında gender bərabərliyinin təmin olunması məqsədilə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən 2024-cü ildə həyata keçirilmiş layihələrdən ümumilikdə 709 qadın faydalanmışdır.

Hər bir layihənin məqsədləri, hədəfləri və bu layihələr çərçivəsində iştirak edən qadınların sayı aşağıda göstərilmişdir:

1. "Qarabağ KOB-ları 2024" layihəsi çərçivəsində Bakı, Gəncə, Laçın, Bərdə, Goranboy şəhər və rayonlarından, eləcə də Zabux və Ağalı kəndlərindən ümumilikdə 70 nəfər "Maliyyənin idarə olunması", "Biznes planın hazırlanması", "Marketing", "Sosial Media Marketingi", "İnsan resurslarının idarə olunması" və "Satış" mövzuları üzrə təlimlərə cəlb edilmişdir. Layihə çərçivəsində 2024-cü ildə 52 nəfər müxtəlif istiqamətlər üzrə zəruri aktivlərlə təmin edilmişdir ki, onlardan 22-i qadındır.

2. Dövlət Məşğulluq Agentliyi, Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi və Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin birgə

əməkdaşlığı çərçivəsində "Gənclərin Biznes Emalatxanası" layihəsi icra olunmaqdadır. Layihənin məqsədi peşə təhsili mərkəzlərində təhsil almış gənclərin biznes bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, sahibkarlıq fəaliyyətinə təşviq olunması, özünüməşğulluğunun təmin edilməsi, mikro və kiçik sahibkarlar arasında peşə təhsili almış gənclərin sayının artırılması, yeni biznes təşəbbüslərinin dəstəklənməsi və peşə təhsilinə marağın artırılmasıdır. Layihə çərçivəsində 2024-cü ildə 17 nəfər aktivlərlə təmin edilmişdir ki, onlardan 15 nəfərini qadınlar təşkil edir. Layihənin yekununda ümumilikdə 82 yeni sahibkarlıq subyektinin yaradılması nəzərdə tutulur.

3. 2024-cü ildə Dövlət Məşğulluq Agentliyi və Azərbaycan Respublikası Dövlət Turizm Agentliyinin birgə əməkdaşlığı ilə "Turistik Kənd" layihəsi icra olunur. Layihənin məqsədi turizm potensialı yüksək olan kəndlərdə turizm üzrə fəaliyyətin dəstəklənməsi və özünüməşğulluğun artırılması məqsədilə kənd qonaq evlərinin yaradılmasıdır. Belə ki, layihə üzrə yerli və xarici turistlər üçün alternativ yerləşmə yerlərinin yaradılması ilə kənd turizminin inkişafı, eləcə də yerli icmaların və turizm fəaliyyəti ilə məşğul olan ailə təsərrüfatlarının rifahının yaxşılaşdırılması hədəflənir. İlkin olaraq turizm potensialı Qusar rayonunun Ləzə kəndi, Qax rayonunun İlisu və Sarıbaş kəndlərində fəaliyyət göstərəcək, ümumilikdə 20 qonaq evinin "Aqroturizm" zərfi üzrə zəruri avadanlıqlarla təmin edilməsi nəzərdə tutulur və 2024-cü ildə layihə çərçivəsində artıq 4 nəfər müvafiq zərflə təmin olunmuş və onlardan 3 nəfəri qadındır.

4. Həssas kateqoriyaya aid qadınların əmək bazarına və cəmiyyətə integrasiyasına dəstək göstərmək məqsədilə “Sosial müəssisələr” layihəsi icra edilir. Layihə çərçivəsində benefisiarların biznes planlarının hazırlanması, praktiki peşə təlimlərinə cəlb olunması və Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən zəruri avadanlıqlarla təmin edilməsi layihənin əsas hissəsinə təşkil edir. Eyni zamanda, layihənin yekununda aktivlərlə təmin edilmiş şəxslər üçün birgə fəaliyyət göstərəcək sosial sahibkarlıq müəssisələrinin yaradılması hədəflənmişdir. Layihə çərçivəsində 2024-cü ildə “Kitab Bağ” sosial sahibkarlıq müəssisəsi fəaliyyətə başlamışdır. Müəssisədə sosial həssas qruplardan olan 2 nəfər qadının məşğulluğu təmin edilmişdir. Qeyd olunan layihənin büdcəsi “Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası ilə birgə özünüməşğulluğa dəstək” layihəsi çərçivəsində formalaşır.

5. Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası ilə imzalanmış üçtərəfli saziş əsasında həssas kateqoriyaya aid vətəndaşların özünüməşğulluğuna dəstək göstərilməsi məqsədilə 2021-ci ildən etibarən “Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası ilə birgə özünüməşğulluğa dəstək” layihəsi icra edilir. Layihə çərçivəsində ümumilikdə 54 vətəndaş, o cümlədən 2024-cü ildə 4 qadın müxtəlif avadanlıqlarla təmin edilmişdir.

6. Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin (ASAN xidmət) tabeliyində “ABAD” - Ailə Biznesinə Asan Dəstək publik hüquqi şəxsi və Dövlət Məşğulluq Agentliyinin birgə əməkdaşlığı ilə həyata keçirilən “Potensial ABAD-çılara dəstək” layihəsinin məqsədi Azərbaycan Respublikasının sosial-iqtisadi inkişafında vətəndaşların fəal iştirakına, kiçik və orta sahibkarlığın inkişafına, əhəlinin məşğulluq səviyyəsinin artırılmasına

və rəqabət qabiliyyətli ailə təsərrüfatlarının formalaşdırılmasına dəstək verməkdir. 2024-cü ildə bu layihə çərçivəsində 14 nəfər aktivlərlə təmin edilmişdir ki, onlardan 6 nəfəri qadındır.

7. Turizm potensiallı regionlarda kənd qonaq evlərinin yaradılması ilə bu sahənin inkişafına töhfə vermək məqsədilə icra olunan “Kəndlərdə sahibkarlığın və özünüməşğulluğun inkişafı- 2023” layihəsi icra olunmuşdur. Layihə çərçivəsində benefisiarlar Dövlət Turizm Agentliyi tərəfindən turizm və xidmət sahələri, kənd turizmi, qonaq evlərinin idarə edilməsi, müştəri məmnuniyyəti və brendinq, KO-BİA tərəfindən isə biznes planının hazırlanması mövzularında təlimlərə cəlb edilmiş və peşəkar bilik və bacarıqlarının artırılmasına dəstək göstərilmişdir. Layihə üzrə 2024-cü ildə Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən Göygöl və Hacıkənd ərazilərindən müraciət etmiş 15 işsiz şəxsdən 7-i qadın olmaqla 13 nəfər “Aqroturizm” istiqaməti üzrə avadanlıqlarla təmin edilmiş və onlar üçün yeni kənd qonaq evləri yaradılmışdır.

8. Dövlət Məşğulluq Agentliyinin dəstəyi, İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin “Enterprise Azerbaijan” portalı və Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutunun nəzdində “Sabah Lab” İnkubasiya Mərkəzinin tərəfdaşlığı ilə “Startaplara dəstək” layihəsi həyata keçirilmişdir. Layihənin məqsədi fikir mərhələsindən icra mərhələsinə keçmiş yeni yaranan elektron şirkətlərin – Startapların, dəstəklənməsi yolu ilə əhəlinin məşğulluq imkanlarının artırılması və qeyri-formal məşğulluğun azaldılmasına dəstək göstərməkdən ibarətdir. Seçim mərhələsində uyğunluq, tələbat, innovativlik, əhatə dairəsi, iqtisadi cəlbedicilik və davamlılıq kimi meyarların əsas götürüldüyü layihə çərçivəsində 2024-cü ildə qalib gəlmiş 8

startup komandasının yeni fəaliyyətə başlayan işsiz üzvləri lazımi avadanlıqlarla təmin edilmişdir ki, onlardan 5-i qadındır.

9. Ölkə ərazisində turizm sahəsində fəaliyyət göstərən mövcud sahibkarlıq subyektlərinin fəaliyyətlərinin təkmilləşdirilməsi, inkişafı, genişləndirilməsi və müvafiq regionlarda yaşayan sosial cəhətdən həssas kateqoriyadan olan işsiz və işaxtaran şəxslərin həmin müəssisələrdə yaradılacaq yeni iş yerlərinə cəlb edilməsi məqsədilə “Turizmə dəstək” layihəsi həyata keçirilir. Layihə çərçivəsində 2 müəssisə zəruri avadanlıqlarla təmin olunmuş və hər bir müəssisə 5 iş yeri olmaqla ümumilikdə 2024-cü ildə 10 yeni iş yeri yaratmışdır. Agentliyin göndərişi əsasında həmin iş yerlərinə müəssisələrin fəaliyyət göstərdiyi Şəki şəhərində yaşayan 1 qadın işlə təmin edilmişdir.

10. Ölkədə fəaliyyət göstərən şirkət və təşkilatlarda, eləcə də dövlət müəssisələrində beynəlxalq normalara uyğun təcrübə proqramlarının formalaşdırılması və yüksək potensiallı gənclərin karyera bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə 2022-2024-cü illər ərzində “İrəliləyiş” layihəsi icra edilmişdir. Layihə çərçivəsində ümumilikdə 1405 nəfər, o cümlədən 2024-cü ildə 956 nəfər müxtəlif müəssisələrdə təcrübə proqramına cəlb olunmuşdur ki, onlardan 591 nəfəri qadındır.

Qadınların rəqabətliliyinin artırılması məqsədilə əmək bazarında prioritet peşələr üzrə peşə hazırlığının təşkili tövsiyəsinə dair:

Nazirliyin tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən işaxtaran və işsiz şəxslərin bilik və bacarıqlarının artırılması, onların əmək bazarının tələblərinə uyğunlaşdırılması və bununla da onların sosial

müdafiəsinin gücləndirilməsi və işlə təmin olunma imkanlarının genişləndirilməsi məqsədi ilə əmək bazarında işəgötürənlərin real tələbləri nəzərə alınmaqla, hər il mütəmadi olaraq peşə hazırlığı kursları təşkil edilir.

Bununla əlaqədar olaraq, 2024-cü il ərzində 15571 nəfər peşə hazırlığı kurslarına cəlb olunmuşdur ki, onlardan da 9911 nəfərini qadınlar təşkil etmişdir.

Qadınların sosial müdafiəsini gücləndirmək, əmək bazarına çıxışını asanlaşdırmaq məqsədi ilə qeyd olunan dövr ərzində Agentlik tərəfindən qadınların üstünlük

təşkil etdiyi “Kosmesevt”, “laborant-mikrobioloq”, “Kosmetoloq, texnik”, “Dayə”, “Bərbər-vizajist-manikürçü”, “Xalçaçı”, “Tikiş avadanlıqlarının operatoru, tikişçi”, “Geyim üzrə dizayner”, “Dərzi”, “Masajist”, “Çörək ustası”, “İnteryer və eksteryerin bədii tərtibatçısı”, “İstixana operatoru”, “Xalça və xalça məmulatının bərpaçısı”, “Qənnadçı, şirniyyatçı”, “Otel xadiməsi (təmizlik işləri)”, “İnsan resursları mütəxəssisi (HR)”, “Kompüter operatoru”, “Sosial media mediator”, “Poliqrafiya üzrə dizayner” və digər peşələr üzrə hazırlıq kursları təşkil olunmuşdur.

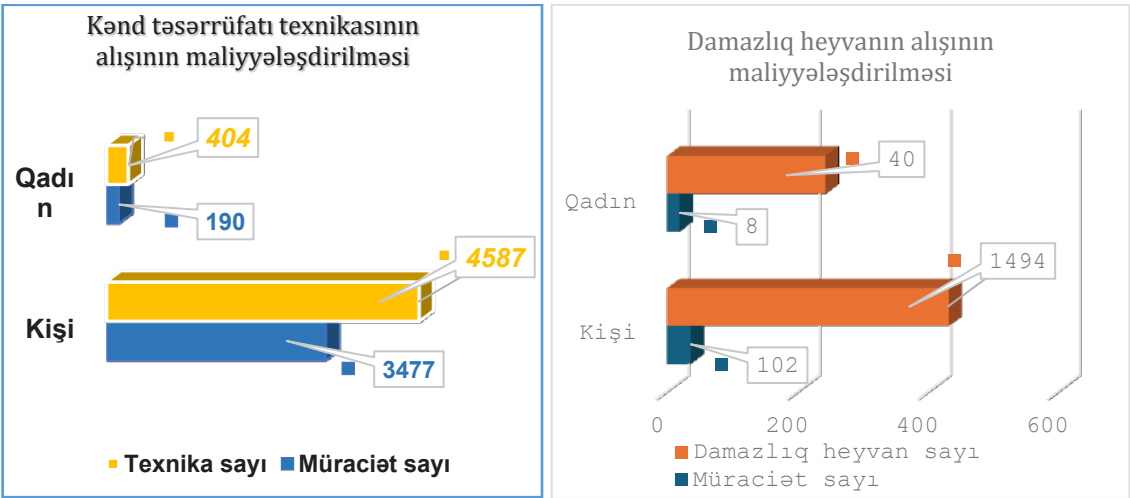
Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı
Nazirliyinin məlumatına əsasən

2024-cü ildə aqrar sahədə çalışan, kredit və subsidiya alan
sahibkarlar haqqında məlumatlar

2024-cü ildə də Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən qadın sahibkarların və kənd yerlərində aqrobizneslə məşğul olan fermer qadınların iqtisadi resurslara çıxış imkanlarının təmin edilməsi istiqamətində fəaliyyətlər davam etdirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 19 dekabr tarixli 413 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyinin vəsaitindən istifadə Qaydaları”na əsasən Nazirlik tərəfindən 2024-cü il ərzində 190 qadın fermerə 404 ədəd kənd təsərrüfatı texnikasının alışıının, 8 qadın fermerə 40 baş damazlıq heyvanının alışıının maliyyələşdirilməsi məqsədilə güzəştli vəsait ayrılmışdır.

Maliyyələşdirilməsi üçün müraciət etmiş fermerlərin sayı (nəfər).

Eyni zamanda Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi tərəfindən müvəkkil kredit təşkilatları vasitəsilə aqrar sahədə çalışan qadın fermerlərə 117 müraciət üzrə 1.59 milyon manat məbləğində güzəştli kredit (o cümlədən 112 müraciət üzrə 1.3 milyon manat məbləğində mikrokredit) verilmişdir.

Aqrar sektor üzrə kredit və güzəşt verilmiş fermerlər barədə məlumat.

Güzəştli kreditin növü	Cins	Müraciət sayı (nəfər)	Məbləğ (min manat)
Mikrokredit (12%)	Kişi	1 515	17 633 600
	Qadın	112	1 308 500
Aşağı faizli güzəştli kredit (7%)	Kişi	107	3 747 800
	Qadın	5	2830

EKTİS-də qeydiyyatdan keçmiş torpaq mülkiyyətçilərinin 440012 nəfəri kişi və 162274 nəfəri isə qadın fermerlərdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 27 iyun tarixli 759 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalının subsidiyalaşdırılması Qaydası”na əsasən subsidiyaların EKTİS vasitəsilə verilməsi Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən təmin edilmişdir. Belə ki, fermerlər hər il müvafiq məlumatları EKTİS-ə daxil edərək, avtomatlaşdırılmış qaydada formalaşan elektron bəyannaməni təsdiq edir və subsidiya almaq üçün müraciət edirlər.

2024-cü il ərzində 292806 nəfər kişi və 87448 nəfər qadın fermer tərəfindən EKTİS-ə daxil edilən məlumatlara əsasən 282692 nəfər kişi və 85560 nəfər qadın fermerə subsidiya ödənilmişdir.

Ailə kəndli təsərrüfatlarının ümumi sayı, rəhbərlərinin cins bölgüsü

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin təklifləri əsasında Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2006-cı il 27 fevral tarixli 59 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş “Ailə kəndli təsərrüfatının üzvlərinə onların statusunu, əmək fəaliyyətini və əmək stajını təsdiq edən vəsiqənin məzmunu və təqdim edilmə Qaydası”nda və digər aidiyyəti hüquqi aktlarda edilən dəyişikliyə əsasən bələdiyyə tərəfindən ailə kəndli təsərrüfatı uçota alındıqdan sonra təsdiqedicisi sənədlərə əsasən ailə kəndli təsərrüfatı üzvlərinə vəsiqələrin təqdim edilməsi məqsədilə EKTİS-in “kənd təsərrüfatı subyektlərinin qeydiyyatı” altsisteminə bir

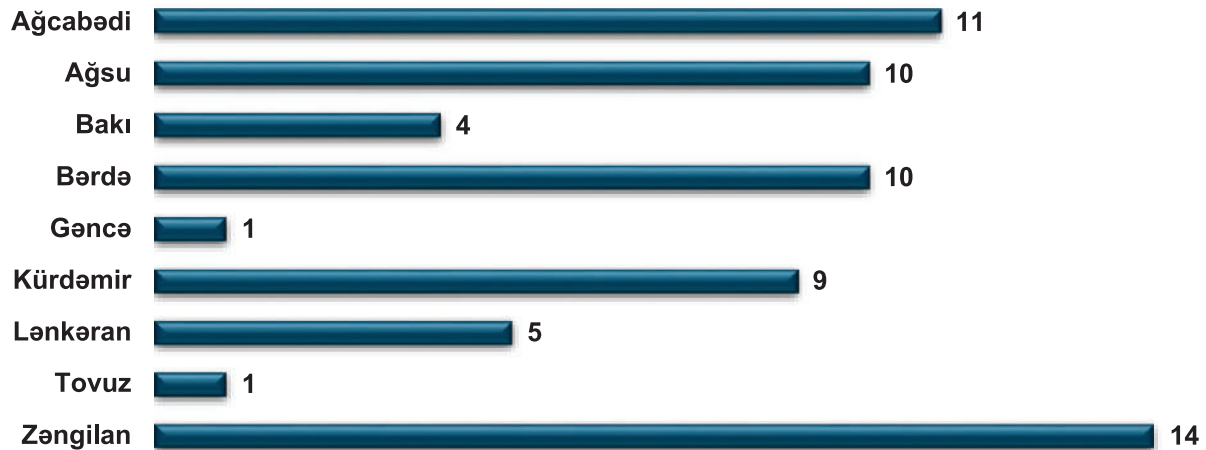
sıra tələb olunan məlumatlar daxil edilir. Daha sonra vəsiqə müvafiq informasiya sistemi üzərindən avtomatik formalaşır və bələdiyyənin vəzifəli şəxslərinin gücləndirilmiş elektron imzası ilə təsdiqləndikdən sonra ona EKTİS tərəfindən real vaxt rejimində nömrə verilir və ailə kəndli təsərrüfatı üzvünün elektron üsulla real vaxt rejimində əldə etməsi imkanı təmin olunur. Sözügedən sistem vasitəsilə **2024-cü ilin sonunadək olan dövr ərzində 3 ailə kəndli təsərrüfatı qeydiyyatdan keçmişdir ki, onlardan da birinin rəhbəri qadındır.**

“AFAQ – Aqrar Fəaliyyətli Azərbaycan Qadınları” layihəsi

AFAQ layihəsi kənd təsərrüfatı fəaliyyətli qadınların sahibkar kimi formalaşmasına, öz təsərrüfatlarında gəlirliliyin və məhsuldarlığın artırılmasına dəstək məqsədilə “PAŞA Holding” MMC-nin maliyyə dəstəyi ilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin tabeliyində olan “Aqrar tədarük və təchizat” ASC tərəfindən həyata keçirilən layihədir. AFAQ layihəsinin əsas məqsədi qadın fermerlərin sahibkarlıq bacarıqlarını inkişaf etdirmək, təsərrüfatlarının gəlirliliyini artırmaq və

onlara kiçik bizneslər üçün maliyyə imkanları yaratmaqdır.

Hesabat ilində qadın fermerlərin inkişafı üçün lazım olan təlim istiqamətləri, eyni zamanda layihəyə yeni müraciət edən qadın fermerlərin və qruplarının ilkin qiymətləndirilməsi edilərək uyğunluqları müəyyənləşdirilmişdir. 2024-cü il ərzində layihəyə müraciət etmiş 65 qadın fermerin təsərrüfatına baxış keçirilmiş və ehtiyacları müəyyən edilmişdir.

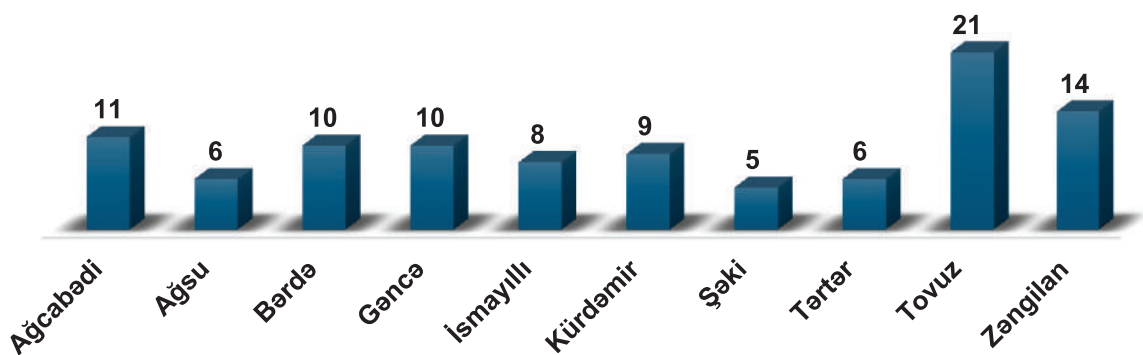
Layihənin yeni istiqaməti kimi Gəncə şəhərində Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin müəllim heyəti ilə görüş keçirilmiş və xanım tələbələrə ibarət biznes inkubatorların yaradılması istiqamətində müzakirələr və planlamalar aparılmışdır. Bu məqsədlə Universitetin magistratura dərəcəsi üzrə təhsil alan 9 tələbəsi ibarət qrup yaradılmışdır. Qadınların məşğulluq və sahibkarlıq imkanlarının artırılması, ixtisaslı kadrların yetişdirilməsi, eləcə də onların kənd təsərrüfatı sahəsində rolunun gücləndirilməsi məqsədilə həmin tələbələrə ting və şitil yetişdirmə istiqamətində dəstək göstərilmişdir. Əlavə olaraq, həmin tələbələr üçün “Kollektiv təsərrüfatın idarə olun-

ması, biznesdə ilk addımlar, maliyyə savadlılığının artırılması” mövzularında təlimlər də təşkil olunmuşdur.

Layihəyə müraciət edən Bərdə və Ağcabədi rayonlarından 21 nəfər, Kürdəmir rayonundan 9 nəfər qadın fermerə “Antivar-roa” qurğusu, Tovuz rayonundan “Qərb Yenilikləri” qadın qrupuna daxil olan 21 qadın fermerə suvarma sistemi təqdim edilmişdir. Bundan əlavə, Gəncə şəhərindən olan 1 qadın fermerə, İsmayilli rayonundan olan 8 qadın fermerə, Ağsu, Şəki və Tərtər rayonlarından olan 17 qadın fermerə müəyyən avadanlıqlarla dəstək göstərilmişdir.

Ümumilikdə layihə üzrə 2024-cü il ərzində 100 nəfərə dəstək göstərilmişdir

Rayonlar üzrə dəstək göstərilən fermerlərin sayı (nəfər)

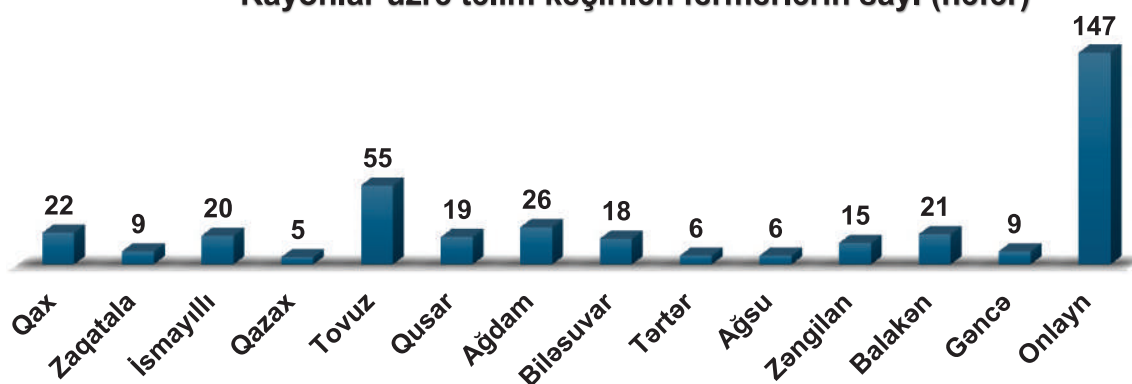

Belə ki, layihəyə müraciət edən Qax və Şəki şəhərlərindən 22 nəfər, Zaqatala rayonundan 9 nəfər, İsmayilli rayonundan 20 nəfər, Qazax rayonundan 5 nəfər və Tovuz rayonundan 55 nəfər, Qusar rayonundan 19 nəfər, Ağdam rayonundan 26 nəfər,

Biləsuvar rayonundan 18 nəfər, Tərtər rayonundan 6 nəfər, Ağsu rayonundan 6 nəfər qadın fermərə heyvandarlıq və quşçuluq istiqamətlərində, Zəngilan rayonundan 15 nəfər qadın fermerə isə quşçuluq və tingçilik istiqamətləri üzrə təlimlər keçirilmişdir. Bununla yanaşı, Balakən və Zaqatala rayonlarından olan 21 nəfər, Tovuz və İsmayilli rayonlarından olan 33 nəfər, Ağdam rayonundan 26 nəfər qadına, eləcə də Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin 9 tələbəsinə “Qida sahəsində gigiyena tələbləri”, “Kooperativlərin idarə olunması – Biznesdə ilk addımlar”, “Biznes plan nədir və necə tərtib olunur” təlimləri keçirilmişdir.

Rayonlar üzrə təlim keçirilən fermerlərin sayı (nəfər)

Eyni zamanda hesabat ili ərzində Ağdam rayonu üzrə 10 təsərrüfatın, Bərdə rayonu üzrə 3 təsərrüfatın, Tərtər rayonu üzrə 1 təsərrüfatın, Beyləqan rayonu üzrə 19 təsərrüfatın, Göygöl rayonu üzrə 13 təsərrüfatın monitorinqi həyata keçirilm-

işdir. Bunlardan əlavə, Zaqatala rayonundan layihəyə qoşulan “Çinar” kooperativinə dəstək məqsədilə Cəmiyyət tərəfindən həftəsonunda təşkil olunan “Kənddən Şəhərə” yarmarkasında məhsullarının satışının təşkili həyata keçirilmişdir.

“Şəhərdən Kəndə” layihəsi

“Şəhərdən Kəndə” layihəsi “PAŞA Holding” MMC-nin maliyyə dəstəyi ilə “Aqrar tədarük və təchizat” ASC tərəfindən həyata keçirilən layihədir. Layihənin əsas məqsədi Azərbaycanda aqroturizmin inkişaf etdirilməsi, təsərrüfat sahibləri üçün əlavə gəlir imkanlarının və şəhər əhalisi üçün fərqli istirahət imkanlarının yaradılmasıdır.

2024-cü il ərzində layihə çərçivəsində təsərrüfat sahiblərinin aqroturizm istiqamətində bilik və bacarıqlarının artırılması məqsədilə Kürdəmir, Lerik və Qusar rayonlarında qadın fermerlərə **“Aqroturizmin əsasları” mövzusunda təlim keçirilmişdir.**

Təlim aqroturizmin növləri, faydaları, standartları, marketinq strategiyası, gecələmə və qonaqlama qaydaları kimi istiqamətləri əhatə etmişdir. Bundan əlavə, İsmayıllı, Tovuz və digər rayonlardan qadın qruplarında birləşmiş və ya fərdi şəkildə fəaliyyət göstərən 68 qadın fermerə “Aqroturizmin əsasları” və “Qida məhsullarının etikətlənməsi və markalanması” mövzuları üzrə onlayn təlimlər keçirilmişdir. Eyni

zamanda layihə çərçivəsində əməkdaşlıq edilən “Ulduz” turizm şirkəti ilə birlikdə aqroturlarda iştirak edəcək 5 qadın bələdçi

üçün “Aqroturizm bələdçisi” təlimləri təşkil edilmişdir.

Ümumilikdə 2024-cü il ərzində 75 qadın fermer təlimlərdə iştirak etmişdir.

“Kənd yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün məşğulluq imkanlarının araşdırılması” layihəsi

BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) Texniki Əməkdaşlıq Proqramı çərçivəsində FAO-Azərbaycan ofisinin texniki və maliyyə dəstəyi ilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyinin və Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi yanında Dövlət Məşğulluq Agentliyinin birgə əməkdaşlığı ilə icrası 2023-2024-cü illəri əhatə edən **“Kənd yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün məşğulluq imkanlarının araşdırılması” layihəsi** 2023-cü ilin 1 iyun tarixində fəaliyyətə başlamışdır.

Ümumi büdcəsi 58000 ABŞ dolları təşkil edən layihənin əsas məqsədi kənd

yerlərində, xüsusilə gənclər, qadınlar və həssas qruplar arasında məşğulluq ehtimalı yüksək olanları müəyyən etmək üçün potensial kənd-ərzaq dəyər zəncirlərinin hərtərəfli təhlilinin aparılması və onların müvafiq sahədə məşğulluq imkanlarının artırılmasıdır.

Layihə çərçivəsində gənclər, qadınlar və əlilliyi olan şəxslər üçün aqro-ərzaq dəyər zəncirinin müəyyən edilməsi məqsədilə hesabatın hazırlanması üçün müvafiq məlumatlar toplanılmış, habelə yerli və beynəlxalq ekspertlərin iştirakı ilə dəyər zənciri üzrə **“Ölkə analiz sənədi” hazırlanmışdır.** Layihə Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olmaq üçün kənd əhalisinin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılmasında, gender bərabərliyinin təmin olunmasında, yoxsulluğun azaldılmasında, layiqli əmək və iqtisadi artımın əldə olunmasında müsbət töhfələr vermişdir.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən aqrar sahədə gender bərabərliyinin təmin edilməsi istiqamətində görülmüş işlərə dair digər məlumatlar

Qloballaşma dövründə insanların ekoloji təmiz və keyfiyyətli qida məhsullarına tələbatı durmadan artır. Belə bir şəraitdə kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edən mütəxəssislərin hazırlanması da yüksək dəqiqlik və fundamental tədris metodikası tələb edir. Müasir dövrdə aqrar sektor üzrə mütəxəssis hazırlığının təşkili Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin əsas hədəflərindəndir. Bu məqsədlə həyata keçirilən tədbirlərin nəticəsi olaraq, Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi-

nin tabeliyində olan elmi tədqiqat institutlarında və Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində təhsil alanların sayında hər il artım dinamikası müşahidə olunmaqdadır. Belə ki, aqrar sektorda fəlsəfə doktoru və elmlər doktoru proqramları üzrə təhsil alanlar arasında qadınların sayının da artması xüsusi qeyd edilməlidir.

Aqrar sektor üzrə təhsil alanların sayı (nəfər).

№-si	Müəssisənin adı	Təhsilənlərin ümumi sayı							
		Fəlsəfə doktoru proqramı üzrə				Elmlər doktoru proqramı üzrə			
		Doktorantura		Dissertantura		Doktorantura		Dissertantura	
		Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi	Qadın	Kişi
1	Baytarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu	1		3		2	3	1	3
2	Bitki Mühafizə və Texniki Bitkilər Elmi-Tədqiqat İnstitutu	3		1					
3	Üzümçülük və Şərabçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu		3	1		1	2	2	3
4	Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu	2	2						
5	Əkinçilik Elmi-Tədqiqat İnstitutu	7	1			2			
6	"Tərəvəzçilik Elmi Tədqiqat İnstitutu" publik hüquqi şəxsi	2				1	1		
7	Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti	18	29	9	3	8	3	5	7
8	"Aqrar Tədqiqatlar Mərkəzi" publik hüquqi şəxsi	1	9	3	2	4	5		
Cəmi		34	44	17	5	18	14	8	13

Eyni zamanda *Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetində 2024-cü ilə* olan statistikaya əsasən bakalavr pilləsi üzrə əyani bölmədə təhsil alan kişilərin sayı 3723 nəfər, qadınların sayı 1711, qiyabi bölmədə isə kişilərin sayı 402 nəfər, qadınların sayı isə 403 nəfər olmuşdur. Magistr pilləsi üzrə isə təhsil alanların 328 nəfəri qadın, 489 nəfəri isə kişilərdir.

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinin nəzdində Gəncə Dövlət Aqrar Kollecinə 2024-cü ildə qəbul olunan kişilərin sayı 125 nəfər, qadınların sayı 131 nəfər olmuşdur.

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinə 2024-cü il ərzində *kənd təsərrüfatı ixtisasları üzrə qəbul olan qadınların sayında artım müşahidə edilmişdir.*

2024-cü ildə Azərbaycan Dövlət Aqrar Universitetinə qəbul olan tələbələrin sayı (nəfər).

Sahə								
	Əyani				Qiyabi			
	Cəmi	Kişi	Qadın	Qadınların xüsusi çəkisi (faizlə)	Cəmi	Kişi	Qadın	Qadınların xüsusi çəkisi (faizlə)
Kənd təsərrüfatı ixtisasları üzrə	928	719	209	23	34	12	22	65
Qeyri-aqrar ixtisaslar üzrə	561	312	249	44	79	18	61	77
Üniversitet üzrə cəmi	1489	1031	458	31	113	30	83	73

2023-2024-cü ildə **Baytarlıq təbəbəti ixtisası üzrə** 76 nəfər məzun olmuşdur ki, onların 32 nəfəri qadınlardır, **Zoomühəndislik ixtisası üzrə** 68 nəfər məzun olanların isə 14 nəfəri qadınlar olmuşdur.

Əsas vəzifələri fermerlərin mövcud problemlərini öyrənmək, problemlərin aradan qaldırılmasına kömək etmək, ictimai nəzarəti həyata keçirmək, subsidiyaların verilməsində şəffaflığı təmin etmək, fermerlər arasında rəy sorğuları keçirmək, aqrar sahənin inkişafına dair təkliflər verməkdən ibarət olan və kənd təsərrüfatı sektorunun qabaqcıl nümayəndələri, fermerlər, fermer assosiasiyalarının üzvlərindən təşkil olunan dövlət aqrar inkişaf mərkəzlərinin yanında fermer və koordinasiya şuralarının tərkibində üzv olaraq 20 nəfər qadın fermer fəaliyyət göstərir.

2024-cü ildə kənd təsərrüfatında istehsal resurslarından səmərəli istifadə, çevik idarəetmə və inklüziv inkişafın təmin edilməsi baxımından mühüm rol oynayan kənd təsərrüfatı kooperativlərinin, assosiasiyalarının və birliklərinin yaradılması istiqamətində də işlər davam etdirilmişdir. Belə ki, fermer təşəbbüs qrupunun müraciəti əsasında Lənkəran rayonu, İstisu qəsəbəsində yerləşən, 9 hektar feyxoa bağı, 2 hektar sitrus bağları olmaqla, 5 üzvdən

ibarət “İvradamon” İstehsal kooperativinin yaradılması məqsədilə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi tərəfindən texniki-hüquqi dəstək göstərilmiş və 2024-cü il 15 sentyabr tarixində kooperativ təsis edilmişdir.

Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi, BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) və BMT-nin Əhali Fondunun (UNFPA) birgə təşkilatçılığı ilə baş tutan **“İqlimə davamlı təcrübələr, dayanıqlı kənd təsərrüfatı və su idarəçiliyi sahəsində qadın və gənclərin rolu”** konfransında dövlət qurumları, assosiasiyalar və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri, ekspertlər və Hazer, Sheep, Amal və WEP layihələrinin seçilmiş benefisiarları (qadın sahibkarlar və gənc fermerlər) olmaqla, **44 qadın fermer iştirak etmişdir**. Konfransın əsas məqsədi indiyədək icra olunan layihələrdə iştirak etmiş qadın və gənc benefisiarlar arasında şəbəkələşmənin gücləndirilməsi, iqlimə davamlı və innovativ kənd təsərrüfatı təcrübələrinin təşviqində onların töhfələrini vurğulamaq və artırmaq olmuşdur.

2024-cü ilin keçirilmiş “Kənd yerlərində məşğulluq imkanlarının araşdırılması” adlı seminar-təlimdə 25 qadın fermer iştirak etmişdir. Təlimdə maddi rifahın daha da yaxşılaşdırılması, icmaların davamlı inkişafı ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılmış, iqlimə davamlı kənd təsərrü-

fatı, aqrar dəyər zənciri və innovativ üsullardan istifadə barədə təqdimatlar təşkil edilmişdir.

2024-cü ildə COP29 çərçivəsində Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi, Beynəlxalq Aqrar Tədqiqatlar üzrə Məsləhət Qrupu (CGIAR) və FAO-nun birgə təşkilatçılığı ilə **“Yaşıl Zona”da “AgriFuture 2024: İnsan kapitalına investisiyaların davamlı kənd təsərrüfatı transformasiyasına təsiri”** mövzusunda tədbir keçirilmişdir.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar İnnovasiya Mərkəzi tərəfindən aqrar sahənin innovativ əsaslarla inkişaf etdirilməsi, kənd təsərrüfatı məhsul istehsalçılarının innovasiyalara əlçatanlığının təmin edilməsi, innovativ həllərə əsaslanan texnoloji yeniliklərin təşviqi üzrə mütəmadi olaraq ölkənin müxtəlif bölgələrində Aqrar Biznes Festivalları təşkil edilir.

Aqrar İnnovasiya Festivallarında iştirak edən qadın fermerlər barədə məlumat (nəfər).

Sözügedən festivallar fermerlərin, kiçik və orta sahibkarların, kənd təsərrüfatı məhsul və avadanlıqlarının istehsalı ilə məşğul olan yerli və xarici şirkətlərin, eləcə də beynəlxalq təşkilatların və dövlət qurumlarının iştirakı ilə müxtəlif innovativ məhsul və avadanlıqların əyani nümayişi şəklində həyata keçirilir.

Aqrar İnnovasiya Mərkəzinin təşkilatçılığı ilə 2024-cü il ərzində 33 rayonda Aqrar Biznes Festivalı təşkil edilmişdir. Belə ki, festivallarda iştirak edən fermerlərin ümumi sayı 17171 nəfərdir ki, onlardan 1890 nəfəri qadın, 15281 nəfəri isə kişilərdir

Aqrar İnnovasiya Mərkəzinin 2024-cü ildə dəstək göstərdiyi və əməkdaşlıq etdiyi startapçıların sayı 46 olmuşdur ki, onlardan 7-si xanım startapçıdır.

S/s	Festival keçirilən rayonlar	Festivalın keçirilmə tarixi	Qadın sayı
1	Salyan	15.02.2024	175
2	Yevlax	29.02.2024	17
3	Masallı	14.03.2024	29
4	Quba	28.03.2024	25
5	Qazax	16.04.2024	66
6	Qəbələ	24.04.2024	41
7	İsmayıllı	08.05.2024	18
8	Saatlı	29.05.2024	34
9	Samux	08.06.2024	74
10	Xızı	28.06.2024	120
11	Gədəbəy	08.07.2024	30
12	Yardımlı	24.07.2024	2
13	Daşkəsən	08.08.2024	179
14	Şəki	16.08.2024	17
15	Oğuz	16.08.2024	48
16	Zərdab	28.08.2024	12
17	Ağsu	28.08.2024	16
18	Goranboy	10.09.2024	36
19	Tərtər	10.09.2024	8

20	Göygöl	14-15.09.2024	178
21	Masallı	20.09.2024	17
22	Neftçala	20.09.2024	43
23	Balakən	01.10.2024	152
24	Qax	01.10.2024	55
25	Naxçıvan	09.10.2024	25
26	Şərur	10.10.2024	40
27	Şabran	14.10.2024	2
28	Siyəzən	18.10.2024	25
29	Beyləqan	25.10.2024	6
30	Balakən	29.10.2024	362
31	Cəlilabad	30.10.2024	3
32	Lənkəran	27.11.2024	22
33	Lerik	27.11.2024	13
Cəmi			1890

2024-cü ildə işğaldan azad olunmuş rayonların təhlükəsiz zonalarına təsərrüfatların köçürülməsi həyata keçirilmişdir.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərə köçürüləcək təsərrüfatların təhlükəsizliyinin təmin edilməsi, köçün vaxtı, istifadəyə və icarəyə veriləcək örüş, otlaq və biçənək sahələrinin dislokasiyası barədə ictimaiyyətə əvvəlcədən məlumat verilmiş və maarifləndirmə işləri həyata keçirilmişdir. Eyni zamanda Şərqi Zəngəzur və Qarabağ iqtisadi rayonlarına köçürülmüş təsərrüfat sahibləri üzrə də gender təhlili aparılmışdır

Şərqi Zəngəzur və Qarabağ İqtisadi rayonlarına köçlə bağlı statistik məlumatlar (nəfər).

Rayon	Fermerlər	Köməkçilər	Onlardan		Cəmi
			qadın	kişi	
Laçın	1431	7014	2219	6226	8445
Kəlbəcər	3600	18752	7266	15086	22352
Qubadlı	104	520	85	539	624
Füzuli	28	121	18	131	149
Xocavənd	24	125	38	111	149
Cəbrayıl	33	157	13	177	190
Zəngilan	19	104	15	108	123
Cəmi	5239	26793	9654	22378	32032

Azərbaycanda Qadın Sahibkarlığının İnkişafı Assosiasiyasının (AQSİA) məlumatına əsasən

2024-cü il, Azərbaycanda Qadın Sahibkarlığının İnkişafı Assosiasiyasının (AQSiA) qadın sahibkarlığının təşviqi və inkişafına verdiyi töhfələrin artdığı bir dövr olmuşdur. AQSiA, yerli və beynəlxalq səviyyədə həyata keçirdiyi müxtəlif tədbirlər, layihələr və əməkdaşlıqlar vasitəsilə qadın sahibkarlara yeni imkanlar yaratmaq, onların biznes bacarıqlarını inkişaf etdirmək və iqtisadi fəaliyyətlərini genişləndirmək məqsədi daşıyır. Assosiasiya tərəfindən həyata keçirilən fəaliyyətlər qadın sahibkarların ixtisaslaşması, regional inkişafı və beynəlxalq əlaqələrin qurulmasında əhəmiyyətli addımlar atılmasına şərait yaratmışdır.

AQSiA qadın sahibkarlara yönəlmiş çoxsaylı təlimlər təşkil etmişdir. Bu tə-

limlər əsasən aşağıdakı sahələrdə həyata keçirilmişdir:

- **Biznes Planlaşdırma:** Qadın sahibkarlara biznes qurma və idarə etmə sahəsində əsas biliklər təqdim edilib.
- **Maliyyə Savadlılığı:** Sahibkarlara maliyyə resurslarını idarə etmə, büdcə planlaşdırma və maliyyə hesabatları hazırlama bacarıqları öyrədilib.
- **Rəqəmsal Marketing və E-Ticarət:** Bu sahədə təlimlər qadın sahibkarlara onlayn marketing, rəqəmsal alətlərdən istifadə və e-ticarət platformalarında öz məhsullarını satma bacarıqları qazandırmışdır.

Təlimlər, ölkənin müxtəlif regionlarında təşkil olunmuşdur, bu da yerli qadın sahibkarlara yeni biliklər əldə etmək və şə-

bəkələşmə imkanları yaratmaq üçün geniş imkanlar təqdim etmişdir. Təlimlərin bir hissəsi beynəlxalq tərəfdaşlarla əməkdaşlıqda təşkil edilmişdir. Bu tədbirlər gender bərabərliyi, sosial sahibkarlıq və qadınların iş dünyasında daha fəal iştirakının təşviqi kimi vacib mövzulara da toxunmuşdur.

2024-cü ildə AQSİA tərəfindən həyata keçirilən əsas layihələr, qadın sahibkarlara yeni imkanlar yaratmaq, onların sosial-iqtisadi inkişafını dəstəkləmək və müasir çağırışlara uyğunlaşdırılmalarını təmin etmək məqsədini güdmüşdür. Aşağıda qeyd olunan layihələr qadın sahibkarlığın inkişafına müstəsna töhfələr vermişdir:

“İqlim Dəyişikliyinə Qarşı Sahibkarlıqda Bərpa Olunan Enerji Mənbələrinin Təşviqi” Layihəsi:

Bu layihə qadın sahibkarlara bərpa olunan enerji mənbələrinin istifadəsi, ekoloji dostu biznes yanaşmaları və iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə sahəsində biliklər qazandırmaq məqsədini daşıyırdı. Layihə çərçivəsində, qadın sahibkarlara bərpa olunan enerji texnologiyalarının tətbiqi, enerji səmərəliliyi və yaşıl iqtisadiyyatla bağlı təlimlər verilmişdir. Bu təşəbbüs, qadınların ekologiya dostu biznes modelləri qurmasına və iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə fəal iştirak etmələrinə imkan yaratmışdır.

“Yaşıl Dünya Naminə Qadın Həmrəyliyi və İnnovativ Gələcək” Layihəsi:

Qeyd olunan layihə, qadın sahibkarlarda həmrəyliyi gücləndirmək və onları innovasiya sahəsində daha çox imkanlar axtarmağa təşviq etmək məqsədini güdür. Layihə, qadın sahibkarlara ekoloji və sosial davamlı iş yerləri yaratmaq, inovativ yanaşmalarla bizneslərini inkişaf etdirmək və bu sahədəki biliklərini artırmaq üçün

müxtəlif təlimlər və tədbirlər təqdim edib. Bu təşəbbüs qadınların işgüzar bacarıqlarını inkişaf etdirməyə, sosial və ekoloji davamlı iqtisadiyyata qatqı verməyə yönəlmişdir.

Türk Dünyası Qadın Sahibkarlıq Pavilyonu və “Yaşıl Dünya Naminə İnnovativ Gələcək” Sərgi-Satış Yarmarkası:

Bu tədbirlər, qadın sahibkarlara öz məhsullarını geniş auditoriyaya təqdim etmək, yeni biznes əlaqələri qurmaq və beynəlxalq bazarlara çıxmaq imkanı yaratmışdır. Sərgi və yarmarkalarda iştirak edən qadınlar, həm yerli, həm də beynəlxalq səviyyədə əlaqələr quraraq məhsullarını daha geniş bir bazarda tanıtdıqlarına və yeni müştəri portfelleri qazandıqlarına görə böyük fayda əldə etmişlər.

“Xarıbülbul” Keytrinq Şirkətinin Açılışı:

Qarabağda qadın sahibkarlığının təşviqinə yönəlmiş mühüm bir addım olaraq AQSİA tərəfindən Xankəndində “Xarıbülbul” Keytrinq şirkətinin açılışı həyata keçirilmişdir. Bu təşəbbüs, qadınların iş dünyasında fəal iştirakını təşviq edərək, onlara öz bizneslərini qurmaq və idarə etmək sahəsində imkanlar yaratmışdır. Şirkət açılışı, həmçinin, Qarabağda yeni iş yerlərinin yaradılması və regional sahibkarlığın inkişafına töhfə vermək məqsədini güdmüşdür.

Layihələrin həyata keçirilməsi qadın sahibkarlara yeni iş imkanları, təlimlər və beynəlxalq əlaqələr qurmaq üçün geniş imkanlar təqdim etmişdir.

2024-cü ildə AQSİA-nın üzvlük bazasında da müsbət inkişaf olmuşdur. Üzvlük müraciətləri 50 nəfəri keçmişdir. Onlardan 31 nəfər hələ də gözləmədə qalmış, 15 nəfər isə yeni üzv kimi qəbul edilmişdir. Bu dinamika Assosiasiyanın

artan nüfuzunun, qadın sahibkarlar arasında marağın və AQSİA-nın üzvlərinə təqdim etdiyi imkanların göstəricisidir.

AQSİA, qadın sahibkarlara digər müəssisələrlə tanış olmaq, təcrübə mübadiləsi aparmaq və yeni işgüzar əlaqələr qurmaq məqsədilə **10 müəssisə ziyarəti təşkil etmişdir**. Bu ziyarətlər vasitəsilə qadın sahibkarlar bazar təhlili aparmış, yeni iş ideyalarını müzakirə etmiş və digər biznes sahibləri ilə əməkdaşlıq perspektivlərini nəzərdən keçirmişlər.

2024-cü ildə AQSİA tərəfindən 5 sərgi-satış yarmarkası təşkil edilmişdir. Bu yarmarkalar qadın sahibkarlara öz məhsullarını geniş auditoriyaya təqdim etmək və yeni bazarlara çıxış imkanı əldə etmək üçün əhəmiyyətli bir platforma yaratmışdır. Yarmarkalarda iştirak edən qadınlar, həmçinin yeni müştəri əlaqələri quraaraq məhsullarını beynəlxalq bazarlarda tanıtmaya imkanı əldə etmişlər.

AQSİA beynəlxalq səviyyədə bir sıra mühüm tədbirlərdə iştirak etmişdir. Bu tədbirlər qadın sahibkarlığının inkişafını və beynəlxalq əlaqələrin qurulmasını dəstəkləmişdir:

- **Türkiyə, İzmir - MIDOFMED Biznes Forumu:** Bu forumda AQSİA qadın sahibkarlara yeni iş əlaqələri qurmaq, təcrübə mübadiləsi etmək və bazar imkanları barədə məlumat əldə etmək imkanı yaratmışdır.

- **Rusiya, Mineralnie Vodi - Azərbaycan-Rusiya Regionlararası Forumu:** AQSİA, bu forumda Azərbaycan və Rusiya arasında iqtisadi əlaqələri gücləndirmək məqsədilə iştirak etmişdir.

- **Belçika, Brüssel - BSOS üçün Açıq Qapı Mobilikliyi Təcrübə Səfəri:** AQSİA, Beynəlxalq Sosial Sahibkarlıq təşkilatının fəaliyyəti ilə tanış olmuş və qadın sahibkarlığın sosial sahələrdə inkişafını müzakirə etmişdir.

- **Türkiyə, İstanbul - Türk Ticarət Forumu:** İstanbulda təşkil edilən bu forumda qadın sahibkarlara müxtəlif sənaye sahələrində ticarət imkanları və yeni bazarlarla bağlı məlumat verilmişdir.

- **Qazaxıstan, Astana - Türk Dünyası Qadın Sahibkarlıq üzrə Beynəlxalq Forum:** Türk Dünyasında qadın sahibkarlığının inkişafı və qarşılıqlı dəstək mövzularında müzakirələr aparılmışdır.

Qadın sahibkarlığının inkişafına dəstək vermək məqsədilə müxtəlif beynəlxalq və yerli təşkilatlarla əməkdaşlıq memorandumları imzalanıb:

- **Fibonacci International Olimpiads ilə əməkdaşlıq:** Bu memorandum, qadın sahibkarlara beynəlxalq səviyyədə təhsil və təcrübə imkanı yaratmışdır.

- **SAKİKAD ilə əməkdaşlıq:** Bu memorandum qadın sahibkarlara regional inkişaf üçün birgə tədbirlər və şəbəkələşmə imkanları təqdim edir.

- **GXSSD ilə əməkdaşlıq:** Gözəllik xidmətləri sahəsində qadın sahibkarlara peşəkar inkişaf, təlimlər və yeni bazar imkanları təqdim edilməsini nəzərdə tutmuşdur.

2024-cü ildə AQSİA tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər qadın sahibkarlara yeni biznes imkanları yaratmaq, onların iqtisadi fəaliyyətlərini genişləndirmək və beynəlxalq əlaqələr qurmaq üçün müvafiq şərait yaratmışdır.

Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin məlumatına əsasən

*2024-cü ildə dövlət əmlakının özəlləşdirilməsində hər iki cinsin nümayəndələrinin sayında **azalma**, icarəyə götürülməsində isə **artım** müşahidə olunur.*

Dövlət əmlakının özəlləşdirməsində və icarəyə götürülməsində iştirak edən qadın və kişilərin sayı							
		Qadınların sayı	Kişilərin sayı	Qadınların sayı	Kişilərin sayı	Qadınların sayı	Kişilərin sayı
		2022-ci il üzrə		2023-cü il üzrə		2024-cü il üzrə	
I	Dövlət əmlakına dair icarə müqaviləsi bağlayan fiziki şəxslərin sayı						
1	Qeyri-yaşayış sahələri üzrə	120	335	135	561	138	634
2	Torpaq sahələri üzrə	604	1983	1290	4220	2020	6435
	Cəmi:	724	2318	1425	4781	2158	7069
II	Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsində iştirak etmiş fiziki şəxslərin sayı						
		150	357	83	213	69	196

2019-2024-ci illər üzrə daşınmaz əmlak sahibi olan qadın və kişilərin sayı (həmçinin birgə mülkiyyət)

Hesabat dövrləri	Daşınmaz əmlak üzərində mülkiyyət hüququ tanınıb			
	mülkiyyətçisi qadınlar olan daşınmaz əmlakların sayı	mülkiyyətçisi kişilər olan daşınmaz əmlakların sayı	daşınmaz əmlak üzərində birgə mülkiyyət sahibi olanların sayı	Cəmi
2019-cu il üzrə	47 732	81 441	59 325	188 498
2020-ci il üzrə	44 804	77 079	52 820	174703
2021-ci il üzrə	64 861	109 246	62 193	236300
2022-ci il üzrə	57 340	93 350	28 015	178705
2023-ci il üzrə	61 441	102 914	32 952	197307
2024-ci il üzrə (19.12.2024-cü il tarixinə)	56 030	90 601	28 692	175323

2022-2024-cü illər üzrə daşınmaz əmlak sahibi olan qadın və kişilərin müqayisəli təhlilindən belə qənaətə gəlmək olar ki, 2024-cü ildə **daşınmaz əmlak üzərində mülkiyyət hüququ olan kişilərin və qadınların, həmçinin birgə mülkiyyəti hüququ olanların sayında azalma müşahidə olunur.**

Hərracların Təşkili Mərkəzi tərəfindən keçirilən hərraclarda iştirak edən kişi və qadın iştirakçıların sayı haqqında MƏLUMAT							
Sıra №-si	Xidmətin adı	İştirak edən kişilərin sayı			İştirak edən qadınların sayı		
		2022	2023	2024	2022	2023	2024
1	Kiçik dövlət müəssisə və obyektlərinin hərraclar vasitəsilə satışı	17	17	8	3	3	0
2	Qeyri-yaşayış sahələrinin hərraclar vasitəsilə satışı	0	0	0	0	0	0
3	Yarımçıq tikililərin hərraclar vasitəsilə satışı	2	3	0	0	1	0

4	Obyektin altında yerləşən torpaq sahəsinin hərraclar vasitəsilə satışı	0	0	0	0	0	0
5	Nəqliyyat vasitələrinin hərraclar vasitəsilə satışı	2466	2763	1903	18	6	55
6	Kiçik dövlət müəssisələrinin əmək kollektivi üzvlərinə güzətli satışı	9	0	1	4	0	2
7	Açıq səhmdar cəmiyyətlərində səhmlərinin əmək kollektivi üzvlərinə güzətli satışı	24	0	0	45	0	0
8	Səhmdar cəmiyyətlərin səhmlərinin pul hərraclarında satışı	15	9	6	1	0	0
9	Açıq səhmdar cəmiyyətlərinin səhmlərinin ixtisaslaşdırılmış pul hərraclarında satışı	0	0	0	0	0	0
	Cəmi	2533	2792	1918	71	10	57

2023-cü illə müqayisədə 2024-cü ildə Hərracların Təşkili Mərkəzi tərəfindən keçirilən hərraclarda iştirak edən kişilərin sayı 2792-dən 1918-ə kimi düşmüş, qadınların sayı isə 10-dan 57-yə qədər artmışdır.

2.4.2 BANK SEKTORUNDA GENDER BƏRABƏRLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİ

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının məlumatına əsasən

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən ölkəmizdə fəaliyyət göstərən 22 banka məlumatları edilərək ümumiləşdirilmiş və təhlil edilmişdir.

Əldə olunan məlumatlara əsasən, banklarda gender bərabərliyi məsələlərinə həssas yanaşma mövcuddur. Gender bərabərliyinin təmin edilməsi üçün banklar tərəfindən davamlı olaraq tədbirlər keçirilir.

- **“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC** tərəfindən rəhbər qadınlar üçün “Women in Leadership” proqramı və IT biznes analitikası təlimləri keçirilmişdir.

- **“Access Bank” QSC-də** yalnız xanımların iştirakı ilə “Future BankHers” təcrübə proqramı keçirilmiş və qadınların maliyyə sektorunda karyera qurması istiqamətində bilik və bacarıqlarının artırılmasına dəstək olunmuşdur.

- **“Bank VTB (Azərbaycan)” ASC-də** bank sektorunun qadın liderləri üçün “Arzulara doğru səyahət” adlı motivasiya və şəxsi inkişaf tədbiri təşkil olunmuşdur.

- **“Paşa Bank” ASC-də** 2024-cü ildə könüllülərdən ibarət “Social Club” təşkil olunmuşdur. Tədbirdə xeyriyyə, idman, kreativlik, intellektual oyunlar keçirilmiş, həmçinin həm kişilərə, həm də qadınlara onların mənəvi sağlamlığı, birliyi, fiziki sağlamlığı, onlara verilən dəyər və qatdıqları töhfəyə görə mükafatlandırmalar təqdim olunmuşdur. Bundan əlavə “Women in Change” adlı sosial layihə, “İqtisadiyyatın və Cəmiyyətin Dayanıqlı İnkişafında Qadınların Rolu” adlı beynəlxalq konfrans və bir sıra sosial layihələr həyata keçirilmişdir.

- **“Rabitəbank” ASC-də** “Aramızda var zərif rabitə” və “Empower her Path” adlı tədbirlər təşkil olunmuşdur.

- **“Unibank” ASC** tərəfindən erkən nikahlara qarşı və qızların təhsil hüquqları mövzusunda ərsəyə gəlmiş “Səriyyə” filmi-nin çəkilişinə maddi dəstək göstərilmişdir.

- **“Yelo Bank” ASC** qadınlar gününə həsr edilmiş “EJAZZKAR” konsertinə ev sahibliyi etmiş, Azərbaycanda Qadın Sahibkarlığının İnkişafı Assosiasiyası ilə birlikdə sahibkar xanımlar üçün təlimin təşkil olunmasına dəstək olmuşdur. Bank, həmçinin işində uğurlu qadınları bir araya gətirən regionun ən böyük şəbəkə tədbirlərindən biri olan “SHE Congress” 2024-cü ilin əsas sponsorlarından biri olmuş, BMT-nin qadın səlahiyyətlərinin genişləndirilməsi prinsiplərinə qoşulmuşdur. Qadın sağlamlığına diqqət çəkmək məqsədilə Süd Vəzi Xərçəngi Maarifləndirmə ayında tanınmış həkim-ginokoloqun iştirakı ilə xanım əməkdaşları üçün infosessiya təşkil etmiş və “Yelo Bank” ASC-nin Baş ofisində xanımlar üçün yoqa dərsləri təşkil olunmuşdur.

Banklar tərəfindən işə qəbul zamanı hər zaman gender balansının saxlanması və heç bir halda gender və ya bir başqa şəxsi keyfiyyətlərə görə işçilərin qiymətləndirilməməsinə mütəmadi riayət olunur.

2024-cü ilin sonuna bank sektorunda çalışan işçilərin (ümumilikdə 26 275 nəfər) 61.5%-i (16 151 nəfər) kişi, 38.5%-i (10 124) qadın olmuşdur.

31.12.2024-cü il tarixinə işçilər barədə statistik MƏLUMAT			
Bankın adı	Ümumi işçilərin sayı		
	Cəmi, o cümlədən	Kişi	Qadın
Cəmi	26275	16151	10124
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	912	574	338
AccessBank QSC	1509	1014	495
"AFB Bank" ASC	289	188	101
"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC	3902	2236	1666
"ASB" ASC	171	97	74
"Azər-Türk Bank" ASC	675	389	286
"Bank Avrasiya" ASC	112	61	51
Bank "BTB" ASC	266	155	111
Bank Melli İran Bakı filialı	22	15	7
"Bank of Baku" ASC	976	629	347
Bank Respublika	1805	1248	557
"Bank VTB (Azərbaycan)" ASC	472	296	176
"Expressbank" ASC	832	489	343
ASC "Xalq" Bank	1075	634	441
	5586	3391	2195
"PAŞA Bank" ASC	1613	942	671
"Premium Bank" ASC	187	109	78
"Rabitəbank" ASC	1247	741	506
"TuranBank" ASC	816	503	313
"Unibank" ASC	2175	1337	838
"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC	249	169	80
"Yelo Bank" ASC	1175	813	362
"Ziraat Bank Azərbaycan" ASC	209	121	88

2024-cü ilin sonuna bank sektorunda rəhbər vəzifədə çalışan əməkdaşların 79%-ni (3 132 nəfər) kişi, 21%-ni (840 nəfər) isə qadın olmuşdur.

31.12.2024-cü il tarixinə rəhbər işçilər barədə statistik MƏLUMAT			
Bankın adı	Rəhbər işçilərin sayı		
	Cəmi, o cümlədən	Kişi	Qadın
Cəmi	3972	3132	840
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	191	146	45
AccessBank QSC	197	155	42
"AFB Bank" ASC	71	55	16
"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC	552	441	111
"ASB" ASC	19	17	2
"Azər-Türk Bank" ASC	136	110	26
"Bank Avrasiya" ASC	32	23	9
Bank "BTB" ASC	66	45	21
Bank Melli İran Bakı filialı	10	9	1
"Bank of Baku" ASC	220	183	37
Bank Respublika	219	190	29
"Bank VTB (Azərbaycan)" ASC	95	68	27
"Expressbank" ASC	121	97	24
ASC "Xalq" Bank	166	118	48
"Kapital Bank" ASC	730	599	131
"PAŞA Bank" ASC	181	134	47
"Premium Bank" ASC	53	37	16
"Rabitəbank" ASC	109	89	20
	226	170	56
"Unibank" ASC	357	273	84
"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC	59	46	13
"Yelo Bank" ASC	132	102	30
"Ziraat Bank Azərbaycan" ASC	30	25	5

2024-cü ildə bank əməliyyatları aparan əmanətçilər, sığorta olunanlar, kredit götürənlər arasında qadınların və kişilərin sayı və təhlili.

Banklardan alınan məlumatlara əsasən bank əmanətçilərinin 56.1%-i (6 mln. nəfər) kişi, 43.9%-i (4.7 mln. nəfər) qadınlardır (2023-cü ilin sonuna müvafiq olaraq 59.5% və 40.5%).

2024-cü ilin sonuna qorunan əmanətçilərin 56%-i (5.9 mln. nəfər) kişi, 44%-i (4.6 mln. nəfər) qadın əmanətçilər olmuşdur (2023-cü ilin sonuna müvafiq olaraq 58.8% və 42.2%).

31.12.2024-cü il tarixinə kredit götürənlərin 59.5%-i (2.2 mln. nəfər) kişilər, 40.5%-i (1.5 mln. nəfər) isə qadınlar olmuşdur. Məlumat üçün qeyd edək ki, 2023-cü ilin sonuna kredit götürənlərin 39%-ni (1.1 mln. nəfər) qadınlar təşkil etmişdir (2024-cü ildə kredit götürən qadın borcalanlar üzrə 400 min nəfər artım olmuşdur).

Məlumat toplanılmış 22 bank üzrə gender məsələləri üzrə məsul şəxslər fəaliyyət göstərir.

2.4.3. SOSIAL TƏMİNAT HÜQUQLARININ HƏYATA KEÇİRİLMƏSİNDƏ GENDER BƏRABƏRLİYİ

Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsinin 16-cı maddəsinə əsasən əmək münasibətlərində vətəndaşlığına, cinsinə, irqinə, dininə, milliyyətinə, dilinə, yaşayış yerinə, əmlak vəziyyətinə, ictimai-sosial mənsəyinə, yaşına, ailə vəziyyətinə, əqidəsinə, siyasi baxışlarına, həmkarlar ittifaqlarına və ya başqa ictimai birliklərə mənsubiyyətinə, qulluq mövqeyinə, həmçinin işçinin işgüzar keyfiyyətləri, peşəkarlıq səriştəsi, əməyinin nəticələri ilə bağlı olmayan digər amillərə görə işçilər arasında hər hansı ayrı-seçkiliyə yol verilməsi, həmin amillər zəmnində bilavasitə və ya dolayısı ilə imtiyazların və güzəştlərin müəyyən edilməsi, habelə hüquqlarının məhdudlaşdırılması qəti qadağandır.

Qadınlara, əliliyi olan şəxslərə, yaşı 18-dən az olan və sosial müdafiəyə ehtiyacı olan digər şəxslərə, habelə Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində işləyən mütəxəssislərə əmək münasibətlərində güzəştlərin, imtiyazların və əlavə təminatların müəyyən edilməsi ayrı-seçkilik hesab edilmir.

Əmək münasibətləri prosesində işçilər arasında sözügedən maddənin birinci hissəsində göstərilən ayrı-seçkiliyə yol verən işəgötürən və ya digər fiziki şəxs qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş qaydada müvafiq məsuliyyət daşıyır. Ayrı-seçkiliyə məruz qalan işçi pozulmuş hüququnun bərpa edilməsi tələbi ilə məhkəməyə müraciət edə bilər.

Əlilliyi olan şəxslərlə bağlı gender təhlili və onların məşğulluğu

2023-cü və 2024-cü illər üzrə ilkin əlillik təyinatları ilə bağlı məlumatlar aşağıdakı cədvəllərdə təqdim edilir:

2023-cü il:

	81-100%	61-80%	31-60%	Cəmi:
kişi	3097	4730	6023	13850
qadın	2445	3901	4922	11268
Cəmi:	5542	8631	10945	25118

2024-cü il:

	81-100%	61-80%	31-60%	Cəmi:
kişi	3159	4655	4968	12782
qadın	2577	3793	4711	11081
Cəmi:	5736	8448	9679	23863

2024-cü ildə 2593 nəfəri qadın, 8280 nəfəri kişi olmaqla 10873 nəfər **əlilliyi olan şəxs işlə təmin olunmuşdur**.

Eyni zamanda 2024-cü ildə 476 nəfər **əlilliyi olan şəxs peşə hazırlığı və əlavə təhsilə cəlb edilmiş**, onlardan 223 nəfərini qadınlar, 253 nəfərini kişilər təşkil etmişdir.

Bu dövrdə 560 nəfərini qadınlar, 854 nəfərini kişilər təşkil etməklə, 1414 nəfər **əlilliyi olan şəxs kvota yerləri üzrə işlə təmin olunmuşdur**.

Özünüməşğulluq proqramı üzrə 2024-cü ildə 387 nəfəri qadın, 1076 nəfəri kişi olmaqla 1463 nəfər əlilliyi olan şəxs cəlb edilmişdir.

2024-cü ildə 389 nəfəri qadın, 1662 nəfəri kişi olmaqla ümumilikdə 2051 nəfər **əlilliyi olan şəxs haqqı ödənilən ictimai işlərə cəlb edilmişdir**.

2024-cü ildə 7 nəfər qadın, 15 nəfər kişi olmaqla ümumilikdə 22 nəfər **əlilliyi olan şəxs sosial iş yerlərində işçilərin əmək-**

haqlarının maliyyələşdirilməsi proqramı üzrə işlə təmin edilmişdir.

Bununla yanaşı, Agentliyin **“Alo karyera”** dəstək xidməti çərçivəsində 2024-cü il ərzində ümumilikdə 11 nəfər əlilliyi olan şəxs ilə 19 karyera konsultasiyası, o cümlədən 4 nəfər qadın ilə 9 karyera konsultasiyası keçirilmişdir. Qeyd edək ki, **“Alo Karyera”** dəstək xidmətinə onlayn şəkildə karyera planlaması, məqsədlərin təyin olunması, ixtisas seçimi, əmək bazarı və iş axtarışı, CV-lərin hazırlanması, müsahibəyə hazırlıq və s. ilə bağlı məlumat və tövsiyələrin verilməsi, bu sahələrdə zəruri köməkliyin göstərilməsi daxildir.

Həmçinin, Dövlət Məşğulluq Agentliyi tərəfindən növbəti **“Tələbə İnkişaf Platforması” (TİPx) çərçivəsində “TİPx: İnklyüziv cəmiyyəti necə formalaşdırmaq?” konfransı** təşkil olunmuşdur. 50 nəfərin iştirakı ilə baş tutan konfransda inklyüziv cəmiyyətin əsas prinsipləri, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Baş Assambleyası tərəfindən qəbul edilmiş Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin 10-cu müddəası olan bərabərsizliyin azaldılması müddəalarına diqqət çəkilmiş, müxtəlif ekspertlər konfransın spikerləri qismində çıxış etmişlər.

3 dekabr 2024-cü ildə Bakı Slavyan Universitetinin (BSU) və Dövlət Məşğulluq Agentliyinin birgə təşkilatçılığı ilə BSU-da **“Beynəlxalq Əlillər Günü”**nə həsr olunmuş **“Məqsədimiz, gücümüz, inkişafımız” mövzusunda təlim** keçirilmişdir. Təlimin əsas məqsədi əlilliyi olan şəxslərin karyera inkişafına dəstək vermək, onları motivasiya etmək və şəxsi inkişaf bacarıqlarını gücləndirməkdən ibarət olmuşdur. Layihədə 18 nəfər əlilliyi olan tələbə iştirak etmişdir.

Nazirliyin tabeliyində Dayanıqlı və Operativ Sosial Təminat Agentliyi (bundan

sonra – DOST), BMT-nin Uşaq Fondu (UNICEF) və Dövlət Məşğulluq Agentliyinin birgə əməkdaşlığı ilə 2023-cü ilin oktyabr ayından etibarən **“Əlilliyi olan gənclərin sosial-iqtisadi fəallığına dəstək” pilot layihəsinin** icrasına başlanılmışdır. Layihə cəlb olunmuş 18-29 yaş aralığında tələbə və məzunların sosial-emosional, rəqəmsal və iş həyatına keçidi üçün digər zəruri bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi, uğurlu nəticələri olan şəxslərin iş və təcrübə imkanlarından yararlanması, onların əmək bazarının tələblərinə uyğun işçi qüvvəsinə çevrilməsi, məşğulluq imkanlarının artırılması və əmək hüquqlarının həyata keçirilməsini dəstəkləyir. Həmçinin, dövlət və özəl müəssisələr ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin qurulması və əlilliklə bağlı cəmiyyətdə mövcud olan stereotiplərin dəyişdirilməsi istiqamətində fəaliyyət göstərir.

2024-cü ildən etibarən **“Əlilliyi olan gənclərin sosial – iqtisadi fəallığına dəstək” layihəsi** çərçivəsində karyera planlaması və bacarıqların inkişafı ilə əlaqəli keçiriləcək təlimlərdə 3-cü qrupun yaradılması və uyğun iştirakçıların seçilməsi üçün müsahibələrin keçirilməsi prosesində Dövlət Məşğulluq Agentliyinin əməkdaşları iştirak etmişdir. Müsahibələrdə iştirak edən tələbələrə prosesə maraqlı olan və seçilən namizədlərin məlumatları toplanaraq təlimlər mərhələsi üçün ümumiləşdirilmişdir.

Bununla yanaşı, Nazirliyin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinin Əlilliyi olan şəxslər üçün Peşə-əmək Reabilitasiya Mərkəzinə **354 əlilliyi olan şəxs (onlardan 268-si kişi, 86-ı qadın) müxtəlif peşə hazırlıq kurslarına cəlb edilmişdir.**

Ünvanlı dövlət sosial yardım alanların gender təhlili

Aztəminatlı ailələrə 2006-cı ildən etibarən ünvanlı dövlət sosial yardımının (ÜDSY) verilməsinə başlanılmışdır ki, bu sosial layihə həmin kateqoriyadan olan ailələrin rifah halının yüksəldilməsində, onların sosial-məişət və maddi çətinliklərinin həllində xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. ÜDSY-nin məqsədi aztəminatlı ailələrin sosial rifah halının yaxşılaşdırılması məqsədilə onların gəlirlərinə uyğun pul yardımının verilməsidir. Sosial yardımın məbləği ailənin orta aylıq gəliri ilə hər bir ailə üzvü üçün ehtiyac meyarının məcmusu arasında yaranan fərq məbləğində hesablanır. Ehtiyac meyarının həddi və ölkə üzrə yaşayış minimumu hər il mütəmadi olaraq artırılır.

Hesabat dövründə aztəminatlı ailələrin maddi rifahının yaxşılaşdırılması məqsədi ilə onların ÜDSY hüququnu müəyyənləş-

dirən şərtləri optimallaşdırılmış, elektron informasiya sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətində işlər davam etdirilmişdir. Vətəndaşlar üçün elektron müraciət prosedurunun təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin Mərkəzləşdirilmiş elektron informasiya sisteminin "Ünvanlı yardım" (VEMTAS) altsistemindən istifadə sadələşdirilmiş və müraciət zamanı daxil edilən məlumatlar minimuma endirilmişdir.

Eyni zamanda bildiririk ki, ünvanlı dövlət sosial yardımını təyin edilərkən cinsi ayrı-seçkiliyə yol verilmir. Yardımın təyin olunması üçün müraciət və digər prosedurlar zamanı müraciət etmiş şəxsin qadın və ya kişi olması ilə bağlı məhdudiyyət nəzərdə tutulmamışdır.

Sosial müavinətlər, kompensasiyalar, təqaüdlər və ünvanlı dövlət sosial yardımını üzrə statistik göstəricilər

Göstəricilər	rəsmi statistika hesabatına əsasən say (nəfər)	
	01.01.2024-cü il tarixinə	01.01.2025-ci il tarixinə
Aylıq sosial müavinət və kompensasiya alanlar	442 016	453 312
onlardan: qadınlar	222 205	224 496
Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdünü alanlar	394 080	401 387
onlardan: qadınlar	126 320	129 656
Ünvanlı dövlət sosial yardımını təyin olunmuş ailələr	63 968	75 959
o cümlədən:		
ünvanlı dövlət sosial yardımını təyin olunmuş ailə üzvləri	272 343	334 472
onlardan: qadınlar	143 036	176 596

Pensiya alanların gender təhlili

01.01.2025-ci il tarixinə operativ məlumatlara əsasən ölkə üzrə **əmək pensiyaçı-
larının sayı 1098.6 min nəfər** təşkil etmişdir.

**Əmək pensiyaçılarının 64.2%-i yaşa görə (YG), 23.3%-i əlilliyə görə (ƏG), 12.5%-
i isə ailə başçısını itirməyə görə (ABİ) pensiya alır.**

Əmək pensiyaçıları arasında cins bölgüsünə dair məlumatlar aşağıdakı cədvəldə öz
əksini tapmışdır.

“Pensiya təminatı haqqında” rəsmi statistika hesabatına əsasən 01.01.2025-ci il tarixinə pensiyaçıların kişi və qadınlar üzrə böl- güsü (proqnoz məlumatlara əsasən)

Pensiyaçıların sayı		Kişilərin payı (%)	Qadınların payı (%)	Əmək pensiyalarının orta aylıq məbləği (manatla)
Yaşa görə	705 506	43,31%	56,69%	528,03
Əlilliyə görə	256 182	56,02%	43,98%	401,11
ABİ-yə görə	136 938	20,10%	79,90%	494,97
Cəmi	1 098 572	43,58%	56,42%	494,32

Pensiyaçıların 56,42%-ni qadınlar, 43,58%-ni kişilər təşkil etmişdir.

Əlilliyə görə pensiya alanlar arasında kişilər, yaşa görə və ailə başçısını itirməyə görə pensiya alanlar arasında qadınlar çoxluq təşkil etmişdir.

2024-cü il ərzində təyin olunmuş əmək pensiyalarının kişi və qadınlar üzrə bölgüsü

Pensiyaçıların sayı		Kişilərin payı (%)	Qadınların payı (%)
Yaşa görə	38 967	70,17%	29,83%
Əlilliyə görə	4 482	63,36%	36,64%
ABİ-yə görə	12 360	28,11%	71,89%
Cəmi	55 809	60,31%	39,69%

Əmək pensiyası alan şəxslərin 60,31%-ni kişilər, 39,69%-ni qadınlar təşkil etmişdir.

Əmək peniyaçıları arasında yaşa və əlilliyə görə kişilər, ailə başçısını itirməyə görə qadınlar çoxluq təşkil etmişdir.

“Əmək pensiyaları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun 7-ci maddəsinə əsasən 2025-ci il üzrə kişilərin pensiya yaşı 65, qadınlarda isə (01.07.2024-cü il tarixdən) 64 yaşıdır.

Qeyd edək ki, qadınların yaş həddi 2017-ci il iyulun 1-dən başlayaraq 2027-ci il iyulun 1-dək hər il 6 ay artırılır. Bu proses bitdikdən sonra fərq aradan qalxacaq və həm qadınlar, həm də kişilər üçün pensiya yaşı 65 olacaqdır.

Həmçinin **2024-cü ilin yekunlarına əsasən çəkili orta pensiya yaşı 62.4 yaş olmaqla kişilər üzrə normativ yaşıdan 2.7 il, qadınlar üzrə 1.4 il daha az olmuşdur.**

**Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyinin Sosial xidmət müəssisələrinə yerləşdirilən
Çətin həyat şəraitində olan şəxslərin gender təhlili
(müəssisələr üzrə)**

Agentliyin tabeliyində olan sosial xidmət müəssisəsində 2024-cü il ərzində 1904 kişi, 1449 qadın olmaqla 3353 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 583 kişi, 381 qadın olmaqla 960 yeni sakin qəbul edilmişdir.

Sosial xidmət müəssisələrində xidmət alanların 2024-cü il üzrə gender bölgüsü aşağıdakı kimi olmuşdur:

- 1 saylı 18 yaşınadək əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsində - 135 kişi, 63 qadın olmaqla 198 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 16 kişi, 14 qadın olmaqla 30 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 2 saylı 18 yaşınadək əlilliyi müəyyən edilmiş şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsində 124 kişi, 60 qadın olmaqla 184 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 20 kişi, 4 qadın olmaqla 24 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 1 saylı psixonevroloji sosial xidmət müəssisəsində 132 kişi, 109 qadın olmaqla 241 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 17 kişi, 8 qadın olmaqla 25 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 2 saylı psixonevroloji sosial xidmət müəssisəsində 101 kişi, 24 qadın olmaqla 125 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 12 kişi, 8 qadın olmaqla 20 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 3 saylı psixonevroloji sosial xidmət müəssisəsində - 1 saylı psixonevroloji sosial xidmət müəssisəsində 0 kişi, 137 qadın olmaqla 137 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 0 kişi, 9 qadın olmaqla 9 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 4 saylı psixonevroloji sosial xidmət müəssisəsində - 1 saylı psixonevroloji sosial xidmət müəssisəsində 98 kişi, 41 qadın ol-

maqla 139 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 21 kişi, 9 qadın olmaqla 30 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- Ahıl şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsində - 136 kişi, 138 qadın olmaqla 274 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 24 kişi, 40 qadın olmaqla 64 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- Həssas əhali qruplarından olan şəxslər üçün Sığınacaq və Sosial Reabilitasiya Müəssisəsi - 125 kişi, 90 qadın olmaqla 215 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 79 kişi, 72 qadın olmaqla 151 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- “Məzun evi” Sosial Müəssisəsi -120 kişi, 245 qadın olmaqla 365 şəxsə xidmət göstərilmişdir.

- İnsan alveri qurbanlarına Yardım Mərkəzi - 4 kişi, 61 qadın olmaqla 65 şəxsə xidmət göstərilmişdir.

- Paralimpiya İdman Kompleksi - 277 kişi, 81 qadın olmaqla 358 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 84 kişi, 39 qadın olmaqla 123 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- Əlilliyi olan şəxslər üçün Peşə-əmək Reabilitasiya Mərkəzi - 350 kişi, 150 qadın olmaqla 500 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 272 kişi, 123 qadın olmaqla 395 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- Penitensiar müəssisələrdə cəza çəkəndən azad edilmiş şəxslər üçün Sosial Adaptasiya Mərkəzi –4 kişi, 0 qadın olmaqla 4 şəxsə xidmət göstərilmişdir.

- 1 saylı uşaq evi sosial xidmət müəssisəsi –64 kişi, 48 qadın olmaqla 112 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 12 kişi, 15 qadın olmaqla 27 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 2 saylı uşaq evi sosial xidmət müəssisəsi –86 kişi, 46 qadın olmaqla 132 şəxsə xidmət göstərilmişdir.

- 3 saylı uşaq evi sosial xidmət müəs-

sisəsi –48 kişi, 63 qadın olmaqla 111 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 6 kişi, 12 qadın olmaqla 28 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 4 saylı uşaq evi sosial xidmət müəssisəsi –42 kişi, 34 qadın olmaqla 76 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 4 kişi, 4 qadın olmaqla 8 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 6 saylı uşaq evi sosial xidmət müəssisəsi –45 kişi, 42 qadın olmaqla 87 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 5 kişi, 3 qadın olmaqla 8 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 1 saylı Ailə tipli kiçik qrup evi sosial xidmət müəssisəsi –0 kişi, 17 qadın olmaqla 17 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 0 kişi, 6 qadın olmaqla 6 yeni sakin qəbul edilmişdir.

- 2 saylı Ailə tipli kiçik qrup evi sosial xidmət müəssisəsi –13 kişi, 0 qadın olmaqla 13 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 3 kişi, 0 qadın olmaqla 3 yeni sakin qəbul edilmişdir.

Ahılların yaşadığı müvafiq sosial xidmət müəssisələrində yaşayanların gender bölgüsü

Agentliyin tabeliyində olan Ahıl şəxslər üçün sosial xidmət müəssisəsində 2024-cü il ərzində 136 kişi, 138 qadın olmaqla 274 şəxsə xidmət göstərilmiş, həmçinin 24 kişi, 40 qadın olmaqla 64 yeni sakin qəbul edilmişdir.

BEYNƏLXALQ AHILAR GÜNÜ

1 OKTYABR

**2.5. QEYRİ-HÖKUMƏT
TƏŞKİLATLARININ, HƏMKARLAR
İTTİFAQLARININ
VƏ SİYASİ PARTİYALARIN
FƏALİYYƏTİNDƏ GENDER
BƏRABƏRLİYİNİN TƏMİN
EDİLMƏSİ**

SİYASİ PARTİYALAR

Mərkəzi Seçki Komissiyasının Katibliyində 66-ı kişi, 60-ı qadın olmaqla, cəmi 126 işçi fəaliyyət göstərir. Onlardan 16 nəfər kişi və 5 nəfər qadın müxtəlif rəhbər vəzifələrdə çalışır.

Dairə seçki komissiyalarının katibliyində ümumilikdə 742 işçi fəaliyyət göstərir, onlardan 440 nəfəri kişi, 302 nəfəri isə qadındır.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının hal-hazırda fəaliyyətdə olan 18 üzvündən 14-ü kişi, 4-ü qadındır, onlardan 3 kişi (sədr, sədr müavini və katib) və 1 qadın (katib) rəhbər vəzifədə təmsil olunur.

125 dairə seçki komissiyasının 1118 üzvündən 885-i (79,16%) kişi, 233-ü (20,84%) qadındır. 118 (94,4%) dairə seçki komissiyasının sədri kişi, 7 (5,6%) dairə seçki komissiyasının sədri isə qadındır. Dairə seçki komissiyalarının 249 katibindən 192-i (77,11%) kişi, 57-si (22,89%) isə qadındır.

6345 məntəqə seçki komissiyasının 38070 üzvündən 21841-i (57,37%) kişi, 16229-u (42,63%) qadındır. 4236-ı (66,76%) kişi, 2109 (33,24%) qadın məntəqə seçki komissiyasının sədridir. Məntəqə seçki komissiyalarında fəaliyyət göstərən katiblərin 7089-u (55,86%) kişi, 5601-i (44,14%) qadındır.

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərdə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının, Seçki Məcəlləsinin və digər qanunvericilik aktlarının norma və tələblərinə əsasən qeydə alınmış 990 namizədin adı seçki bülleteninə daxil edilmişdir. Onlardan 698-i kişi (70,5 %), 292-si (29,49 %) isə qadın olmuşdur. **Milli Məclisə seçilmiş 125 deputatdan 99-u (79,2%) kişi, 26-sı (20,8%) qadındır.**

2024-cü il fevralın 7-nə təyin edilmiş növbədənənar Azərbaycan Respublika-

Milli Məclis seçkiləri
01.09.2024
(Qadın namizədlərlə bağlı)

Ümumi məlumatlar	Sayı	Faizlə
Müraciət edən qadın namizədlər	400	26.53%
Qeydə alınan qadın namizədlər	292	29.49%
Onlardan,		
Partiyalar üzrə cəmi:	55	18.84%
Seçilmiş namizədlərin cəmi	125	100.00%
Seçilmiş qadın namizədlərin cəmi	26	20.80%
Onlardan,		
Partiyalar üzrə cəmi:	16	61.54%

sı Prezidentinin seçkiləri dövründə həyata keçirilən tədbirlər:

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyası və Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə dəyirmi masa keçirilmişdir. İştirakçılara seçki hüququnun mənsubiyyəti, onun təmin edilməsi və reallaşdırılmasının əsasları, qadınların seçkilərdə fəallıqlarını daha da artırması üçün imkanlar barədə ətraflı məlumat verilmişdir.

2023-ci il dekabrın sonlarından etibarən qadın məsələlərinə dair təşkilatlar, vətəndaş cəmiyyəti institutları və ictimai birlikləri əhatə edən 35 görüş keçirilmiş, müxtəlif bölgələrdə intensiv şəkildə keçirilən silsilə tədbirlər seçki gününə qısa müddət qalanadək müvəffəqiyyətlə davam etdirilmişdir. Tədbirlər Bakı ilə yanaşı, As-tara, Yardımlı, Samux, Gəncə, Qazax, Şəm-

kir, Yevlax, Lənkəran, Ağsu, Göyçay, Kürdə-mir, Ucar, Qobustan, Şamaxı, Şabran, Quba, İmişli və Beyləqanda da keçirilmişdir.

2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənəkar seçkilər dövründə həyata keçirilən tədbirlər:

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyası və Azərbaycan Respublikasının Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə dəyirmi masa təşkil edilmişdir.

Avqustun ayından etibarən qadın məsələlərinə dair təşkilatlar, vətəndaş cəmiyyəti institutları və ictimai birlikləri əhatə edən 33 görüş təşkil olunmuşdur. Seminar və görüşlər Bakı, Sumqayıt, Masallı, Lənkəran, Bərdə, Lerik, Şamaxı, Ağsu, İsmayilli, Şəki, Salyan, Naxçıvan, Oğuz, Qax, Beyləqan, Füzuli, Zərdab, Ucar, Göyçay, Xaçmaz, Quba, Yevlax və Göygöldə keçirilmişdir.

Qeyri-hökumət təşkilatları (QHT)

Vətəndaş cəmiyyəti institutlarının fəaliyyəti ilə bağlı Ədliyyə Nazirliyindən verilən məlumata görə, 2025-ci ilədək dövlət qeydiyyatına alınmış QHT-lərin sayı 3781-dır. Onlardan 457 təşkilatın sədri qadınlardır. Qadın və gender məsələləri sahəsində 162 təşkilat fəaliyyət göstərir. Həmin təşkilatlardan 155-nin sədri qadınlardır.

Ədliyyə Nazirliyində dövlət qeydiyyatına alınmış ailə, qadın və uşaqlarla bağlı 280 qeyri-hökumət təşkilatları fəaliyyət göstərir.

Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyinin 2024-cü il üzrə elan etdiyi qrant müsabiqələri üzrə qalib olan 432 qeyri-hökumət təşkilatı rəhbərlərindən 188 nəfəri qadın, 244 nəfəri isə kişi olmuşdur.

Agentlik tərəfindən 2024-cü ildə elan edilən qrant müsabiqəsi çərçivəsində qadın hüquqlarının müdafiəsi (4 layihə), məişət zorakılığı (10 layihə) və gender siyasətinin həyata keçirilməsi (10 layihə) mövzuları üzrə ümumilikdə 24 layihə maliyyələşdirilmişdir. Həmin layihələrin maliyyələşməsinə 295300 (iki yüz doxsan beş min üç yüz) manat vəsait ayrılmışdır. Layihələrin icrasına 75 nəfər ekspert cəlb olunub.

Layihələr çərçivəsində 80 təlim, 20 seminar, 30 digər tədbir (konfrans, dəyirmi masa) keçirilmiş, maarifləndirici çap məhsulları paylanmışdır. Qrant müsabiqəsi çərçivəsində layihələr 6 şəhər və 26-dan çox rayonu (Bakı, Abşeron, Sumqayıt, Lənkəran, Lerik, Yardımlı, Astara, Masallı, Cəlilabad, Neftçala, Biləsuvar, Salyan, Sabirabad, Saatlı, Goranboy, Bərdə, Göygöl, Göyçay, Gəncə, Samux, Mingəçevir, Yevlax, Quba, Qusar, Şabran, Ağdam, Şamaxı, İsmayıllı, Qəbələ, Zaqatala, Balakən, Qobustan və s.) əhatə etmişdir.

Ümumi layihələrin icrasından bəhrələnlərin sayı 3694 nəfər olmuşdur ki, onlardan 1250 nəfərini qadınlar təşkil etmişdir.

Azərbaycan Həmkarlar İttifaqları Konfederasiyası (AHİK) gender sahəsində qeyri-bərabərliyi doğuran səbəblərin araşdırıb üzə çıxarmasına və onların aradan qaldırılmasına təsir göstərməyə çalışır. Bu işdə Dövlət Statistika Komitəsinin 2000-ci ildən başlayaraq nəşr etdiyi "Gender statistikasi" və AHİK-in 2001-ci ildən həmkarlar ittifaqlarının strukturlarında qəbul olunan kişi və qadınların vəziyyətini səciyyələndirən illik statistik hesabatlardan (forma №GS-1) geniş istifadə edilir. Hər il AHİK-ə üzv təşkilatlardan gender bərabərliyini əks etdirən operativ məlumatlar daxil olur. Statistik göstəricilər sosial-iqtisadi, siyasi, hüquqi, mədəni və psixoloji aspektləri nəzərdə tutur. Bu amillərin gender əsaslı ayrı-seçkiliklə necə əlaqəli olduğunu və insanın özünü inkişaf etdirməsi yolunda hansı maneələr yarada biləcəyini təhlil edir, qadınların iqtisadi imkanlara çıxışının yaxşılaşması məsələsinə aydınlıq gətirir. Mütəmadi olaraq onların təhlili aparılır,

cinslər arasındakı fərqlər və təcrübələr öyrənilir, mövqe bildirilir, qəbul olunan qərar və sərəncamlarda gender tələblərinin gözlənilməsinə diqqət yetirilir.

Qeyd edilməlidir ki, sahə həmkarlar ittifaqı orqanları və onların üzv təşkilatlarının birgə səyi nəticəsində 2024-cü il üzrə gender və qadın problemlərinə həsr olunmuş 410 seminar, dəyirmi masa və digər tədbirlər keçirilmiş, həmin tədbir iştirakçılarının 10.178 nəfərini həmkarlar ittifaqlarının qadın üzvləri təşkil etmişdir.

Bundan əlavə, beynəlxalq qurumların təşkilatçılığı ilə keçirilmiş 32 tədbirdə 269 nəfər qadın iştirak etmişdir. Belçika, İsveçrə, Türkiyə, İtaliya, Belarus, Özbəkistan, Tayland, ABŞ, Çin, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Avstriya, Tacikistan, Mərakeş, Almaniya və digər xarici ölkələrdə gender problemlərinə həsr olunmuş bir sıra tədbirlərdə isə həmkarlar ittifaqlarının 18 nəfər qadın üzvü fəal şəkildə təmsil olunmuşdur.

Hazırda iş yerlərində işəgötürənlərlə işçilər arasında bağlanmış saziş və kollektiv müqavilələr üzrə gender bərabərliyinə dair təkliflərin hazırlanması, eləcə də danışıqların aparılması ilə bağlı həmkarlar ittifaqları təşkilatlarında 2386 gender komissiyası fəaliyyət göstərir.

Bu ictimai qurumların fəaliyyəti isə AHİK-in nəzdində yaradılmış **"Gender bərabərliyi və qadın problemləri üzrə Mərkəz"** (Mərkəz) tərəfindən koordinasiya edilir.

Bundan əlavə, AHİK-in İcraiyə Komitəsinin (14.04.2023-cü il tarixli, № 24 b.8) Qərarına əsasən Hİ sistemində gender və qadın problemləri ilə məşğul olan məsul şəxslər təyin olunmuşdur. Belə ki, **gender və qadın problemləri üzrə komissiyalardan əlavə, kişi və qadın bərabərliyi məsələləri ilə əlaqədar üzv təşkilatlarda fərdi qaydada 329 nəfər (işçi sayı az olan təşkilatlarda komissiya yaratmaq mümkün olmadığına görə) xüsusi təyin olunmuş məsul şəxs fəaliyyət göstərir.**

2024-cü il ərzində həmkarlar ittifaqları üzvlərinin sayında kişilər 49,6 %, qadınlar isə 50,4 % təşkil etmişdir. Bundan əlavə, bütün rəhbər vəzifələrdə (ödənişli aparatda və ictimai əsaslarla) çalışanlar arasında qadınların payı 46,7 % olmuşdur.

Gender balansının qorunması və qadınların qərar qəbul etmə prosesində daha fəal iştirakının təmin olunması üçün həmkarlar ittifaqlarında əvvəlki illərdə olduğu kimi müsbət dəyişikliklər müşahidə olunur.

Belə ki, Hİ-nin seçkili orqanlarında qadınların sayı 56,3%-ə çatmışdır ki, bu da 5,3 % artım deməkdir. Bu tendensiya qadınların həmkarlar ittifaqlarında daha aktiv rol oynadığını, onların karyerada yüksəlişinə və liderlik mövqeyi tutmalarına əlverişli imkanlar yaratdığını göstərir.

2024-cü il göstəriciləri üzrə sədr vəzifəsində işləyən qadınlar 48%, onlar arasından ödənişli vəzifə tutanlar isə 24,4% təşkil edir.

2024-cü il ərzində AHİK-in aparatına və üzv təşkilatlarına ümumilikdə 158.113 müraciət daxil olmuş müraciətlərin böyük bir qismi müsbət həll edilmişdir. Bunlardan 1.469-u əmək hüquqlarının müdafiəsi, 2.634 ərizədən 420-si iş bərpa, 132.484-ü isə maddi yardımla bağlı olmuşdur.

Gənclərin məşğulluğu əmək bazarının inkişafında və iqtisadiyyatın dayanıqlılığında mühüm rol oynadığı üçün onların layiqli işlə təmin olunması, peşəkar inkişafı və sosial müdafiəsi həm ölkənin gələcəyi, həm də əmək bazarının davamlılığı baxımından vacibdir.

Hazırda 29 yaşadək olan gənclər həmkarlar ittifaqlarının üzvlərinin 20,2 %-ni təşkil edir ki, onlardan 18,2 %-i qadınlardır. Bütün rəhbər vəzifələrdə həm ödənişli aparatda, həm də ictimai əsaslarla çalışanlar arasında gənclər 5,5 % təşkil edir. Əlavə olaraq sədr vəzifəsində çalışan 29 yaşadək qadınların xüsusi çəkisi 2,7 % təşkil edir ki, onlardan maaşlı vəzifə tutanların payı isə 3,4 %-dir.

Bununla yanaşı, həmkarlar ittifaqlarının idman təşkilatları əhalinin, xüsusilə gənclərin sağlamlığının möhkəmləndirilməsi sahəsində fəaliyyətini davam etdirir. Belə ki, 2024-cü il ərzində 244 müəssisə və təşkilatın bədən tərbiyəsi kollektivi idmana cəlb olunmuşdur. Həmçinin qeyd edilməlidir ki, Uşaq-Gənclər İdman Məktəbindən 7-si üzrə 16.621 nəfər idmançıdan 2.955 nəfər qadın 13 fərqli idman növü ilə müntəzəm məşğul olaraq iştirak etdikləri yarışlarda müxtəlif dərəcəli 452 medal qazanılmış, bunlardan 90-ı (28 qızıl, 29 gümüş, 33 bürünc) qadın idmançıları tərəfindən əldə olunmuşdur.

AHİK və ona üzv təşkilatlar tərəfindən keçirilən bütün tədbirlərdə milli qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi, gender bərabərliyi ilə bağlı müddəaları nəzərdə tutan BMT və BƏT-in əsas konvensiyaları, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin gender amilləri, gender komissiyalarının fəaliyyətinin təşkili və təkmilləşməsi məsələləri diqqət mərkəzində olmuş, bu sahədə marifləndirmə işləri aparılmış və müvafiq təşəbbüslərin həyata keçirilməsi istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır.

2024-cü il ərzində həmkarlar ittifaqları tərəfindən “Narkomaniyaya qarşı mübarizədə qadınların rolu”, “Qadın zorakılığına

qarşı mübarizədə həmkarlar ittifaqlarının rolu”, “Elm və gender problemləri”, “Peşə təhlükəsizliyi və sağlamlığı, zorakılıq və qısnama: gender perspektivi”, “Gender: fəlsəfə, nəzəriyyə, təcrübə”, “Akademik Zərifə Əliyeva: xatirələrdə yaşayan ailə əxlaqı və dəyərlər”, “Rusiyada və dünyada qadın əməyi: tarix, ənənə, xüsusiyyətlər”, “Ən fəal qadın yol işçisi”, “Gənclər arasında ailə dəyərlərinin təbliği”, “Mediada ailə, qadın və uşaq məsələləri”, “COP29: Gender və iqlim dəyişikliyi” və s. kimi mövzular üzrə seminarlar, dəyirmi masalar, konfranslar və müxtəlif məzmunlu tədbirlər keçirilmişdir.

3

2024-CÜ İLDƏ AZƏRBAYCANDA GENDER
BƏRABƏRLİYİNİN TƏMİN EDİLMƏSİ
SAHƏSİNDƏ ƏLDƏ EDİLMİŞ NƏTİCƏLƏR,
QARŞIYA QOYULAN
VƏZİFƏLƏR VƏ TÖVSIYƏLƏR

3.1 Nəticələr

2024-cü ildə "Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında Azərbaycan Respublikası Qanunu"nın həyata keçirilməsi ilə bağlı hazırlanan Məlumatın təhlili göstərir ki, müəyyən sahələrdə gender bərabərliyinə doğru müsbət tendensiya mövcuddur.

Qanunvericiliyə cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin əlamətləri ilə xarakterizə edilən və ictimaiyyət tərəfindən ciddi qınanılan məişət zorakılığı, erkən evlilik və qohum nikah hallarının qarşısının alınması məqsədilə mühüm dəyişiklik edilmişdir. Belə ki məişət zorakılığı ilə bağlı qanunvericiliyin şamil edildiyi subyektlər dairəsi genişləndirilmiş, qısamüddətli mühafizə orderinin müddəti artırılmış və onun verilməsi icbarı olmuşdur. Həmçinin zərərçəkmiş şəxslərə dövlət vəsaiti hesabına pulsuz hüquqi yardımın göstərilməsi qaydası və məişət zorakılığının qarşısının alınması üzrə monitoring və əlaqələndirmə mexanizmi yaradılmışdır.

Erkən evliliyə görə daha geniş subyektləri əhatə edən cinayət və inzibati məsuliyyət müəyyən edilmiş və ümumi bioloji baba və nənəsi olan qohumlar arasında nikahın bağlanması qadağan edilmişdir.

Ən mühüm dəyişikliklərdən biri də Ailə Məcəlləsinin üzürlü səbəblər olduqda, nikaha daxil olmaq istəyən və nikah yaşına çatmamış şəxslərin yaşadıqları ərazinin yerli icra hakimiyyəti orqanının onların xahişi ilə nikah yaşının 1 ildən çox olmayaraq azaldılmasına icazə verə bilməsini nəzərdə tutan 10.2-ci maddəsinin ləğv edilməsi olmuşdur. (BMT-nin Uşaq Hüquqları Komitəsinin (CRC) və Qadınlara Qarşı Ayrı-seçkiliyin Ləğv edilməsi üzrə Komitəsinin (CEDAW) Azərbaycan Respublikasının dövrü hesabatları ilə bağlı tövsiyələri)

2023-cü ilə nisbətən 2024-cü ildə ictimai həyatın müəyyən sahələrində qərarların qəbulunda və dövlətin idarə edilməsində qadınların təmsilçiliyinin artması müşahidə olunur:

✓ Belə ki, Azərbaycan Respublikasının məhkəmə sistemində daxil olan məhkəmələrdə hakim korpusunun ümumi sayının 26,1 %-ni, məhkəmə aparatları işçilərinin 53,6 %-ni qadınlar təşkil etmişdir;

✓ Daxili işlər orqanlarında xidmətə qəbul olunan qadın əməkdaşların sayı 1,6% artmışdır.

✓ Qadın vəkillərin sayı 8,5% artmışdır. Həmçinin vəkilliyə qəbul üzrə imtahanlarda iştirak edən qadınların sayı 65% artmışdır.

Əvvəlki illərdə olduğu kimi 2024-cü ildə də, qadınlar onlar üçün ənənəvi olan sahələrdə (elm, təhsil, səhiyyə, xidmət sahələri) üstünlük təşkil ediblər.

Ötən illə müqayisədə 2024-cü ildə gender bərabərliyinə maneə olan məişət zorakılığı, erkən nikah, selektiv abort halları ilə mübarizə tədbirləri nəticəsində aşağıdakı dəyişiklik baş vermişdir;

✓ Azərbaycanın 14 iqtisadi rayonu üzrə nikah yaşının 1 il azaldılması ilə bağlı verilən icazələrin sayında 64 hal azalma var;

✓ 18 yaşınadək analar tərəfindən doğulan uşaqların sayı 463 nəfər azalaraq 1742-dən 1279-a düşmüşdür;

✓ Daxili İşlər Nazirliyinə daxil olmuş məişət zorakılığı ilə bağlı müraciətlərin sayı (375 müraciət), o cümlədən məişət zorakılığı ilə bağlı baş vermiş cinayət hadisələrinin sayı azalmışdır;

✓ məişət zorakılığından zərər çəkmiş şəxslərə verilən mühafizə orderlərinin sayı artmışdır. (artım-145 qısamüddətli və 18 uzunmüddətli)

✓ doğulan qız uşaqları ilə oğlan uşaqları arasındakı **fərq azalmış, 7008-dən 6132-yə düşmüşdür.** (cins nisbəti hər 100 qıza 113 oğlan)

✓ əhalinin hər min nəfərinə **nikahların sayı azalaraq 5,3-dən 4,9-a düşüb, boşanmaların sayı isə dəyişməyərək** eyni səviyyədə (2,1) qalıb.

Ölkədə ötən illə müqayisədə **sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olanların** sayında dəyişiklik olmamış, statistik vahidlərin dövlət reyestrində qeydiyyatda olan fərdi sahibkardan 77% kişi, 23% qadın olmuşdur.

İqtisadiyyat Nazirliyinin Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən qadın sahibkarlara verilən güzəştli kreditlərin sayı artmışdır. 2024-cü ildə qadın sahibkarlıq sub-

yektlərinin 475 layihəsi üzrə 18.8 milyon manat **güzəştli kredit verilmişdir.** 2023-cü ildə isə qadın sahibkarlıq subyektlərinin 290 layihəsi üzrə 16.4 milyon manat güzəştli kredit verilmişdir.

O cümlədən **vergi ödəyicisi və bank əmanətçiləri** arasında qadınların sayı artmışdır.

Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin ilkin məlumatlarına əsasən **qadınların orta aylıq nominal əməkhaqqı 791,9 manat, kişilər arasında bu göstərici 1159,9 manat təşkil etmişdir.** 2015-ci ildə qadınların orta aylıq nominal əməkhaqqı kişilərin orta aylıq nominal əməkhaqqının 53,9%-ni təşkil etdiyi halda, 2024-cü ildə bu nisbət 68,2% olmuşdur.

3.2 Qarşıya qoyulan vəzifələr və tövsiyələr

Gender siyasətinin gücləndirilməsi :

- “Azərbaycan Respublikasında Gender bərabərliyi üzrə 2025-2027-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı”nın layihəsinin qəbul edilməsi;
- “Gender (kişi və qadınların) bərabərliyinin təminatları haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun icra mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi;
- Gender əsaslı büdcə siyasəti və praktikasının formalaşdırılması;
- İctimai həyatın bütün sahələrində, dövlət və özəl sektorda gender bərabərliyi mədəniyyətinin təbliği üzrə fəaliyyətlərin gücləndirilməsi;
- İctimai həyatın bütün sahələrində, dövlət və özəl sektorlarda idarəetmə və qərarqəbuletmə səviyyəsində qadınların kişilərlə bərabər təmsilçiliyinin artırılması;
- Siyasi partiyalarda gender bərabərliyinin qorunması, idarəetmə və qərarqəbuletmədə bərabər təmsilçilik və iştirakçılıq imkanlarının genişləndirilməsi, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi;
- Cinsi mənsubiyyətə görə ayrı-seçkiliyin qarşısının alınması üzrə qabaqlayıcı tədbirlərin gücləndirilməsi, xüsusilə də maarifləndirmə və məlumatlandırma işlərinin regionlarda daha geniş şəkildə aparılması.

Təhsil sahəsində:

- Təhsilin bütün pillələrində fənn proqramlarına qadın hüquqları, gender bərabərliyi üzrə mövzuların daxil edilməsi;
- Təhsilin bütün pillələrinə aid tədris resursları üzrə gender ekspertizasının keçirilməsi;
- Təhsil müəssisələrində direktorların işə qəbulu zamanı müsahibə komissiyalarında gender bərabərliyinin təmin olunması;
- Özəl elm və təhsil müəssisələrinin lisenziyalandırılması və akkreditasiyası zamanı gender bərabərliyi prinsipinə əməl olunması ;
- Təhsil müəssisələrində, xüsusilə ümumtəhsil məktəblərində kişi müəllimlərin sayının az olduğunu nəzərə alaraq, təhsil sahəsinə kişilərin cəlb edilməsini stimullaşdıran tədbirlərin müəyyən olunması;
- Ali təhsil müəssisələrində liderlik, idarəetmə, qərarvermə, sağlam, yaradıcı, sərbəst düşünmə, düşüncələri ifadə etmə bacarıqlarının inkişafı üzrə fənlərin tədris olunması;
- Təhsildən yayınma hallarının qarşısının alınması, xüsusilə qız uşaqlarının təhsildən yayınması ilə bağlı monitorinqlərin gücləndirilməsi.

Məşğulluq sahəsində:

- Əmək bazarında qadınların vəziyyəti ilə bağlı hərtərəfli statistik informasiyaların və etibarlı məlumat bazasının formalaşdırılması;
- Həyat yoldaşlarının uşaq dünyaya gətirməsi ilə əlaqədar atalara verilən 14 günlük ödənişsiz məzuniyyətin ödənişli əsaslarla olması üçün qanunvericiliyə dəyişikliklərin edilməsi;
- Kişilərin və oğlanların əmək bazarında azlıq təşkil etdikləri sahələrə cəlb edilməsi, onlara bu istiqamətdə təsir göstərən gender stereotiplərinin aradan qaldırılması;
- Qadınların, xüsusilə kənd yerlərində yaşayan qadınların iqtisadi fəallıq səviyyəsinin yüksəldilməsinə, kişilərlə bərabər iqtisadi hüquqlarının həyata keçirilməsinə hərtərəfli dəstəyin göstərilməsi;
- Qadın sahibkarlığının stimullaşdırılması üzrə yeni mexanizmlərin işlənilməsi;
- Ailə öhdəliyi olan işçilərin məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi məqsədilə məktəbəqədər təhsil infrastrukturunun inkişafı üzrə tədbirlərin davam etdirilməsi;
- Qadınların rəqabətliliyinin artırılması məqsədilə əmək bazarında prioritet peşələr üzrə peşə hazırlığının təşkili;
- Seksual qısnamaya, ayrı-seçkiliyi əks etdirən iş elanlarına görə sanksiyaların müəyyən edilməsi üçün qanunvericiliyə dəyişikliklərin edilməsi, seksual qısnama halları ilə bağlı monitoring mexanizmlərinin yaradılması;
- İş yerlərində seksual qısnamanın aradan qaldırılması ilə bağlı maarifləndirmənin aparılması, xüsusi təlimatların hazırlanması.

Məişət zorakılığı hallarının qarşısının alınması:

- Məişət zorakılığı ilə bağlı müraciətlərin araşdırılması zamanı tərəflərin barışması əsasında inzibati və cinayət işlərinə xitam verilməsi ilə bağlı normalara yenidən baxılması, cinayət qanunvericiliyinə məişət zorakılığı ilə bağlı normaların daxil edilməsi, məişət zorakılığı hallarının araşdırılması üzrə mexanizmin təkmilləşdirilməsi;
- Uzunmüddətli mühafizə orderinin alınması üçün məhkəməyə müraciət edən məişət zorakılığından zərərçəkmiş şəxslərin dövlət rüsumundan azad edilməsinə dair dəyişiklik edilməsi;
- Məişət zorakılığından əziyyət çəkən şəxslərə təxirəsalınmaz və hərtərəfli yardımların göstərilməsi, bu məqsədlə beynəlxalq standartlara uyğun müvafiq infrastrukturun (yeni yardım mərkəzləri, sığınacaqlar, qaynar xətlər) yaradılması;
- Qısamüddətli mühafizə orderlərinin verilməsi səlahiyyətinin polis orqanlarına həvalə edilməsi və orderin müddətinin artırılması;
- Məişət zorakılığından, o cümlədən cinsi zorakılıqdan zərər çəkmiş və ya bu cür zorakılıq hallarının şahidi olan uşaqların hüquqlarının müdafiəsində "Lansarote" Konvensiyasının tələblərinə riayət olunması;
- Aliment Fondunun yaradılması.

Erkən evliliklə mübarizə:

- *Erkən evlilik hallarının qarşısının alınması üçün mövcud cəza tədbirlərinin tətbiq olunması;*
- *Xüsusilə sosial cəhətdən əlverişsiz ailələrdə qızların təhsilinə dəstək üçün sosial tədbirlərin gücləndirilməsi;*
- *Erkən evlilik halları və erkən nikahların fəsadları haqqında geniş məlumatlandırma tədbirlərinin genişləndirilməsi.*

Selektiv abortların qarşısının alınması :

- *“Ailə planlaşdırılması və reproduktiv sağlamlıq haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunun qəbul edilməsi ;*
- *Doğulan uşaqlar arasında cins bəlansının pozulması hallarının qarşısının alınması ilə bağlı tədbirlərin gücləndirilməsi;*
- *Arzuolunmaz hamiləliyin qarşısının alınması və abortların azalması məqsədilə kontraseptivlərdən istifadənin təbliği, cinsi tərbiyə ilə bağlı maarifləndirmənin aparılması.*

Mərkəzi qurumlarda olan gender
məsələləri üzrə məsul şəxslərin
SİYAHISI

No	Təşkilatın adı	Gender məsələləri üzrə məsul şəxsin adı, soyadı və atasının adı	Məsul şəxsin vəzifəsi
NAZİR			
1.	AR Baş Prokurorluq	Namiq Əliyev	Cinayət təqibindən kənar icraatlar idarəsinin böyük prokuroru, kiçik ədliliyə müşaviri
NAZİRLİKLƏR			
2.	AR Xarici İşlər Nazirliyi	Zeynalova Xuraman	Humanitar və sosial məsələlər idarəsinin şöbə müdiri
3.	AR Daxili İşlər Nazirliyi		
4.	AR Maliyyə Nazirliyi	Abdullayeva Firuzə	Nazirliyin Aparatının Uçot siyasəti şöbəsinin müdiri
5.	AR Müdafiə Nazirliyi	Səmədova Zümrüd	Şəhid ailələri və qadınlarla iş sektorunun müdiri
6.	AR Elm və Təhsil Nazirliyi	Leyla Xəlilova Rzazadə	Strateji planlaşdırma və təhlil şöbəsinin müdiri
7.	AR Səhiyyə Nazirliyi	Aynurə Zeynalova	Sektor müdiri
8.	AR Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi	Bayramova Nərmin	Nazirliyin Aparatının Dövlət qulluğu və kadr məsələləri şöbəsinin müdiri
9.	AR Ədliliyə Nazirliyi	Könül Yusifli	Beynəlxalq əməkdaşlıq baş idarəsinin Beynəlxalq hüquq və müqavilələr idarəsinin rəisi
10.	AR İqtisadiyyat Nazirliyi	Pərvin Xasıyeva	Nazirliyin Dayanıqlı inkişaf və sosial siyasət şöbəsinin Dayanıqlı İnkişaf məsələləri sektorunun müdiri
11.	AR Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	Həsənli Qumaş	Nazirliyin Aparatının Ümumi şöbəsinin müdiri
12.	AR Mədəniyyət Nazirliyi	Ceyran Cəfərova	Beynəlxalq əməkdaşlıq şöbəsinin Beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq sektorunun məsləhətçisi
13.	AR Gənclər və İdman Nazirliyi	İnara İsrailbəyova	Nazirin müşaviri
14.	AR Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	Məmmədova Səyyarə	Ekoloji maarifləndirmə və kommunikasiya şöbəsinin müdiri
15.	AR Energetika Nazirliyi	Məsimova Xalidə	Aparat rəhbərinin müavini
16.	AR Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi	Sevil Nəsimova	Aparatının Sənədlərlə və müraciətlərlə iş şöbəsinin müdiri
17.	AR Müdafiə Sənayesi Nazirliyi	Mərdanova Aylin	Kadrlar şöbəsinin müdir müavini
18.	AR Fövəladə Hallar Nazirliyi	Babayeva Hüsniyyə	Nazirliyin Regional Mərkəzlərlə işin təşkili, layihələrin idarə edilməsi təhsil məsələləri üzrə Baş idarəsinin rəis müavini
KOMİTƏLƏR			
19.	AR Diasporla İş Üzrə Dövlət Komitəsi	Binnətova Şəfəq	V Ərazi şöbəsinin (Gürcüstan və türkdilli dövlətlər) müdir müavini-sektor müdiri
20.	AR Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsi	Piriyeva Günel	Hüquq və Kadrlar şöbəsinin Kadrlar sektorunun aparıcı məsləhətçisi

21.	Dövlət Statistika Komitəsi	Zəbiyə Əsgər	Aparatın Əhali statistikasına şöbəsinin Gender statistikasına sektorunun müdiri
22.	AR Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi	Kərimova Elnarə	İnklüziv inkişaf şöbəsinin müdiri
23.	AR Gömrük Komitəsi	Məmmədova Dilarə	İnsan Resursları İdarəsinin Şəxsi işlərin aparılması şöbəsinin böyük inspektoru, gömrük xidməti kapitanı
AGENTLİKLƏR			
24.	Azərbaycan Respublikasının Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi	Mahmudova Lələ	Agentliyin Korporativ xidmətlər departamentinin İnsan inkişafı şöbəsinin müdiri
25.	AR Əqli Mülkiyyət Agentliyi	Xasayeva Ülviyyə	Dövlət qulluğu və kadrlarla iş şöbəsinin müdiri
26.	Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyi	Mirzəyeva Aygün	İnsan resurslarının idarəedilməsi şöbəsi, Motivasiya və təkmilləşdirmə sektorunun müdiri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Vətəndaşlara Xidmət və Sosial İnnovasiyalar üzrə Dövlət Agentliyinin İlk Həmkarlar İttifaqı təşkilatının sədri
27.	Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi	Məmmədova Zöhrə	İnsan Resursları departamentinin direktor müavini
28.	Azərbaycan Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində Sosial Xidmətlər Agentliyi	Əlişanova Mehriban	Agentliyin İdarə Heyətinin sədrinin müşaviri
29.	Azərbaycan Respublikasının Qeyri-Hökumət Təşkilatlarına Dövlət Dəstəyi Agentliyi	Süleymanova Ülker	Layihələrin idarəedilməsi Departamentinin meneceri
30.	İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi	Nelli Veysova	İdarə Heyəti sədrinin müşaviri
31.	Azərbaycan Respublikası Dövlət Reklam Agentliyi	Aydan Əzizağa	Aparatının İnsan resursları və sənədlərlə iş şöbəsinin müdiri
32.	Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi	Arazova Esmira	Hüquqi Təminat və İnsan Resursları İşinin Təşkili İdarəsinin İnsan resursları şöbəsinin rəisi
33.	AR Dövlət Turizm Agentliyi	Hüseynova Mehriban	İnsan resurslarının idarəedilməsi və hüquq şöbəsinin müdiri
34.	AR Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi	Sadıxova Validə	Qida təhlükəsizliyi şöbəsinin müdiri
35.	Dayanıqlı və Operativ Sosial Təminat (DOST) Agentliyi	Hüseynova Leyla	İnsan resurslarının idarə edilməsi departamentinin müdiri
36.	Azərbaycan Dövlət İnformasiya Agentliyi (AZƏRTAC)	Tağıyeva Esmira	Hüquq və İnsan Resursları Departamentinin müdiri
37.	Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyi	Namazova Leyla	Sənəd dövriyyəsi, vətəndaşların müraciətləri üzrə iş və təsərrüfat şöbəsi müdir müavini
38.	Azərbaycan Respublikası Minatəmizləmə Agentliyi	Səbinə Sərkərova	Aparatın İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri
39.	Azərbaycan Respublikası Kosmik Agentliyi	Fidan Behbudova –	İctimaiyyətlə əlaqələr, media və kommunikasiya şöbəsinin rəhbəri.
40.	Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi	Ləman İsgəndərova	Media dəstək layihələri, strateji planlaşdırma və informasiya texnologiyaları departamentinin direktoru

41.	Azərbaycan Respublikasının Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi	Dadaşova Diana	Informasiya təminatı və insan resursları şöbəsinin İctimaiyyətlə əlaqələr və protokol sektorunun müdiri
DİGƏR DÖVLƏT TƏŞKİLATLARI			
42.	Azərbaycan Həmkərlər İttifaqları Konfederasiyası	Namiq Hüseynov	AHİK-in Zəhmətkeşlərin mədəni-məişət problemləri üzrə analitik tədqiqat şöbəsinin müdiri
43.	Azərbaycan Respublikası Sahibkarlar (İşəgötürənlər) Təşkilatları Milli Konfederasiyası	Abdullayeva İlhamə	Konfederasiyanın İnformasiya təminatı və İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri – Konfederasiyanın mətbuat katibi
44.	Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası	Mahrux Nəcəfli	AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun böyük elmi işçisi.
45.	AR Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti	Fətullayeva Mehparə	DTX-nin əməkdaşı
46.	AR Dövlət Miqrasiya Xidməti	Əsədova Vəfa	Kadrlar və kadr hazırlığı idarəsinin reisi
47.	AR İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Dövlət Vergi Xidməti	Muradova Validə	İqtisadi təhlil və uçota nəzarət baş idarəsinin Təhlil və proqnozlaşdırma idarəsinin Daxilolmaların təhlili şöbəsinin reisi, baş vergi xidmətinin müşaviri
48.	Dövlət İmtahan Mərkəzi	Elmir Şirinov	Beynəlxalq Əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri
49.	Azərbaycan Respublikasının Milli Arxiv İdarəsi	Günəl Ağayarova,	Arxiv işinin təşkili, monitoring və Beynəlxalq əlaqələr şöbəsi, Beynəlxalq əlaqələr sektorunun müdiri.
50.	Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	Təranə Həsənli	İnsan resursları departamentinin şöbə rəis
51.	“İçərişəhər” Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsinin	İlyasov Canoğlan	Vətəndaşlarla iş və daxili nəzarət şöbəsinin vətəndaşlarla iş sektorunun müdiri
52.	AR Vəkillər Kollegiyası Rəyasət Heyəti	Gözəl Hüseynzadə	Beynəlxalq əməkdaşlıq şöbəsinin müdiri
53.	AR Mərkəzi Seçki Komissiyası	Muxtarova Arifə	Komissiyanın katibi
54.	Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhəd Xidməti	Piriyeva Aliyə	DSX Aparatının şöbə rəisi polkovnik-leytenant
55.	AR Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidməti	Əliyeva Samirə	Xidmətin Katibliyinin reisi vəzifəsini müvəqqəti icra edən mayor
56.	Azərbaycan Respublikası Audiovizual Şurası	Zeynalova Xoşqədəm	Şura Aparatının Hüquq və beynəlxalq əməkdaşlıq şöbəsinin əməkdaşı (məsləhətçi/hüquqşünas)
57.	Azərbaycan Respublikası "Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyi" Publik Hüquqi şəxs	Hüseynova Aynur	Hüquq departamentinin rəhbəri
SƏHMDAR CƏMİYYƏTLƏR VƏ İSTEHSALAT BİRLİKLƏRİ			
58.	“Azərenerji” ASC	Çəndirli Fəxriyyə	Nəzarət İdarəsinin audit qrupunun rəhbəri

**Yerli İcra Hakimiyyətlərində təyin edilmiş
gender məsələləri üzrə məsul şəxslərin
SİYAHISI**

Nö	Rayon İcra Hakimiyyəti	Gender məsələləri üzrə məsul şəxsin adı, soyadı və atasının adı	Məsul şəxsin vəzifəsi
BAKİ ŞƏHƏRİNİN RAYONLARI			
59.	Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti	Həsənova Zülfiyyə	Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin yetkinlik yaşına çatmayanların işləri və hüquqlarının müdafiəsi üzrə Komissiyaının məsul katibi
60.	Bakı Şəhəri Nəsimi Rayon İcra Hakimiyyəti	Gülərə Verdiyeva	Nəsimi rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının humanitar məsələlər üzrə müavini -birinci müavin
61.	Bakı şəhəri Nizami Rayon İcra Hakimiyyəti	Könül Həsənova	Nizami Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının humanitar məsələlər üzrə müavini -birinci müavin
62.	Bakı şəhəri Nərimanov Rayon İcra Hakimiyyəti	İradə Muradova	Nərimanov Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini
63.	Bakı şəhəri Binəqədi Rayon İcra Hakimiyyəti	Sevinc Süleymanova	Binəqədi Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının birinci müavini
64.	Bakı şəhəri Səbail Rayon İcra Hakimiyyətinin	Kəmalə Həşimova	Başçının müavini
65.	Bakı şəhəri Pirallahı Rayon İcra Hakimiyyəti	Əliyev İsmayıl Araz oğlu	Başçının müavini
66.	Bakı şəhəri Qaradağ Rayon İcra Hakimiyyəti	Nadir Muradov	Qaradağ Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini
67.	Bakı Şəhəri Sabunçu Rayon İcra Hakimiyyəti	Vəliyeva Rəna	Sabunçu Başçısının İctimai,siyasi və humanitar məsələlər üzrə müavini
68.	Bakı Şəhəri Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyəti	Axundova Könül	Suraxanı Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının humanitar məsələlər üzrə müavini
69.	Bakı şəhəri Xətai Rayon İcra Hakimiyyəti	Pənah İmanov	Xətai Rayon İcra Hakimiyyətinin İctimai,siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
70.	Xəzər Rayon İcra Hakimiyyəti	.	
71.	Bakı şəhəri Yasamal Rayon İcra Hakimiyyəti	Təravət Muradova	Yasamal Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının müavini
72.	Naftalan Şəhər İcra Hakimiyyəti	Hüseynova Kəmalə	Naftalan Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavini-Sosial iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
73.	Mingəçevir Şəhər İcra Hakimiyyəti	Məmmədov Fərid	Mingəçevir İcra Hakimiyyəti başçısının Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması məsələləri üzrə müavini
74.	Lənkəran Şəhər İcra Hakimiyyəti	Mikayıl Cəfərzadə	Lənkəran Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavini Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
75.	Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyəti	Tağıyev Adil	Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri

76.	Sumqayıt Şəhər İcra Hakimiyyəti	Fəzail Hüseynov	Sumqayıt Şəhər İcra başçısının müavini , Sosial- iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
77.	Şəki Şəhər İcra Hakimiyyəti	İmamverdiyev Elman	Şəki Şəhər İcra başçısının müavini - sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri.
78.	Şirvan Şəhər İcra Hakimiyyəti	Mustafayev Məharət	Şirvan Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
79.	Yevlax Şəhər İcra Hakimiyyəti	Elnarə Əzizova	Yevlax şəhər İcra Hakimiyyəti Başçısının müavini- İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
80.	Abşeron Rayon İcra Hakimiyyəti	Rəhimova Gülnar	Başçının müavini
81.	Ağdam Rayon İcra Hakimiyyəti	Nəzərov Xəqani	Ağdam Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, İctimai-Siyasi və Humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
82.	Ağdaş Rayon İcra Hakimiyyəti	Kərimov Əli	Ağdaş Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
83.	Astara Rayon İcra Hakimiyyəti	Maliyev İlqar	Başçısının müavini-Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
84.	Ağsu Rayon İcra Hakimiyyəti	Məmmədov Elçin	Ağsu Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının müavini-Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
85.	Ağstafa Rayon İcra Hakimiyyəti	Hacıyev İlqar	Ağstafa Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının müavini-Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
86.	Ağcabədi Rayon İcra Hakimiyyəti	Toğrul Bünyatov	Ağcabədi RİHB müavini-Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
87.	Biləsuvar Rayon İcra Hakimiyyəti	Yunsurov Vələhəddin	Başçının müavini - Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
88.	Beyləqan Rayon İcra Hakimiyyəti	Yeganə Məmmədova	Beyləqan Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
89.	Bərdə Bayon İcra Hakimiyyəti	Məmmədov İlham	Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini – Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
90.	Balakən Rayon İcra Hakimiyyəti	Mehparə Əliyeva	RİH başçısının müavini, sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
91.	Cəbrayıl Rayon İcra Hakimiyyəti	Nəsirov Tapdıq	Cəbrayıl Rayon icra Hakimiyyəti başçısının müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
92.	Cəlilabad Rayon İcra Hakimiyyəti	Şükürov Nazim	Cəlilabad Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini-Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
93.	Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyəti	Məmmədov Vüqar	Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
94.	Füzuli Rayon İcra Hakimiyyəti	Vüqar Teymurov	Füzuli RİHB-nin müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri

95.	Gədəbəy Rayon İcra Hakimiyyəti	Musayev Vüsal	Gədəbəy rayonu üzrə gender məsələləri üzrə məsul şəxs RIHB-nın müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
96.	Göyçay Rayon İcra Hakimiyyəti	Xəlilov Kamil	Göyçay RIH Başçısının müavini – Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri vəzifələrini icra edən
97.	Goranboy Rayon İcra Hakimiyyəti	Həsənov Şamxal	Başçısının müavini Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
98.	Göygöl Rayon İcra Hakimiyyəti	Kəmalə İbrahimova	Göygöl Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri,
99.	Hacıqabul Rayon İcra Hakimiyyəti	Xuraman Məmmədova	Başçının müavini — İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
100.	Xızı Rayon İcra Hakimiyyəti	Əzizov Arzu	Xızı Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini – Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
101.	Xaçmaz Rayon İcra Hakimiyyəti	Osmanov Bəxtiyar	Xaçmaz Rayon İcra Hakimiyyətinin Başçısının müavini- Sosial-iqtisadi inkişafının təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
102.	Xocalı Rayon İcra Hakimiyyəti	Allahverdiyev Bəxtiyar	Xocalı rayon İcra hakimiyyəti Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdirinin səlahiyyətlərini icra edən
103.	Xocavənd Rayon İcra Hakimiyyəti	Quliyeva Əfsanə	Xocavənd Rayon İcra Başçının müavini İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
104.	İmişli Rayon İcra Hakimiyyəti	Muradov Rüşət	Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsi müdirinin səlahiyyətlərini müvəqqəti icra edən
105.	İsmayıllı Rayon İcra Hakimiyyəti	- Eyyub Musayev	İsmayıllı Rayon İcra Hakimiyyətinin Başçısının müavini- Sosial-iqtisadi inkişafının təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
106.	Kəlbəcər Rayon İcra Hakimiyyəti	- Hüseynzadə Elnur	Kəlbəcər Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini-Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri vəzifəsini müvəqqəti icra edən
107.	Kürdəmir Rayonu İcra Hakimiyyəti	Kərimli Ağali	Kürdəmir Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini-Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri,
108.	Qəbələ Rayon İcra Hakimiyyəti	Allahverdiyev Arif	Qəbələ Rayon icra Hakimiyyəti başçısının müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
109.	Qusar Rayon İcra Hakimiyyəti		
110.	Qax Rayonu İcra Hakimiyyəti	Tağıyev Elburus	Qax Rayon İcra Başçının müavini- Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
111.	Qazax Rayon İcra Hakimiyyəti	Həsənova Gulaya	Qazax RIH başçısının İctimai-siyasi və humanitar məsələlər üzrə müavini
112.	Quba Rayon İcra Hakimiyyəti	Şahbalayev Ruslan	Quba RIH başçısının müavini - Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri

113.	Qubadlı Rayon İcra Hakimiyyəti	Allahverdi Haxverdiyev	Qubadlı RİH başçısının müavini – Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri,
114.	Qobustan Rayon İcra Hakimiyyəti	Əkbərov Məhəmət	Qobustan Rayon İcra Başçısının müavini- Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
115.	Laçın Rayon İcra Hakimiyyəti	Aynurə Həsənova	Laçın RİH başçısının müavini İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
116.	Lerik Rayon İcra Hakimiyyəti	Məlikov Həbil	Lerik Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini – Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
117.	Masallı Rayon İcra Hakimiyyəti	Məhərrəmov Adəm	Masallı Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini – Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
118.	Neftçala Rayon İcra Hakimiyyəti	Burcalı Ağayev	Neftçala Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
119.	Oğuz Rayon İcra Hakimiyyəti	Ağayev Ayaz	İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdir müavini,
120.	Sabirabad Rayon İcra Hakimiyyəti	Mirzəliyev Nəsir	Sabirabad Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının müavini – Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
121.	Salyan Rayon İcra Hakimiyyəti	Cəbrayıl Rəşad	Salyan rayon İcra Hakimiyyəti Başçının müavini-Hakimiyyəti başçısının müavini-İctimai-Siyasi və Humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
122.	Samux Rayon İcra Hakimiyyəti	Kəmalə Xəlilovadır	Samux Rayon İcra Hakimiyyəti Başçısının müavini-İctimai-Siyasi və Humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
123.	Siyəzən Rayon İcra Hakimiyyəti	Ağayev Aqşin	Siyəzən RİH başçının müavini-Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
124.	Saatlı Rayon İcra Hakimiyyəti	Mehriban Ağayeva	Saatlı Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının İctimai-siyasi və humanitar məsələlər üzrə müavini
125.	Şabran Rayon İcra Hakimiyyəti	Mustafayeva Natavan	Şabran Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
126.	Şuşa Rayon İcra Hakimiyyəti	Vüsalə Fətəliyeva	Şuşa RİH Başçısının müavini, İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
127.	Şamaxı Rayon İcra Hakimiyyətinin	Muradlı Etibar	Şamaxı Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini- Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
128.	Şəmkir Rayon İcra Hakimiyyəti	Aynur Abdullayeva	Şəmkir Başçının müavini
129.	Tərtər Rayon İcra Hakimiyyəti	Cavadov Abbas	Tərtər Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini – Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozlaşdırılması şöbəsinin müdiri
130.	Tovuz Rayon İcra Hakimiyyəti	Tərənə Bayramova	Tovuz RİH başçısının müavini – İctimai-siyasi və humanitar məsələlər üzrə müavin
131.	Ucar Rayon İcra Hakimiyyəti	Mehdiyev Vaqif	Ucar Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının Sosial-iqtisadi inkişafın təhlili və proqnozaşdırılması məsələləri üzrə müavini

Naxçıvan Muxtar Respublikası
Gender məsul şəxslərin siyahısı

S/Nö- sı	Təşkilatın adı	Məsul şəxsin adı, soyadı, atasının adı	Tutduğu vəzifə
1.	Naxçıvan MR Ali Məclisi	Vəliyeva Nargilə Məharət qızı	Şöbə müdiri
2.	Naxçıvan MR Nazirlər Kabineti	İsmayılova Sevda Məmməd qızı	Baş məsləhətçi
3.	Naxçıvan MR Fövqəladə Hallar Nazirliyi	Seyidzadə Gülnar Teymur qızı	Böhran vəziyyətlərində idarəetmə idarəsinin 112 Çevik reaksiya şöbəsinin rəisi,
4.	Naxçıvan MR Ali Məhkəməsi	Bayramova Cahan Gəray qızı	Şöbə müdiri
5.	Naxçıvan MR Daxili İşlər Nazirliyi	Məmmədzadə Gülnur Yavər qızı	İctimai təhlükəsizlik İdarəsinin Yetkinlik yaşına çatmayanlarla profilaktiki işin təşkili qrupunun inspektoru
6.	Naxçıvan MR Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi	Fərəcov Elmin İsa oğlu	Nazirliyinin aparatının Hüquq və kadr məsələləri şöbəsinin müdiri
7.	Naxçıvan MR Səhiyyə Nazirliyi	İbrahimov Qurbani Nemət oğlu	NMR İctimai səhiyyə xidməti karantin şöbəsinin müdiri
8.	Naxçıvan MR Təhsil Nazirliyi	Babayev Elxan İbrahim oğlu	Peşə təhsil sektorunda baş məsləhətçi
9.	Naxçıvan MR Ədliyyə Nazirliyi	Sadiqova Reyhan İsmayıl qızı	Qeydiyyat və notariat şöbəsinin hüquqi şəxslər və vətəndaşlıq vəziyyəti bölməsinin rəisi
10.	Naxçıvan MR Maliyyə Nazirliyi	Qəhrəmanova Səkinə Hümbətalı qızı	Büdcə şöbəsinin müdir müavini
11.	Naxçıvan MR Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi	Abdullayeva Nigar Talış qızı	Aparıcı məsləhətçi
12.	Naxçıvan MR Mədəniyyət Nazirliyi	Vəliyev Ülvi Səid oğlu	Aparıcı məsləhətçi- hüquqşünas
13.	Naxçıvan MR İqtisadiyyat Nazirliyi	İbrahimli Rza Yasin oğlu	İqtisadi əməkdaşlıq, ticarət və ixraca dəstək şöbəsinin müdiri
14.	Naxçıvan MR Gənclər və İdman Nazirliyi	Haqverdiyeva İlahə Mirhüseyn qızı	Gənclərlə iş şöbəsinin müdiri
15.	Naxçıvan MR Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi	Məmmədov Rəsul Əbdülmənaf oğlu	Texniki təminat və təsərrüfat sektorunun müdiri
16.	Naxçıvan MR Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi	Yusifov Fuad Elxan oğlu	Ümumi işlər və kadrlar sektorunun baş məsləhətçisi
17.	Naxçıvan MR Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi	Qasımov Mahir Hüseyn oğlu	Şəhərsalma nəzarəti şöbəsinin müdiri

18.	Naxçıvan MR Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi	Orucəliyeva Zərnigar Elşən qızı	Aparıcı məsləhətçi
19.	Naxçıvan MR Dövlət Statistika Komitəsi	Əsgərov Rahim Əsgər oğlu	Komitə Aparatının Demografiya, əmək və sosial statistika şöbəsinin müdiri
20.	Naxçıvan MR İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili (Ombudsman)	Bayramova Vahidə Vahid qızı	İnsan hüquqlarının müdafiəsi şöbəsinin müdiri
21.	Naxçıvan MR Prokurorluğu	Babayev Elçin Müseyib oğlu	Kadrlar şöbəsinin rəisi, baş ədliyyə müşaviri
22.	Naxçıvan MR Televiziya və Radio Verilişləri QSC	Həsənova Lətifə Qadir qızı	Kadr və sənədlərlə iş sektorunun müdiri
23.	Naxçıvan MR Vəkillər Kollegiyası	Əlizadə Bəhriyyə Əli qızı	Komputer operatoru
24.	"Naxçıvan Muxtar Respublikası İcbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyi" Publik Hüquqi şəxs	Zeynalova Gülxatın Şahzadə qızı	İctimaiyyətlə əlaqələr üzrə baş məsləhətçi
25.	Naxçıvan MR Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Agentliyi	Hacıyeva Mərziyyə Rafiq qızı	Dini qurumlarla iş və dinşünaslıq ekspertizası şöbəsinin müdiri
26.	Naxçıvan MR Turizm Departamenti	Rüstəmov Süleyman Atif oğlu	Statistika və sertifikatlaşdırma sektorunun müdiri
27.	"Şərq qapısı" qəzetinin redaksiyası	Rüstəмова Aygün Əli qızı	Müxbir
28.	Naxçıvan Şəhər İcra Hakimiyyəti	Məhərrəmov Orxan Xalıqverdi oğlu	İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsi müdirinin müavini-dini qurumlarla işin təşkilatçısı
29.	Şərur Rayon İcra Hakimiyyəti	Zeynalabdinova Aysel Telman qızı	Şərur Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini
30.	Babək Rayon İcra Hakimiyyəti	Abbasova Səbinə Musa qızı	İcra başçısının müavini, İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
31.	Culfa Rayon İcra Hakimiyyəti	Məmmədəliyev Elçin İsgəndər oğlu	İctimai siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdir müavini
32.	Ordubad Rayon İcra Hakimiyyəti	Babayev Tofiq Qaffar oğlu	İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdir müavini
33.	Şahbuz Rayon İcra Hakimiyyəti	Paşayev Cəlal İsa oğlu	Şahbuz Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının müavini, ictimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdiri
34.	Kəngərli Rayon İcra Hakimiyyəti	Səfərov Səfər Həsən oğlu	Uşaq hüquqlarının müdafiəsi üzrə komissiyanın məsul katibi- böyük məsləhətçi
35.	Sədərək Rayon İcra Hakimiyyəti	Məmməhhəsənli İman Qələndar oğlu	İctimai-siyasi və humanitar məsələlər şöbəsinin müdir müavini, dini məsələlər üzrə təşkilatçı

36.	Naxçıvan MR Mərkəzi Seçki Komissiyası	Məmmədov Sahil Heydər oğlu	Baş məsləhətçi
37.	Naxçıvan Dövlət Universiteti	Abbasova Sevinc Zakir qızı	Tarix elmləri doktoru, dosent
38.	Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Naxçıvan Bölməsi	Əliyeva Nuray Yadigar qızı	İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun Dilçilik şöbəsinin baş elmi işçisi
39.	Naxçıvan Müəllimlər İnstitutu	Vəliyeva Sevinc Tofiq qızı	Pedaqojika və psixologiya kafedrasının müdiri
40.	Naxçıvan MR Rəssamlar Birliyi	Aliyev Nizami İsgəndər oğlu	Fond mühafizi
41.	Naxçıvan Aşıqlar Birliyi	Əhmədli Gülzar Elsevər qızı	Məsul katib
42.	Naxçıvan MR Bəstəkarlar Təşkilatı	Məmmədova Samirə Azad qızı	Məsul katib
43.	Naxçıvan MR Həmkarlar İttifaqları Şurası	Nur Günel Alməmməd qızı	Mətbuat katibi, şöbə müdiri, Gender bərabərliyi və Qadın problemləri üzrə Mərkəzin direktoru
44.	Naxçıvan MR Dövlət Arxiv İdarəsi	Hüseynova Günel Ramazan qızı	Şöbə müdiri
45.	Naxçıvan Muxtar Respublikası Sahibkarlar Konfederasiyası	Kərimova Nuray Səhlalə qızı	Baş mütəxəssis
46.	Naxçıvan Avtomobil Yollar üzrə Dövlət Agentliyi	Kəngərli Ruslan Aslan oğlu	Naxçıvan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyi Publik Hüquqi Şəxsin İdarə heyəti üzvü
47.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ağır Cinayətlər Məhkəməsi	Mahmudov Yunis Həsən oğlu	Baş məsləhətçi
48.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının Hərbi Məhkəməsi	Əli Həsənov	Baş məsləhətçi
49.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının İnzibati Məhkəməsi	Abdullayev Mahmud Vaqif oğlu	Baş məsləhətçi
50.	Naxçıvan Muxtar Respublikasının Kommersiya Məhkəməsi	Camallı Roza Mehman qızı	Baş məsləhətçi
51.	"Naxçıvan Təlim Mərkəzi " Publik Hüquqi Şəxsi	Qurbanov Ümid Bahaddin oğlu	Aparıcı mütəxəssis
52.	Naxçıvan Balıqçılıq ASC	Əliyeva Aynurə Canpolad qızı	Kadr üzrə mütəxəssis
53.	Naxçıvan İpoteka Fondu ASC	Abbasov Fuad Alməmməd oğlu	Aparıcı mütəxəssis
54.	Naxçıvan Mediasiya Təşkilatı	Bağirova Aysel Firandil qızı	operator qeydiyyatçı
55.	Tibb Müəssisələri İdarəetmə Birliyi	Hacıyeva Ülviyyə Hafiz qızı	Ümumi işlər şöbəsinin İnzibati dəstək və sənədlərlə iş sektorunun müdiri
56.	Naxçıvan MR Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi	Nəsirov Samir Əli oğlu	Ümumi işlər və kadrlar sektorunun müdiri

**Banklarda fəaliyyət göstərən
gender məsələləri üzrə məsul şəxslər barədə
MƏLUMAT - 2024**

№	Bankın adı	Məsul şəxslərin siyahısı		
		A.S.A.	Vəzifəsi və işlədiyi struktur	Rəsmi poçt ünvanı
1	Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı	Həsənli Təranə Məmmədli qızı	İnsan resursları departamenti Əmək münasibətlərinin idarə edilməsi şöbəsinin rəisi	tarana_hasanli@cbar.az
2	AccessBank QSC	Rüstəmov Fuad Fəxrəddin oğlu	Anderraytinq Departamentinin Rəhbəri	Fuad.Rustamov@accessbank.az
3	"AFB Bank" ASC	Rzayev Ramil Tahir oğlu	İnzibati İdarəetmə strukturu İnsan Resursları üzrə menecer	Ramil.Rzayev@afb.az
4	"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC	Abdullayeva Mələhət Əli Hüseyn qızı	İnsan resurslarının idarə edilməsi departamenti/Rəhbərlik/Direktor	Malahat.Abdullayeva@abb-bank.az
5	"ASB" ASC	Abdullayeva Könül Nizami qızı	Şöbə müdiri/Rəqəmsal Bankçılıq	Konul.Abdullayeva@asb.az
6	"Azər-Türk Bank" ASC	İmaməliyeva Hüsniyyə Cəlal qızı	Baş mütəxəssis - Hesablaşmalar Dep.	Husniyya.I@atb.az
7	"Bank Avrasiya" ASC	Əzizova Lalə Malikv qızı	Təşkilati İşlər Departamentinin direktoru	lala.a@bankavrasiya.az
8	Bank "BTB" ASC	Nəsibova Aydan Oqtay qızı	Təşkilati İşlər departamentinin direktoru	A.Nasibova@btb.az
9	Bank Melli İran Bakı filialı	Kazımova Ülviyyə Məmmədiyyə qızı	Risqlərin İdarəedilməsi Departamentinin rəisi	u.kazimova@bmibaku.az
10	"Bank of Baku" ASC	Novruzova-Gözəlova Gülarə Yalçın qızı	İnsan resursları departamentinin direktoru, İnsan resursları departamenti	GYNovruzova-Gozalova@bankofbaku.com
11	Bank Respublika	Əmrəhli Məryam Adilyevna qızı	İnsan Resursları departamenti/Departament direktoru	Maryam.Amrhli@BankRespublika.az
12	"Bank VTB (Azərbaycan)" ASC	Məmmədova Samirə Rəsul qızı	İnsan resursları idarəsi	samira.mammadova@vtb.az
13	"Expressbank" ASC	İmanova Ləman Sərdar qızı	İnsan resursları departamentinin direktoru	I.imanova@expressbank.az
14	ASC "Xalq" Bank	Yusubova Ulduz Murad qızı	İdarə rəisi, Bankın İnsan Resursları və İşlər İdarəsi	UMYusubova@xalqbank.az

15	"Kapital Bank" ASC	Hüseynova Tamilla Kamal qızı	İstedadların idarə edilməsi departamentinin Fəaliyyətin dəyərləndirilməsi və karyera inkişafı şöbəsinin müdiri	Tamilla.Yusufzade@kapitalbank.az
16	"PAŞA Bank" ASC	Cavid Quliyev Zibeydə Hacıyev	İH sədri İnsan Resursları departamenti direktoru	javid.gouliyev@pashabank.az zibeyda.hajiyeva@pasha bank.az
17	"Premium Bank" ASC	Hacıyeva Pərvanə Fikrət qızı	İnsan Resursları şöbəsinin rəisi	HR@premiumbank.az
18	"Rabitəbank" ASC	Sultanova Nərminə Tofiq qızı	Təlim və inkişaf şöbəsinin rəisi/İR idarə edilməsi departamenti	narmina.sultanova@rabitabank.com
19	"TuranBank" ASC	Mustafayeva Kəmalə Mustafa qızı	Hesablaşmalar üzrə Baş Direktor	kmustafayeva@turanbank.az
20	"Unibank" ASC	Sandler Natalya Aleksandrovna	İnsan Resursları departamentinin direktoru	Natalya.Sandler@unibank.az
21	"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC	Ağayeva Kəmalə Elxan qızı	Müdür, İnsan resursları departamenti	kamala.aghayeva@yapikredi.com.az
22	"Yelo Bank" ASC	Ziyatlı Məhbubə	İnsan Kapitalının idarəedilməsi departamentinin direktoru	Mahbuba.Ziyatli@yelo.az
23	"Ziraat Bank Azərbaycan" ASC	Abasova Nigar Mehman qızı	İnsan Resursları və Performansın İdarə Edilməsi departamenti, aparıcı mütəxəssis	nigar.abasova@ziraat bank.az

**Azərbaycan Respublikasının Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin xarici ölkələrdə
fəaliyyət göstərən qadın təşkilatlarına
(rəhbərləri qadın olan/qadınların da təmsil olunduğu) dair məlumatı**

No	Ölkə	Şəhər	Təşkilat	Rəhbər
1	Rusiya Federativ Respublikası	Yaroslavl	Yaroslavl Azərbaycanlı Qadınlar Birliyi	Xatirə Qənberova
2	Rusiya Federativ Respublikası	Moskva	Moskva Azərbaycanlıları Milli-Mədəni Muxtariyyəti Azərbaycanlı Qadınlar Birliyi	Leyla Fərəcova
3	Rusiya Federativ Respublikası	Moskva	Xan qızı Natəvan Azərbaycanlı Qadınlar Birliyi	Abbasova Könül
4	Ukrayna	Xarkov	“Aynur Xatun” Qadınlar Cəmiyyəti	Kifayət Cəfərova
5	Moldova	Benderi	MAK Həftəsonu məktəbi	Səidə Səfərova
6	Niderland Krallığı	Haaqa	“Ana Vətən” Avropa Azərbaycanlı Qadınlar Birliyi	Mayisə Ağamir-zəyeva
7	Niderland Krallığı	Haaqa	Azərbaycan Niderland “Odlar Yurdu” Cəmiyyəti	Firəngiz Bağirova
8	Niderland Krallığı	Rotterdam	Beynəlxalq Azərbaycanlı Xanımlar Klubu	Kəmalə Cəlilova
9	Niderland Krallığı	Harlem	Şimali Hollandiya Azərbaycanlıları İttifaqı	Sima Cəfərova
10	Fransa Respublikası	Paris	Paris Azərbaycan Evi	Mirvari Fətəliyeva

11	Fransa Respublikası	Paris	"Ulduz" Cəmiyyəti	Aytən Muradova
12	Fransa Respublikası	Annamess e	Adilə Əliyeva Assosiasiyası	Adilə Əliyeva
13	Fransa Respublikası	Paris	"Caspian Research" təşkilatı	Adela Naibova
14	Fransa Respublikası	Paris	"ALİM" Elmi Assosiasiyası	Günəl Səfərova
15	İsveçrə Konfederasiyası	Zürix	Azərbaycanın Dostları Birliyi	Arzu Əliyeva
16	İsveçrə Konfederasiyası	Cenevrə	Liderlər üçün Qlobal Oracle Assosiasiyası	Leyla Bağırzadə
17	Almaniya Federativ Respublikası	Detmold	"Bridge of Sound" Təşkilatı	Xədicə Zeynalova
18	Almaniya Federativ Respublikası	Hannover	Aşağı Saksoniya vilayətində yerləşən Alman – Azərbaycan Dostluq Cəmiyyəti	Lalə Məmmədli
19	Almaniya Federativ Respublikası	Berlin	Bakineç klubu	Elmira Əşrəfova
20	Almaniya Federativ Respublikası	Bonn	Alman Azərbaycan Dostluq cəmiyyəti	Naibə Hacıyeva
21	Almaniya Federativ Respublikası	Berlin	Azərbaycan Ziyalılar Birliyi	Naibə Şirinova
22	Almaniya Federativ Respublikası	Hannover	Bakı Alman Azərbaycan Dostluq cəmiyyəti	Rəbiyyə Nəbiyeva
23	Almaniya Federativ Respublikası	Berlin	EFİZ-Avropa Əməkdaşlıq Forumu	Samira Patzer İsmailova

24	Almaniya Federativ Respublikası	Bielefeld	Alman- Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyəti	Təranə Tağıyeva
25	Estoniya Respublikası	Tallinn	Baltikyanı AKŞ Estoniya, Tallinn şəhərində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Evi	Zəhra Qəhrəmanlı
26	Estoniya Respublikası	Tallinn	“Avşar” kukla teatrı	Xatirə Avşarova
27	Litva Respublikası	Kaunas	Baltikyanı AKŞ, Litva	Nərimin Əliyeva
28	Litva Respublikası	Klaypeda	Həftəsonu məktəbi	Rəna Məmmədova
29	Yunanıstan Respublikası	Saloniki	Saloniki şəhərində fəaliyyət göstərən Azərbaycan Evi	Salatın Məmmədli
30	Çex Respublikası	Litomerjiçe	“Natəvan” Cəmiyyəti	Leyla Cəfərova
31	Bolqarıstan Respublikası	Sofiya	Sofiya Universitetində Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi	Sofiya Şıqayeva- Mitreska
32	Serbiya Respublikası	Belqrad	Belqrad Universitetində Azərbaycan dili və mədəniyyət mərkəzi	Günəl Babanlı
33	İtaliya Respublikası	Milan	Azərbaycan-İtaliya Assosiasiyası	Bahar Yusifzadə
34	İtaliya Respublikası	Venetsiya	“Beynəlxalq mədəni əlaqələr üzrə gənclər ittifaqı” təşkilatı	Türkan Həsənova
35	Norveç Krallığı	Stavanger	Norveç-Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyətinin İdarə Heyəti	Nərgiz Əliyeva- Henningsen Elnurə Qədirova

36	Malta	Valetta	Beynəlxalq İnteqrasiya Mərkəzi	Leyla Cavadova
37	Avstriya Respublikası	Vyana	Avstriyada Təhsil və Mədəniyyətlərarası Dialoq Assosiasiyası	Aytən Əliyeva, Ofelya Mustafayeva
38	İsveç Krallığı	Yöteborq	İsveç Krallığı AKŞ	İradə Əliyeva Söderberq
39	İsveç Krallığı	Stokholm	SAF təşkilatı	Sevda Dadaşova
40	İsveç Krallığı	Goteborq	“Aydınlar Ocağı-Qobustan” təşkilatı	Səadət Kərimi
41	İsveç Krallığı	Stokholm	“Qarabağ” Cəmiyyəti	Ayda Amir Haşimi
42	İsveç Krallığı	Stokholm	“Odlar Yurdu” İsveç Krallığı- Azərbaycan Mədəniyyət Dərnəyi	Sevinc Nemətova
43	İsveç Krallığı	Goteborq	Qarabağ Azadlıq Mərkəzi	Ülviyyə Nəcəfova
44	İsveç Krallığı	Stokholm	İsveç Krallığı Azərbaycanlıları Koordinasiya Şurası idarə heyəti, yazıçı, şair və publisist	Eluca Atalı
45	Finlandiya Respublikası	Helsinki	Finlandiya AKŞ, Azər-Türk Gənclər Təşkilatı	Ülviyyə Cabbarova
46	Almaniya Federativ Respublikası	Berlin	“İşıq Yolu” Cəmiyyəti	Şərifə Cəfərli
47	Almaniya Federativ Respublikası	Ştutqart	Almaniya Federativ Respublikasında Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi	Günay Mirzəyeva

48	Almaniya Federativ Respublikası	Berlin	"Xarı Bülbül" Azərbaycan Mədəniyyət Evi	Sevda Badaliouri
49	Belçika Krallığı	Brüssel	FireLand Azərbaycanlılar Birliyi	İlahə Tağıyeva
50	Albaniya Respublikası	Tirana	Albaniya-Azərbaycan Dostluq, Elm və Mədəniyyət Cəmiyyəti	Entela Muço
51	Fransa Respublikası	Strasburq	Fransa Respublikası Azərbaycanlıların Koordinasiya Şurası, Strasburq	Mehriban Ovcuyeva
52	Kanada	Toronto	"Vətən" Azərbaycan İncəsənət və Mədəniyyət Mərkəzi	Lalin Həsənova
53	Kanada	Monreal	Monreal Kanada- Azərbaycan Cəmiyyəti	Rəna Müslüмова
54	Kanada	Kalqari	Alberta Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyəti, vitse prezident	İradə Şamilova
55	Kanada	Recayna	Regina Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyası	Rəna Fərəcova
56	Kanada	Ottava	Kanada Azərbaycanlı Tələbələr Assosiasiyası	Sevda Zeynalı Könül Rzayeva
57	Kanada	Vankuver	Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi Cəmiyyəti	Tamella Severcan
58	Kanada	Vankuver	Vankuver Azərbaycanlıları Cəmiyyəti	Təranə Novruzova

59	Kanada	Hamilton	Hamilton Azərbaycan İcması	Cəmilə Shepherd Rüstəmov
60	ABŞ	Nyu York	Milli Musiqi və Qlobal Mədəniyyət Cəmiyyəti	Nərgiz Əliyeva
61	ABŞ	Nyu York	"Mənim yolum" ("My way") - Uşaq İnkişaf Mərkəzi	Alyona Bədəlova
62	ABŞ	Nyu Cersi	Amerika Azərbaycan Cəmiyyəti	Tomris Azəri
63	ABŞ	Nyu Cersi	Nyu Yorkun Azərbaycan- Amerika Qadınlar Assosiasiyası, Amerika Azərbaycanlıları Koordinasiya Şurası	Minəvvər Vahabova
64	ABŞ	Texas	Hyuston-Bakı" Qardaşlaşmış Şəhərlər Assosiasiyası	İradə Axundova
65	ABŞ	Texas	Azərbaycan Amerika Musiqi Fondu	Cəmilə Cavadova- Spitzberq
66	ABŞ	Kaliforniya	Şimali Kaliforniya Azərbaycan Mədəniyyət Cəmiyyəti	Sevi Boisvet
67	ABŞ	Florida	Azərbaycan-Amerika Mədəniyyət Assosiasiyası	Töhfə Eminova
68	ABŞ	Florida	Florida Azərbaycan İcması	Esmira Bayramova
69	ABŞ	Kaliforniya	Kaliforniya Azərbaycan Dostluq Assosiasiyası	Elnurə Həşimova

70	ABŞ	Nyu York	Azərbaycan-Amerika Gənclər Federasiyası	Leyla Aslanova
71	ABŞ	Yuta	Yuta Azərbaycan Dostluq Təşkilatı	Əsmər Qarayeva
72	ABŞ	Şimali Karolina	Azərbaycan Dostluq Təşkilatı	Adika İqbal
73	ABŞ	Florida	Azərbaycan Amerika Tələbə Təşkilatı	Nabat Eminova
74	ABŞ	Paytaxt Vaşinqton	ABŞ-Azərbaycan Alimlər Assosiasiyası	Sevinc Məmmədova
75	ABŞ	Paytaxt Vaşinqton	ABŞ Azərbaycanlı Qadınlar Assosiasiyası	Lalə Rəhimova
76	ABŞ	İllinoys	Amerika Orta Qərb Ştatları üzrə Azərbaycan Mərkəzi	Mehriban Məmmədova
77	ABŞ	Virciniya	Azerbaijani Association LLC, Azərbaycan Evi	Ayan Əliyeva Sevda Tahirli
78	ABŞ	Florida	Birləşmiş Azərbaycanlılar Cəmiyyəti	Zivər Qasımzadə Tərənə Nemətova
79	ABŞ	İllinoys	Orta Qərb Ştatları Azərbaycanlı Gənclər Assosiasiyası	Nərgiz Həbibova
80	ABŞ	Kolorado	Koloradoda Azərbaycan Diasporu	Nigar Nizam Şıxsəfiyeva
81	Birləşmiş Krallıq	London	Britaniya Azərbaycanlıları Cəmiyyəti	Fəridə Pənahova

82	Birləşmiş Krallıq	Aberdin	"Buta" Azərbaycan-Şotlandiya Assosiasiyası	Nərgiz Morisson
83	Birləşmiş Krallıq	London	"Sara Xatun Qadınlar Cəmiyyəti"	Simuzər Balaoğlanova
84	Birləşmiş Krallıq	London	Azərbaycan Britaniya Peşəkarları Assosiasiyası	İlhəmə Cəfərli
85	İsrail	Qüds	"İsrail-Azərbaycan" Beynəlxalq Assosiasiyası (AZİZ) yanında Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi	Yeganə Salman
86	İsrail	Netanya	"Kanal 24" onlayn TV	Səadət Şükürova
87	Meksika	Mexiko	"Yaxşı" təşkilatı	Sevda Verdiyeva
88	Avstraliya İttifaqı	Melburn	Viktoriya-Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyası	Nira Elqart
89	Sinqapur	Sinqapur	Avstraliya və Okeaniya ölkələri üzrə Azərbaycanlıların Koordinasiya Şurası	Nigar Hamer
90	İordaniya Həşimilər Krallığı	Əmman	Ərəb ölkələri üzrə Azərbaycanlıların Koordinasiya Şurası, İordaniya	Zümrüd Dadaşova
91	Oman Sultanlığı	Muskat	Ərəb ölkələri üzrə Azərbaycanlıların Koordinasiya Şurası, Oman	Səidə Xəlilova

92	Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	Əbu-Dabi	Ərəb ölkələri üzrə Azərbaycanlıların Koordinasiya Şurası, BƏƏ	Nuranə Hüseynova
93	Küveyt Dövləti	Əl-Küveyt	"Vətənsəvər" Azərbaycan-Küveyt Mədəniyyət və Dostluq Cəmiyyəti	Könül Hacızadə
94	Türkiyə Respublikası	İstanbul	Dünya Azərbaycanlıları Yazarlar və Media Dərnəyi	Kəbutər Haqverdiyeva
95	Türkiyə Respublikası	İstanbul	"Xarı bülbül" İstanbul-Azərbaycan Vizyon Dərnəyi	Kəmalə Cabbarova
96	Türkiyə Respublikası	İstanbul	Azərbaycan Təhsil və Kültür Dərnəyi	Aygün Həsənoğlu
97	Türkiyə Respublikası	Bursa	Azərbaycan Kültür Dərnəyinin Bursa şöbəsi	Handan Əsgəran
98	Türkiyə Respublikası	İzmir	Azərbaycan Qadınları Kültür Mərkəzi Dərnəyi	Cəvahir Əhmədova
99	Türkiyə Respublikası	Ankara	"Xəzər" Azərbaycan Xalq Rəqsləri Dərnəyi	Gülçöhrə Sangu
100	Türkiyə Respublikası	İğdır	Araz Doğa Sporları və Kültür Klubu Dərnəyi	Serpil Önal
101	Türkiyə Respublikası	İstanbul	Azərbaycan Təhsil, Mədəniyyət və Sosial Həmrəylik Dərnəyi	Şərqiyyə Məmmədova
102	Türkiyə Respublikası	Samsun	Azərbaycan Kültür və Dayanışma Dərnəyi	Fəridə Qasımzadə

103	Türkiyə Respublikası	Antalya	"Azərbaycan Xalqlar Dostluğu" Dərnəyi	Lələ Həsənova
104	Türkiyə Respublikası	Çanaqqala	Azərbaycan Çanaqqala Dərnəyi	Sədaqət Akyol
105	Türkiyə Respublikası	Alanya	Azərbaycanlılar Dərnəyi	Günəl Akkılıç
106	Türkiyə Respublikası	Samsun	Orta Qaradəniz Azərbaycan Türkləri və Soydaşlar Dərnəyi	Məsudə Vəliyeva
107	Türkiyə Respublikası	İstanbul	Sümbül Azərbaycan Mədəniyyət və Həmrəylik Dərnəyi	Sümbül Əliyeva
108	Türkiyə Respublikası	Bursa	Azərbaycan İnnovasiya və Həmrəylik Dərnəyinin	Lətifə Nağdaliyeva
109	Türkiyə Respublikası	İstanbul	İnsan Haqları, Təhsil, Mədəniyyət və Həmrəylik Dərnəyi	Məhsəti Şərif Özyürek
110	Gürcüstan	Tbilisi	"Alyans" Gənclər Mərkəzi	Rəna Hüseynova
111	Gürcüstan	Tbilisi	"Alyans" Gənclər Mərkəzi	Leyla Əmrahova
112	Gürcüstan	Marneuli	Qasımlı Gənclər Mərkəzi	Arzu Bayramova
113	Gürcüstan	Tbilisi	M.F.Axundov adına Mədəniyyət Mərkəzi	Leyla Əliyeva
114	Gürcüstan	Rustavi	Rustavi Təhsil və Mədəniyyət Mərkəzi	Raidə Dərziyeva
115	Gürcüstan	Qardabani	Qardabani Təhsil və İnteqrasiya Mərkəzi	Çiçək Hüseynova

116	Gürcüstan	Dmanisi	"Sazın sözün butası" İctimai Birliyi	Səadət Abdullayeva
117	Gürcüstan	Tbilisi	Gürcüstanda Yaşayan Azərbaycanlı Məktəbli Gənclər Mədəniyyət Mərkəzi	Ceyran Qurbanova
118	Qazaxıstan Respublikası	Almatı şəhəri	Respublika Azərbaycanlıları Assosiasiyası Almatı şəhər filialı, "Azərbaycanlı Qadınlar Şurası"	Ceyran Məmmədova
119	Qazaxıstan Respublikası	Almatı şəhəri	Respublika Azərbaycanlıları Assosiasiyası Almatı şəhər filialı, "Azərbaycanlı Qadınlar Şurası"	Kəmalə Əliyeva
120	Qazaxıstan Respublikası	Şimkənd şəhəri	Türküstan vilayəti Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzi	Arzu Qurbanova
121	Qazaxıstan Respublikası	Türküstan vilayəti	Türküstan vilayəti "Qarabağ" Azərbaycan etnomədəni birliyi	Ramilə Mustafayeva
122	Qazaxıstan Respublikası	Cambul vilayəti	"Mehriban" İctimai Birliyinin sədri	Esmira Məmmədova
123	Özbəkistan Respublikası	Daşkənd	Daşkənd Dövlət Mədəniyyət İnstitutu hüquq bürosu, Respublika Azərbaycan Milli Mədəniyyət Mərkəzinin İdarə Heyəti	Piriyeva Fatma

124	Özbəkistan Respublikası	Daşkənd	Respublika Azərbaycan Milli Mədəniyyət Mərkəzinin Nəvai vilayəti filialı	Sevil Balayeva
125	Özbəkistan Respublikası	Daşkənd	Respublika Azərbaycan Milli Mədəniyyət Mərkəzinin Qadınlar Şurası	Mehriban Rəhimova
126	Özbəkistan Respublikası	Daşkənd	Respublika Azərbaycan Milli Mədəniyyət Mərkəzi	Gülmar Mehəliyeva
127	Özbəkistan Respublikası	Daşkənd	"Kitob dünyosi" qəzeti	Xasiyyət Rüstəmov

This image shows a full page of blank, lined paper. It features approximately 20 evenly spaced horizontal grey lines across the entire width of the page, providing a guide for handwriting or typing. The background is a solid off-white color.

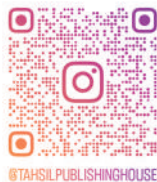
[illegible]

Dizayner:
Əmiraslan Zaliyev

Çapa imzalandı: 15.05.2025. Fiziki çap vərəqi 30
Formatı 60x90 ¹/₈. Ofset çapı. Sifariş 22.
Bakı–2025.

“Təhsil Nəşriyyat-Poliqrafiya” MMC
(Bakı, AZ 1052, F.Xoyski küç., 149)
Tel.: (+994 12) 567-81-28;

BAKI • 2025

